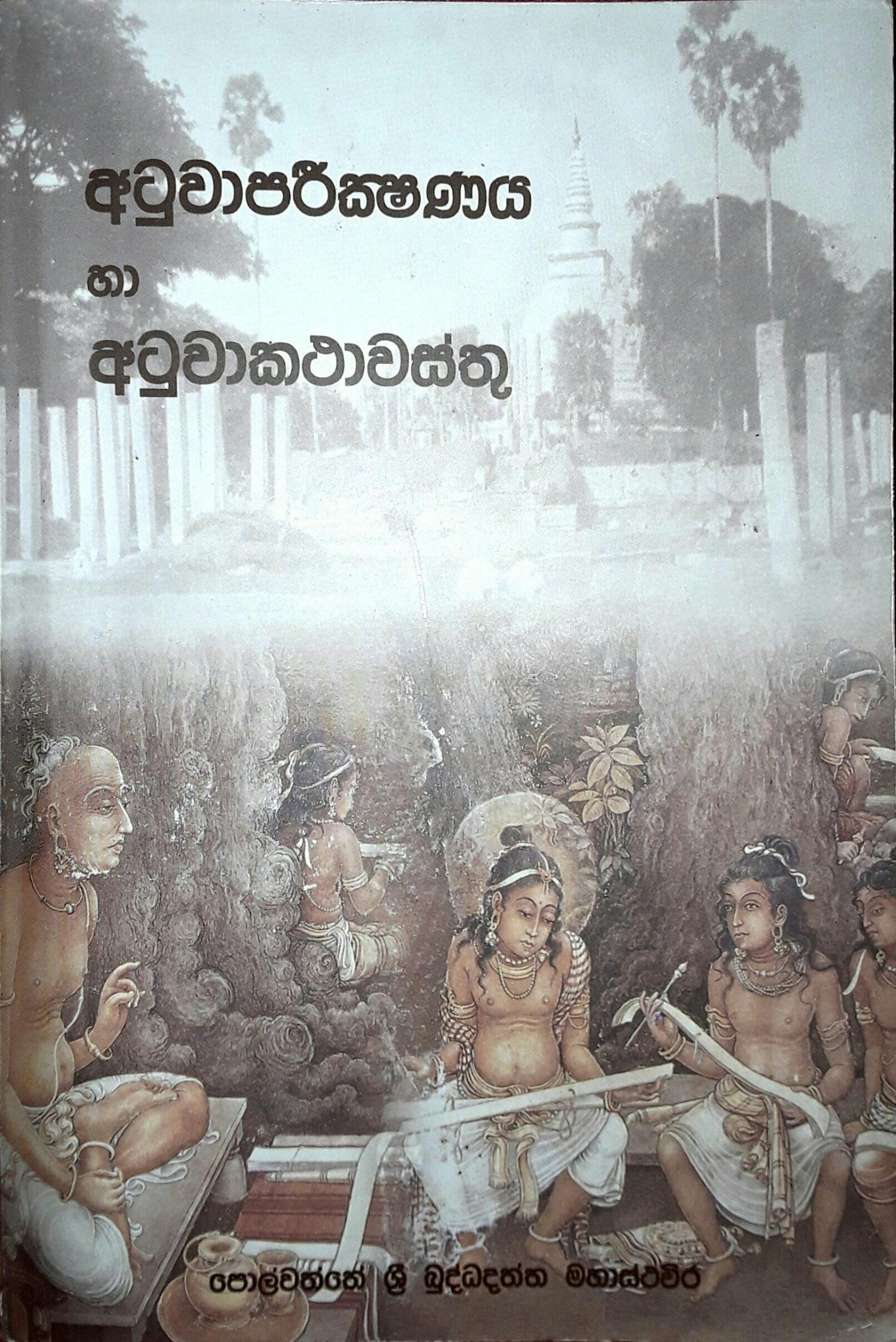

අටුවාපරීක්ෂණය

ගා

අටුවාකරාවස්තු

පොල්වත්තේ සහ බුද්ධිදාන්ත මිශ්‍රණය

හැදිනාවීම

අපේ බොහෝ විද්‍යාත්මක පරෝධීන් කාර්යයකට යොමුවන්නේ කළුතුරකිනි. එයද බොහෝවීට ආචාරය උපාධියක් සඳහා ඉදිරිපත් කරන නිබන්ධයක් පාදක කරගෙනය. මෙම මාර්ගයෙන් වෙනස්ව ප්‍රාග්‍ය සාහිත්‍යයේ අටුවාවන් පිළිබඳව කරන ලද පරෝධීන් ග්‍රන්ථයක් මෙයට වසර පනහකට පමණ පෙර අශ්‍රමහ හා පන්තිත පොල්වන්නේ බුද්ධදේශක මාණිලියන් විසින් ලියා ඇත. එය අටුවා පරික්ෂණය හා අටුවා කතා වස්තු තමින් හඳුන්වා ඇත.

මෙම පොතෙහි කොටස් දෙකකි. පළමුවැන්න ගාස්ත්‍රීය පරික්ෂණයකි. දෙවැන්න බොද්ධ කෙටිකතා එකතුවකි. ගාස්ත්‍රීය පරික්ෂණය කර ඇත්තේ අටුවාවන් පිළිබඳවය. අටුවාවන් පිළිබඳව සමහර කෙනෙක් දරන්නේ ඒවා පරෝධීන් නොකළයුතු විම්-සිනය නොකළයුතු කෘතින්ය යන අදහසයි. එය පවි සිදුවන කාර්යයක් බවයි. එවැනි වට්පිටාවක බුද්ධදේශක හාමුදුරුවන් මෙයට පෙළුම් ම වැදගත් කාර්යයකි. අටුවා වසයෙන් හඳුන්වන්නේ තත්‍යාගතයන් වහන්සේගේ දේශනාවන් පිළිබඳව පසුකලෙක කරන ලද විස්තර කිරීමිය. අමාරු ගැටුළු තැන් පැහැදිලි කිරීම හා නිරවුල් කිරීමිය. ඒවා බුද්ධ හාසින තොවේ. අටුවාවාරින් විසින් තම තමන්ගේ තැණ පහණින් කරන ලද ඒවාය. එම අටුවාවලද විවිධ සංදාස් තැන් තොගැලපෙන තැන් එකිනෙකට විරැද්ධ අදහස් තැතුවාම තොවේ. ඒවා විමසීමට හාරනය කිරීම උසස් සේවාවකි. එවැනි අවස්ථා කීපයක්ම මෙම පොතෙන් පෙන්වා දී තිබේ.

විශේෂයෙන් අපේ බොද්ධ සාහිත්‍යයේ එන මාරස්-කල්පය පිළිබඳව දිරස විස්තරයක් මෙහි ඇත. මාරයා යනු මත්-කල්පීත දෙවියෙක් බව හේතුදාහරණ සහිතව මෙහි පෙන්වා දෙයි.

පොත් දෙවැනි කොටස් කෙටි බොද්ධ කතා 13ක් වෙති. එයින් වැඩි ගණනාක් ඇත්තේ හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ අපිස් දිනි පැවත්ම, මහණකමේ පරමාරථ මුදුන්පමුණුවාගැනීම යඳහා කරන ලද ආරබිඛ විරයය අධිෂ්ථාත යක්තිය වැනි පුරුෂාරථයන් පිළිවිඩුකරන කතාත්තරය. සැදුහැයෙන් සපුන්

වන් කුලදරුවන් විසින්දු එම කතා කියවීම දෙලොවටම හිතකරය. මෙහි අවසාන කතාවේ එන්නේ ගෙහෙන් මුලක් නිසා පිශාවයන් යුතු කතාවකි. පිශාවයන් දැකීම බිජාරනක වුවත් මෙම සික්කුන් වහන්සේට එවැනි තියක් හට ගෙන තැත. එපමණක් ද තොව සික්කුන් වහන්සේලා පිශාවයන්ගේ වුවත් බඩින්න නිවා දුම්මට ආධාර උපකාර කළ මහාගුණයෙන් යුතුක් බවද එයින් උගෙන හැකිය. මෙවැනි රසවත් කතා කිහිපයක් මෙහි වෙති.

මෙම පොත මෙයට පන්ස්වසරකට පෙර මුදුණය වූ බව සඳහනි. අද එහි පිටපතක්වත් සෞදා ගැනීමට තැත. මෙහි අවුවා පරික්ෂණය තම් කොටසේ උපයෝගීතාවය සහ වටිනාකම අද එදාට වඩා වැඩිය. මෙය මෙසේ දෙවැනි වරට මුදුණය කිරීම උගෙන සහ උගෙන්නා අයට එලදායී වනු ඒකාන්තය. පොත සකස් කිරීම සහ මුදුණය කිරීම සඳහා තන් අපුරින් සහාය දක්වූ සියලු දෙනාටද දකුම්කරුලෙස දරුණුනීය පිටකවරයකින්ද යුතුව මුදුණය කළ ගෙලෙකුල ගුරුත්ස් මුදුණ ආයතනයේ මුදුණ කළමනාකාර තුමන් ඇතුළු සියලු සේවක මහත්ම මහතම්නෑටද ස්ත්‍රීන්වත්ත වන අතර ඒ හැමට කෘතඳකා පුරුවකට පුරුණානුමෝදනා කරමි.

මෙයට, ශාසනස්ථීනිකාම්
කිරම විමලරෝගී ස්ථරිර
අධ්‍යක්ෂ

බොඳ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
අුත්ත්වරසන් පාර,
නැගිලාල, දෙශීවල.

විශ්වාසනය.

"පොතේ තිබුණ තරමින් යමක් නො විමසා පිළිගනයුතු නොවේ. ආවායසීවරයාගේ උපයකම සලකා යමක් පිළිගනයුතු නොවේ" ය සි බුදුරුදුන් විසින් වදාරන ලදී. හැම කරුණස ම විමසා බලා යමක් පිළිගැනීම යුතු යයි ද තමාට වැටුපෙ නම් එය පිළිගනයුතු ය සි ද එකුමන් විසින් කියන ලදී. වුද්ධාගමේ පරාමාණරිය වූ මාර්ගඹල පවා ලැබිය හැක්සේ තම තමන් ම විමසා බලා අවබෝධකර ගැනීමෙනි. ලෝකයේ යම් ප්‍රමණස් ආගම් ඇත්තම් ඒ ආගම් අනුරෙන් පොදුගලික විවේචනයට මෙසේ උපය් තැනක් යුත් අන් ආගමක් තැන්නේ ය. අද වයන උපය් ගාස්තුඥයන්ට ගොඳුඟම ප්‍රියා ඇත්තේ "අනුන කී තිසා, පොතේ තිබෙන තිසා ඇදහිය යුතුය" යන තියමයස් මේ ආගමේ තැනි බැවිති.

මෙතයේ හැම දෙයම විමසා බැඳීමට ගොඳුඟමේ තිදහස ඇතන් පෙළ-අවුවා-විකා පොත්වල තිබෙන දේ විමසා බලා නො ගැළපෙන තැන් පෙන්වීම නොකටයුතු යන්න මින් අපුරුදු තිහ-හත්තිකට පෙර මෙරට ගොදු උගෙන් අතර පැවති මතයකි. මේ මතයට පහරදෙමින් ඒ ඒ පොත්වල ඇති නො ගැළපෙන තැන් පෙන්වීම් මේ වර්තමාන යුතුයේදී පළමුවන් පුවත්පත් ආදියේ ලිපි පළකරවන්ට පටන් ගත්තේ මෙය ලියතා මම ය. මුලදී අමුතු දෙයක් සඳහා ඉදිරිපත් වෙන්නාට බොහෝ අපහාස හිරිනුර විදින්නට සිදුවීම ලෝකයේ ස්වභාව දේශීවා. 1930 හේ පටන් මා විසින් මෙවැනි ලිපි පළකරවීම ආරම්භ කරන ලදී. එය දෙබරයකට ගල් ගැසීමක් වැනි විය. "සිංහල ගොදුධායා" පත්‍රයෙහි මේ ලිපි පළවිගෙන යනටිට බොහෝ දෙනෙක් එකල දකිනි සිටි අනගාරක ධ්‍යිපාලනුමන් යෙන ලිඛිම් යවා ඒ ලිපි පළකරවීම තැවැන්තුහ.

ඉන්පසු කවදත් විවේචනයට කළමනි ක්‍රමාර්ගස්ථාගසුරීන් අලුතෙන් පටන් ගත් "ලක්මින් පහන් පත්‍රයේ" මේ උපි කිපයක් පළකෙරවිවෙමි. මේ අතරේ දී "මාරයා මන්කල්පින දෙවියෙකි." දි මා සැරපු උපියක් දිනමින් පත්‍රයේ පළවීමෙන් 1935 දී දීර්ඝ විවාදයක් ඇති විය. ඒ වාදයෙන් ද බොහෝ කරුණු හෙළි රිය. මෙයේ වාද විවාද පවත්නා අතර රටේ උගත්තු සේ පිළිගත් ප්‍රශ්නවාසියාධිර තායක තෙරනමක් මා වෙත උපිමක් එවින් ඇතුළු අවුවා පොත්වල නො ගැළපෙන තුන් ඇති බව සැබු වූවත් එවා තුළත් මා අන්‍යායිකයන් කියවන ප්‍රවිත් පත්වල පළකරවීම යෝගා තැනැ දි දන්වා එවී ය. පුරෝපයේ පාලිපොත් මූදණය වී ඇති බවත්, පාලි දන්නා උගත්තු පිටරට වල ඇති බවත්, දත්තම ඒ උගත්තු මේවා රිවේචනය කොට ඇති බවත් නො දතා මේ තායක මහාස්‍යවිරතුමන් කියන කීමට අනුමත් කෙටුවුතු ය. "බුඩිඩ්‍ය විවාන වූයේ ම බැබලෝ'යයි මුදුරදුන් දෙපු දේශනාව එතුමා නො දතා සිටියා රිය හැක.

තවද අවුවාවල දක්වෙන ලංකා ඉතිහාසයට සම්බන්ධකම් ඇති ක්‍රියාවස්තුත් සිංහලට තහා 1932 සිට "සිංහල බොඩියා" "සිංහලු" යන පත්‍රවල පළකෙරවිවෙමි. මෙයේ මේවා පළ වූ පසු හිත්තරියේ උදින නම් සුරිරතුමකු විසින් 1939 යේ දී "ත්‍රිපිටක පරීක්ෂණය" නම් පොතක් පළකරවන ලදී. මේ පොතේ මා විසින් පත්‍රවල පළකරවූ ක්‍රියාවස්තු රාජියක් ද ඇතුළත්ව තිබේ. ඒ ක්‍රියාවස්තු භා අවුවාවල නො ගැළපෙන තුන් මා සොයා ගත්තාසේ ම ඒ සුරිරතුමාවත් සොයාගත හැකි බැවින් මාගේ උපිවිලින් එවා උපිවා ගන්නා ලදයි වේදනාවක් නො තැගේ. එසේ ද වූවත් ගාස්ත්‍රිය පරීක්ෂණයක දී ඒ පරීක්ෂණය ඉත් පෙර කවරකු විසින් වූවත් සිලුප වශයෙන් හෝ කරන ලද නම් ඒ බව නො මසුරුව නො මැලිව දක්විය යුතුය. අපේ ලක්දීව පවත්නා බලවත් ප්‍රතිගාමී ගතියක් නම් මෙයේ නම් ගම් දක්වීමට ඇති අකුමුත්තයි. මේ අකුමුත්ත නිකාය ගේද කුල සේද ආදිය නිසාත් ඇතිවේ. යම් කාරණයක් ගුන අනා නිකායිකයකු කොපම්ණ උපින් ඇතුළු අනා නිකායිකයන්ට

එය නොපෙන්. යිනිකායිකයකු ඒ කාරණයට එව පසුව ලිවෙන් එය මවුන්ට නොදින පෙනෙනවා පමණක නොව ඒ සිනිකායිකයාට ඒ යදහා ගෞරවාපාදි පරා පිරිනමි.

මාගේ මේ පොතට මුලදී ද තිබුණ නම "අප්‍රියා එලිජ ඉතිහාසයට (-ලපකාර වන දේ)" යන්තයි. මෙය උපාන්‍ය කල් ගතවූ නමුත් කවිදායි මිල නැගීම ආදි නොයෙක සරුදු නිසා මූදණය පමා විය. මෙයේ පවත්නාතර 1950 දී පැසැසින බද්දේගම විමලවෘය සුරිරතුමන් උපි "බෙඳා යාහිතාය" නැඟිලි පොත දකීමෙන් "අවුවා පරීක්ෂණය" නැඟිලි කොටස ද මෙයට එක්කරන්ට පිත්විය. එය වනාහි අලුතෙන් උපි නොටසක් නොව පෙර පත්‍රවල පළ වූ උපි දාතම් සහිතව සංග්‍රහ සිරිමෙන සමඟාදිත වූවකි. පත්‍රවල පළ වූ ඒ උපි සියලුල මා ලෙ ඇතැන එයින් වැදගත් යයි හැඳුනෙන එවා පමණක් උපිවා මෙහි සංග්‍රහ කරන ලදී.

මෙහි ඇතුළත් ක්‍රියාවස්තු විලින් ලංකා ඉතිහාසයට රුකුලක් ලැබෙනවා පමණක් නොවේ, පුරාණ ලක්දීව සමාජතාත්‍ය තේරුම් ගැනීමට ද එවා බොහෝ උපකාර වෙති. මෙහි අග තිබෙන සංඛ්‍යානාම සුරියෙන් ඇතුළු නම් දෙශ්‍යන් රිදියකට පොත් වල උපිවා තිබෙන සැරී පෙනෙනවා ඇත. සිංහල නම් පාලියට නැගීම නිසා අපේ ඉතිහාසයට සිදුව් තිබෙන පාඨ්‍ර මහත් ය. සිංහල නම් ම තිබුණා නම් දෙශ්‍යන් ඇතුළු දාතානායක ඇදින ගැනීම පහසුවෙන්ට තිබුණි. "තැබෙණ්ඩිපදාන්සර" යන්න සඳධ්‍යාලංකාරයෙහි උපිවා තිබෙනෙන් "බටකඩ හාවනාගය" වියයෙනි. ක්‍රියා දෙක් සමානත්ව නිසා එස් එක් ස්ථානයෙකුදී තේරුම් ගත හැකිවා මිස නම් දෙක් හැවියට නම් එක් තැනකැපි තේරුම් ගැනීම අපහසු ය.

පොල්වත්තේ වුද්ධිත්ත ස්ථාවර

30.7.1951

අම්බලමිගොඩි.

පටුන

අටුවා පරීක්ෂණය

පටුවා	පටුවා
පිටපත් සඳහා පිටපත්	01
පිටපත් සඳහා පිටපත්	06
පිටපත් සඳහා පිටපත්	12
පිටපත් සඳහා පිටපත්	17
පිටපත් සඳහා පිටපත්	25
පිටපත් සඳහා පිටපත්	32
පිටපත් සඳහා පිටපත්	36
පිටපත් සඳහා පිටපත්	45
පිටපත් සඳහා පිටපත්	51

අටුවා කථාවස්තු

1. උස්සෙල්ලේ මහානාග මහතෙරණුවේ	61
2. කලගුරුවෙහෙර ධම්මලදින්න මහතෙර	62
3. මලියදේළ මහතෙර	67
4. මධිගණුවාසී තුෂ්පතියිස්ස මහතෙර	70
5. කාලවල්ලීමණ්ඩපවාසී මහානාග - මහතෙර	75
6. ගිපිටක මහාසීව මහතෙර	77
7. ගාමන්තපඩහාරවාසී මහාසීවයිලිර	78
8. පුණ්ණුවාලිකවාසී මහාතියිස්ස මහතෙර	81
9. මෙහියපඩබිතවාසී මහාතියිස්සමහමතර	82

10.	රෝගුවාසි මහාතිස්ස මහතෙර	83
11.	කස්සකලෙනු මහාමිත්ත මහතෙර	84
12.	වොරක මහවෙශර මිත්තමහතෙර	85
13.	විත්තගුත්ත මහතෙර	86
14.	පිණ්ඩාතික තිස්ස මහතෙර	87
15.	රචත් පිණ්ඩාතික තිස්ස තෙරනමක්	90
16.	වුල්ලපිණ්ඩාතික තිස්ස ස්ථ්‍රීර	90
17.	කාල බුද්ධිරක්බිත මහතෙර	91
18.	පිඩිගල බුද්ධිරක්බිත මහතෙර	93
19.	මහාරෝහුණුගුත්ත මහතෙර	94
20.	විනයධර උපතිස්ස මහතෙර	95
21.	විනයධර උරුස්සදේව මහතෙර	99
22.	ආලිජාවාසි මහාංස්සදේව මහතෙර	99
23.	මහාපදම මහතෙර	100
24.	මහාපුම්ම මහතෙර	102
25.	නිකිටක වුලාග මහතෙර	103
26.	නිකිටක වුලාහය මහතෙර	108
27.	දියහානාක අහයමහතෙර	112
28.	වුල්පිට මහාස්ථ්‍රීර	115
29.	මහාස්ථාන මහාස්ථ්‍රීර	117
30.	වත්තඩ්බික - නිගුර්ධ මහතෙර	120
31.	මහාහය මහතෙර	121
32.	වුල්ලපුම්ම හෝ වුල්ලපුධම්ම ස්ථ්‍රීර	122
33.	කන්දිකසාල පිරිවෙන්වැසි මහතෙර	123
34.	තිස්සණුති මහාස්ථ්‍රීර	126
35.	බෝධිමාතු මහාතිස්ස ස්ථ්‍රීර	128
36.	ඇහිඛිමිමික අහයමහතෙර	130
37.	දිසුම්ම මහතෙර	130
38.	ගිරිවිහාරවාසි වුල්ලපිණ්ඩාතික තිස්ස මහතෙර	131
39.	ප්‍රනඩ්බසුකුම්බිකපුත්ත තිස්සමහතර	132
40.	පැදුම්කඩවෝද පංසුකුලික මහතෙර	132
41.	බැරගම නාගමහතෙර හා නාග තෙරනිය	134
42.	පැක්ද්වග්ගල ලෙන් වැසි තිස්ස නිසුළුම	135
43.	සිවුර්ත්වකුලෝ වචන ඇසීමන්	139

44.	මල්ස්සීමහානුක දේව මහතර	140
45.	මලයවාසි මහාදේව මහතර	140
46.	විතුනිකාසික තිස්ස මහතර	141
47.	දත්තාහය මහතෙර	141
48.	අරුය කෙරිවාසි මහාදත්ත මහතර	142
49.	කාලදේව මහතෙර	142
50.	මොමසනාග මහතෙර	143
51.	මහාජාතකහානුක මහතර	143
52.	මල්ලාරාමයෙනි රහත්තෙරනම	144
53.	තෙපිටක වුල්ලපුමන මහතර	146
54.	සායේතතිස්ස මහතර	146
55.	පැක්ද්වල විහාරයේ ගෝනුමහනතර	147
56.	මිලක්බතිස් මහතර	148
57.	කෙරුණුක විහාරවාසි මහතර	151
58.	පැදුම්කඩවෝදවැසි තෙරනම	152
59.	මහාගතිම්බ අහය මහතර	153
60.	වුල්පිණ්ඩාතික නාග මහතර	154
61.	කොටගලවැසි මහානාග මහතර	154
62.	ලෙනුගිරිවැසි තිස්ස මහතර	155
63.	ආනිඩිම්ලික ගෝදත්ත මහතර	158
64.	වුලාහය සුමන මහතර	161
65.	කොපුම්නොට විහාරයෙනි විස්විසු පනාස් නමක්	161
66.	සිංහල ශ්‍රී අසා රහත් වූ සැටනමක්	162
67.	නාගමහාවිහාරයෙනි මහතර	163
68.	සිතුල්පවිවෙනි රෝහි තෙරනමක්	163
69.	තිකිටක තිස්ස ස්ථ්‍රීර	164
70.	ගාමවාසි සුමන දේව මහතර	164
71.	මහාගතිගමිය තිස්සදත්ත මහතර	165
72.	වුලසුමුද්ද මහතර	166
73.	විසාඛ මහතර	166
74.	තිස්ස සාමනෝරනම	167
75.	විජයාරාමවාසි රහත්තෙරනම	169
76.	මහාවිහාරයෙනි රහත් තෙරනමක්	169
77.	ගෝනුර්විය හෝ මෝරනාල ස්ථ්‍රීර	170

X	අප්‍රේලියාපරීක්ෂණය	අප්‍රේලියාපරීක්ෂණය	XJ	
78.	සඟුරියෙක් දෙබැනෙරවරු	170	112. කුටුම්බරිය විහාරයේ තරුණාතිසූහාම	191
79.	කොටගලවැසි තිස්ස මහතෙර	170	113. අභය - තාග සොරු දෙදෙන	192
80.	සිතුල්පවිවේ දෙබැනෙරවරු	171	114. දුටුගැමුණු රුපුරි හිත්ද මහා යාම	193
81.	බැම්ණිකියාසායකල්හි පිරිනිවි පුවිසිදහසක් හික්ෂුනු	171	115. සාවඩ ඇල්ලු වක්කනයා	196
82.	සර්පය ද්ජ්ඩ කළ පිණ්ඩපාරිකතෙර	172	116. විත්ත මහාමාත්‍යයා	196
83.	කුටුම්බියපුර්තතිස්ස මහතෙර	173	117. මහාවාච්‍යාල උපාසකයා	197
84.	අම්බබාදක මහාතිස්ස මහතෙර	175	118. උත්තමදේශීවී විහාරය	197
85.	පියන්ගල්ලේ වූලනාග මහතෙර	176	119. රාජමාත්‍රවිහාරය	197
86.	හිස්සමල්ගානාග මහතෙර	177	120. හික්ෂුන්ගේ විවාදයක්	198
87.	පිතමල්ල මහතෙර	177	121. ගඟරු දත්තීම	198
88.	මහාසංසරය්වීත මහතෙර	178	122. වසහ රුපුරි ඇසුනු බිඟාද	199
89.	බණ්ඩවෙලවිහාරයේ පධානියමහතෙර	179	123. වසහරුපුගේ මල් පරික්ෂණය	200
90.	සිතුල්පවිවේ එකගෙයි විසු තෙරදෙනම	179	124. අමාත්‍යයධුගේ දුරාවයි	200
91.	බහුලමස්ස තිස්ස මහතෙර	180	125. කුටිකන්නාරපුගේ රඛ අශ්වයා	201
92.	ගෝතම මහතෙර	181	126. රාගයෙන් දැව් මියාම	201
93.	ගෝධිගත්තතිස්ස මහතෙර	182	127. අහසින් ගිය දේශීයක්	201
94.	පුවුදුවයිනට ගිය මහානාගතෙර	182	128. කාරුලියගිරිවාසි නාගමහතෙර	202
95.	මල්ලක මහතෙර	183	129. ගුරුන්දකවාසි එෂ්සමිත්ත මහතෙර	202
96.	කැලුනිවෙහර තරුණ හික්ෂානමක්	183	130. මෝරවාපිවාසි මහදත්ත මහතෙර	202
97.	සිතුල්පවිවේ තරුණ හික්ෂානිය	184	131. මහාකරුණුපිය විහාරවාසි මහාතිස්ස මහතෙර	203
98.	බුඩ්සිප්ප්‍රඩිත විත්තස්ථෑරිර	184	132. කලකුණාගම මහාතිස්ස මහතෙර	203
99.	ම්‍රියවිරුපුරාව දුටු දෙනමක්	185	133. සේසානික මහාදාමාරමහතෙර	203
100.	මෙළඳ කැවුම් සඳහුවීම	186	134. තිස්ස ඇමරිකාගේ මල	203
101.	ව්‍යුත්තිකායික තිස්ස මහතෙර	186	135. තෙලකන්දරික වස්තුව	204
102.	වසහ රුපුගේ පරිස්ථානයක්	187	136. බෙහෙත් මුලක් නිසා පිසාවයන් දැකිම	204
103.	දීස්පත්තු යෝධියා	187		
104.	පුතාගේ පීටිය නොතකා බිඟා ඇසු මවක්	188		
105.	බෙරුගල උත්තර	188		
106.	මුලදුමන කෙලෙඹියා	189		
107.	ගෝපක සිවලී	189		
108.	සිතුල්පවිවේ බුඩ්සිප්ප්‍රඩිතයා	189		
109.	මහාවිහාර වාසින් මාගුණුනොවූ බව	190		
110.	මෙළමාදේශීය	190		
111.	නාගදීපයේ රුප	191		

අටුවා කර්වස්තු.

උස්වැල්ලේ මහානාග මහතෙරණුවෝ

තලගරු වෙහෙර විසු ධම්මදින්න මහතෙරුන්ගේ ආචාරීයාවරයා උච්චවාලිකවාසී මහානාග මහතෙර යයි විහාග අටුවාහි (346) කියවේ. ධම්මදින්න ස්ථාවිරත්තුමා වනාහි පිළිසිංහාපත් රහන් නමති. එක්දිනක් එතුමා දිවාස්ථානයෙහි හිද ස්වකීයාවාසී උච්චවාලික හෝ උච්චතලංකවාසී මහානාග තෙරුන් ගේ ගුම්ණ කෘත්‍යා මස්තකප්‍රාප්ත වී දැයි දිවැසින බලා එතුමන් ඒතාක් පෘථිග්‍රන බව දැක සැඳියෙන් අහපට තැග ගොස් තෙරුන් ඉදිරියෙහි අහසින් බැස වැද වන් දක්වා වාසි විය. "ධම්මදින්නය, තුමක් හෙයින් තොකල්හි ආයෙහිදා" සි ඇසු විට "ප්‍රශ්නයක් විවාරන්වය" සි කිය. "ඇවැන්ති, විවාරව, දන්නා දෙයක් කියමි" සි මහතෙරුන් කිවිට ධම්මදින්න තෙර ප්‍රශ්න දහසක් විවාලේය. තෙරණුවෝ විවාල ප්‍රශ්න සියල්ල තොපැකිලි විසඳුන. "ස්වාමිති, ඔබගේ තුවනු ඉතා සියුම්ය, කවර කළක මේ ධම්ය අවබෝධ කරන ලද්දේදා" සි ඇසු විට "මින් අවුරුදු සැට්ටකට පෙරදී" යයි කිහි. "සෘඛ්‍ය පැමෙහින් සමත් වෙතදී ඇසු විට එසේය" සි උත්තර දුන් බැවින් "ස්වාමිති, ඇත්තු මැවිච මැනවු" සි කිය. එතුමන් වියාල සුදු ඇත්තු මැවිච් "ස්වාමිති, මේ ඇතා කෙළින් කොට ගන් තන් ඇතිව, දික් කළ තහුට ඇතිව, සෞඛ්‍ය කට්ටේ දමාගෙන, හයානක ගබා කරමින් ඔබ ඉදිරියට එනසේ කළ මැනවු" සි කිය. මහතෙරණුවෝ ඒ කි සේ කොට වේගයෙන් එන ඇතාට හයවී තැගිට දුවන්ට සැරසුණේ ය. එවිට ධම්මදින්න ස්ථාවිරත්තුමා එතුමාගේ සිවුරුකොනා අල්වා තවත්වා "ස්වාමිති,

රහන්ට යය උපදීදු" හි ඇසිය. ඒ අවස්ථාවේ දී තමා රහත් නොවන බව දන මහස්ථවරුමා "ධම්ම දින්නය, මට පිහිට වෙව" හි කියමින් සිංහයාගේ පාමුල ඇශ්‍රතබාගෙන වායි විය. දම්මදින්න තෙර එතුමාට කමටහනක් කිය. මහතෙරනම කමටහන් ගෙන සක්මනට බැසි තෙවෙනි පියවරේ දී රහත්ලය ලැබුවේ ය.

මැදුම්සහිඅද්‍රවාහි සල්ලෙබසුතුව්සේනාවහි කියවෙන්නේ හඩිකන විහාරයෙහි විසු තෙරනමක් ධම්මදිනනාතෙරුන් විසින් රහත් කරවන ලද බවයි.

හිරුවා දනවිවහි කොන්තරකටයි'ප්පානිත මහාවිහාරයෙහි විසු මහානාග තම් තෙරනමක් ගැන රසවාහිනියෙහි දුටුගැමුණු කාලයෙහි කියවේ. එතුමා දුටුගැමුණු කුමරු උපදින්ට ආසන්න කළක අපවත් වූ බව ඒ කාලයෙන් පෙනේ. තලගුරුවෙහෙර ධම්මදින්න තෙරුන් දුටුගැමුණු කාලයෙහි විසු බව ඔප්පු වෙන හෙයින් එතුමාගේ ආචාර්යාවූ මහානාග තෙරුන් කාවන්තිස්ස කාලයේ දී විසිම සිදුවිය යුත්තකි.

අංගුත්තරඅද්‍රවාහි එකතිපාතවන්නාවහි (29) උවිවාලිකවාසී මහානාග ස්ථාවරුමා කායික වියිය-වෙනයික වියිය යන ද්විවිධ වියියෙන්ම ආරඛිත වියි ඇත්තේ වියි ද එතුමා සතියක් මුළුල්ලේ සක්මන් කිරීමද තවත් සතියක් මුළුල්ලේ සිටීමද සතියක් මුළුල්ලේ හිඳීමද සතියක් මුළුල්ලේ තීඩීමද කෙළේයයි කියන ලදී.

2. තලගුරුවෙහෙර ධම්මදින්න මහතෙර

මෙතුමා ස්ථාවරාවයට පැමිණෙන්ට පෙරම බොහෝ හිජුනු මෙතුමාගේ අවවාදයෙහි පිහිටා රහත් එලය ලැබුහි. ඒ ප්‍රවාන්තිය ඇසු තිස්සමහාවිහාරවාසී සංසනෙමේ තෙරුන්

කැදුවාගෙන ඒම පිළිස හිජුන් සමුහයක් යුතිය. තෙරුවා "ස්වාමිවරුනි, ඔබ වහන්සේ තමන් සොයන්නහු ද? අනුන සොයන්නහුද" හි අසා "තමන් සොයන්නෙමු" හි සි විට ඒ හිජුන්ට කමටහන් දුන්හ. එතුමෝ එය වඩා රහත්බවට පැමිණියාහ. දෙවෙනි වර යැවු හිජු පිරිසන් එසේම රහත් විය. ඒ පිරිස දෙකම හැරී නොයිය බැවින් තෙවෙනි වරන් පිරිසක් යුතිය. ඒ පිරිසද කමටහන් ගෙන රහතට එහිම තැවතුණි. ඉක්තිති තිස්සමහාවිහාරවාසී සංසනෙමේ එකතරා වයස්යන වී පැවිදී වුවකු ඒ සඳහා යුතිය. ඒ බුධියිජ්‍යාපනිකයා එහි ගොස් "ස්වාමිනි, ධම්මදින්නයන්" වහන්ස, තිස්සමහාවිහාරවාසී හිජුසයාස තෙමේ තෙවරක් ඔබට ප්‍රකිරීඩ එවිය. ඔබ සංසාරාන්තියට ගරු නොකරන්නාහ" හි කිහි. එවිට තෙරුවාට් එකෙනෙහිම තිස්සමහාරාමයට යන්ට පිටත්විය. අතරමගදී හඩිකන විහාරයට ගොස් සැට්ටිස පිරි මහතෙරනමක් රහත් කරවිය. (මීට මුළුන් කාලය බැලිය යුතු) එතුනින් සිතුල්පවිට ගොස් එහින් අධිමානයන් රහත්මියි සිතාගෙන සිටි සැට්ටියස පිරි තෙරනමක් රහත් කරවිය. (-අටවෙනි අංකයේ කාල බැලිය යුතු.)

ඉත්පසු තෙරුණුවාට් හිජුවෙනින් තිස්සමහාරාමයට පැමිණියාහ. ඒ වේලාවහි එහි තෙරවරු සැ මුදු හැමද මුද්ධාලමිනා ප්‍රීතියෙන් සිටියාභු ය. ඉත් එක්නමක්වත් ධම්මදිනන තෙරුන්ට "මෙහි පාතුය තබව" ආදි වශයෙන් කියන්නාක් නොවී ය. එසේ ආගත්තුක වත් නො කොට "මේ ධම්මදිනන හිජුව වෙත්ට ඇතුළු" හි සිතා ඒ තෙරුන්ගෙන් ප්‍රශ්න ඇසුහා. එතුමා ඒ ප්‍රශ්නයන් විසඳා පයේ ඇහිල්ලන් මහපොලාවට ගසා "මේ අවිතතික වූ මහපොලාවත් මගේ ගුණ දති; ඔබ වහන්සේ මාගේ ගුණ නොදක්සේකු" හි කියා අහසට තැබී තලගුරු වෙහෙරටම වැඩිසේක. (මේ ප්‍රවන මැදුම්සහිඅද්‍රවාවේ සල්ලෙබසුතුව්සේනාවහි එය.)

තලගුරු වෙහෙර

"තලගුරු වෙහෙර" හේවත් තලභිගරතිසස පැබිත විභාරය කොහි පිහිටියේ දැයි සෙවිය යුතුය. සඳහම් ලංකාරයෙහි සිලුනක වස්තුවෙහි "එක් සමයෙක් හි ..... රුහුණුරට "තලගුරුතිස්" නම් ප්‍රථිතයෙහි වසන ධම්ධින්න මහතෙරුන් වහන්සේ දෙවුරුනා¹ නම් ගල්ලෙනක වසනයේකු"යි කියවෙන බැවින් එය රුහුණේ පිහිටියේයයි දතුපුතු.

විසුකාලය

මුත්වහන්සේ කාවන්තිස්ස - දුටුගැමුණු රුපුන්ගේ කාලයේ දී විසුබව "සඳහම් ලංකාර" යෙහි සාලිරාජ වස්තුවෙන් පෙනේ. සාලිරාජකුමාරයා ඉන් පෙර අත්තුවිහි මහවැලි ගහ අසල මුණ්ඩ්චිවාක නම් ගමේ ලෝකුරුවෙක්ව ඉපද සිටියේ ය. පුද්ධාවන් වූ හෙතෙමේ තමාට ලැබුණු උරුමසක් පිස එයින් දන් දෙනු කුමතිව "මේ ලංකාද්වීපයෙහි සංස්කීර්ණත් වූ යම්කිසි උත්තම ස්කීණුයුවකෙනෙක් වෙත්නම් මුවන් අතුරෙන් රහන් ආවෙශනෙකුන් වහන්සේ කරුණාකාට සේට මාගේ ගෙට සිඟා වැඩිය මැනවු"යි සෝජා කෙලේය. ඉක්තින් තලගුරු වෙහෙර වසන ධම්ධින්න නම් මහතෙරුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ උපාධ්‍ය වූ ගොධමිල² තෙරුන්වහන්සේ වෙත ගොස් උන්වහන්සේ සමග අහසින් අවුන් මහාසමුද්‍ර විභාරයෙහි වසන සඩ්සරක්ෂිත මහතෙරුන්වහන්සේ ය³ කාලවෙළම්මක විභාරයෙහි⁴ වසන මහානාග තෙරුන් වහන්සේය, උපුතිකඩ් විභාරයෙහි⁵ වසන මහාසංසරක්ෂිත තෙරුන්වහන්සේ ය, උණාගමු වෙහෙර වසන භුම්වාලක ධම්මගුන්න මහතෙරුන්

1. "මහාරජිකලෙනු" යයි රසවාකිනියෙහි පෙනේ.

2. රසවාකිනියෙහි ගොධයෙර යයි ද මහාවාස්ත්‍රීකාවෙහි ගොධය මහා තිස්ස යයි ද පෙනේ.

3. මහාවාස්ත්‍රීකා සුමුද්‍රවිභාරවාසි මහානාග ජ්‍යෙෂ්ඨයෙහි පෙනේ.

4. කාලවැල් මණ්ඩපවාසි (මහාවාස්ත්‍රීකා)

5. විභාරක්ෂිත (මහාවාස්ත්‍රීකා) උපරිභාෂ්ඨ (රසවාකිනි)

වහන්සේය, හාතියවාස විභාරයෙහි⁶ වසන මහානාග තෙරුන් වහන්සේය, කල්ලනාපවිවෙහි⁷ වසන මලියදේව මහතෙරුන් වහන්සේ ය යන මේ තෙරුන් පද්දෙනා වහන්සේ කුදවාගතන අහසින් ගොස් පිළිවෙළින් ගමට වන්සේක.

රසවාකිනියේ සඳ්ධාසුමනාවගේ කරාවෙහි ඇය මාගුලින් අනුරාධපුරයට යන අතරමගදී ඇයේ දත පිළිගැනීමට නිරෝධයට සමවැද නැගිටි තලංගරසමුද්දපබාතවාසි මහාධම්මදින්න තෙරුණුවේ අහසින් වැඩියාභයි කියවේ. සඳහම් ලංකාරයෙහි එම වස්තුවේ කියවෙන්නේ "තලගුරු මුහුදු පවිවෙහි වසන මහාධම්මරක්ෂිත ස්ථානයන් වහන්සේ" එහි පැමිණි බවයි. තලගුරුපවිව මුද අසල පිහිටි බව මේ පොන දෙකෙන්ම මපසු වේ.

මහාවාස්යයේ දුටුගැමුණු කරාවෙහි ඒ රුපුගේ මරණමඡ්‍යවකයේ දී මහු කළ පින් විස්තර කරන අහය මහාස්ථානිවාස්තාමා මෙයේ කිය: "එම් තෙරුන් වහන්සේලා පජයදෙනා අතුරෙන් ඇතුළු සහිත තණබන් ගත් මලියදේව මහස්ථානිර තෙමේ සමන්කුල පවිවෙහි තවසියයක් හිකුළුන්ට ද වැලදුසේක. පාලීවිවාලක ධම්ගුජ්‍යතා ස්ථානය කුලකී විභාරයෙහි පත්සියයක් හිකුළුන් සමග බෙදාගත තෙමේ වැලදුසේක. තලගුරුවැසි ධම්ධින්න ස්ථානය තෙමේ පුවුහු දිවයින දසදහසක් හිකුළුන්ට බෙදා දී එය වැලදුසේක. මාගුලිවැසි මහාසංසරක්ෂිත අුති කුඩාතිස්ස ස්ථානය තෙමේ කෙලාය විභාරයෙහි* සැට දහසක් දෙනාට බෙදා දී වැලදු සේක."

දුටුගැමුණු රුපුගේ මේ ඇතුළුත්තණබන් දානය සිදුවියේ රුක්කම ලබන්ට පෙර "කොතමලේ" හෝ කදුරටේ අන්තිසි

6. හාතිය වාක (මහවාස්ත්‍රීකා)

7. "කජප්පාත්‍රිනායපවිත්තවාසි"යයි රසවාකිනියෙහි ද "කොටඩ්බ්බතවාසි" යයි මහාවාස්ත්‍රීකායෙහි පෙනේ.

* ගොලාය විභාරය පුව්වන්නුම්පය පුද්මිතපුරය අසඳ සිහිටිය ය. විජනර උදානා "පෝරවාදී බෞද්ධවායියෙයි" නමැති පොන් 8-9 පිටු බැඳිය යුතු.

තැනක වසදී බුජකුසාය (අක්කිකායික ජාතකය) පවත්තා කළහිය. එබූලින් මලයමහාදේව (මලියදේව), තලගුරු වෙහෙර ධම්මින්න, මංගණවිෂ්ටතිස්ස යන තෙරවරුන් දුටුගැමුණු රුපග්‍රැන්ස් බාලකාලයේ දී විසු බව ඔපු වේ.

මෙහි කියවුණු තෙරවරුන් කිපතමක් ගැන ජාතක අව්‍යාච්‍ය විසත්තිපාතයේ හත්පාලජාතකවණ්ණනාවහි කියවෙන ප්‍රවෘත්තිය මෙසේ යි:- මේ තාමුපර්ණීවිපයෙහි පයිලිවාලක - ධම්මගුත්තතෙරය, කටකන්දරවාසී ප්‍රීස්සදේව තෙරය, උපරමණ්ඩල මාලවාසී මහාසංසරක්ඩිත තෙරය, මලියමහාදේව තෙරය, හග්ගිරිවාසී මහාදේව තෙරය, ගාමන්තපවිවෙහි වැසි මහාසිට තෙරය, කඩවැල්ලමුවේ මහානාග තෙරය යන මේ තෙරවරු කුදාලකසමාගමය, මුග පක්ඡමාගමය, වූල්ලසුතසොමසමාගමය, අයෝසරසමාගමය, හර්ලිපාල සමාගමය යන මේ රස්වීම් වල දී සියල්ලන්ට පසුව පැමිණ පැවිදි වූ පුරුෂයේ වූහ"යි. මෙයින් අදහස් කරනු ලබන්නේ තේමිය කුමාරදින් පැවිදි වූ අවස්ථා වලදී ඔවුන් අනුව පැවිදි වූ දහස් ගණන් පුද්ගලයන් අතරහි මේ තෙරවරුන් සිටි බවත් මේ තෙරවරුන් ඒ ඒ අවස්ථාවන්හිදී සියල්ලන්ට පසුව ඇවිදි වූ බවත් ය.

මේ ජාතක අව්‍යාච්‍ය පායියෙහි සන්නමකගේ නම් පෙනෙන්. එයින් මලියදේව, ධම්මගුත්ත දෙනමගේ නම් මහාවංශයේ දුටු ගැමුණු ක්‍රාන්කාලයේ ඇතුළන් ය. ඒ අව්‍යාච්‍ය පෙනෙනා හැම දෙනා වහන්සේගේම වරිත අපේ මේ ග්‍රුහෙයි විද්‍යාමාන.

ජාතක අව්‍යාච්‍ය මුග පක්ඡමාගමය වෛනාවේදී 1. මංගණ බුර්ජතිස්සය* 2. මහාවංශක, 3. කටකන්දර ප්‍රීස්සදේව,

* මංගණවිසි බුර්ජතිස්ස තෙරුන්නේ ක්‍රාන්කාලයේ මේ සියවෙන මුද්‍යතිස්ස යන්නේ ඒ යදහාම යොදන ලදයි සිතිය හැක.

4. මහා (සංස) රක්කිත, 5. හග්ගරිවැසි මහාතිස්ස, 6. මහාසිව, 7. මහාමලියදේව යන තෙර සන්නමගේ තම් දක්වා ඒ තරඟු මුගපක්සමාගමාදියේ සියල්ලට පසුව පැවිදි වූහිය යයි දක්වා තිබේ. දුටු ගැමුණු ක්‍රාන්කාලයේ සියවුණු තෙරවරුන් අතරෙන් මංගණවිසි කුඩා තිස්ස තෙරුන්නේ නම එහි ඇතුළන් තිබේ.

විශාල්ධීමාතීයේ ඉඩිරිඩනිදිදෙසයෙහි මෙසේ කියන ලදී: "දම්ම දින්නතෙර තිස්සමහා විහාරයේ මහසුමලුවෙහි අපණ්ණක පුතුයෙන් දහම් දෙසන්නේ විරිතිපත යටිකුරු කොට එහි සිටි පිරිසට අව්‍යාච්‍ය පෙන්විය; එය උඩිකුරු කොට බඩුලොව දක්වා දෙවිලොව පෙන්විය. මෙසේ නරකහයින් තැනි ගනවා දෙවි සැපයෙන් පොලඩ්වා දහම් දෙසා බොහෝ දෙනාකුන්ට ධ්‍රාන්කාලයේ දෙවිය කරවිය"

රසවාහිනියේ ධම්මගුත්තවස්තුවෙහි මේ තෙරුන් නායිඩා වෙතාය වදින්ට ගිය ගමනක් ගැන සඳහන්ව තිබේ. එහි කියවෙන්නේ එතුමා තලගුරුපවිත අසල තිස්සමහාවිහාරයෙහි විසු බවයි.

මෙතුමන්ගේ බැනා ව සුදුම්මසාමණේරනාම පැවිදිවීමට හිසකේස් බානා අවස්ථාවෙහි රහන්ව ධම්මගුත්ත තෙරුන්නේ ධම්කාලයේ ධම්කාලයේ අසා තුන්සිටකය උගෙන්නේ යයි විහාර අව්‍යාච්‍ය පටිසමිහිදාව ගැන්නාවෙහි (4) කියා තිබේ.

3. මලියදේව මහතෙර.

"මලියදේව" නාමය ලක්දිව ඉතාප්‍රකටය. එතුමා මෙහි සිටි අන්තිම රහන්නම යයි ජනප්‍රවාදයක් තිබෙකන් එතුමන් දුටුගැමුණු කාලයටත් පෙර වැඩිසිටි බව පොත්වලින් පෙනේ. සාලිය කුමරු ඉන් පෙර ජාතියේ දී දුන් දනක් පිළිගැනීමට

කොටගල වැසි මලියමහාදේවතෙරනම වැඩියෝ යයි මහාවංසවිකා - සද්ධම්‍යාලංකාර - රසවාහින යන පොත් වල කියවේ. මහාවංසවිකාවෙහි මේ නම පෙනෙන්නේ මලියමහාදේව වශයෙනි. අංගුත්තර ඒකතිපාත අව්‍යවාහි මලියදේව, මහාදේව යන නම් දෙකම එක තෙරනමට යොදා තිබේ. එබැවින මලියමහාදේව යන්නත් ඒ තෙරුන්ටම ව්‍යවහාරවීම තොහැකි තොවේ.

මෙහි මලිය යන්නේ තෙරුමක් තැනු. මලිය යන්නේ තෙරුමක් තිබේ. මලියරට උපන් දේව ස්ථාවරත්වා මලියදේව විය හැක. නමුත් මලිය යන්න බොහෝ තැනුක ලිය වි තිබෙන බැවින් එය හැරදුම්‍ය හැකි තොවේ. මැදුම් සහිඅව්‍යවාහි ජ්‍යෙෂ්ඨ සූත්‍රව්‍යීනාවෙහි (1024 පිට) එක් පායහේදයක මාලෙයාදේවෙශ්‍යරෝ යයි පෙනේ. මාලදිවයින් උපන් අයකුට "මාලෙයා" හෝ "මාලිය" තාමය යෙදිය හැකි බැවින් මෙය මාලියදේව තො විය හැකිදියී විමසිය යුතු. පෙර බොද්ධ සිංහලයන් විසු මාලදිවයින්වල උපන් තෙරනමක් මෙහි විසිම පිදුවිය තොහැක්කන් තොවේ.

අංගුත්තර-ශේකතිපාත අව්‍යවාහි මලියදේවතෙරුන් සම්බන්ධයෙන් මේ කඳාව පෙනේ :- මලියදේව තෙමේ තුන්වස් ඇති හිකුතුවක් වූ කළ කළ්ලකගම මණ්ඩලාරාම මහා ව්‍යාහාරයෙහි* ධ්‍යාය ඉගෙන ගත්තේ ය. එක් දිනක් පිළු හිණිය හැසිරෙන ඒ හිකුතුතම දුටු එක් උපාසිකාවක් කුදාකිනිස්සයක් දී සූත්‍රස්නේහය උපදාවා ගෙයතු ල හිදුවා ප්‍ර්‍යාණිකාභාර වලදාවා තොරතුරු විවාරා "ඉගෙනීම කරනෙක් මම ඔබට උපස්ථානකරම්"යි සිය. තිතර එතැන වලදන ඒ හිකුතුතම උපාසිකාවට "සූත්‍රපත් වේවා, දුතින් මිදේවා" යන වචන විඳින් පමණක් අනුමෝදනා කෙළේය. වස් අවසානයේදී හිකුතුතම සිවුපිළිසිසියා සමග රහන්ථලය ලැබේ. ආරාමාධිපති

* කුගලුලේ විවාරම විය හැක.

මහතෙරණුවේ "මහාදේවය, අද විහාරයට මහාජනයා රස්වෙයි, ඔවුන්ට ධම්දානය දෙවා"යි සිය. තරුණ හිකුතුත් සාමණෝරවරුන් "අද ඔබගේ සූත්‍රය ධම්දෙශනා කරනෙන යයි උපස්ථාන කළ උපාසිකාවට දැනුම් දැන්හ. එවිට උපාසිකාව "සියල්ලෝ" බණ කියන්ට තොදනිති. මාග සූත්‍රය මෙනෙක් කළ "සූත්‍රපත් වේවා, දුතින් මිදේවා" යන වචන මිස අන් කිසිවක් කියන්ට අසම්මිරිය"යි සිය. නමුත් සෙසෙයෝ "එසින් කම් තැනු බණ අසන්ට එවා"යි සිය. මලියදේව තෙමේ ධම්දානයෙහි හිද ගෙන ත්‍රිපිටකය අලලා ඒ වාක්‍ය දෙනේ අම් විස්තර කරමින් රාඩිය ගෙවෙනෙක් ධම්දෙශනා කෙළේය. උපාසිකාව සෝවාන් විය.

මැදුම්සහි අව්‍යවාහි ජ්‍යෙෂ්ඨසූත්‍රව්‍යීනාවෙහි මෙසේ දැක්වේ:- මලියදේව මහතෙරුන් ලෝමහපායේ පහතමාලයේ දී ජ්‍යෙෂ්ඨ සූත්‍රය දෙසුවිට සැට්ටනමක් හිකුතුතු රහන් වූහ. මහාමණ්ඩපය, සැගිරිය, ගාක්ෂවංශවිහාරය, කුටාලි විහාරය, අන්තරසොනිහ, මුතියංගණ, වාතකපවිතය, පැදුම් ගෙය, දිගාවැව, ලේකකනුරුය, ගාමෙණ්ඩවාල, යනතැන්හි දෙසුවිටන් සැට්ටනම බැහින් රහන්වූහ. සිතුල්පවි ව්‍යාහාරයට පැමිණ දෙසුවිට හැටවයි පිරි මහතෙර සැට්ටනමක් ම රහන්බව ලැබූහ. ඉක්තිති තිස්සමහාව්‍යාහයෙහිද කුලණීයේ තාගමහාව්‍යාහයෙහි ද කර තොට (කාලකවිෂ) ගමෙහි ද දෙසුවිටන් සැට්ටනම බැහින් රහන්වූහ. මෙසේ මේ තෙරුන් මේ සූත්‍රය දෙසු සැට්ටනකදී සැට්ටනම බැහින් රහන් වූහ.

මුන්වහන්සේ ලෝහප්‍රාසාදයේ දී දහම් දෙසියයි සීමෙන් දුටුගැමුණු කාලයට පසුව සිටියාහයි සැකකළ හැකිවේ. අප විසින් මුලදී දක්වන ලද්දේ මෙතුමන් දුටුගැමුණු කාලයට තුදුරු අතිතයෙහි වැඩිසිටිබව යි. ලෝහප්‍රාසාදයක් දුටුගැමුණු කාලයට පෙරදීන් තිබුණෝය. දේවානම්පියතිස්ස රජු විසිනුන් ලෝහප්‍රාසාදයක් කරවන ලද බව:-

"තකො මහාබෝධීසරං ලොහපාසාදමෙව ව සඳාකග්ගං ව කාරේසි හත්තසාලං ව සාමුකං"

යන මහාව්‍යයේ 15 වෙනි පරිවිශේදයේ එන ගාල්‍යාවන් පෙනේ. දුටුගැමුණු රජ ඒ පරණ ප්‍රාසාදය ඉවත්කොට එතුන්හි ඒ නමින් ම මහාප්‍රාසාදයක් කරයි. ඒ බව "තා සි ප්‍රවිෂා විද්‍යංසුවා දුටුගැම්කී මහාරාජා ප්‍රාවණ්ඩාබේතා කනා කාරේසි" යන මහාව්‍යයේකා පායියෙන් ඔප්පු වේ.

4. මඩිගණවාසි බුර්ජතිස්ස මහතෙර

(බ.ව 350-425 අතර)

සුද්ධාතිස්ස මහරජ වරක් තමා විසින් සත්කාර කළ යුතු රහත් නමක් ගැන ඇසු විට හිසුපු මඩිගණවාසි බුර්ජතිස්ස තෙරනම මහාදූණසම්පත්තයෙකුයි කිහි. රජතෙම් මහතිරිස් පිරිවරා ගෙන අනුරාධපුරයෙන් පස්සෙයාදුන් පමණ තැන පිහිටි ඒ විහාරයට ගියේ ය. මහපිරිසේ ගබිදය ඇසු තෙරණුවේ "මේ කිතම් ගබිදයක්ද" සි විවාරා "මබ දක්මට රජ පැමිණියේ" සි කිවිට "මහලු කළ මට රජගෙයින් ඇති වැඩිය කිමෙක්ද" සි සිතා දිවාස්ථානයෙහි වූ ඇදෙහි වැඩිර බිම ඉරු අදිමින් යුත්ත. රජතෙම් සම්පයට ගොස් එය දක් "රහතන්ගේ මෙවැනි හස්තවිකාරයක් නැත. මෙතුමා රහත් නොවන්නේය" සි සිතා නොවැම් නැර් ගියේය. "මෙමක් හෙයින් ගුද්ධාවන් රජ කලකිරවන ලද්දේද" සි සික්ෂුන් විසින් විවාරන ලද්දේ "රජ පැහැදිවීම මහලු තෙරුන්ට බාරය" සි කිය.

පසුකලක පිරිනිවෙන තෙරණුවේ "මාගේ සිරුර තබන කුරුගෙයි තවත් ඇදක් තැබිය යුතුය "සි හිසුන්ට දනුම ද එසේ කළ පසු "මේ කුරුගෙය රජ විසින් දක්නා තුරු බිමට නොබේවා" සි අධිෂ්ථාන කොට පිරිනිවියහ. කුරුගෙය පස්සෙයාදනක් දුර අහසිනම ගියේය. ඒ මග ගස් ද පැවුරු ද කුරුගෙය දෙසට නැමි ගියහ. "බුර්ජතිස්සනෙර පිරිනිවියේ,

කුරුගෙය අහසින් එන්නේය" සි රජට දනුමිදන තමුන් රජ ඒ හිම විශ්වාස නොකෙලේය. කුරුගෙය යුපාරාමය විවේ කැරුණ ගෙලවෙත්තය සම්පයට පැමිණිවිට ඒ සැය පිහිටි තුමියන් සමඟ උච්ච නැගි කුරුගෙයට උඩින් සිරියේ ය. මහාජනයාගෙන දහස් ගණන් සාමුහ්‍යයන් නිකමුණු විට ලොහපායේ සත්විනි මාලයෙහි විනයක්මයක් කරමින් වැඩිහුන් මහාව්‍යාග්‍ර නැම් තෙරනම ඒ ගබිදය කුමක්දයි විවාරා මේ සිද්ධිය දන "පිත්ත්තන නිසා මමන් සත්කාර ලබන්නෙම්" සි කියා අතවැසියන් සමාකරවාගෙන අහසින් ගොස් කුරුගෙට ඇතුළට දෙවිනි ඇදෙහි හෙවු පිරිනිවියේය. රජතෙම් මල පුවිද ආදිය ගෙනගොස් අහසෙහි නිකුණු කුරුගෙය දක එයට දුරු කෙලේය. එවිට කුරුගෙය බිමට පාත්තිය. රජ මහාසත්කාරයෙන් දෙනම්ගේ ආදාහනය කරවා බාං ගෙන වෙත්ත්‍යක් බැංත්දවිය. (මෙය අංගුත්තර අව්‍යාපිත නිකතිපාත ව්‍යුණනා (385) වෙහි පෙනේ.)

ලොකප්පදීපකසාර නම් පාලිගුන්ථයෙහින් මේ කළාව පෙනේ. එහි එතුමාගේ තම පෙනෙන්නේ කුණ්ඩලනිසස යන්නෙනි. කළාපුවතෙහින් ඇතුම් වෙනස් පෙනෙන බැවින් එහි තිබෙන සැවියෙන් ද මේ කළාව දක්වනු ලැබේ :- සුද්ධාතිස්ස මහරජ වරක් මහාස්ථානයාට දන් ද "ස්වාමීන්, මබ සියලු දෙනා වහන්සේගේ සම්මතයෙන් මට අවවාද කිරීමට යෝගා තෙරනමක් ගැන දනුම දුන මැනවැ" සි ඉල්ලා සිටියේය. එවිට සංස්කේෂණ මෙවැනි "මහරජ, මෙයින් සිවුයාදුන් පමණ තැන අරණාවාසී වූ කුණ්ඩලනිසස නම් තෙරනමක් ඇත. ඒ තෙරනම ඔබට අවවාද දීමට සම්පූර්ණ ය සි කිය. රජ කෙම එට පසුදා සිවුරහ සෙනහ පිරිවරාගෙන තෙරුන් දක්ම සඳහා ඒ පුදේගෙයට ගොස් සේනාව විකක් දුරින් තවතා තෙමේ තහිමි තෙරුන් දක්මට පයින් ගියේය. තෙරනම රජයේ ඒම දනාගෙන "රජ භා විශ්වාසය ඇති කිරීමෙන් මට පලක් නැතු" සි සිතා තමාගේ විහාරය නො උස්තුනක් කොට මවාගෙන විහාරය ඇතුළට වී දොර වසාගෙන ද්විත්තිංසාකාරය පොලොවිහි

ලියමින් ඩුන්නේ ය. රජ තෙම දොරලගට අවුත් යතුරු කබෝල්ලෙන් ඇතුළත බලා බිම අකුරු ලියමින් උන් තෙරුන් දැක මෙතෙම මට අවවාද දීමට සුදුස්සෙක් තොවේයයි සිතා තොවැදම හැරි හියේ ය. මෙයින් කළකට පසු තැවතත රජතුමා සංස්යාගෙන් විවාල විට සංසනෙමේ තැවතත එ තෙරුන්ගේ තමම කිය. රජ දෙවෙනි වරන් එහි කිය තමුණ තෙරුන් පෙරසේ ම. ක්‍රියා කළ බැවින් කළකිරී හැරි හියේ ය.

කළකට පසු එ තෙරුන්ට රෝගයක් උපණී. තමාගේ ආයුස්ංස්කාරය පිරිහි කියවේ දත් තෙරනම් “සද්ධාතිස්ස රජ මා කෙරෙහි කළකිරී පවි පුරවා ගන්නේ ය. එබැවින් මහුගේ කළකිරීම දුරු කිරීම සඳහා අධිෂ්ථානයක් කළ පුතුය”යි සිතා මෙසේ අධිෂ්ථාන කෙලේය: “මාගේ සිරුර කුඩාගෙයක තබා ආදාහන කිරීම පිණිස පුරාව පවත්වන කළහි එ සිරුර සහිත කුඩාගෙය මිනිසුන්ගේ අතින් මිදි අහසින් රජ ගෙට ගොස් රුප විසින් වැදිකළහි එතැනින් ගොස් මාගේ මිනු වූ මහාව්‍යාග්‍රහ තෙරුන් සම්පයට පැමිණ අහසෙහි සිටිවා. එකළහි ගෙල වෙත්තාය තීමුණු තැනින් ඉවත් වේවා. ඉක්බිනි සහාය තෙරුන්ගේ කුඩාගෙය සමග මාගේ කුඩාගෙය අහසින් ගොස් දරසුයෙහි පිහිටි විට වෙත්තාය යථාස්ථානයෙහිම පිහිටාවා” මෙසේ අදිවන් කොට එතුමන් පිරිහිවිකළහි මහතනයා රස්ව මහන් පුරාවිධානයෙන් එතුමාගේ සිරුර පෙවියක බහා කුඩාගෙයක තබා පූය ලෙට ගෙන කියහ. සැයලු තැබූ කුඩාගෙය තැවත සෞලවින්ට තොහැකිවිය. එය අහසට තැඟී රජගෙය ඉදිරියට ගොස් අහසෙහි සිටියේය. ඉක්බිනි සද්ධාතිස්ස මහරත අන්ත්පුර ස්ත්‍රීන් සිරිවරා ගෙන රජගෙයින් නික්ම වැදුපුදා “ස්වාමීන්, ඔබ තීවමානකළ මට කරුණු තොකළාහ. විද්‍යාමාන ගුණය වසා මට අන්‍යථාවයක් ඇති කළහ. දත් මා කෙරෙහි අනුකම්පාවන් මෙහි වැඩිසේක. මට සමාච්‍යවමුනවා” යි කිය. ඉක්බිනි එ කුඩාගෙය එතැනින් ඉවත්ව මහාව්‍යාග්‍රහ තෙරුන්ගේ ව්‍යාප්තානයට හියේය. රජ ද එය පසු පස්සේ හියේය එකළහි මහාව්‍යාග්‍රහ ස්ථාවරනුමා ලෝහප්‍රාසාදයෙහි හිජ්‍යන්ට ධීමිය උගන්වමින් සිටියේ මේ

මහත්සේෂණය කුමක්දුයි ටිවාර ඔබගේ මිනු වූ කුඩාලිස්ස තෙරනම පිරිහිවියේ ඔබ වෙත පැමිණියේ ය. මහරත ද පැමිණියේ ය” යි කියන ලද්දේ තමාගේ ආයුස්ංස්කාරයන් එද්වයෙහිම ගෙවී යන බව දක කළ පිතැන්තන් ආගුය කොට සන්කාර ලබන්නෙම්” යි කියා අතවැසියන් සමාකරවාගෙන අහසට තැග එ කුඩාගෙට ඇතුළුවී පිරිහිවියේ ය. ඉන්පසු එ තෙර දෙනමගේ කුඩාගෙවිල් දෙක යුය මතනෙහි පිහිටි විට ගිනි කදන් තැඟී එවා ද්‍රිහ. මෙයින් කුඩාලිස්ස තෙරනම පෙර දඩිව අධිරාජව සිටි අශේක රාජ තෙමේය. මහාව්‍යාග්‍රහ ස්ථාවරනුමා මහානාම (ගාක්‍ර) රාජවිය. සිහලවිප්‍ර තම් ගුන්පයෙහි මෙසේ කි බැවින් මා විසින් මෙය උප්‍රටා ගනනා ලදී.

මේ ලේඛපදීපකසාර තම් ගුන්පය වනාහි බුරුම රට සිරිරතන තුවර “සෙතකුණ්ජරාධිපති” මහරජුගේ මානාදේවිය වූ සුසද්ධා තමැත්තිය කරවූ ස්වර්ණාලිප්ත මහා විහාරයෙහි විසු මෙධංකර නමැති සංසරාජ තෙරුන් විසින් එයන ලද්දකී. එතුමා ලාංකික හිජ්‍ය වංශයකට අයන් වූ බව “සිහලදිපෙ අරණ්ජවාසීනා පසන් මහාලේරානා වං්‍යාල්කාර දැන්න” යන නිගමන වාක්‍යාංශයෙන් පෙනේ. එය කළ විෂිය පොතේ සඳහන් ව තැත්. මෙතුමා ලක්දිවට අවුත් වනවාසී සංස්යාගෙන් උපසම්පදාව ලබාගත්තා වූද මුන්තිමතුවර සෙහිඹිඇ රජුගේ මැණියන්ගේ ආවාසීවරයායයි ද බුරුම ගාසන වංශයෙහි කියවේ. සුංණසොහනෙරුන් මෙහි එත්නට වික කළකට පෙර මෙතුමා ලක් දිවට ආයේය. ක්‍රි:ව 1429 යේ ද සිරිසද්ධම්මාල්කාර, සිහලමහාසාමි යන තෙර දෙනමන් සවිජ්‍යධානු ද රැගෙන ලක්දිවින් ගොස් කුසීම (ඣුසින්) ගොට ගොබ්බහ. මෙකළහි රාමණ්ජරටේ රජ වූ බ්‍රජ්ජාර රජ එ දෙනම තම රටේ තැවත්තිම ගැන විරුද්ධ වූ බැවින් එ දෙනම බුරුම රටේ සිරිබෙත්ත තුවරට හිය විට එහි රජතුමා එ දෙනම සාදරයෙන් පිළිගෙන සංගුහ කෙලේය. එ දෙනම විසින් එහි බුදුසුන විතන ලදී. මෙසේ සිහල හිජ්‍යව්‍යයක් රත්නප්‍රාසාදයෙහි ඇති වූ බුරුම සාසනවං්‍යයෙන් පෙනේ.

"සිහලවුනු" තම් පොතක් ගැන ද මෙහි සඳහන් වේ. කුරුම පුස්කොල පොත් අතරේ මේ නම පෙනෙතත් එය ලක්දිව ඇති බවක් ද්‍රාගත්ට තැත. "සහස්‍රවතුප්පකරණ" තම් පොතද අභාවප්‍රාප්ත වී යයි බොහෝ දෙනා සිතා සිටි නමුත් දන් එය සොයා ගෙන තිබේ. මේ සිහලවුනු නම ද තිබෙන්නේ සහස්‍රවතුවටම ද යන්න සේවිය යුත්තකි. මේ දෙකෙහිම ලක්දිව සිදු වූ කථාප්‍රච්චත්ති ඇතුළත් බැවින් මේ පොත් සොයා ගැනීම එතිහාසික ප්‍රච්චත්ති ද්‍රාගතු කුමැත්තන්ට මහත් ප්‍රයෝගන පිණිස පවත්නේ ය.

රුතක අව්‍යාවේ මූගපකි (=තෙමිය) රුතක විශේෂාංගී මේ තෙරුන්ගේ තම පෙනෙන්නේ "මංගණවාසී බුද්ධකතිස්සසේයරා" වශයෙනි. මහාවංශයේ 32 වෙති පරිවිශේදයෙහි තිබෙන්නේ "මංගණවාසීමාවාසී බුද්ධතිස්සසේයරා" වශයෙනි. "කුඩාතිස්ස තෙරනම" යන අරිය එයින් ලැබේ. "බුද්ධ" යන්නෙන් "කුඩා" යන තේරුම ලැබෙන අතර 'බුද්ධ' යන්නෙන් "කුදු" යන තේරුම ලැබේ. නමුත් "බුද්ධ" වෙනුවට ඇතැම් තැනක "බුද්ධ" යන්න ලිය වී තිබේ. පෙරගාලාවන්හි පෙනෙන "බුද්ධසොහිත" යන්න එයට තිදිනියකි.

මූගපකිරාතක අව්‍යාවේහි වනාහි මුන්වතන්සේ භා මෙහි තම් දැක්වෙන තවත් මහතෙරුන් කීප තමස් සම්බන්ධයෙන් අදාළත ප්‍රච්චත්තියක් කියා තිබේ. එය තම් "මේ බුද්ධතිස්ස තෙර ද මහාවංශකතෙර ද කටවනුකිකාර (?) වාසී පුරුෂයදේවතෙර ද උපරිමණ්ඩ්චලමාලවාසී මහාරක්ෂිතතෙර ද, හැගරිවාසී මහාතිස්ස තෙර ද වාමන්ත (ගාමන්ත?) ප්‍රඛාරවාසී මහයිවතෙර ද කාලවේලවාසී මහාමලියදේවතෙර ද යන මේ තෙරවරු අයෝසර සමාගමයේ දී ද හනරීපාලසමාගමයේ දී ද කුද්දාලකසමාගමයේ දී ද මූගපකිසමාගමයේ දී ද (හෙවත් ඒ ජාතකයන්හි කියවෙන පැවැතිවීම්වල දී) සිල්ලන්ට පසුව පැමිණියෝගය කියන්" යන්නයි. මද්ධාවාසී මහානාගතෙර ද මලියමහාදේවතෙර ද

පිරිනිවෙන දිනයේ දී රස් වූ සංස්‍යා අමතා "ඇවැනි මූගපකිරාතකයේ පිරිය අද අවසන් රිය" හි සිහි. "ස්ථාලීනි, කුමන කරුණක් තියා දී" ඇසු රිට "ඇවැනි, මල රඳා රා සෞඛ්‍යෙහි රිමි, මා හා මත් පැන් බිමට අතිකතු තො ලැබූ මම සියල්ලන්ට පසුව ගොස් පැවැති රිමි" හි ඒ තෙර ඇතැම් වෙන් වශයෙන් කිහිපි ද ඒ ජාතක විශේෂාංගීම දක්වේ.

මේ කථාවේ ඇතුළත් වූ මහාවංශය තෙරුන්ගේ තාමය මහා වංශයේ 32 වෙති පරිවිශේදයෙහි පෙනේ. දුටුගැටුණු රජ කුමාර කාලයේ දී ඇති වූ "බුජකුසාය" ප්‍රච්චතා කළහි දුන් ඇඹුල්තනු බත පිළිගත් තෙරුන්ගෙන එක තමස් මහාබ්‍රහ්මය තෙරයයි එහි කියවේ.

5. කාලවල්ලේමණ්ඩ්චපවාසී මහානාග මහතෙර (කාවන්තිස්ස රුම් කල)

මුන්වතන්සේ තලගුරු වෙහෙර ධම්මදින්න මහතෙරුන්ට සමකාලීකයි රසාවාහිනී - මහාවංශවාසා යන පොත් දෙකෙන් පෙනෙන බැවින් කාවන්තිස්ස කාලයෙහි විපුහයි පිළිගතපුතු වේ. මේ කාලවල්ලේමණ්ඩ්චපය (=කළවල්ලමඩුව) රුහුණේ පිහිටිව අංගුත්තර තිකනිපාත අව්‍යා (384) වෙන් පෙනේ. එහි තිබෙන මෙතුමන් සම්බන්ධ ප්‍රච්චත මෙසේ සි:- පැලැජ තුවර දොරවු ගාලාවක තුන් බලුණෝස දෙදෙනෙක් කාලවල්ලේමණ්ඩ්චපවාසී මහානාග තෙරුන්ගේ ගණ කථාව අසා එතුමන් දක දන් දෙනු කුමතිව ලක්දිවට එන්ට පිටත පුහ. ඉන් එක් අයෙක් අතරමගදී මලෝය. අනිකා තැවැනුයි අවුත් මාතොටට ගොඩබැස අනුරාධපුරයට පැමිණු "කාලවල්ලේමණ්ඩ්චපය කොහිද" හි විවාලෝය. රුහුණේ යයි විට එහි ගොස් වූල්ලනගරය (සුලුන්නරුව)ට පැමිණු එගමිහි ඉදිරියෙහිම තිබෙන ගෙයි නැවති තෙරුන්ට දන් පිළියෙළ

* "කළවලාපවිව" යයි සංම්ලාංකාරයෙහි ද "න්ප්පකිකාපබිත මහාරය" හි රසාවාහිනියෙහි ද පෙනේ.

කොට උදෑසනම තැකිට තෙරුන් වසන තැනට ගොස් පිරිස් කෙළවර සිට දුරදී තෙරුන් දක එතැනදීම වැද තැවත සම්පයට ගොස් දෙපා අල්වා වැද "ස්වාමීනි, ඔබ ඉතා උස්වෙති" සිය. එසේ කියේ එතුමාගේ ගේරයට උස් නිසා නොව ගුණය උසස් බැවිනි. ඒ ගුණකිරීමිය මූදෙන් එතර පාටලීපුතුය දක්වා පැනිර හියේ ය. හෙතෙම තෙරුන්ට දන් පිළිගනවා තුන් සිවුරු සපයාගෙන තෙරුන් වෙත පැවිදිව පසුකලක රහත්විය.

අයිසාලින අටුවාහි නික්බේපක්ස්ච්වන්නාවහි මේ කථා පුවත එයි:- බුත්තල (-භක්තසාල) ගම සොරුන් පැහැරු කළහි තිරෝධසමවතෙන් එකෙකෙහි තැඹි සිටි එක් තෙරණීයක් හිජුණීයක් ලවා බඩු ගෙන්වා ගෙන මිනිසුන් සමඟ මගට බැස තකුලනගර * ගම් දොරට පැමිණ ගසක් මූල ඩුණි. කඩ්වැල්මඩුවේ මහානාගතෙර පිඩු පිණීස එන්නේ ඒ තෙරණීයන් දක මධ්‍යාස්ණය ලංච තිබුණු බැවින් බහින් විවාලේය. "මට පාතුයක් තැනු" සියා පාතුය සමඟ පිණ්ඩපාතය ඩුණි. බත්කිස තිම වූ ස්ථාවිරය පාතුය යෝදා දී "මින් පසු ඔබට හිජුණාවහි තැසිරීමෙන් වෙනෙස විදින්ට සිදු නොවන්නේ ය" සිය. එතැන් පටන් තෙරණුවන්ට අඩකහවණුවකට වැඩි වටිනාකම ඇති පිණ්ඩපාතයක් තිරායාසයෙන් ම ලැබුණි.

මෙතුමා ගතපවිචාගතවත පුරුමින් පළමුකොට බෝසතුන්ගේ මහාපුදහනයට පුද්ගලිසි සිතා සත්ත්වුරුදික් සිටීමෙන් භා සක්මනෙන් ගත කළහ. ඉන්පසුන් 16 අටුරුදික් ඒ වත පුරා රහත් විය. පිඩු පිණීස ගමට ඇතුළුවත එතුමා කවිතක විලෙන් ජලය ගෙන මූධය පුරවාගෙන යයි. කුමක් සඳහා ද? මිනිසුන් විදින විට "දිසියුෂ්ක වෙත්වා" සියන

* කාවත්තිස්ස රුෂ තකුලපාසනයට දුන ගම විය යුතුයි. වත්මාන "නාඛර්ගලුව" යයි සැලකිය ඇති

පමණිනුන් තමාගේ භාවනාව කඩ නොකරන පිළිස්ස. එම පුවත දික්සභ අටුවාහි (132) සාමජ්යාලපුත්තවන්නාවහි ද විහාර අටුවාහි (247) ස්වානවිහාර තිදෙස්සයි ද මැදුම්පභ අටුවාහි සතිපටියානවන්නාවහි ද එය.

6. තිපිටක මහාසිව මහතෙර

දික්සභ අටුවාවේ සාමජ්යාලපුත්තවන්නාවහි (141) සම්පරානකාරී යන පදය ගැන ත්‍රිපිටක මහාසිව තෙරුන්ගේ' මතයක් දක්වත ලදී. එම අටුවාහිම මහපරිනිඩ්ලාණපුත්තවන්නාවහි (376) මේ නම දිසහාණක - ත්‍රිපිටක මහාසිවයයි පෙනේ. මැදුම් සභ අටුවාහි මහාසිවකසුනුවන්නාවහි (463) මහාසිව නාමය වියෝශන පදයක් තැනිව පෙනේ'. එහි ම අවජරය ධම්මසුත්තවන්නාවහි (918) තිපිටකමහාසිව තෙරුන්ගේ මතයක් දක්වා මහාසිව නමැති අත්‍යතරනමකයේ මතයක් ද පෙන්වා තිබේ. එබැවින් මහාසිව තමින් ප්‍රකට සිපනමක් සිටියාහයි පිළිගත යුතුය. ඒ අටුවාහිම සතිපටියානවන්නාවහි (218) තිපිටකමහාසිව නාමය පෙනේ.

අයිසාලින - විත්තුප්පාදක්ස්ච් - ලොකුතාරකුසල කථාවහි (180) ආලිවපාරිගුද්ධිය ගැන මහාසිවතෙරුන්ගේ අදහසක් පෙන්වා තිබේ. එහිම විපාක කථාවහි (215) මහාසිව තෙරුන්ගේ මතයක් දක්වා එය ප්‍රතික්ෂේප කොට තිබේ.

මහවග අටුවාහ (237) හෙස්තේරකුණිකවන්නාවහි මේ කථාව පෙනේ :- විනයධරයන්ට පුමුබ වූ කරවිකතිස්ස ස්ථාවිර තෙමේ මහාසිව තෙරුන් වෙත ගොස් පහන් එළියෙන් හිතෙල් කළයක් දක් "මේ කුමක් ද" සිය විවාල් ය. "ගමිකින් හිතෙල් කළයක් ගෙනෙන ලදී. රුක්කාහාර ලැබුණු විට

හිතෙල් හා අනුහට කිරීම සඳහාය" සිය. "එසේ තැබීම නොවටි" යයි ක්‍රියාවලිවෙතෙර එය ඉස්සෙර්පූවහි තැබිබ විය. පසු දිනක ආ තිස්ස තෙර එය දැක තැවත විවාරා සහසුරයාවට යෝගා තැනක එය තැබීම තුෂුදුසුයි කිය. මහාසීවතෙරුන් එය ගෙයින් පිට තැබිබ වූ විට එය සෞරු ගෙන ගියහ. ඒ බව තිස්ස තෙරුන්ට දත් වූ විට "ස්වාමීනි, සාමණෝරයකුට දියුණු නො වේද" සිය.

විනය අව්‍යවාහි නිස්සග්ගියවණ්ණනාවෙහි ද වෙබරු කැම ගැන මහාසීවතෙරුන්ගේ මතයක් දක්වේ.

7. ගාමන්තපබිභාරවාසී මහාසීවස්ථිර

අංගුත්තර්ථකතිපාත අව්‍යවාහි (24) ද දික්සහි අව්‍යවාහි සක්කපලක්ෂුත්තවණ්ණනාවෙහි ද ගාමන්තපබිභාරවාසී මහාසීව නම් තෙරනමක් පිළිබඳ කථාවක් පෙනේ. එය මෙසේයි:- තෙරණුවෝ මාගම තිස්සමහාවිභාරයෙහි වසම්න් හිකුතුසමුහ අවලොසකට ධම්ය උගන්වයි. එතුමාගේ අවවාදයෙහි පිහිටා තිස්දහසක් හිකුතු රහන්ත්ලය ලැබූහ. එයින් එක් හිකුතුනමක් තමාගේ ආචාර්යිවරයාට රහන්ත්ලය ඇදේදයි බලන්නේ එතුමන් පෘථිග්‍රන බව දැක "මාගේ ආචාර්යි තෙමේ අනුනට පිහිට වෙයි, තමන්ට පිහිටවෙන්ට අසම්පිය" සිතා අහසින් ගොස් විභාරය සම්පයේදී බැස දිවාස්ථානයෙහි ඩුන් තෙරුන් වෙත ගොස් වැඳ වාචිවිය. එවිට මහතෙර "පිණ්විපාතිකය, කුමක් සඳහා ආවෙහිද" සි විවාලේය. ස්වාමීනි, අවසර ලැබේ නම් බණ පදයක් විවාරුන්ට ආවෙමි" සි කිවිට ඇවුන්නි, බොහෝ දෙනෙක් උගනින්; මෙට අවකාශයක් නො ලැබෙන්නේය" සි කිය. "ස්වාමීනි, විතකීමාලකයෙහි.

*විතකීමාලය නම් පිහුසිහිමවයන්ට පිටතවන්ට පෙර අද කොයිනැන කට යම් දී සිතා බලන සංඛ්‍යාතය වේ යයි විසුද්ධිමත්ගණයීයන කියන ලදී.

සිටිවිට විවාරන්තෙම්යි කිරීට "එතැනැදී අනායා විවාති" සිය. ඉක්කිති පිහුපිෂීය විඩින විට, පිවුරු පොරවන ගැනැදී, අපුන්හලට පැමිණ කුදානි කළහි, ඇතුලුගම්න හිසම එනකළහි, බොපුන්හලෙහි දත් විඳා අවයන් වූ කළහි, දිවාස්ථානයේ දී. පාදේනා කළහි, උදුසන දැනුරි ගෙන මූන ඇඳීමට යන කළහි, මූන යෝදා එනකළහි, එසේ අවුන් සෙනපුනට ඇතුලු වූ කළහි විවාරන්තෙම් සි පිළිවෙළින එක එක අවස්ථාව ගැන ඇසු තමුන් එ භැමතුනම දී ප්‍රශ්න විවාරන්තෙර පිටිනි සි මහතෙර කිය. එවිට එ පිණ්විපාතික හිකුතු නම "ස්වාමීනි, මෙපමණකුත් අවකාශයක් තැනුනම් ඔබට මරණයට අවකාශයක් ලැබෙන්නේ ද? බිම ඇතුරු ලැඹුදක මෙන අනුන්ට උපකාර වෙතන් තමන්ට උපකාර කරගන්ට අසවැ වූ මබගේ දිම්පදයෙන් මට කම් තැනු වූ සියා තෙරුන් වැද එතුමන් බලාසිටියදීම අහසට තැන ගියේය.

එය දුටු මහතෙර "මේ හිකුතුව මාගෙන් ප්‍රශ්න විවාරවට නොව මා සංවිශයට පත් කිරීම සඳහා ආයෝ" සි නොරුම් ගෙන දවිල්කාලයේත් ප්‍රථම - මධ්‍යම යාමයන්හින් ඉගනීමට ආ හිකුතුන්ට උගන්වා ප්‍රශ්නීමයාමයෙහි ඉගනීමට පැමිණි හිකුතුවක් අලුයම තික්ම යන කළහි තමාගේ පාතු පිවුරු ගෙන තෙරණුවෝන් තික්ම ගියහ. වාචිවිභුත් හිකුතුනු සිපියම් කටයුත්තක් තිසා තෙරණුවෝ පිටත යතියි පිතුහ. "රහන් බව ලැබීම මට අරුමයක් නොවෙයි, දෙතුන් දිනකදී රහන්ටි හැර එන්නෙම්" සි සිතා හිම්පයන්ට දනුම් නොදීම ඇප්ප මස පුරතෙලෙස්වක් දා තික්ම ගිය තෙරණුවෝ ගාමන්තපබිභාරයට ගොස් "රහන් බවට නො පැමිණ නො තිද්‍යන්නෙම්" සි අධිෂ්ඨාන කොට ඇද හරවා තබා සක්මන් කරමින් භාවතාව පටන් ගත්හ. වස්ත්ලැංන දිනට පෙර රහන්ටන්නෙම් සි උත්සාහ කළ තමුන් නොහැකි විය. වස්කාලය තුළන් නොහැකි වි ප්‍රවාරණයට පෙර රහන්ටන්ට උත්සාහ කළ තමුන් එන් නොහැකි විය. මෙසේ 29 අවුරුද්දක් ගත විය. එතාක් කළ තිදීම හෝ පා දෙවීම නො කෙලේය. වස් ප්‍රවාරණ දිනය

පැමිණි විට අනු සඛුපමවාරිනු විසුද්ධි පචාරණය කෙරේතිසි සලකන එතුමාට කදුළු වැගුරුණි. තිස්වෙති වස්පචාරණ දිනයෙහි "දත් හාවනාවහි යොදුනු මට තිස් අවුරුද්ක් ගතවිය, එහෙත් රහත්වන්ට නොහැකි වූ බැවින් මේ ආත්මයේ දී මාර්ගත්ලාවීගමයක් නොවන්නේය" සියා එතුමාට මහත් දොම්නෘසක් ඉහළී අඛන්ට පටන් ගත්තේය. එවිට සක්මන අසුල සිරි එක් දේවතාවක් ද හඩන්ට පටන් ගති. "මෙහි හඩන්නේ කවරෙකද" සියා තේරුන් විවාහ විට "මම දේවතාවක් වෙමි; ඇඟිලෝන් මාර්ගත්ල ලැබිය හැකි නම් මමන් එසේ ලබන්ට උත්සාහ ගතිම්" සියා තේරුන් විට "දේවිවරුන් මට සරදම් කෙරෙන්, මේ ගෝක්වීම පුදුසු තැනැ" සියා විදුළුන් වඩා පිළිසිංහා සමග රහත්විලය ලැබූහ.

එදින පුන්සදමබල බලා "මේ සඳමබල පිරිසිදු ද මාගේ ශිලය පිරිසිදු ද" සියා විමසා බලන තේරනම සඳමබලෙහි සයලුපය ඇතත් මාගේ ශිලයෙහි කිසි කුලලක් තැනැයි මහත් ප්‍රීතියක් උපදාවා ගෙන එය යටපත් කොට විදුළුන් වඩා රහත්වූහ සිය අංගුත්තර අවුවාහි කියවේ. දේවතාවකුගේ කවටකමක් ගැන එහි නො කියවේ.

රහත් වූ ඉත්තේ තේරුන්විට දත් නොවින්නෙම් සිතා ඇද පිළියෙළ කොට පා දොවීම පිළිස තරජ්පලැල්ක වාධිවිය. එකෙනෙහි එතුමන්ගේ ශිෂ්‍යා වූ තිස්දහසක් රහත් භූ ඒ බව වෙන්වශයෙන් දක "මා වැනි අතවැසියකු සිටියදී මාගේ ආවාසියන්වහන්සේ තමන්ම පා දොවීම නොගැලපේ" යයි සිත්මන් ඒ තිස්දහසක් හිජුභු "මම පා දොවින්නෙම්, මම සෝදන්නෙම්" සියාමින් එතුනට රස්වූහ. ගනුදේවිනුයා ද මේ කාරණය දත් පුරාභුරකන්නාව සමග එහි අවුන් "ස්වාමීන්, ස්ත්‍රීයකු" සියාමින් ඒ තිස්දහසක් පිරිස පිරාගෙන තේරුන් වෙත ගොස් "ස්වාමීන්, මා වැනි උපස්ථායකයනු සිටිය දී ඔබ වහන්සේ පා සෝදා ගැනීම නොයදේ" සියා තිස් හවුරුද්ක් මුජල්ලේ පා නො සෝදා බැවින් එතුමාගේ

පතුල් පැළී හියහ. ඇතැම් විට ගමිදරුවේ අවුන් කුවුවලින විද ඒ පැළී හිය තැන් මැසුහ. උපමාවට කියන විටත මහාසිවතෙරුන්ගේ පතුල් මෙතැනැ" සියන්ට පුරුද වූහ. එබැවින් තේරුන්විට "දේවිනුයා, දේවියන්ට මිනිසුතෙන් ගද ඉතා තපුරු වෙයි, එබැවින් තිස්වසක් නොසේ දු පා සැදීම නොපට නොහැක්කකු" සියා එහි, "ස්වාමීන්, මබගේ ශිල්පයකිය සැම දේවිලොවම පැහිර හියේය. ඒ සුගතයි තිසා මම මෙහි පැමිණියෙම්" සියා ක් සක්දෙවිරජ වමකින් විළුම්දෙක අල්වාගෙන දකුණුනින් පතුල්දෙක පිරිමැද්දේ ය. එකෙනෙහි තේරුන්ගේ පාදක කුඩා ලමයෙකුගේ පා මෙන් මඟ්‍යබවට පත් වූහ.

8. පුණ්නාවාලිකවාසී මහාතිස්ස මහතෙර

පුණ්නාවාලිකවාසී මහාතිස්ස ස්ථාවිරතුමා පුණු පොහො දිනක සිය අරමේ සැමලුවට ගොස් හදාලියි දක "මේ අවස්ථාවහි සිවු පිරිසිදු මහසු විදිති" සියා පෙර තමන් ඒ වැදීම දුටු සැරි මෙනෙහි කොට බුද්ධාල්මිභන ප්‍රීතිය උපදාවා ගත්තේ ය. බලවත් වූ ඒ ප්‍රීතිය තිසා පොලොවේ ගැසු පත්දුවක් මෙන් එතුමාගේ ගරීරය අහසට තැගී මහසු මුලුවේ පහළ විය. එය සංඛ්‍යාලයකින් නොව ප්‍රීතිවීගය තිසා සිදු වියයි විසුද්ධීමග්ග - පයිවිකසිණතිද්දෙසයෙහි ද අවියසාලිනී - විත්තුප්පාදකණ්ඩයෙහි ද සියා තිබේ.

විනය අවුවාවේ තිස්සග්හියවන්නාවහි (359) උගෙනාවිහාරා පුණ්නාවාලිකවාසී තිස්සතේරුන්ගේ සිවුරු අධිෂ්ථානය පිළිබඳ මතයක් දක් වේ. "ආලිත්ත්කවාසී ප්‍රීසසදේව" තේරුන් රහත්බවට පැමිණි දා උපස්ථානයට ආ දේවිවරුන්ගේ ආලෝකය දක වනවාසී මහාතිස්ස තම් තේරනම එතුමන් වෙත පැමිණ ඒ ආලෝකය කුමක්දයි විවාලෝය. ප්‍රීසසදේව තේර "ආලෝකය තම් පහන් වලිනුත් මැණික්

වලිනුත් නිකමේ” යනාදිය සිය. “මබ එය වසනයේකුය” දී කිවිට තෙරණුවේ දෙවියන්ගේ පැමිණීම ප්‍රකාශ කළහ. (මේ ප්‍රවත දික්සු අව්‍යාච්‍යාලපුත්ත වශෙන්නා (132) වෙහි ද මැදුම්සග අව්‍යාච්‍යාලපුත්ත වශෙන්නාවෙහි ද ස්ථානවිහාර අව්‍යාච්‍යාලපුත්ත (ඉ 247) ද එයි.

9. වේතියපබිඛතවාසී මහාතිස්සමහතෙර

විශුද්ධිමාර්ගයේ ශ්‍රී ලංකිරදේශයෙහි (20) ද අසුහකම්මත්‍යාන නිද්දෙසයෙහි (193) ද මෙනුමා පිළිබඳ කථාවක් නිකේ. එය මෙසේ සි:-

අනුරාධපුර වැඩි එක් කුලස්ථියක් සිය සැමූහියා සමඟ කහකොට දෙවහනක් මෙන් සැරසි උදෑසනම ගෙයින් නිකම් තැනු ගෙයකට යන්නී අතරමගදී සැහිරයෙන් අනුරාධපුරයට පිළුවිණිස වින් මහාතිස්ස තෙරුන් දක්නේ ය. ඕම් තොමෝ තෙරුන් කෙරෙහි ඇශ්‍රුණු සිතුන්නී මහත්සේ සිතාසුනී. තෙරනම මේ කිමෙක්දැයි ඒ දෙස බලන්නේ ඇගේ දත් දක ඒ දත්කෙරෙහි අශ්‍රු සංඛාව උපදාවා රහන්බවට පත්විය. ඇගේ හිමියා ඇය ප්‍රස්ථාද යන්නේ තෙරුන් දක “ස්වාමීනි, මේ මග හිය ස්ත්‍රීයක් දුටුයේක්දැයි ඇසිය. එවිට තෙරණුවේ :

“නාහිනාම් ඉක්සී වා පුරිසො වා ඉතො ගතො
අපි ව අවියසංසාවො ගවිෂතෙ” ස මහාපලේ”

“පින්වත, මෙහෙන් ගියේ ස්ත්‍රීයක් ද පුරුෂයෙක්දැයි තො දතින්; එතකුදුවිවත් මේ ඇව්‍යැකිල්ලක් මහමග ගමන් කෙරේ” යයි කිහි. (තෙරුන් කිවේ බොරුවක් තොවේ. කමටහන් යුත් සිතින් ආ එනුමා ඇය දෙස බැඳු විගස ඇගේ දත් පෙනුනෙන් එනුමා ඒ ඇට අශ්‍රු ලෙස සලකා තැවත හාවනාවට බැස්සේය. එට වැඩි දෙයක් සලකා බැලීම සඳහා ඇස් යොමු තොකෙලේය.

එනුමාට ඇට සම්බන්ධ කමටහන වැඩු බැවින් ඇව්‍යැකිල්ල ප්‍රකට වුණි. එබැවින් ඇව්‍යැකිල්ලක් යන බව සිය.)

අවියසාලින් අව්‍යාච්‍යාලපුත්ත අසුහකම්මත්‍යාන දත්ත වේතියපබිඛතවාසී තො, මහාතිස්ස සේවය විය “යන්නෙන් මේ කථාප්‍රවිශ්චිය සිහිප්‍ර කරවා තිබේ.

10. රෝහනාවාසී මහාතිස්ස මහතෙර

මහාතිස්සතෙරනම වනාහි උපසම්පදාව ගැඹුකළ පටන් අඡ්‍රසමාපත්තිලාහියෙක් විය. එනුමා සමාජත්වීයන් යටත් වූ ක්ලෙගයන්ගේ ඉපදීමක් නැතිබැවින් සැට්ටිය පිරුණු කළහින් තමා ප්‍රාථමිකතායකු බව තො දන (රහන්නමක යයි සිතාගෙන) සිටියේය. එක් කලක මාගම තිස්සමහාවිහාරයේ සිඝ්‍යාලු තලගුරු වෙහෙර ධම්මදින්න තෙරුන්ට ධම්දෙශනාව සඳහා ආරාධනාවක් යුතුවිහි. ධම්මදින්න ස්ථාවිරත්තා පිරිස සම්ක එහි යන්ට පිටතව තමාට වඩා මහඳු තෙරනමක් කැඳවාගෙන යාම සුදුසුයයි සිතා තමාගේ ක්මිස්ථානදායකාවාදීවරයා වූ මහාතිස්ස තෙරුන් වෙත ගොස් දිවාස්ථානයෙහි පුන් තෙරුන් ටැඳ වැඩිහුන්නේ ය. එවිට මහතෙරනම “ධම්මදින්නය, බොහෝ කළකින් ආවේ කුමක් සඳහාදැයි ඇසිය. “ස්වාමීනි, තිස්සමහවෙහෙරින් මට ආරාධනාවක් ගැඹුණි. මම ඔබවහන්සේන් කුට්ටිව එහි යනු කුමැතෙන් ආම් දී සි ධම්මදින්න තෙර තවත් සිහිකටයුතු දේ කියා “ස්වාමීනි, වබ වහත්සේ විසින් ධම්මවෙශ්‍ය කරන ලදදේ කවර කලදැයි ඇසිය. “ඇවුන්නි, සැට හැවුරුදිනකට පමණ පෙරයිදී සි විට “ස්වාමීනි, එක් පොකුණක් මැවිව මැනිවූදී සිය. පොකුණ මැවූ විට එහි නෙළුම් පදුරක් ද ඒ පදුරයි වියාල නෙළුම් මලක් ද ඒ මලෙහි යොලස් හැවිරිදී තරුණීයක් ද මැවිව මැනිවූදී සි කිය. ඒවා පිළිවෙළින් මැවූ පසු “ස්වාමීනි,

මේ රුපය තැවත තැවත ඇහ වගයෙන් මෙනෙහි කළ මැතිවූ සීය. එසේ මෙනෙහි කරන තෙරුන්ට රාගවේතනාවක් උපත්තෙය. එකෙනෙහි තමා පෘථිග්‍රන බව දන ගත් ස්ථේරිරුණු "සත්පුරුෂය, මට පිහිටවෙවි" සියලුම් තමාගේ අතවැසි ධම්මදින්න තෙරුන් ලෙ උක්කුටිකයෙන් හිදගත්තේ ය. ධම්මදින්න තෙර එතුමාට අභ්‍යන්තර කමටහනක් කියා දී හාවත්‍යව අවකාශ දීම සඳහා පිටත නික්මියේය. එකෙනෙහිම එතුමා රහත්ව්‍යය ලැබිය. ඉන්පු ධම්මදින්නතෙරණුවේ එතුමන සංස්ස්ථේරික කොට ගෙන තිස්සමහාවිහාරයට ගියේ ය. මෙය අංගත්තර ඒකකතිපාතිජ්‍යානනාවෙහි (25) එයි.

මේ පුච්චත්විය මැදුම්සන් අවුවාහි සඳලෙබෝතුවහිනාවෙහින් කියවේ. එහි තිබෙන්නේ මේ තෙරුන් සිතුල්පවිවේ විසු බවයි.

11. කස්සකලෙනු මහාමිත්ත මහතෙර

කස්සකලෙනෙහි මහාමිත්ත තම් තෙරනමක් විසි. ගොදුරු ගමෙහි එක් උපාසිකාවක් තෙරුන් පුත් තනතුරෙහි තබාගෙන උපස්ථාන කරන්නේ එක් දිනක් වනයටයන්ට පෙර දුවනීයට කථාකාට "අසවල් තැන පරණ සහල් ඇත. අසවල් අසවල් තැන්වල කිරී - පැණී - ගිතෙල් ඇත. තාගේ සෞඛ්‍යාරු තෙරුන් ආ කළ ඒවා ගෙන බත් පිස කිරී - පැණී - ගිතෙල් සමඟ දෙවි; තෝත් අනුහව කරව. මම පැණී - ගිතෙල් සමඟ දෙවි; තෝත් අනුහව කරව. මම වනාහි ඊයේ පිසු ඉතිරි බත් කාඩ් සමඟ අනුහව කෙලෙමි. දාවලට පලාකාල බහා පුන්සහල් විනින් ඇශ්‍රීල් කැදක් උයා තබව" සීය. ගෙය සමීපයට අවුත් සිවුරු සෞරවා පාතුය තබව සීය. ගෙය සමීපයට අවුත් සිවුරු සෞරවා පාතුය තබව ගත්තා තෙරුන්ට මේ කථාව ඇසුණී. එවිට තෙරනම අතට ගත්තා තෙරුන්ට මේ කථාව ඇසුණී. එවිට තෙරනම තෙමේ ම තමාට මෙසේ අවවාද කෙලේ ය. "රද් තිල්බත් තෙමේ ම තමාට මෙසේ අවවාද කෙලේ ය. "රද් තිල්බත් කු උපාසිකාව දාවලට ඇශ්‍රීල්කැද බොත්තීය. තා තිස්ස කු උපාසිකාව දාවලට ඇශ්‍රීල්කැද බොත්තීය. තා තිස්ස ඇඟිල් පරණ සහල් ආදිය සපයා තබයි. තා තිස්ස ඇඟිල් කෙන්වත් පරණ සහල් ආදිය සපයා තබයි.

ආදියක් හෝ කුම - ඇදීමාදියක් හෝ තො ලැබේ. හුදුක් තිරිව සම්පත් පතමින් දන්දෙයි. තො ඇට එ සම්පත් ලොදුමට සමඟ වෙහිද?" මෙසේ සලකා පාතුය තැවත පසුම්වියෙහි බහා සිවුරු ගණ්ධිය ලිභා හැරිගාස පාතුය ඇදියට තබා සිවුර විශ්ලේදමා "රහන් තොවී ලෙනෙන් පිට තොයන්නෙම්" සියලුම අධිකාරීන කොට හිදගත්තේ විද්‍යුත් වඩා පෙරවරු කාලයේ දීම රහත්විය.

ඉක්තිනි පිපෙන පියුමක් වැනි ප්‍රෝම්නිය වූ මුහුණු ඇති එතුමා ලෙනෙන් දෙරට බැඳ පෙරවරුව ඉකම තොය බව දන ගමට ඇතුල්විය. දැරිය දන පිළියෙල කොට බලා සිටින්නී තෙරුන් පැමිණිවිට ඒ කිරිත පිළිගත්වා හැරියන තෙරුන් දෙස බලා සිටියාය. මැණියන් වනයෙන් අවුත් තෙරුන්ගේ පුවත් විවාල විට තරුණීය එතුමාගේ මුණ විතදාට වඩා බැඩිඟෙයයි ද ජ්‍රීව්‍යාය පැනැදිලි වි යයි ද සීය. තෙරුන් එදා රහත්ව්‍යය ලැබුවට උපාසිකාව එයින් තෝම් ගෙන "තාගේ සෞඛ්‍යාරු මහණදමෙහි ඇලෙන්නෙය" සිය. (මේ කථාව මැදුම්සන්දාවාහි සතිපටියානව්නා (237) වෙහිද අංගත්තර්කකතිපාත අවුවාහි (276) ද විහාර අවුවාහි සතිපටියානවිහාරණව්නා (197) වෙහිද සමාන ලෙස පෙනේ.)

12. චොරක මහවෙශේර මිත්තමහතෙර

විශුද්ධීමාර්ගයේ ශිලනිදේශයෙහ මේ කථාව පෙනේ :- වෝරක මහාවිහාරවාසී මහාමිත්ත තෙරුන්ගේ මැණියන්ට විසශ්වූ රෝගයක් * වැශ්වූණු විට ඒ තෙරුන්ගේ සෞඛ්‍යාරුයක් වූ හිසුණීය මැණියන් බලන්ට ආය. "සෞඛ්‍යාරු තෙරුන් වෙත ගොස් බෙහෙතක් දන ගෙන එව" සියලුම මැණියන් විසින්

*මෙය තනයෙහි සැදුන ගෙවීයක් යයි විශුද්ධීමාහි විකාශී සියන ඇදී.

යොදවන ලද ඒ හිසුම්බිය තෙරුන් වෙත අවුත් ඒ කාරණය කී විට “මම මූල් ආදිය රැගෙන බෙහෙත් සැදීමට තොදිනි. මා පැවිචි වූ තුන්පටන් අස්වරයෙන් යුක්තව ලෝහසහගත සිතින් රුපයක් බලා තැනු; මේ සත්‍ය ව්‍යවහාරයෙන් මැණියන්ගේ රෝගය සංසිද්ධවා. මේ ව්‍යවහාර කියා මැණියන්ගේ සිරු පිරිමැදි මැනවු” සි තෙරුණුවේ කීහි. හිසුම්බිය ගොස ඒ ස්ථීරේ කළ විට ගෙවිය පෙණ පිඩික් සේ දිය වී අතුරුදහන විය.

13. විත්තගුත්ත මහතෙර

స్వరూపుడిని కురణెకలెండెని • విష్ణు విభేదయత చీరివిరుద్ధమా లే లెండుల విభేదిల ఆడ తిమ్మిశ్శు జన బ్రహ్మవిరయనఁగె అటినిత్తుమణయన పిల్లలద తమోఖ సినియి కిషివిలెకను నో బైప్రావె య. లెండుడూర అపల తిమ్మిశ్శు తూగఁచే మల పికి విమ వైమ్మిశ్శు విం మల పిష్టిశ్శు లిం దన గఁఁఁనే య. రజుమా * తెర్నుఁగె గుళు కలుపిం అఱు తెర్ను విదిను కుమతిల తునువిరకు ద్వాతయను యలును గెనులు గత నోహకిల లెండు అవిల గతిల లడర్లవను ఆకి మమ్మివరునఁగె పాయెదిరయను బన్డలు సిల్చలబిలువా తెర్ను భువిరం విచీన కల లడర్లవనుల కిరిబొనుల నో లైబెనును యడి ప్రకాశయకు కరలియ. తెరణ్ణులేవే లీయ అఱు లడర్లవనుల అన్నకిమిపూలెను మాగమిష్టరయం వైచీయాఖ. రజ తెరణ్ణులను రజమ్ముదురువగెనులు దను డి పింత వచ్చిన విం మెహెచియను చంగ పాపు గమను కొపి త్వాలునునే య. మెచే జనుఁనికు దను ద్వను పాపును రష్ట విదిన విం ద మెహెచియ విదిన విం ద తెరణ్ణులేవే "మహరి

- අම්බලමෙනින් උතුරහි සැකපුම් කිහිපයක් දීරින් පිහිටි කරඹගල විශාරය මෙය විය භැකු. එය වනානි දෙවෙනි සිතුල්පවිතකි. එහි කිහිනා බොහෝ ලෙස්වලින් ප්‍රධාන එකක් සේ සැලකිය තැක් විශාල ගුණවක උඩ පැත්තේ සිතුවම් නිමුණු බවට ලැඟී තවම් පෙනෙන්න.

* କୁଳନ୍ତିଷ୍ଟ ରକ୍ତ ଲିଙ୍ଗ ହାତି.

විශුද්ධිමාගියෙහි ම තේරේකයින් නිද්දයයෙහි
විත්තගුත්ත නම් තෙරනමක් බණ කියන දිනක පෝර ගෙට
ඇතුළුව පහත් සිල බලාපිටිය දී එතුමාට තේරේකයින්
තිෂිත්ත උපන්තේ යයි දක් වේ. එහිම පිතකයින් නිද්දයයෙහි
සිතුල්පවිච්චි විසු විත්තගුත්ත නම් තෙර නමකට පත්‍රිමල්
පිදු මලපුනක් දුටු විශය මල් ආසනාය පමණ පිතකයින්
අරමුණ උපන්තේය දී කියවේ.

14. පිණ්ධිපාතික තිස්ස මහතෙර

(කාවන්තිස්ස රුප කළ.)

* සති දෙකකට වරක් ගෙන ගැනුයි.

මොවුන් දත් රුක්ෂාභාරය ඉවත දමා ගියහ. එය දුටු ස්විය ගෝකයට පත්ව පැමියාට දනුම් දී "තම දුව උකසට තබා කහවණු දොලසක් ගෙන එහින් කිරිදෙනක් ගෙනායුතුය" හි යෝජනා කළාය. හිමියාන් රීට එකඟව එසේ කෙලේය. ඉත්පූ ගිතල් මිශ්‍රකිරිබන් පිළියෙළ කොට දත් දුන්හ. පසු කලක දියණියන් නිධනස් කරගතු කුම්තිව පිටපලාතකට ගොස් උක්මේලක හමසක් වැඩිකොට කහවණු 12 ක් ඉතිරි කොට ගෙන ගමට යන්නේ තිස්ස මහාචාර්යට විභිනා යලෝක්ත තෙරුන් දක එතුමන් හා කථා කරමින් ගමන කෙලේය. දාවල් දත් වේලාව ලං වූ විට "තෙරුන්ට කෙසේ දත් දෙන්නේම් ද" හි සිතමින් යන විට බත් මුලක් ගෙන යන මිනිසකු දක "කහවණුවක් ගෙන බත්මුල දෙව" හි ඉල්ලිය. මහු දෙන්ට නො කුම්ති වූ විට ක්‍රමයෙන් ගණන වැඩි කොට කහවණු දොලසම දී එය රැගෙන තෙරුන්ට දුනී. එය ව්‍යුදා තැවත ගමන් ඇරඹූ තෙරනම උපාසකයාගේ තොරතුරු විවාරා යංවිගයට පත්ව තිස්ස මහාචාර්යට ගොස් සෙනසුනක් ලැබ එහි හිඳගෙන කමටහන් වැශ්‍යවේය. පසුදා සිඩු සිණිස නො හැසිරම හාවනා කොට සන් වෙනිදා උදය රහන් විය. සන් දිනක් ආහාර තොගන් බැවින් තමාගේ ජීවිතය නො පවත්නා බව දන ගත් එතුමා සෙනසුන තැන්පත් කොට පාතු සිවිරු රැගෙන විහාරය මැදට පැමිණ බෙරය ගස්වා සංසයා රැස්කරවා තම හා උපාසකයා පිළිබඳ සියලු පුවත් සංසයාට දනුම් දී "මාගේ මෘතදේහය තැක් තුරු තුරු දාරුහණ්ඩකතිස්සයන් අතැසු විට පමණක් සෙලවේවා, අන්‍යායකු විසින් නො සෙල්විය හැකිවේවා" හි අධිෂ්ථාන කොට පිරිනිවියේ ය. කාවන්තිස්ස රු මේ පිරිනිවිම අසා එහි අවුත් සිරිගෙයක් තනවා මස්තදේහය එහි තබාවා මසවත්ට උත්සාහ කළ නමුත් නො හැකි විය. ඉක්කින් සංසයාගේ කීම පරිදි යලෝක්ත උපාසකයා ගෙන්වා "මත් සන්දිනකට පෙර තා විසින් තෙරනමකට දනක් දෙන ලදද" හි විවාරා එසේ යයි සිවිට "මේ අපවත් වූ තෙරනම තොප දත් දුන්

තෙරනමද, තැදුදයි බලව් හි තියම කෙලේය. සිවිගෙය යින ගොස් තෙරුන්ගේ මෘතදේහය බැඳු උපාසකයා මහන යොකුයට පැමිණ දේ අතින් පසුව බදාගෙන "මහරජ, ඒ මාගේ අයියන වහනසේ ය" හි කී විට රජතෙම මහුව මහාපසාධන නැම් ආහරණය පළදවා "සිටි ගෙය ඔයවිව" හි කීය. උපාසකයා ගොස් තෙරුන් ගේ පාදක රැගෙන හිස්මත තබාගත කෙරෙහි එය අහසට තැගීගොස් දරසුය මත්තෙහි තැන්පත විය. එකෙනෙහි දරසුයේ සිඩු කොළින් ඉඩීම හිනිදා මතු එ ආදාහනය සිදු විය. (-මේ කඩාව අංගුත්තරේකකනිපාන අටුවාහි (276) විස්තර ලෙස පෙනේ.)

මෙය රසවාහිනී - සද්ධම්‍යාලාකාර දෙක්සි එන්නේ "නකුල උපාසකයාගේ වස්තුව" වශයෙනි. එහි ඇතුම් වෙනසකම් ද පෙනෙන්. ඒ තෙරනම පිණ්විපාතය ව්‍යුදා සන් දිනකින් අපවත් වූ බවක් ඒ පොන් දෙකේ නො කියවේ. එදාම රහන බවට පැමිණ තිස්ස මහාචාර්යට අවුත් එහි සංසයාට උපාසකයා පිළිබඳ පුවතන් තමන් පිරිනිවින කලක කරන අධිෂ්ථානයන් දනුම් දී ස්වහාව වශයෙන් ආයුසංස්කාරය ගෙවී පිරිනිවින විට එසේ අධිෂ්ථාන කළ බවත් රුෂ විසින් හා රුෂ වූ ජනයා විසින් උපාසකයාට බොහෝ පරිත්‍යාගයන් කරන ලද බවත් මහු විසුගම මහුව තින්දගමක් වශයෙන් ලැබුණු බවත් එහි කියවේ. ඒ ගම මහුව ලැබුණු තැන් සිට මහුගේ තම මුළු කොට "නකුලක්ෂීකා" යයි ප්‍රකට වූ බවත් කියවේ. මේ තම නකුලනාගරක්ෂීකා යයි මහාචාර්යාදියෙහි පෙනේ. "බැමිණියාසාය" කාලයේදී මහා විෂ්ලේෂණයකට මුළු වූ කීය - මාස්මණ්‍යා උපන්නේ මේ නකුල තගරයෙහි ය. වෙය ව්‍යුහා තා හැකිවූ "නාකුලගමුව" විය හැක. "නාකුලගම" පහසුවින්ම "නාකුලගමුව" යයි ව්‍යුහාරයට පත්විය හැක.

15. තවත් පිණ්ඩාතික තිස්ස තෙරනමක්

රුහුරට තාලවතුක්කය (=තල්ගස් සනර) අසල සුදින් පධානසරයෙහි පිණ්ඩාතික තිස්ස නම් තෙරනමක් විය. සුද්‍ර රුහුරට තිස්ස නම් ඇමතියෙක් අනුරාධපුරයට අවුත රාජෝපස්ථාන කොට හැරියන්නේ අතරමග දී පිළු පිණ්ස විඛින මේ තෙරුන් දක තමාගේ ගෙට ගොස් බිත් නො තිබුණු බැවින් කහවතුෂු අවක් දී මග යන මිනිසකුගෙන් බත් මුලක් ගෙන තෙරුනට පිළිගැනීය. තෙරනම පිණ්ඩාතිය ලැබුණු සැට් සලකා භාවනා කොට රහන් වී එය වැළැඳුව් යයි රසවාහිනීයෙහි සද්ධාතිස්ස ඇමතියාගේ කථාවෙහි දක්වේ.

16. වූල්ලපිණ්ඩාතික තිස්ස ස්ථාවර

විශුද්ධී මාගීයේ කම්මටධානගහන තිද්දෙසයෙහි "වූල්ල පිණ්ඩාතික තිස්ස" නම් තෙරනමක් ගැන කියවේ. කම්මහන ගැනීම සඳහා හිකුණ් තුන් නමක් එතුමන් වෙත පැමිණි තිබ තෙරණුවේ "මා වෙනුවෙන් කුමක් කිරීමට තෙපි සම්පිටි ද" සි විවාහන.

එයින් එක් නමක් "මම මබ වහන්සේ සඳහා පුරුෂ ප්‍රමාණ සියයන් පමණ උස් වූ ප්‍රපාතයක වැවෙන්ට තිර්ය වෙමි" සිය. එක්නමක් "මම මබවහන්සේ වෙනුවෙන් මාගේ ගිරිරය විළුණී පටන් ගලක උලා අවසන් වෙනතෙක් ගෙවෙනට සම්පිටි වෙමි" සිය. අනික්නම "මම මබවහන්සේ උදෙසා තුස්ම හිරිකොටගෙන මූරෙන්ට සම්පිටිවෙමි" සිය. තෙරනම "මේ හිකුණු කම්මහන වැඩිමට යෝගා වූවෙයයි දන ඔවුන්ට කම්මහන්දුණි. ඒ තුන් නම කම්මහන වඩා රහන් වූහ.

මැදුම්සහි අවුවාහි රථවිනීන සුතු වැශිනාවෙහි වූල්ල පිණ්ඩාතිකතිස්ස නම් තෙරනමක් ගැන පහත පෙනෙන

ප්‍රච්චතිය දක්වේ:- එක් උපාසිකාවක් ඒ තෙරුනට ඇඟැස හවුරුදැක් උපස්ථාන කළාය. එක් දිනක් එගමෙහි ශිත්තාප හටගැනී සියලු ගෙවිල දැවී කියහ. අත්‍යන්තර ඇලුවග හිකුණු අවුන් "කිමෙක ද උපාසිකාවහි, යම්කිහි බසුවින් බෙරාගත හැකි විද?" යනාදිය අසා කථාබද්ධ කළක. මේ තෙරනම එසේ විවාරීමට නො පැමිණ පසු ද පිළුවිනිස හැසිරෙන විලාව සලකා එහි ආය. එවිට උපාසිකාව දා ඉතිරි වූ බිත්තියක් අද්දර එතුමන් හිඳවා ආහාර ප්‍රමිතාදනය කොට දුණි. තෙරුන් දන් වළදා කිසිවක් නො කියා සියලිට අසල්වැසි මිනිසුන් "අපේ උපාසකම්මාගේ හාමුදුරුවිට දන්වලදන විලාවටම ආයේය" සි කිහි. එවිට උපාසිකාව "තොපගේ ස්වාමිදුරුවරු තොපට යහපත් වෙති මාගේ අවාම දුලුවේ මට නොදාය" සි කිය.

විසුද්ධීමග්ග - අසුහකම්මටධානනිද්දෙසයෙහි වූල්ලපිණ්ඩාතික තිස්ස නමුති තෙරනමකට කරදිගාවැවැ ඇතුළේ වැට් මැරුණු ඇතුකුගේ මළ හිරුර බැඳීමේ ද අභ්‍යන්තිම්ත්ත උපන්නේය සි කියා තිබේ.

17. කාල බුද්ධිරක්ඩිත මහතෝර

(බූව 375 - 450 පමණ)

දකුණුගිරි විහාරයේ දායක ගමක ඇමති කුලයක උපන් මෙතුමා සුදුසුකල පැවැදිව ත්‍රිපිටක ඉගෙන ගණවායියෙක් රිහිකුණ්ට ධ්‍රීය උගන්වන්නේ දිනක් මහන් හිජා පිරිසක් පිරිවරාගෙන ස්වකීය උපාධ්‍යාය තෙරුන් දකීමට හියේය. ඒ තෙරනම ඕහිට සංවිග උපදිවන අදහසින් මූළ හා කිසිවක් කථා නො කෙලේ ය. පසු දා අලුයම් කාලයෙහි බුද්ධිරක්ඩිත තෙරන මහතෝරුන් වෙත එළඹ "ස්වාමිති, මා උගතෙකව් ආ" "සු මා හා කිසිවක් කථානොකරන්නේ කවර වරදක් තිසුදා" සි ඇසිය.

"මූද්ධරක්බිතය, ගොස මෙනෙකින් පැවිදිකිස මස්තකප්‍රාජා වී යයි සලකන්නෙහි දු"යි ඇසු විට "ස්වාමීනි, තම්ම කළයුතුදු"යි විවාලේය. පිරිස හා බැඳුම් හැරදමා වාතකසිණප්‍රතිඵ්‍යා විභාරයට* ගොස් මහණදම් පුරව"යි කිය. ඒ අවවාදයෙහි පිහිටි එතුමා එසේ පිළිපැද පිළිසිසියාවන් සමඟ රහත්ථලය ලැබ රාජපුරිතව මහතිරිවර ඇතිව සැපිරි වෙනෙර විසිය.

එකල්හි එක් දිනක සඳ්ධාතිස්ස මහරජ පෙනෙවිස් සමාදන්ව සැහිරියේ රාජගිරිලෙශෙහි වසන්නේ තෙරුන් බණ කියතොත් ඒ බව තමාට දන්වනසේ තෙරුන්ගේ එක උපස්ථායක හිස්සුනමකට කිය. තෙරුන් කණ්ටකසැමලුවා තැහි සැය වැද කළ තිබිරිගස මුල සිටි විට එක් පිණ්ඩාතින තෙරනමක් කාලකාරාම සුතුයේ ප්‍රශ්නයක් විවාලේය. තෙරණුවේ "අද බණතියන ද්‍රවය බැවින් මෙහිම හිඳෙන දහම් දෙසන්නෙම්"යි කියා ආසනයක් ගෙන්වාගෙන ඒ ගය විභිංදු දේශනාව පටන් ගත්ත. රුතු මේ බව ද්‍රවනම් ලැබේ ප්‍රාරම්භ ගාට්ටින් අවසන් කරන විට එහි පැහැන අප්‍රකට වෙසින් පිරිස් කෙළවර සිටෙනෙන තුන්සම් රිය මුළුල්ලේ බණ ඇසිය. බණ අවසන්හි සාම්බාර දුන්විට තෙරණුවේ රුතු හැඳින "කොයි වෙලේ පැමිණියේ දු"යි ඇසුහි. "බණ පටන්ගත් කෙශෙහිමය"යි කි විට "මහරජ, මබ විසින් අපහසු දෙයක් කරනලදු"යි කිහි. "ස්වාමීනි, මෙසේ සිටෙනෙන බණ ඇසිම අපහසු දෙයක් නොවේයි; ඉදින් මබ කි වන විලින් එකක්වන් මට තැයි ගියේ නම් - විස්මිජ්තහාවයක් ඇති වී නම් මෙලක් දිවි පොලොවේ කෙවිටිකොණක් ගසන තරම් භුම් ප්‍රදේශයකට වන් ස්වාමින්වය මට නො ලැබේවා"යි කිය.

ඒ දේශනාවහි බොහෝ වූ මුදුගුණ ප්‍රකාශ කරන ලද බැවින් රජතෙමේ "ස්වාමීනි, මුදුගුණයේ වෙනෙක්ම විභා දී? තවත් ඇත්තාහුදු"යි ඇසිය. "මහරජ, මහාතාචාචා ගලාබහින කල්හි ඉදිකුටු සිදුරක් එයට අහිමුබ කළඹාන ර ඉදිකුටු සිදුරෙන් ගලාබහ්නා රාජය අල්පවන්නායේ මා සි ගුණයේ අල්පවෙති. ඉතිරි ගුණ රිය මහජලයකඩය සේ විශාල වේ" යනාදී උපමා කිපයක් තෙරුන් දක් වූ විට පැහැදුණු රජතෙම් තෙරුන්ට ලංකාරාජ්‍ය පුරු කෙලේ ය. තෙරණුවේ එය තැවත රුතුව ම භාර දී "බමියෙන රාජ්‍ය පාලනය කළ මැතිවැළු"යි කිහි.

මේ ස්ථිරිරතුමා වනාහි අප මුදුන් පීවමාන කළ ප්‍රතාව සිටි සවිවකතියන්යා ය. මුදුරද සවිවකයාට දහම් දෙපුවේ අනාගතයෙහි මෙසේ පැවිදිව රහත්වන බව දනගත යයි මැදුම්සහි අව්‍යාපිත් මහාසවිවක සුතුවක්නාවහි දක්වේ. සුජාවලි තම් සිංහල ගුන්ථයෙහි "සුරාසංග්‍රහකරා පරිවිෂ්දයෙහි"ත් මෙය විස්තර ලෙස දක්වේ.

18. පිඩිගල මූද්ධරක්බිත මහතෙර

මැදුම්සහිඅව්‍යාපිත් අරණවිඛංග සුතු වණීනාවහි මේ ප්‍රවිත්තිය පෙනේ:- මෙලක්දීව උත්තරගම විසු පිඩිගල මූද්ධරක්බිත ස්ථිරිරතුමා පිඩු පිණ්ස ගොස් ඒ ඒ ගෙය ඉදිරියෙහි සිට පිණ්ඩාතිය ලැබෙන ගෙක් යම් කිහි සම්වකට සමවිදුණි. උත්තරගම පිහිටි ගෙවල් සියයෙන් එකක්වන් ඒ සමවත් සමවිදුමෙන් අත් නොහැරිණි.

අවියසාලින අව්‍යාවේ විත්තු ප්‍රංශකණයේ සියලකම්පරිකපාවහි පහත පෙනෙන කරාවිස්තුව එයි- උත්තරවිච්මන් පවි වැසි උපාසකයෙක් පිඩිගලමූද්ධරක්බිත

තෙරුන්ගෙන් ශික්ෂාපද (පන්සිල්) රැගෙන ගොස් තමාණ කෙත සි සැවේය. දාවල් ගොඹුන් උපායුත්වී විට මහුගේ ගොඹෙක් කුලයට වැදුණේ. ගොඹා සොයුම්න් වනයෝගී ඇවිධින හෙතෙම පිළුරකු විසින් වෙළාගත්තා ලදී. තමා අන් තිබුණු කුත්තෙන් පිළුරාගේ හිස කපාදලිය යුතු යයි මහුට සිතුණු තමුන් "ගරුකටපුතු මහතෙර තමක් වෙත සිල්සමාදන් වී එය කඩ කිරීම මට සුදුසූ තැනු" සි සිතා නොකඩා තැවතුණේය. තැවත්ත කුළීමට සිතා උපන් තමුන් තැවතුණා එසේ සිතා තැවතුණා තැවතුණා. තෙවෙනි වරන් කුළීමට සිතා උපන් විට "මාගේ ජීවිතය තැතිවෙතන් ශික්ෂාපදය බිඳීම අයෙගා" සි සිතා අන් තිබුණු කුත්ත ඉවත විසිකෙලේය. එකෙනෙහි පිළුරා වෙළම උපා මහු තිදහස් කොට ඉවත හියේය. මේ කථාවෙහි ඒ තෙරනම අම්බරයවිභාරවාසියෙකුදී කියවේ. රුහුණෙහි කුවුම්බරිය තම් විභාරයක් තිබුණේ යයි අංගුත්තර්කකතිපාත අවුවාහි (262) පෙනේ. මින් පෙර දක් වූ පිශ්චිපාතිකතිස්ස තෙරුන්ගේ කථාවෙහි ඒ තෙරනම විසුයෙන් අම්බරයවිභාරයෙහි යයි පෙනේ. එබැවින් "අම්බරය - කුවුම්බරිය" යන විභාර දෙක ම රුහුණෙහි වුහයි සැලකිය යුතු. මේ තම් දෙකම එක් විභාරයක් සඳහා ද යන්නා විමසිය යුතුය.

සංයුත් අවුවාහි ධාතුසංයුත්තව්‍යන්නාවෙහි (ii, 113) ද මේ කථාව පෙනේ. එහි උපාසකයාගේ ගම් "අන්තරව්‍යන්මාත ප්‍රබිත" යයි දැක්වේ.

19. මහාරේහනුරුත්ත මහතෙර

අම්බස්පාල (සැගිරි) විභාරයෙහි මහාරේහනුරුත්ත තම් තෙර තමක් විසිය. එතුමන් ගිලන්ව සිටි අවස්ථාවක උපස්ථානය සඳහා තියෙදහසක් ශික්ෂාපු රැස් විහ. නා රජෙක් ද පැමිණ තෙරුන්ට කුද පිළිගත්ත කළහි ගුරුල් රජෙක් ඒ

නා රජු අල්වන්ට දිවගෙන ආවේය. එකෙනෙහි ඒ පිරිභකි සිටි වස් අවක් පමණුන් බුද්ධරක්වීත තම් සඟයිලත් ශික්ෂාන් ගල්ප්‍රේතියක් මවා නා රජු අනින් අල්වාගෙන ප්‍රවිතය ඇතුරුට හියේය. ගුරුල්රජ ප්‍රවිතයෙහි හැඳි පලා හියේය. මහතෙර තම මේ කාරණය දක් "ඉදින් බුද්ධරක්වීතයා තොසිටියා තම් අපි හැමදෙනම ලැංජාවට පැමිණෙන්නෙමු" සි කිය. මේ කථාව විශුද්ධිමාත්‍යෙළ පාඨවිකසිණිද්දේසයෙහි ද ඉදිවිධින්දේසයෙහි ද පෙනේ. ඉදිවිධින්දේසයෙහි රක්ෂිතයෙලර යන්න පමණක් පෙනේ. අවියසාලිනීඛටුවාහි ද වින්තුප්පාදක්වීවන්නාවෙහි මේ කථාව විශුද්ධිමාත්‍යෙන් බලාගත යුතුය සි කියන ලදී.

මේ සිද්ධියෙන් පසු මහතෙර තම ඒ පැමිණ සිටි මහන් ශික්ෂා පිරිසට කථාකොට තමා රැගෙන යන ආපුධය නිතර මුවහන් තබා ගෙන යා යුතුවාස් තමන් ලබා තිබෙන සඟයිලත් බලය මොහොතක දී ක්‍රියාවෙහි යෙදවිය හැකිවන සේ බිජපතිසන්නින් (වහා ත්‍රියා කළ හැක්කක්) විය යුතුය සි අවුවාද කෙලේය. ඒ තියෙදහසක් ශික්ෂාපු එතුමන්ගේ අවුවාදයෙහි පිහිටා හැමදෙනම බිජපතිසන්නි ඇත්තේ වූහ. මේ පසුව දක් වූ කොටස එන්නේ ඉදිවිධින්දේසයෙහිය.

20. විනයධර උපතිස්ස මහතෙර (බ්‍රීව: 400 - 480 පමණ)

විනය අවුවාහි පාඨම පාරාජිවකවණ්නාවෙහි (137) මේ ප්‍රවාන්තිය පෙනේ: - තාමුපර්ණිද්වීපයෙහි උපතිස්ස - ප්‍රීස්සදේව යන සාමානාවායික තෙර දෙනමක් වූහ. මහාසය (හෙවත් බැමිණිතියාසාය) පැමිණී කළහි මේ දෙනම විනය පිටකය දරමින් රෙක ගත්හ. එයින් උපතිෂ්ඨස්ථිරත්ව ව්‍යක්තතරය. එතුමාට මහාපදුම - මහාසුම්ම යන ශිහා දෙනමක් වූහ. මවුනතුරෙන් මහාසුම්මතෙර තව්වරක්

විනයපිටකය අස්ථාගත්තේය. මහාපද්ම තෙර මහාසුම්ම තෙරුන් හා තවචරක් ද බෙත් වශයෙන්ද තවචරක් දැඩි 18 වරක් විනය පිටකය අස්ථාගත්තේ ය. එබැවින් ඒ දෙමු අතුරෙන් මහාපද්මතෙර ව්‍යක්තතරයි.

උපතිස්ස තෙරුන් වෙත මහාපද්මමාදී ශිෂ්‍යයන් පත්සියයක් විනය උගත් බව විනය අවුවාහි පස්මපාරාජිකාවණ්ඩනාවහි ම කියන ලදී.

කුලදුසක ශික්ෂාපද වණීවේදී උපතිස්ස තෙරුන්ගේ ශිෂ්‍යන් "කුලදුසකයා වසන ගමෙහි නෝ තුවරින් තෙරපිය යුතුය" සි කි තුන ඇතුම් විට තගරයක් දොලොස් යොදුන පමණක් වන බැවින් කෙසේ පිළිපැදිද යුතුදයි ඇසුවිට "ඇවුත්ති, යම්විලීයක වෙසේ නම් ඒ විටියෙන් තෙරපිම යෝගයය" සි උපතිස්ස තෙරුන් කි බව දක්වේ. ඒ මතය අනුෂාවාසීයන් විසින් පිළි තොගත්තා ලදී. "තං පත පේරස්ස මතොරපිමත්තමෙව" සි කියමින් අවිකලාවායියේ එය ප්‍රතිකෙෂප කළහ.

මිනිසකු මැරිම සඳහා හිසු තමක් විසින් බොරුවලක් කැඹු තැබූ විට එහි යකකු වැළැ මැරුණෙනාත් උං මැරෙණුවිට තිරසන් රුපයක් ගෙන මළන් යුල්ලවිටය ඇවුත සිදුවේ යයි උපතිස්ස තෙරුන් කි බවත් එතුමාගේ සොහොයුරු ප්‍රීස්සදේ තෙර පාවිත්තිය ඇවුත යයි කි බවත් වතුරුපාරාජික වණ්ඩනා (348) වහි කියවේ.

නිස්සග්ගියවණ්ඩනාවහි උද්දෙශයින සික්බාපදයේදී අවිප්ප වාස සම්මුතිය ගැන උපතිස්ස - ප්‍රීස්සදේව දෙනමගේ උපතිස්ස තෙරුන්ගේ ශිෂ්‍යවා මහාසුම්ම - මහාපද්ම දෙනමගේ ද මතඡේද සතරක් දක්වා තිබේ (364) එහිම 365 වෙති පිටහින් උපතිස්ස තෙරුන්ගේ නම පෙනේ.

නිස්සග්ගිය - ජබ්බසස ශික්ෂාපද වණ්ඩනාවහි ද උපතිස්ස තෙරුන්ගේ මතයක් ගැන කියවේ (383). එහිම හෙස්සයිභ්‍රමා පද වණ්ඩනාවහි උපතිස්ස තෙරුන්ගේ ශිෂ්‍යයන් යුතියාවාසී වරයාගෙන "ස්ථාමිනි, ශිලේ - වෙඩුරු - වුරුණුනේ මිශ්‍රකොට පිසගත් විට එය විකාලයෙහි කුපද්ධී ඇසුවිට "කුප තැනැ" සි උපත්තර දුන් බව කියවේ. (402)

පුරුවගඅවුවාහි සෙනාසනක්බධක වණ්ඩනාවහි "විනයබර උපතිස්සනේරු පත බ්ලිබොහතා කරිසසාමිසි කජපියතුලු වා අකප්පියතුලු වා පක්බ්පියතා කරාන්තසස පමාණයුත්තමෙව වට්ටතිනි ආහ" යන්නෙන් උපතිස්ස තෙරුන්ගේ මතයක් දක්වා තිබේ. (308)

මෙතුමා බැංමිණිතියාසාය පැමිණෙන විට ජර්විරසාවයට පැමිණයිටි බව කියවෙන බැවින් බුවි: 441ටත් 480 වත් අතර කාලයෙහි ඒවත්වී යයි සැළකිය භැක. බැංමිණිතියාසාය පැමිණියේ වලගම්බා (=වට්ටගාමිණි අහය) රුෂ රාජ්‍ය භැර ගොස් සැළවී සිටි කාලයේදීය. එය නම් බුවි: 441 වත් 455 වත් අතර කාල යයි. ත්‍රිපිටකය ප්‍රස්තකාරුස් කරන ලද්දේන් මේ කාලයේදී විය යුතුයි. පොත්වල ලිවිමට පෙර ත්‍රිපිටකයම රක්නා ලද්දේ කටපාවම් කළ තෙරවරුන් විසිනි. මේ උපතිස්සතෙර මහාහයේදී විනය රැකගත් බව කියවේ. (රැකගත්තේ නිතර කටපාවම් ක්මෙනි.) එබැවින් ප්‍රස්තකාරෝපණයේදී මෙතුමා ප්‍රධානස්ථානයක් ගෙන ස්ථාකලාව සැක තැන.

මෙතුමාගේ නාමය අමරණිය වූයේ විනයදීරිමෙන පමණක් තොවේ. දැන් අපට තිබෙන විසුද්ධිමග්ග තම් ප්‍රකරණය හා තොයෙක් ආකාරයෙන් සමාන වූ විමුත්තිමග්ග තම් ධම් ධම්යාග්‍රහ ග්‍රන්ථය තිප්දවන ලද්දේ මුන්වහන්ස්ස විසිනි. ඒ පාලිපොත විනයට ගෙන යන ලදින් තුවි: 505 ද සංස්ථාල තම් තෙරනමක් විසින් විනබසට තගන ලදී. මේ සංස්ථාල

තෙරනම විනයේ සිටි හාරතීය ගුණභා තෙරුන්ගේ ශ්‍රීමාත්‍යාචාර්‍ය පැමිණ කාම්බෝර්ජයෙහි උපත්තෙකුදී සලකන්. යපෝක්තා ගුණභා තෙරනම දැඩිවින් විනයට යදා ලක්දිවට පැමිණිය යයි වාත්‍යා වී තිබේ. එබූවින් එතුමා විසින් විමුත්තිමෝරු විනරටට ගෙන යන ලදයි සැලකිය හැක.

"විමුත්තිමග්ග" නමැති පාලි පොතක පරිවත්තයකු යුති පොතක් විද්‍යාමානයයි ද එය උපතිස්ස නම් තෙරනමක විසින් ලියනලදුයි ද පළමු කොටම උගතුන්ට දත් වූයේ රෝකියේ තුවර අධිරාජ්‍ය විශ්ව විද්‍යාලයේ ආචාර්යිවරයකු වූ එම්. තාගාසි මහතා විසිනි. ඉත්පසු ඒ විනපොත ඉංග්‍රීස්‍ය තැන පුනාතුවර පර්මුඡසන් විද්‍යාලයේ පාලිකාරීකාවීවරයා වූ ඒ. වී. බාපාත් මහතා විගුද්ධීමාගියන් විමුත්තිමග්ගයන් සයදා බලමින් පොත් දෙකේ ඇති සමානකම හා වෙනස්කම් දක්වීමින් 1937 දී පිටු 200 කින් පමණ යුත් ගුන්ථයක් පළකරවිය. ඒ මහතා කියන්නේ විමුත්තිමග්ගය අභයගිරි වාසින්ගේ "විගුද්ධීමාගිය" වූ බවයි. විගුද්ධීමාගියෙහි හා පාලි අව්‍යාචාර ප්‍රතිකෙෂප කොට තිබෙන "මිද්ධය රුපයක් වේ" යනාදී තොයෙක් මතයන් ඒ විමුත්තිමග්ගයෙහි පිළිගෙන තිබෙන බව ඒ මහතා සවිස්තර ලෙස දක්වයි.

මෙ පොත අභයගිරිවාසින් පිළිගත් බව සැබුවුවත් "උපතිස්ස" මහතෙර පළමුවෙන් අභයගිරිවාසියෙක් තොවීය. බැංක්‍යීනියාසාය පවත්තාකල්පි අභයගිරි විභාරය ආරම්භ විනා තිබුණේය. එහි මූලාරම්භය වූයේ ඒ මහාභය ඉක්ම ගොස් වළැගමිලා රුපු තුවත රාජ්‍යයට පැමිණි පසුය. අභයගිරි විභාරය කරවන කාලයේ ද උපතිස්ස තෙරුන් ත්වත්ව සිටින්ට ඇත. එතුමා පසු කළක ඒ විභාරයෙහි තුවති සිටියේදී තොදිමු. එසේ සිටියන් එතුමා එක් පක්ෂයකට අයත් තෙරනමක් තොවන බව විනය අව්‍යාචාර පෙනේ. එතුමාගේ තෙරනමක් තොවන බව විනය අව්‍යාචාර පෙනේ. එතුමාගේ මතයේ විනය අව්‍යාචාර ප්‍රතිකෙෂප කරන ලදාය. ඇතුළුම මතයේ විනය අව්‍යාචාර ප්‍රතිකෙෂප කරන ලදාය. අතර ධ්‍යාමිය සම්බන්ධ වූ වෙනස් මතයන් ද ආචාර්යිවරයන් අතර

11

තිබෙන්ට ඇත. විමුත්තිමග්ගයෙහි පෙනෙන්නේ ර මාරු මතයයි සිතමින්.

21. විනයධර ප්‍රීස්සදේව මහතෙර

(ඉව: 400-480)

විනය අව්‍යාචාර තැන තම පෙනෙන තුද්‍යයන් ස්ථාවිරත්තු මා මහණකමින් උපතිස්ස මහතෙරුන්ගේ සොහොයුරු රෝකි. උපතිස්සනෙරුන් මෙනම විනය බරව සිටි මේ තෙරුන්ගේ මතයන් ගැන විනය අව්‍යාචාර තොයෙක් තැන කියවේ. මිනිසකු යදා කුපු බොරුවලක අමුණුමායකු වැඩි මලොන් විල සැරු සිකුවට පාවිත්තිය ඇඟිජුත එව යයි ප්‍රීස්සදේව තෙරුන් කි බව තතියපාරාරික ව්‍යාභිතාවෙහි (248) කියවේ. තිස්සග්ගිය ව්‍යාභිතාවෙහි හිලාතසම්පූර්ණය ගැන එතුමාගේ මතයක් කියවේ. (364) ජඩ්බස සිකුවරද ව්‍යාභිතාවෙහි ද එතුමාගේ නම සඳහන්වේ. (383) කුර වූ පුලුන් ගෙන කොට්ටයක් සාදන විට එය ප්‍රමාණයට වඩා මහත් වූවත් වරදක් තැනුයි මේ තෙරුන් කි බව වුල්වැංග සොයනක්බන් අව්‍යාචාර (308) පෙනේ.

විගුද්ධීමාගියේ ජඩ්බසයිනි තිද්දෙසයෙහි (ඉ. 228) කටකඡරවාසී ප්‍රීස්සදේව නම් තෙරනමක් මාරුයා මැවු මුදුරුව් බලා ප්‍රීති උපදාවා විද්‍යාත් විචාරක් වී යයි කියවේ.

22. ආලිජදකවාසී මහාප්‍රීස්සදේව මහතෙර

මැදුම්සයි අව්‍යාචාර වුල්ලවේදය ව්‍යාභිතාවෙහි හා සත්‍ය පාවියානව ව්‍යාභිතාවෙහි ද දික්සං අව්‍යාචාර සාම්ජ්‍යාලපුන්තව ව්‍යාභිතාවෙහි (131) ද මේ කජාව පෙනේ. මහාප්‍රීස්සදේව තෙරනම එකුන් විසි විෂියක් ගතප්‍රවිතාගත

වත පිරුවේය. (ගතපවිචාගත වත නම් කමටහන් යුතු සිතින් ගමන්කරන විට යම් අවස්ථාවක දී එය සිතින් බැහුරූ හියේ නම් එය දැනගත් විගස ආපසු හැරී ගොස් කමටහන හිලිපූණු තැන සිට නැවත භාවනාව පටන්ගෙන ඉදිරියට යාමයි.) එසේ ආපසු හැරී යන තෙරුන් දක වැඩිම් සි සැම් ආදිය කරන මිතිසුන් "මේ තෙරනම යමක් සිහිනැඩි වැළැණු නිසා යන්නේ ද? මග වැරදී හැරියන්නේ ද?" යනාදිය කළාකල නමුන් ඒ කථාගණන් නො ගෙන එතුමා තමාගේ ප්‍රතිපත්තිය පිරුවේය. මෙසේ කමටහන් වැඩු ඒ තෙරනම විසිවෙති විෂියේ දී රහන්ලයට පැමිණියේ ය. එතුම්න රහන්වන දා, එතුමාගේ සක්මන කෙළවරේ ගසක අධිගෘහිත දේවතාවක් තමාගේ ඇඟිල් වලින් පහනක් දළ්වාගෙන සිටියේ ය. සිවිරම් රජවරු ද ගනුදේවේනුයා ද සහම්පතී බ්‍රහ්මයා ද උපස්ථාන පිළිස ආහ.

23. මහාපද්ම මහතෙර

(ඛ.ව 440 - 480 පමණේදී.)

විනයධර උපතිස්ස තෙරුන්ගේ ප්‍රධාන සිංහ වූ මෙතුමා විනය පිටකයෙහි කෙතරම් ප්‍රකට ආවාසිවරයෙකට සිටියේ ද යන්න විනය අටුවාවේ විසින් පලක එතුමාගේ තම සඳහන් කිරීමෙන් ඔජ්පු වේ. මෙතුමා 18 වරක් විනය පිටකය අස්ථාගත් බව උපතිස්ස මහතෙරුන්ගේ ප්‍රවිත්තියෙහි කියන ලදී. මෙතුමාගේ සොහොයුරු මහාසුම්මතෙර තවත්වක් විනය ලදී. මෙතුමාගේ ගොනෝ එගොඩි (හෙවත් මාවුලිගොන් දකුණු දෙයට) හියේ ය. මහාපද්මතෙර ඒ ගැන නොසුදුව ගුරුවරය දෙයට) හියේ ය. මහාපද්මතෙර ඒ ගැන නොසුදුව ගුරුවරය දෙයේ සිවියදී එසේ යාම ගැන මහාසුම්මතෙරුන්ට දොයී නැඹිය.

උත්තර නම් රජකුමරා රන්කරඩුවක් සාදා මහාපද්ම තෙරුන්ට යැවිය. ස්ථානීරතුමා එය නො කුපයයි ප්‍රතිකේප තෙරුන්ට යැවිය. ස්ථානීරතුමා එය නො කුපයයි ප්‍රතිකේප

කෙලේ යයි විනය අටුවාවේ තෙරසකවන්නාවේහි (299) කියවේ. මේ උත්තර රාජකුමාරයා වනාහි මහාවූලික රජුන් වෛමානාක සහෝදරිය වූ සුමනාදේවියගේ පුතුයකුදී මහාවංශටකාවේහි කියන ලදී. සුමනාදේවියට තිස්ස - අහය - උත්තර යන පුතුයේ තිදෙනෙක් වූහ. ඔවුන්තුරන් අහය - උත්තර දෙදෙන මහයිඟ මහරජ තගරය තුළ දී මැරිමට කුමන්තුණුයක් කළහ. ඒ කුමන්තුණුය හෙළි වූ නිසා අනුන් අතින් මියයාමට වඩා තමන්ම මියයාම යෙහෙකුදී සිතු ඒ කුමාරවරු හිරිනිගණ්ධියාගේ ආරාමය අසළ දන් අහයගිරිසුය කිබෙන තැන, දරසුයක් කරවා කිති දළවා ඒ දර සැයට පැන මළන. ඔවුන් ගේ නැයේ (79පිට) පසුකලක එතැන වෙත්තායක් බැත්දැවුහයි මහාවංශ රිකාවේ 34 වෙති පර්විත්ද ව්‍යුහාවේහි කියවේ. මේ වෙත්තායට අහයුත්තර නාමය ලැබේ කිබෙන්නේ මේ හේතුවෙනි. පරණ පොත්වල බොහෝ සේ මේ වෙත්තායටන් විහාරයටන් "අහයුත්තර විහාර" යන නම ව්‍යවහාරකාට කියී.

නමුන් මහාවංශයෙහි කියවෙන්නේ වට්ටගාලීභාය රජුගේ අහය නාමයන් හිරිනිගණ්ධියාගේ නාමයන් එක්කාට අහයගිරි නාමය ඒ විහාරයට තැංු බවයි. ව්‍යුහාවූලිබාරජ හිරිනිගණ්ධියාගේ ආරාමය වනසා එතැන සංසාරාමයක් සිහිවෙවියේ. ඒ රජු විසින් එහි පිරිවෙන (හෙවත් ලැභුම් ගෙවල්) 12 ක් සිහිවූ වත ලදයි කියවෙන පමණ මුන් එහි වෙත්තායක් ගොඩනැවූ බවක් මහාවංශයෙහි තොකියවේ. එබැවින් විහාරය අහයගිරි යයි ද ඉන් පසුකලක ඒ අසළ කරවතු ලැංු වෙත්තාය අහයුත්තර සැය යයි ද දෙකක් සේ ගණන්ගත යුතුය. පසුකලක ඒ සැය අහයගිරි විහාරයට ආසන්න බැවින් ර්ව අයන් වෙත්තාය ලෙස ගණන් ගෙන විහාරයටන් ඇතුළුම්විට අහයුත්තර විහාරය සි ව්‍යයහාර කරනලදයි සැලකීම වටි. මේ ආරාමයට අහය නාමය තැංුව උත්තරවිහාර යයි නම් කොට කිබෙන බව ද මහාවංශ රිකාවේන් පොනේ.

විනය අට්ටිපරීජණය තතියපරාපික වශේන්නාවහි (257) මේ ප්‍රච්චත්තිය පෙනේ:- "වසහරුගේ දේවියට රෝගයක වැළඳුණු විට එක් ස්ත්‍රීයක් මහාපදම තෙරුන් වෙත ගොස ඊට බෙහෙත් විවාල කළහි තෙරුණුවේ ඇට බෙහෙත් නොකියා මේ රෝගය අසුවල් බෙහෙත් විලින් සුවච්චන්නේ යයි හිසුන්ට කිය. ඒ කඩාව අසා පිටි ස්ත්‍රීය ඒ බෙහෙත් කරවීමෙන දේවියගේ රෝගය සුවච්චන් විය. ඉත්පසු තුනසිවුරු ද කහවණු තුනසියයක් සමඟ බෙහෙත් කරවුවක් ද ගෙතවුන් තෙරුන්ගේ පාමුල තබා "ස්වාමීනි, මෙයින මල් පිදුව මැනවු"දී කිවිට තෙරනම එය ප්‍රතිකේප නො කොට ගුරුපඩුරු වශයෙන් ගෙන මල් පුජාවක් කරවිය. මෙහි කිසිම විශේෂයක් නොකොට "මහාපදමනෙහිරෝපිකිරු" ආදි වශයෙන් පටන්ගෙන මේ ප්‍රච්චත්තිය කිමෙන් මෙතුමා උඩ තම දක් වූ මහාපදමනෙර නමම යයි වැටහෙන නමුත් වසහ රුපු බු:ව 609 පිට 650 දක්වා රාජ්‍යය කළ බැවින් මේ කියවෙන්නේ මුලින් කි උපතිස්ස තෙරුන්ගේ හිම්‍ය වූ මහාපදමනෙර විය නොහැක. එතුමා වැඩසිටියේ වලගම්බා කාලයේ දී හා ඔහුට අනතුරුව රාජ්‍යයට පැමිණි මහසිල්මහතිස් රුපුගේ කාලයේ දී ය. එය බුධව්‍යී 440 - 480 පමණේ දී විය යුතුය.

24. මහාසුම්මම මහතෙර

(බු:ව 440 - 480 පමණේ දී.)

උපතිස්ස මහතෙරුන්ගේ හිම්‍යයන් අතුරෙන් ප්‍රකට හාවයට පැමිණි දෙවනි හිම්‍යයා මහාසුම්මම තෙරුණුවේ ය. මහාපදම තෙරුන්ගේ මතය දක්වූ බොහෝ තැන්වල ඊට මහාපදම තෙරුන්ගේ මතය දක්වනු ලැබේ. අනතුරුව ම මහාසුම්මම තෙරුන්ගේ මතය දක්වනු ලැබේ. විනය අට්ටිපරීජණයේ එකුනවිසි (19) තැනාක මෙතුමාගේ තාමය සඳහන් කොට තිබේ. මෙතුමා ස්වක්ෂියාවායීයන් වෙතින් තව වරක් විනය පිටකය අස්ථා ගත්තේ ය. මුන්වහන්සේගේ උපාධ්‍යාචාර්ය අනුරුද්ධ තමැති තෙරනමකුදී විනය අට්ටිපරීජණයේ වශේන්නාවහි (392) කියන ලදී.

දීපවිහාරවාසීසුම්ම තමැති මහතෙරනමක් ගැන මැදුම්සහි අට්ටිපරීජණ ආකාංක්‍යෙන්තව්‍යාන්නාවහි (126) ද අංගත්තරඅට්ටිපරීජණ දුකතිපාතව්‍යාන්නාවහි (319) ද කියන ලදී. ඒ දෙතැන් හිම "පාතිමොක්සය-වරස-විතො" යන රඳය ගැන එතුමාගේ අදහසත් එතුමාගේ හිම්‍ය තෙපිටකඩුලනාග තෙරුන්ගේ ඊට වෙනස් වූ අදහසත් දක්වා තිබේ. සම්මොහවිනොදනියේ ක්‍රිඛ විහාරව්‍යාන්නාවහි ද මේ ගැරු හිම්‍ය දෙනමගේ මතසේදයක් ගැන කියා තිබේ.

බු:ව. 467 පිට 14 ව්‍යියක් රාජ්‍යය කළ "මහාවුද්‍ය මහාතිස්ස" රජ පියතින් කම්මාන්ත කොට ලබාගත දෙයින දන්දීම මහත්ල්ල යයි අසා තමා රාජ්‍යය ලැබූ ප්‍රථම ව්‍යියේ දී ම ප්‍රකට වේගයෙන් ගොස් ඇල්ලෙනක ගොයම් කජා ලන් කුලියෙන් මහාසුම්මම තෙරුන්ට දනක් දුන්නේ යයි මහාවංශයේ 34 වෙති පරිවිශේදයෙහි කියවේ. එහිම 33 වෙති පරිවිශේදයේ 60 - 61 - 62 වෙති ගාර්යාලින පේරපුත්තාභය යෝධයාගේ පියා මහාසුම්මම තෙරුන් ගේ උපස්ථායකයෙක් වී යයි ද හෙතෙම කොටපැනිත විහාරයේ දී තෙරුන්ගෙන් බණ අසා පැවිදි වී රහත්වී යයි ද කියා තිබේ. මහසිල - මහතිස රුපුගේ (බු:ව. 467 - 481) කාලයෙහි සිටියේ යයි පිළිගැනීම පහසු නොවේ. මෙය විමසිය යුතුත්කි.

25. තිපිටක ව්‍යුලනාග මහතෙර

(බු:ව. 475 - 530 පමණේ දී)

තිපිටක (හෝ තෙපිටක) ව්‍යුලනාග මහාස්ථානිරත්මා දීපවිහාරවාසී සුම්ම මහතෙරුන්ගේ හිම්‍යයා යි. මේ ගැරු හිම්‍ය දෙනමගේ මතසේදයන් ගැන මැදුම්සහි (126) ආකාංක්‍යෙන්තව්‍යාන්නාවහි (319) *

* මේ "සුම්ම - මහාසුම්ම" යන නම දෙකම එක දේවිතනමක් යදා දී සිටියිය යුතුය. දීපවිහාර යන්න එංගලන්තයේ මුලිකපොන් "දීවිවිහාර" යයි ද දීවිවිහාර යයි ද දීවියියකින් පෙනේ.

දුක්තිපාතවන්නාවහි ද, විනයඅව්‍යවාහි (392) නිස්සේගියවන්නාවහි ද, ක්‍රිඩාවිහාග අට්ටිජාහි ද දක්වන ලදී.

මේ දීපචිජාරවාසී පූම්මතෙර උපතිස්ස තෙරුත්ගේ සිංහ වූ මහාසුම්ම තෙරනම වී තම් වූලනාග තෙරුත්ගේ කාලය මහසිලමහතිස් රජුගේ කාලයට සම්ප විය යුතුයි.

මේ තෙරුත් ලෝහප්‍රාසාදයෙහි ත්‍රිලක්ෂණය පිළිබඳ ධම්යක් දේශනා කරදී බණ අසලින් පුන් එක බමුණුවට සංස්කාරයේ ගුනාවයෙන් වැටුහුණාහ. හෙතෙම ප්‍රපාතයක වැටෙන්නකු මෙන් හැඳිමක් ඇතිව වහා එතැනින් පලාගොස ගෙට පැමිණ පූත්‍රයා ලෙසි හොටාගෙන "ගාක්ෂධම්‍ය ටීමසන මම තවුයේ වෙමි"යි කිය. මේ ප්‍රවෘත්තිය සංපුත්ත අට්ටිජාහි බණයු-පුත්තවන්නාවහි (ii, 201) කියවේ.

වූලනාගතෙරුත් අම්බිලභාල විහාරයේ දී ජ්‍යෙෂ්ඨස්ථානය දෙසු අවස්ථාවහි මිනිස් පිරිස ගවිවක් පැනිර සිටියායයි ද දෙවිපිරිස යොදුනක් පමණ වූවා යයි ද දහසක් හිසුපු රහත් වූවාහයි ද මැදුම්සහි අට්ටිජාහි එම පූත්‍රවන්නාවහි (1025) දක්වේ.

ක්‍රුටකණ්නරජ වූලනාග තෙරුත් කෙරෙහි මහන් හක්ති ඇත්තේ විය. තෙරුත්ගේ ඇඟිල්ලක ගෙඩියක් හටගත් විවරණුමා එහි පැමිණ බලවත් ප්‍රේමයෙන් ගබයිත ඇඟිල්ල තමාගේ මුබයෙහි බහාගත්තේ ය. ගෙඩිය මුවනු දී පැළී සුරව තිකුමුණි. රජතෙමේ සුරව ඉවත නොදාමා ගිල්ල සිවිහාග අට්ටිජාහි (319) ස්‍යාණවිහාගතිදෙසයෙහි දක්වේ. මේ තෙරුත්ට මාරණාන්තික රෝගය වැළඳුණු විව ද රජ එහි ගොස් අඹුවි කබල හිසින් ගෙන යමින් "දහම් රථයේ අකුර බිඳේ" යයි කියා වැළපුණු බවත් එතැනම කියවේ. මේ ක්‍රුටකණ්න රජුගේ නාමය අට්ටිජාහි තීපයකම පෙනෙනත් ලක්දිවා

මුදුත මහාවිජ එකකවත් ඒ නාමය නොපෙනේ. එයලුත්තාය මුදුත පොනේ ඒ තම දක්නා ලැබේ. මේතෙම මහාවුලුලිජාහිස්ස රජුගේ පූත්‍රයෙකි. බ්‍රි.ව. 502 සිට අවුරුදු 22 ජ්‍ය ගාරුය කෙලේ ය. මොහුගේ තම මෙහි මුදුත පාලිප්‍රාජක කාලකණ්ඩීතිස්ස යයි ද පිංහල පොත්වල මකළන්තිස යයි ද පෙනේ. මේ වූලනාග තෙරුත්ගේ ආවාසී වූ මහාසුම්ම තෙරුත් මහාසිලමහතිය රජුකළ සිටිවි මින උඩි දේ වූ බැවින් වූලනාග තෙරුත් ඒ රජුගේ පූත්‍රයාගේ කාලය දී විසිම සිදුවිය යුත්තකි.

වූලනාග තෙරුත් තිපිටක වූලාහය තෙරුත්ට සමකාලීන බව බඛවිහාග අට්ටිජායෙන් පෙනේ; වූලනාග තෙර "අකුරුලයෙහි දී දළ - සියුම් බවක් නොසැලුණිය යුතුය, එය එකාන්තයෙන් මාදාරිකය"යි කිය. මේ කළාව තිපිටක වූලාහය තෙරුත්ට දන් වූ විව ඒ තෙරණුවේ; "සරිභ්‍යන වහන්සේ විසින් අහිඛුමයේ දී ගෙදිය යුතු දෙයක් නොබේදා හරන ලද්දේ නොවේ. ඇතුම් තෙරකෙනෙක අකුරුලයෙන්ගේ මාදාරික - පූක්ෂමතවය දෙන්ත නොකුමති වෙයි. මුදරද ලොකෝත්තර විත්තයන්ගේන් මාදාරික - පූක්ෂමතවය දක්වීය"යි කිහිපයි විහාග අට්ටිජා (16 ඉං.) හි පෙනේ.

මැදුම්සහි අට්ටිජාවේ හා දික්ෂණි අට්ටිජාවේ සතිපට්‍යානවන්නාවන්හි මේ ප්‍රවෘත්තිය දක්වේ:- තිපිටක වූලනාග ජ්‍යෙවිරතුමා සතිපට්‍යානය එකායනමාත්‍ය වන්නේ සුවිහාග ප්‍රතිපදා වශයෙනුයි කිය. එතුමාගේ ආවාසී වූ තිපිටක වූල්ලපුම්ම මහතෙර එය මිශ්‍රකමාත්‍ය යි කිය. ආවාසීයන් තැවත තැවත එසේම නී බැවින් වූලනාග ජ්‍යෙවිරතුමා තියුණුවා විය. ආවාසී ද්‍රවිරතුමා නාන කෙටුවිට යමින් මේ විවාදය ගැන සලකා බලන්නේ පූත්‍රය මුළයිට අඟ දක්වා මෙනෙහි කෙලේය. එවිට පූත්‍රය අඟ කිහින් "යො හි කොට් හිකුවේ ඉමෙ වත්තාරෝ සතිපට්‍යානේ එව් හාවියා යත්ත වස්ත් වස්සාති" යන මේ වාක්ෂය දක් "ඉපද සත්‍යාච්‍යානී" යන මේ වාක්ෂය දක් "ඉපද සත්‍යාච්‍යානී"

පවතින ලොකෝත්තර මාගියක් තම් තැත. එබැවින් මා හී මිගුකමාගිය නො ලැබේ. වූලනාගයන් කි පුවිහාග මාගියෙ ලැංඛයයි නිස්වයට පැමිණ අවවක් දා ධ්‍යුගුවන්යට සේෂුකළ විට එහි ගියේ ය. එදින දහම් දේසීමට වාරය පැමිණ තිබුණේ වූලනාග තෙරුන්ටය. එතුමන් ආසනයට තැග මාතෘකා ගාලාවන් කි විගස ආචාරීතරනම ආසනය පිටිපසින සිටගෙන "අැවැත් වූල්ලනාගයෙහි"යි ආමන්තුණය කෙලේය. වූල්ලනාගතෙර ආචාරීවරයාගේ කටහඩ හැදින "ස්වාමීන්, කිමෙක දැයි" ඇසී. "වූල්ලනාගය, මා කි මිගුක මාගිය නො ලැබේ. නොප කි පුවිහාග සතිපටිධානමාගියම ලැබේ ය"යි මහාස්ථානිවරත්තමා කිය. එවිට වූල්ලනාග ස්ථානිවරත්තමා "තිහිටක පසීප්තියිර ගුනඩුද වූ මාගේ ගුරුවරයා වැන්නකුටත් මේ ප්‍රශ්නය පැවැල් තම් අනාගතයේ දී සාමාන්‍ය උග්‍රත්තන්ට මෙය පැවැලියාම පුදුමයක් නොවන්නේය"යි සිතා ඒ ප්‍රශ්නය තිරාකරණය සඳහා "පටිසමිභිදාමන්ග" පාලියෙන් සාධක ගෙනභාර දක්වා ධ්‍යුගුතා කෙලේය.

ධ්‍යානලාභියකු මාත්‍රීල ලැබූ විට ඒ මාත්‍රීල සිත් කිනම් ද්‍රානයකින් යුත්ත වෙත් ද? යන ප්‍රශ්නයේ දී පුද්ගලයාගේ අදහස පරිදි මාත්‍රීලසින් ප්‍රථම ද්‍රානයකින් යුත්ත වෙතියි වූලාහය ස්ථාවිරත්තුමා කිය. ඒ කළාව ගෙතවින් වූලනාග තෙරුන්ට කී විට "යමෙකුට පාදක ද්‍රානයක් නැත්තාම් ඕහට තමාගේ අදහස පරිදි එය ලැබිය හැක; යමෙක් යම් ද්‍රානයක් මුළුකොට ගෙන විද්‍යීනා වඩා මාත්‍රීල ලැබී නම් ඕහට ඒ පාදක ද්‍රානයට සමාන වූ ද්‍රානයක්ම ලැබෙන්නේය" සි එත්තාමා කිය. (මේ කළාප්‍රවාන්තිය අවිසාලීන් අවුවාහි ලොකුන්තර කුසලකරාවහි එයි.)

திடிவக விலாக நேருங்கே கிழவயன் உல திழிஞ்
அகூப பாநுயக் கிளிவட கலாவக் வீநய அவுவாவே. (328)
திசெபஞ்சிய வண்ணாவேகி கியவே.

සංඛ්‍යාලයෙන් උපාදිතක රුපය කුඩා සේ මහජන හෝ රිය හැකි බව තිබුවත වූලනාග ගෙර සිංහයට විසුද්ධීමගේ - ඉදිධිවත්තිදෙසෙයෙහි දක්වී (398)

ව්‍යුලනාග - මහානාග තෙර දෙනමෙන් වච ස්ථිබනත් කඩාවක් කස්සපසිංහුනාධිකලාභී එයි. හේ මෙයේ පි-වසාල නගර නම් ගම්න් යොජායුරෝ දෙදෙනෙක් නිකමත පැවැරිදි වූහ. මවුහු පසු කළක ව්‍යුලනාගසේර - මහානාගසේර යන නම් වලින් ප්‍රකට වූහ. ඒ දෙනම සිතුල් පට්ටිලිභි සිජ හවුරුදේක් වාසය කොට රහත් බවට පැමිණ මැණියන් දැකීම සඳහා අවුත් වාසුල නගර විහාරයෙහි තැවති පසුදා වච වසන තැනට පිහු සිභීස ගියහ. මවිද සිභීසපෙන කුදගෙනවූත් එක් නමකගේ පාත්‍රයෙහි වත්කෙලේය. ඇර ඒ තෙරුන් කෙරෙහි පුත්‍රස්නේහය උපන් බැවින් "මබ මාගේ පුත්‍රවූ මහානාගතෙරදු"සි ඇසිය. "පසයෙන සිටින තෙරුන්ගෙන විවාරව"සි කියා තෙරනම නිකම් ගියේය. පසුව පිටි ගුරුන්ටින කැද බෙදා "මබ මාගේ පුත්‍ර ව්‍යුලනාග තෙරදු"සි ඇසිය. ඒ තෙර නම "උපාසිකාවෙති, ඉදිරියෙන සිටි තෙරුන්ගෙන විවාල තැද්ද"සි කියා යන්ට ගියේය.

අනුරාධපුර ප්‍රේපාරාමයෙහි වූ අයිත්ගාහක පිරිවෙන විස්ස වුලනාග තම් තෙර තමක් පිළිබඳ කරාවක් රපවාහිනීයේ තිබේ. එය මෙයෙයි:- පිණ්චපාතිකවූ වුලනාග මහතෙර තිතර විජුවිංක විශිෂ්ටයෙහි පිළු පිණීප හැසුරුණේය. එක දිනස් වලදා අවසන් වී දිවාසේරාතයෙහි වැවිනුන් ඒ තෙරුන් වෙත ඇප්පත දරුවන් වැඩු සාහිත්තෙන් පෙරණු බැල්ලියක් අවුත් සිටිනු දැක දියපුතු අන් දෙයක් තොදක උගුරේ ඇහිල්ල ටිබා තමන් වැලදු ආහාර විමරා බැල්ලියට දුණි. ඉන් පසුක ඒ සුරදුද තිසා ආ බැල්ලියට ආහාර පානයෙන් පැහැද කෙලේය. තෙරුන් කළ කුගලකම්ලයේ විජාකයෙන් එදිනම බොසු හිශේල - මී - සකුරු ආදිය ලැබුණි. පසුදා ලැබුණු දානය තිස්දහසක් සිකුළුන්ට සැහෙන තරම් විය. එතුන් පටන් විජුවිංකටිල්වාසීඩු

මුර බෙදාගෙන තෙරුන් ප්‍රමුඛ සංසයාට දත් දුන්හ. මෙසේ තෙරුන් ලාභයෙන් අගතුන් පත්වූ බැවින් දකිනිව මහයෝ වදිනට යනු කුමති පත්සියයක් හිජ්‍යුනු තෙරුන් සමඟ දකිනිව හියහ. අතර මගදී ඒ පිරිසට ආහාර පානාදියෙන් පිඩාවක් නොවිය. හැරි එන ගමනේ දී තෙරුන්ට බලවත් වාතාබාධයක් ඇතිවිය. එවිට තෙරණුවේ "මා අපවත්වූ පසු මාගේ ධාතු ගෙන පෙරහන්කඩක දමා ගමකට ඇතුළුවන විට එය සංස ස්ථ්‍රීලීඛන්ගේ කුඩායෙහි බැඳෙන යායුතුය; එවිට ආහාරපානාදියෙන් පිඩාවක් නොවන්නේය" සියා සෙසු හිජ්‍යුනු එසේ කොට පුවසේ ලක්දීවට හැරි ආහ.

26. තිපිටක වුලාහය මහතෙර

(ඉ.ව. 475-530 පමණෙන්දී.)

මේ මහතෙර 20 වෙනි අංකයෙහි දක්වූ වුලනාග මහතෙරුන්ට සමකාලීකයෙකුයි ඒ වරිතයෙහි දක්වන ලදී. මෙතුමා බොහෝ හිජ්‍යන්ට ධීමිය ඉගුන්වූ ආචාර්යයෙක්ව ද හිජ්‍යන්ගේ තැබූ විසඳ උතුමෙක් වද සිටි බව විනය අවවාහි තේරසකවණීණනා (328) වෙහි පෙනේ. දිනක් මේ තෙරුන් ලෝහප්‍රායාදයේ යට මාලයෙහි හිජ්‍යන්ට විනය උගන්වා හවස තැගිනින විට විරුද්ධ හිජ්‍යදෙනමකගේ අධිකරණයක් තෙරුන් ඉදිරියට පැමිණියේය. එක් තමක් අතික් හිජ්‍යව තගන තගන වෝදනාව අසත්‍යයයි කියමින් ප්‍රතිකෙළේප කෙලේය. ප්‍රථම යාමය ඉක්මෙන්ට ලංචන තෙක් ඒ කථාව අසා සිටි තෙරුන්ට "මේ හිජ්‍යනම සත්‍යයෙහි පිහිටා කියයි, අතිකා ප්‍රතිඥා නොදෙයි; එකාන්තයෙන් මොභු විසින් වරද කරන ලද්දේ වනු" සියන් උපණී. (විනිශ්චයකාරයකුට එවැනි සිතක් පහළවීම අයෝග්‍ය බැවින්) තෙරණුවේ තල්අනු මිටෙන පාපුවුවට තවිවුකොට "මම මේ තැබූව විසඳන්ට යෝග්‍ය නොවේ; අනු තෙරනමක් ලවා විසඳෙවිව මැතිවැ" සියා කුමක් හෙයින්දයි ඇසු විට ඒ කාරණය දතුම් දුන්හ. එවිට

වෝදනා ලැබූ හිජ්‍යවගේ සිරුරගි දානායක ඇතිවා. ජහඟාල මහතෙරුන් වැද "ස්වාමීනි, අධිකරණ විභිජව පාර්ශ්වානු ඔබ වැනි වියපුතුය; මා විභින් බොහෝ එලාවිජ මෙ වෙහෙසට පමුණුවා ලදහ. සමාවුව මැතිවැ" සියා ගාරුන සමාකරවා ගෙන සිවුරු හැර හියේය.

ස්මෘතිමතුන්ට තිද්දුනායක් වියයෙන දිජඩිජ්‍යුජි මේ තෙරුන්ගේ තම දක්වා තිබේ. තමන් වහන්දයන් ජ්‍රීරණ ශක්තිය ගැන හිජ්‍යන් රිවාලුවිට අනුරාධපුරය ගාරවු සාරන තුනක් වස්වා එක් දොරටුවකින් ඇතුළත වියන සියදු මිනිසුන තික්මෙන කළේහ මුවන්ගේ තම් අසා සිත තාබාගෙන හඩප හැරි එන විට ඒ සියල්ලන්ගේ තම් නොවරදාවා කියහැකි එව ප්‍රකාශ කෙලේය සි එහි මහාපරිනිබාණ සුතුවණනා (365) වෙහි කියවේ.

"පෙශ්වීමහවික බෝසතුන් උපන්කෙජෙහි උතුරට අහිමුවට පයින් හියේද? තැනුහොත් අහසින් හියේද?" යනාදී ප්‍රශ්නකීපයක් මේ වුලාහය තෙරුන් විසින් ලෝහප්‍රාපාදයේදී විසඳන ලද බව දික්සභිජ්‍යුවාහි මහාපදාන සුතුවණනාවහි ද මැදුම් සහියේ අව්‍යරියාබිජුත්" සුත්තවණනාවහි (928) ද කියවේ. "බෝසන් තෙමේ පොලොවෙහි හියේය; මහරනයාට අහසෙහි යන්නාසේ පෙනුණි. එතුමන් වස්තු රහිතව හිය තමුන් වස්තුහරණයෙන් සැරපුනාසේ පෙනුණි; ලදුව හියනමුන් යොලොස් විය ඇත්තෙකුසේ පෙනුණි" සි එතුමා ප්‍රකාශ කෙලේය.

මැදුම්සහියේ සංඛාරුජ්පත්ති සුතුවණනාවහි (902) වෙනා එරණ, කසිණලරණ, දිජඩිජ්‍යුජිරණ, ආලෝක්ලරණ, සර්ර්ලරණ යන පැමිරවීම් පසක් ගැන මේ තෙරුන්ගේ මිතයක් දක්වන ලදී.

විහාන අවවාහි සාම්ප්‍රදායික ගතිදේශයෙහි මේ ප්‍රවෘත්තිය පෙනේ. තිපිටක වූලාභය සෑවිරිරතුමා වරක් පත්‍රියෙහි හිසුනු සමඟ නාගධීපයේ වෙතත්‍ය වැදිමට යන්නේ එක් ගමක මිනිසුන් විසින් දන් වැළදීමට ආරාධනා කරන ලදී ඒ පිරිසෙහි එක් තොහිකමුණු හිසුනුමක් විය. ගමේ විහාරයෙහින් එවැනි හිසුනුමක් විය. ගමේ හිසුනු පිරිස සමඟ ආගන්තුක හිසුනු පිරිස ගමට ඇතුළේ වනකළේහි මේ තොසරුප් හිසුනුදෙනම අතර කළින් හැඳිනීමක් තෝ ගැන්මක් තොත්තුවූ තමුන් ඒ දෙදෙන එක්ව සිනාසෙමින් කථාකරමින් එක්සෙක් සිටියාහ. (පුද්ගලයන් ගතිගුණ වියයෙන් ගැලපෙන සැටි දක්වීමට මේ කථාව දක්වන ලදී.)

මේ තෙරුවෙරේ අවවා තැනිව තිපිටකය පමණක් ඉගෙන පැන්වනිකායිකයන් මධ්‍යයෙහි තිපිටකය සිංහලට තාග කියන්නේමියි මහාචාරයෙහි රන්බෙරය වයන්ට සැලැස්විය. එවිට සංස තෙමේ "කවර ආවාසීවරයකුගෙන් උගත් අම් කිමෙක්ද? ආවාසී පරම්පරාව පුකාඟ තොකාට අම් කියන්ට ඉඩ තොදෙමු ය" සිය. එතුමාගේ උපාධ්‍යාය සෑවිරිරතුමා තමන් වෙත වන් දක්වීමට පැමිණී වූලාභය තෙරුන් දක් "මි විසින් රන්බෙරය ගස්වන ලද්දේද" සිය. එසේයයි කිවිට "කුමක් සඳහාද" සිය. "ස්වාමීනි, තිපිටකය සියබසට තැඟීම සඳහාය" සිය. "අවුන් අහය, ආවාසීවරු මේපදය කෙසේ විස්තර කෙරෙන්ද" සිය. "ස්වාමීනි, මෙය විස්තර කෙරෙන්ද" සිය. "ස්වාමීනි, මෙය විස්තර කෙරෙන්ද" සිය. "ස්වාමීනි, මෙය විස්තර කෙරෙන්ද" සිය.

තම තෙරනමක් විසේ; එතුමා වෙත යවාසි සිය. ප්‍රාගාභ තෙරුන් එහි ගොස මහතෙරුන් වැද පුන පැලිසි "ඇමුණ සඳහා ආවෙහි දැයිය. "බණ අසන් අමුණ සිවිල් ඇවුන් අහය, ඇතැමැනු දික්යහි - මැදුම්පහි ඇත ගැන කළින් කළ මා විවාරත්; ඉතිරි කොටස මා විපිණ හිස් අවුරුද්දක් මුල්ලේල් සලකා තොබලන ලදී. එසේද තුළුණ මෙ රාත්‍රිකාලයෙහි මට ඇසෙනයේ පාලිය පාඩ්ම කිව මැනවී; මම ඒ පිරිවැනු දේ දවල කාලයෙහි ඔබට විස්තර කරනා ගම්බියායි සිය. පිරිවෙන් දොරටුවෙහි මැවිපායක කරවා ගම්බියායි බණ අයන්ට ආහ. තෙරුවෙරේ තිපිටකය අවපන වන මෙය ක්‍රමයෙන් විස්තර කොට අවසන් වූ එට අහය නොරු දැදිරියෙහි පත්කඩිමා වාචියි "අවුන්නි, මට කම්වනාස කිවරාසි කිහි. "ස්වාමීනි, කුමක් කියනායෙක්ද? මම එක්වූන් තෙන ඉගෙන ගතිම්" සිය. අහය තෙරුන් කිවිට "අවුන්නි, ඡල පුරුද ඇත්තාහුගේ අත්දකීම අතිකකු" සියා මහතෙරුවෙර කමටහන් ඉල්ලාගත්ත්. (අහයසෑවිරතුමා එකළුහි පෝරාන්ව සිටියේය.) ඉක්කිනි අනුරාධපුරයට හිය වූලාභයන් ලොහප්‍රායාදයෙහි ධම්ය උගත්වින්නේ ධම්මරුවින් වහනාර පිරිනිවියේය සිය. "අවුන්නි, මාගේ ආවාසීවරුගේ රහත්වීම අතිශයෙන් යෝගා එකකි. එතුමා සැකිය අනුව සිය වෙත නිදගෙන කමටහන් ගත්තේය" සිය. මේ ප්‍රවෘත්තිය විශුද්ධිමාගියේ කම්මත්‍යාන්තනිදේස යෙහි එයි.

විසුද්ධිමාගි - මුත්‍ය ගතිදේශයෙහිද එක්සාසනීන්ඩ සම්බන්ධයෙන් තිපිටක - වූලාභය තෙරුන්ගේ මතයක් දක්වේ. එහිම ඉදෑවිධතිදේශයෙහි ප්‍රවීතයක් මැදින් තොහැඩි සැවියෙන් යාම පිළිබඳ මේ තෙරුන්ගේ මතයක් දක්වේ.

27. දිස්හානුක අනෙකුමහතෙර

මූන්වහන්සේගේ තාමය අව්‍යාප කීපයකම සඳහන්ව තිබේ. දිස්සග්‍රීඩව්‍යාහි මහාපරිනිවාණ සූත්‍රව්‍යාන්නාවේ මෙතුමාගේ ස්මරණ ගක්තිය ගැන හිස්සුන් විවාලවිට තෙරුවෙයි "මා ඉපද නවවෙතිදා මාගේ මැණියන් මා සිපගනු සඳහා පහත්වුවිට ඇගේ කෙස්වුරිය ලිහියාමෙන් කොළඹය සුරසිමට යොදා තිබුණු තැපියක් පමණ සමන් මල් මාගේ ලය මත්තෙහි වැට් මට දුකක් ඉපදවිය. එදා සිට සිද්ධි දේ සියල්ල මම සිහිකරම්" සිය.

එම සූත්‍ර අව්‍යාහිම තවත් තැනක සකඟාගාමී පුද්ගලයාගේ ක්ලේං බහුලත්වය සම්බන්ධයෙන් මේ තෙරුන්ගේ මතයක් දක්වා තිබේ.

මැදුම්පහිඩව්‍යාවේ සඩ්බාසවසූත්‍රව්‍යාන්නාවේහි මෙයේ දක්වේ. දිස්හානුක මහාහයතෙරුන් මහාඅරියවිංස පටිපදාව දෙසන විට සියලු මාගම්පුර වැසියෝ රස්වුහ. එතුමාට මහත් සත්කාරද උපණී. ඒ සත්කාරය ඉවසිය තොහැකි එක මහතෙර නමක් "දිස්හානුකයා ආයිවංශය කියමියි ර මුල්ලේ කළබල කෙළේය." යතුදිය කියමින් ආනෙකාය කෙළේය. ඒ දෙනම තම තමන්ගේ විහාරවලට යත්නාභු ගවිවක් පමණ දුර එකම මග හියන. මහතෙර ඒ ගවිව මුළුල්ලේම ධමිදේශක තෙරුන්ට තිගුහ කෙළේය. වෙන්ව යන තැනදී දිස්හානුක තෙරුනම මහඹ තෙරුන්ට වැදු "ස්වාමීනි, මේ ඔබ යන මගය" සියිටිට මහතෙර තැයැන්නාසේ කිසිවක් තොකියාම හියේය. දිස්හානුක තෙරුන් විහාරයට ගොස් පාසෝදා වැඩිභුන් විට එතුමන් සමහ ආ අතවැසි හිස්සුව "ස්වාමීනි, ගවිවක් මුළුල්ලේ අපහාසකළ ඒ තෙරුනමට කිසිවක් තොකිවි කුමක් හෙයින්ද" සියිය. "ඇවැත, ඉවසිම මට හාරය; කමටහනින් තොරවු සිතින් එක් පියවරක්වන් තො එසට්ලිම්" සියේය.

එකතරා පිළිබඳපාතික තෙරනම්පු රහන ද ගා රුජදැයි දනගත තො හැකි වූ මේ අහය තෙරුන්ලියා ර පිළිඛජාතික තෙරුන් කැළණියාලෝයේ තානට හිය විටක දි දිජ පටින කිමිද ගොස් ඒ තෙරුන්ගේ පාදය අල්වින රේ රමන්තු අතවැසි තමකට කිහි. ඒ හිස්සුනම රිස් කළ විට පිළිඛජාතික තෙරනම කිඩුලෙකුයි හිතා කු ගැසුවිය. රැඳින ර ගාර රහත්තොවන බව ප්‍රකට විය. මේ ප්‍රවිත්තිය මැදුම්පාති අව්‍යාහි ජ්‍යෙනිසේයේදහ සූත්‍රව්‍යාන්නාවේහි (869) රැඳි.

මේ තෙරුන් කළක් මිහින්තලා විහාරයකි අධිජාතිව විසුසේ දැක්වෙන ප්‍රචිත්තියක් විනඩාපුව්‍යාති තතියපාරාජීකවණ්ණනාවේහි පෙනෙ:- එකකළක පන්සියයක සොර පිරිය ඇති අහය තමැති සොර දෙවුලිය අනුරාධ්‍රය අසල කඩවුරු බැඳගෙන භාත්පසින් තුන් යොදුනක් රමණ තැන බලපැවැත්විය. අනුරාධ්‍රපුර වැසියෝ කොලොම් භායෙන එකරට යත්ට භය වූහ. මිහින්තලයට යන මග මිනිස්න්ගෙන හිස් විය. සොර තෙමේ එක් දිනක් මිහින්තලා විහාරය කොල්ලකුමට හියේය. විහාර පාලකයන් ඒ බව දිස්හානුක අහය තෙරුන්ට දත්තු විට තෙරුවෙයි "සංසයා උදෙසා ගෙනා සහල් ආදියන් පස්ගෝරසයන් ගෙනා ආහාර සම්පාදනය කොට පොරුන්ට දෙවි "යයි කිහි. සේවකයන් රිස් කළ විට සොරු ආහාර අනුහව කොට "මේ සංග්‍රහය කවරකු විසින් කරනලදද" සියිහි. අපගේ ස්වාමී වූ අහය තෙරුන් විසිනුයි කිවිට සොරු තෙරුන් වෙත ගොස් වැදු "සංසයාටත් වෙත්ත්‍යයටත් අයිති දේ පැහැර ගන්නෙමු සියා අඩි එබගේ මේ සංග්‍රහයන් සතුවූ වී එයින් වැළකුණෙමු. අද පටන් විහාරයේ රකවල අපට අයන් ටේවා; තුවර වැසියෝ අවුත් දන්දීම් ආදිය කරක්වා" සියිහි. එතුන් පටන් දන්දීම් ආදිය සඳහා එත තායරිකයන් කොලොම් ඕසේ සිට ආරක්ෂා කරමින් විහාරයට පමුණුවා කටයුතු අවසන් වූ පසු තැවත මය වෙතට පැමිණවුහ. හිස්සුන් විලදා ඉතිරි වූ දය සොරුන් අනුහව කළනු.

* අයාලින් නික්වපක්කාවන්ණනාවේහිද මේ පිද්ධිය යාභ්‍යරයන් පෙනෙ

සොරතිය සංසිදුතු පසු "තෙරුත් වහත්සේ අධිපතිභාවයෙන් සංසයන්තක දෙය සොරුත්ට දුන්හැඩි වෙශනාවක් ඇතිවිය. එවිට තෙරුතුවේ සංසයා රැස් කරවා, "සොරුත් සංසයන්තකවුන් වෙතත්‍යයසන්තක වූත් සියලු දෙය පැහැර ගැන්මට ආහ. මම ඒවා නොගැන්ම සඳහා මෙතෙක දෙයින් සංග්‍රහ කෙලෙමි. සොරුත්ට දුන් දෙයෙහි වටිනාකමත් මවුන් පැහැර නොගත් දේවල වටිනාකමත් සයඳා බැඳුව මැනවු" යි කිහි. එසේ සයඳන විට සොරුත්ට දුන් දෙයෙහි වටිනාකම වෙතත්‍යාහයේ අතුරා තිබුතු එක් පළසක වටිනාකමත් අඩුවෙන් පෙනී හියේය.

සොරුත් 500 කට කුම දීමට කළ වියදම එක්පළසක වටිනා කමත අඩු වී ඒ කාලයෙහි අම්බස්පිල වෙතත්‍යාහයෙන් ඒ මහාවිහාරයේන් වටිනාකම කෙනෙක් විය හැකිදියි සලකා බැලිය යුත්තකි. මේ මිහාන්තලා විහාරයේ තිබුතු ගොඩිනැගිලි ආදියේ විස්තරයක් සඳ්ධමාලංකාරයෙහි සම්භාම වස්තුවෙහි එය; එය මෙසේ යි:- "එ විහාරය තුන්සිය සැට්ටක් පමණ බාතුගර්හ සම්භාමයෙන් හොඳනා සිය ගණන් ප්‍රතිමාගහනපත්තින් ගෙන යුත්තය; මහත් වූ බෝධිවෘෂ්‍ය පත්තින් සැරපුනා වූ අතිධිවල වැළිමලු පෙළින් විරාජමානය..... තවද එක් දහස සාරසිය සත්‍යාචාරයක් පමණ වූ පිරිවෙන් ගෙවල් පත්තින් අතිසේෂමානව දැකිනිය වූ ඒ විහාරය කුවු කුවු යම් කෙනෙකුව සතුවූ සොම්නස් එළවයි. එහි වසන්නා වූ අල්පේවිජන දී ගුණෝපත ප්‍රතිපත්තියාර වූ දොලොස් දහසක් පමණ මහාසංසයා වහන්සේ ය."

විසුද්ධිමාගියේ ශිලනිදේශයෙහි මේ ප්‍රවිත්තිය පෙනේ:- "තාමුපර්ණී" ද්වීපයෙහි සොරු එක් තෙරනමක් වනයක් මිද දී අල්ලා රසකිද වැළකින් බැඳ තැඹුහ. ලැවිගින්නක් එන කළේ එතුමා ඒ වැළ නොක්වාම විද්‍යුත් වඩා රහත් එ කළේ එතුමා ඒ වැළ නොක්වාම විද්‍යුත් වඩා රහත් එ සිරිනිවියේ ය. දීසහාණක අනයතෙර පත්සියයක් සිංහාන්

සම එතැනින් යන්නේ තෙරුත්ට මිල පිටුර දා එ ද්‍රිනට සලස්වා වෙතත්‍යයක් කරවිය." (ඉ. 36)

එහි ම අනුසංස්කිත්මට පිළිබඳ ඇති තෙරුත්ගේ තම හියලේ. කායගතාස්ථිර එක් එස් එස් කුරුප කොටසයෙහි වෙන් වියයෙන් එහා උස්සන් උස්සන් තැරනමක් දීසහාණක අනිජ දැල්වා මානුෂීය පැවැත්ති අයය, මල්ලකය්පිටිර දැනිස් මාව්ස්ස් ඇනිස් ප්‍රම්මමයානයක් ලැබිය" යනාදිය කිය. (ඉ. 266)

අංගුත්තර අව්‍යාහ තිකනිපාන ටිජ්‍යෙනා (386) එහි මේ කථාව පෙනේ:- දීසහාණක මහාඅනාය යුතුවෙන් ඇත්තා ප්‍රතිපදාව දේශනා කරන්නේ ය දී අභනට ලැබී උල්ලාමාල කණ්ඩීකාවෙහි . වැඩි එක් ස්ත්‍රීයක් යොදුන් පාහැච මින ගෙවා දහම් දෙසන තැනට පැමිණ පුතුය මින මානාරා සිටගෙනම බණ ඇතිය. තෙරුතුවින්ට යැරුයෙන විට ඒ ස්ත්‍රීය "ආයියන වහන්පද දහම් දෙසන්නෙමුහි සිතිදු ආහාර ද ලිපිරි පානයන් භාවැල්මී ආදිය ද වළදා සැරසී දෙපිය යුතු දාය තවතා තැගිටිති" යි කිය. තෙරුතුවේ එයන් නො භැංකි හාවතාරාමකථාව දේශනා කළහ. අරුණ තහින පැල්හ ධීඩේශනාවේ අවසානයත් ඒ ස්ත්‍රීයගේ ප්‍රෝට්‍රොන්ප්‍රෝට්‍රො ලැබිණ් එකවිට සිදුවිය.

28. ව්‍යුලසිව මහාස්ථ්‍රිවර.

(ඩු.ව. 440 - 446 පමණ.)

"ව්‍යුලගම්බා" තමින් වට්ටගාමිණී දහය මහරජගේ කාලයේ දී ලක්දීව අතිදැරුණු දුරක්ෂායක් හා රාජා විරුද්‍යායක් ඇති විය. බොහෝ සිංහාස්‍ය ලක්දීව අත්හැර දිවිධිව ගොඩ දිවි රක් ගත්තා. ස්විල්ප දෙනෙක් ඉතා දැකගේ මේම්ම

* උඩෙකාල කණ්ඩීකා යයි ද පෙනේ. කණ්ඩීකා නම් යන්තුවක එහි ප්‍රංශයක්

ඩිවත්වෙමින් ධමිය රැකගත්ත. මේ දුර්හිසුය හා විපලවිය වන්බාලතිස්සහය, වන්බාලතිය හය, බ්‍රාහ්මණතිස්ස හය, මහාහය, බැමිණිතියාසාය යන නම්වෙන් අදුන්වතු ලැබේ. දොලොස් අවුරුද්දක් වැඩි අඩුවීමෙන් දුර්හිසුය ඇති වූවා සේම තීය හෝ තිස්ස බ්‍රාහ්මණයා ව්‍යුගම්බා රුපට විරුද්ධව කුරුලි ගැසීමක් ද මෙකල ඇති විය.

මේ කරුණු දෙකෙන් පිඩිත වූ සංස්කේෂණ සැම පෙදෙසෙන් දැඩිකොළ පෙටුනට අවුත් පරතෙර යාම පිණිස

තටතු තුනකින් යුත් පහුරක් බැන්දවිය. මෙතුනට ද ස්වූ සංසයා අතරෙන් (1) සංයුත්ත හාණක වූලසිව ස්ථාපිත, (2) ඉසිදත්තස්ථාපිත, (3) මහාසේෂ ස්ථාපිත යන තුන්නම ගණප්‍රධානයේ වූහ. හික්ෂුන් පහුරට තැගැණු මැත්තවූ සිකින. ඒ දෙනම ක්‍රමක් කරන්වද සි මහාසේෂ තෙරුන විවාල විට “අුවුණි, දියේ මෙන් ගොඩ මෙන් එකසේමය. අපි නොයන්නොමු. තා තියා අනාගතයෙහි සයේන් රැකෙන්නේ ය; එබැවුන් පහුරට තැගෙවූ” සි කින. “මබ නොයන කරුණ මමන් නොයම්” සි කියා මහාසේෂ තෙරද තැවතුණේ ය.

ඉක්කිති වූලසිව තෙර මහාසේෂතෙරුන් අත්හර නොයනසේ ඉසිදත්තතෙරුනට අවවාද කොට අනුරාධපුරය දෙසට හියේය. එකළේහි මහාචාරයෙහි එක් හික්ෂු තමඟත් නොවිය. මහයැ මුලුවෙහි එරඩු ගස් වැවි තිබුණුහ. සැය පැලුවී විලින් ගැවැසි පෙද බැඳී තිබුණි. තෙරුවෙරු මහන් සංවිගයෙන් මහ සැය වැද බටහිර දෙසැළ ගාලාවට ඇතුළු සිටියත. එකෙනෙහි දේවතාවෙක් මගියකුගේ වෙසින් සහද තැවැනියක් හා සකුරු පිඩින් ගෙන එහි පැමිණ “කොහාට වඩිනසේක්ද” සි තෙරුන්ගෙන් විවාරා “දකුණු දෙසට යම්” සි කිවිට “මමන් එදෙසට යම්” සි කියා තෙරුන් සමග යන්නේ තිසාවැවූ ඉවුරට පැමිණ සකුරු විලින් පානයක් සාදා තෙරුන් ද ගමන්කොට වේණුනදිය සම්පූර්ණ හැරහිය විහාරයි

පැමිණවිය. පසු දා උදය කැද පිඡ දේ දෙල අභ්‍යන්තර දුරුමය සම්පූර්ණ කැදවාගෙන ගොඩ නොම සම්පූර්ණ මැතිස්සුන් වයන තැනක පෙන්වා තෙරුන් එද අවුරු පෙන හියේය. තෙරුවෙරු හය සංයිදහනුරු එකි විපුන. (169 කාලාව සාම්බැයෙය අවුවාහි එය.)

පූලසිව තම් තෙරනමක් විවිධීව විභා පැහැදිලි මාතොටින් තැවිනැහි දකිවි යන්නේ පැවුදු රුපය බලුන් සිං ආපොකසිණය උපදවා ගන්නේය සි විශුද්ධාම්‍ය යොහාපිළි තිදෙසයයෙහි පෙන්. (170)

විශු ඩි මාගී යෙහි ම වූන්මඩිභාරනිද්ධුජ්‍යජ්‍යාපනි සංයුත්තහාණක වූලසිව තෙරුනට විෂ නොවුදුනාජ සැම්පූර්ණ වින්නහුට විෂ නොවුදේය සි දක්වා තිබේ. පාරාප්‍රවිශ්චිත එහි තැන. මේ නොබේ දා ලැබුණු විපුල්මිගෙන්ස්ථීයකි ඒ කාලාව මෙසේ දක්වා තිබේ:- පිංහල දැව්පයෙහි සොජායුරු දෙදෙනෙක් එකතුව දෙනය රැකෙනු. දෙවු පොජායුරු කිසියම් රෝගයකින් මලේය. බාලයා ඒ සංයීගා තිසා ගිහිගෙය තැරදමා ගොඩ පැවුදිව මෙත්විහරණ ඇශ්‍යන්පාව විසි, සොජායුරුරාගේ හායීව අන්පුරුණයකු පතන්නී වූදලයේ අයිතිකාරයා වූ තෙරනම නීතින් සිටින බැවින් අන්වයාදයන යාමට ලැංකාවිය. මේ නොමෝ තෙරුන් තසනට උප්‍යාස සිතා විෂ යෝදු පිණ්ඩපාතයක් එතුමනට දුන්. තෙරනම මෙත්විකමටහනෙන් නොර නොවී. ඒ ආහාරය වැළඳ බැවුන් එතුමාට විෂයෙන් අන්තරක් නොවිය. පසුකළක එතුමා රහන්ප්‍රලය ලැබේය.

29. මහාසේෂ මහාස්ථාපනි

(ඩ්.ව. 440 - 467 පමණ)

පූලසිව තෙරුන්ගේ පුවතෙහි දක් වූ මහාය පිළිබඳව අංගුත්තර එකත්තා අවුවාහි (52) මේ ප්‍රවිත්තිය පෙන්:-

මේ ද්වීපයෙහි වණබාලතීය හය ඇති වූ විට සක්දේවි රු මහපුරුෂ් මවා හිජුන්ට මෙසේ දක්වීය:- "ස්වාමිවරුති, මහත් යයක් ඇති වන්නේ ය; වැයි නොවසින්නේ ය. පරතෙරු ගොස් ඔබගේ තීවිතයන් රෙක ගැනීම වටි. මේ මහපුරු තැගී වච්චු මැනවී. යම් කෙනෙකුන්ට මෙහි තහින් අවකාශයක් නොලැබේ නම් මුවින් එක කුබේල්ලකවත් පසුව තබාගෙන එතරට යනු මැනවී. කිසිවකුට අනතුරක් නොවන්න ය" සි එකල්හි මුදු වෙරුවට රස් වූ හිජුන් අතරෙන් සැට්ටමක් "අපි පරතෙර නොගොස් මෙහිම රදී සිටගෙන ධමිය රකින්නෙමු" සි කතිකා කොට ගෙන දකුණු මලයපුද්ගලයට ගොස් අල - මුල් කොළවලින් තීවිකාව කරමින් වසන්නාඟ ගැරිරය කෙළින් තබා ගෙන සිටිය හැකිතාක් එක් තැනක වායි ඩී ධමිය පිරිවැඹු හ. කෙළින් ඉන්ට නොහැකි වූ විට වැළි ගොඩක් ගසා ඒ වැළි ගොඩ උඩ හිස් එක්තැන් කොට තබාගෙන පසීජ්තිය පාචමි කිය. මේ ක්‍රමයෙන් මේ හිජුනු දොලොස් අවුරුදුක් මුළුල්ලේ අවුවා සහිත තීවිවක ධමිය අඩු නොකාට රෙකගත්ත. සිටරට හිය හිජුන් අතරෙන් සත්සිය නමක් ද තීවිවක ධමිය කටපාචමෙන් රෙකගෙන සිට හය සංසිද්ධු පසු මෙහි අවින් කළේගාම (=කුගල්) දනවිවහි මණබ්ලාරාම (=වට්ටාරාම) විභාරයට පැමිණියෙහි. ඒ තෙරුන් පැමිණි බව අසා ලක්දිව සිටි යලෝකත් සැට්ටම් එහි පැමිණි ඒ තෙරවරුන් හා සයදා බලන්නාඟ එක් අඛරකිවි වෙනසක් නොදුක්කාහ.

මේ කාලයේදීම වුලසිව - ඉසිදත්ත - මහාසේෂණ යන මහා ස්ථානික තුන්තම පිටරට නොගොස් රදුණු බව වුලසිව තෙරුන්ගේ ප්‍රවෘත්තියෙහි දක්වන ලදී. වුලසිව තෙරුන් ඉතිරි දෙනාම ගෙන්ව වෙන්ව අනුරාධපුරය දෙසට හිය පසු ඉසිදත්ත - මහාසේෂණ දෙනාම ක්‍රමයෙන් අභ්‍යන්තරයට ද වොරියසරය (=සේරුවිල) ට ද හියහ. අභ්‍යන්තරිවේ දී ඇට ගෙන ඉවත දුෂ් (සේරුවිල) ට ද හියහ. අභ්‍යන්තරිවේ දී ඇට ගෙන ඉවත දුෂ් (සේරුවිල) ට ද හියහ. අභ්‍යන්තරිවේ දී ඇට ගෙන ඉවත දුෂ් (සේරුවිල) ට ද හියහ. අභ්‍යන්තරිවේ දී ඇට ගෙන ඉවත දුෂ් (සේරුවිල) ට ද හියහ. (මේ තෙරුන් තුන්තම පිළිබඳ ප්‍රවත එන්නේ සාණ්ඩිජ්ඩිග අවුවාවහිය.)

වෙදා එයින් සත්දිනක් ගත කළහ. ඉත්තපු මොල භා ජ්‍වත්වන මිනිසුන් වසන ගමකට පැමිණියෙහි. එගේ එස් ගෙයක මවුහියෝ "හිජු තමය් පැමිණියාත් ඉවත යන් ඉඩ නොදෙවි" සි දුවණියෙන්ට කියා වනයට හියන. එ දිගු මේ තෙරදෙනම දක ගෙයි වැඩ හිජුවා බලිදෙපාත් හා උතුරුද පොත් මලිදකාල සමහ කොටා ගැලීතුනක සාදා එස් එස් ගුළිය තෙර දෙනාමගේ පාතු දෙනේ දමා ඉතිරි ගැලීය බිඳීතා තෙරුන්ගේ පාතුයෙහි දමන්ට අත දිග කළවිට අත ඡුරු ගොස් සේෂන්තෙරුන්ගේ පාතුයෙහි එය වැටුණි. එය වෙදා තෙරදෙනම වාසස්ථානයට හියන. මවුහිය දෙනා අඩුජ මෙපවත් දත් ඒ දෙනාමට ආරාධනා කොට දුර්සිජය තෙවෙන තෙක් කොළ - පොත් ආදියෙන් සංග්‍රහ කළහ.

හය සංසිදි පිතුමහාරාජ යන නමක් ඇති විළක්මා රුළු තැවිත රත්තයට පැමිණි විට පරතෙර හිය හිජුජු මා නොට ප්‍රවෘත්තෙන් ගොඩ බැස "මහාසේෂණතෙර කොහිද" සි අසමින් සෞයා හියන. තෙරණුවේ මෙසේ ආ පත්සියයක් හිජුන් පිරිවරාගෙන කාලකගම විව්වාරම විභාරයට පැමිණියෙහි. එකල කාලකගම පවුල් සත්සියයක් විසිය. දේ'වතාවෝ' රත්ාකාලයෙහි ගමේ ඇවිදිමින් "මහාසේෂණස්ථාවිරත්තුමා 500 ක් හිජුන් සමහ මණබ්ලාරාමයට පැමිණියේය; එක් එක් අය තවරියන් ව්‍යුත්තුයක් සමග කහවැනුව් බැහින් අගනා පිණ්ඩාතය පිළියෙළ කොට ගෙනා පුණු ය" සි හිහ. පසුදා ගමට ඇතුළුවූ හිජුන් වැඩිහිදු වූ රසු එක් මහාල්පාසකයෙක් සංසස්ථාවිරතු තීස්සහක තෙරුන් ලිත යොදා "මහාසේෂණතෙර කවිරෙක්ද" සි අසා දනාගෙන ව්‍යුත්තුයක් පිණ්ඩාතයන් පිළිගැනීවිය. සෙපු 699 දෙනාද එසේම කළහ. ඒ දානය හිජුන්ට බෙදාදී වෙදා ක්‍රමයෙන් අනුරාධපුරයට හිය එතුමාට ප්‍රජාරාමයේ සිට දකුණු දොරවුවෙන් තුවරට ඇතුළු වූ කෙනෙකි කහවැනු සැට්ටක් අගනා පිණ්ඩාතයක් ලැබුණේය. ඉන්පසු ලැබුණු සත්කාර අප්‍රමාණ විය. (මේ තෙරුන් තුන්තම පිළිබඳ ප්‍රවත එන්නේ සාණ්ඩිජ්ඩිග අවුවාවහිය.)

30. වත්තබිඩක - නිගෝධ මහතෙර

(බ.ව. 440 - 467 පමණ)

මේ තෙරුන් සාමණේරකළ වණ්ඩාලතිස්සහය උපන්තේය. එතුමාත් එතුමාගේ උපාධ්‍යායස්ථිරතුමාත් මූහුදෙන් එතෙර තොගාස් කොළ කා ඒවත් වන මිනිසුන් වසන ගමක් සොයාගොස් එය ආශ්‍යකාට වසන්නොදී සිතා පිටිසර දෙසට යන්නාභු සත් දිනතින් ආහාරයක නොලැබුහ. හුරදමා ගිය ගමක තල්ගසක ගෙඩි නිබෙශු දුටු සාමණේරනම මහතෙරුන් වළකදීම ගසට තැග තුඩා පිහියකින් තල්වල්ල කපනට පටන්ගති. ඒ අතර පිහිය තලය ගැලී බිම වැටුණි. එවිට සාමණේරනම තල්කොළ ඉරා එකට ගැටුගසා වැළක් සාදා එය බිමට පාතකොට "ස්වාමිනි, පිහියාතලය මෙහි බැන්දෙන් යෙහෙකු" හි කිය. තෙරනම සාමණේරයන්ගේ උපාය ගැන සතුවුව පිහිය තලය බැන්දවිට එය උච්ච ගෙන තල්වල්ල කපාහෙලිය. ගසෙන බැස තල්ගෙයි කපා තෙරුනට පිළිගන්වා තෙමේන් අනුෂ්‍යකොට තල්ගෙයි නිබෙන තුරු එහි තැවති සිට කොළකන මිනිසුන් වසන ගමක් අසලට පැමිණ හැරදුම් විහාරයක තවාතුන් ගත්ත. තෙරනම විහාරයට ඇතුළුව උන්තේය. සාමණේරනම නිරාහාරව සිටිනමුත් යැමුලුවේ වැටි හිඳගෙන ත්‍යාකොළ ඉදුරුවේය. වනයට ගොස් මීපැණි සොයාගෙන පළාකොළ කඩාගෙන එන මිනිසු මලුවේ තණ කොළ සෙලවෙනු දකු මුවක් දේ තෝයි සිතා ලංච බලන්නාභු හෙරණුන් දකු පුවත් විවාරා මීපැණි ටිකක් දී තමන් වසන තැනට යන ලකුණුද කියා ගියහ. සාමණේරතුන මීපැණි ගෙන ගොස් පානයක් සාදා තෙරුනට දී තෙමේන් බී උදුසන තෙරුන සමග මිනිසුන් වසන තැනට ගියේය. මිනිසු තමන් අනුෂ්‍ය කරන අල කොළ ආදිය පිළිගැනුනුහ. ඒ මිනිසුන් ආශ්‍ය කොට ඒ විහාරයෙහි වසන තෙරුන්ගේ මා මහල බැවින් කුමක් සිදුවුවන් කමිනැත; තෝ ඒවිනය ටිකගනන්ට උන්සාහකරව" හි තෙරණුවහට අවවාද කළහ. දුර්හිසය උන්සාහකරව"

නිසා මිනිසුන් මරා කන්නේ පසුකලක ඒ තෙරුන මරා කැහ. නිගෝධ සාමණේරතෙම් සිවුතට පසුනාටී පිට හය සෑංස්ක්‍රිතු පසු උපසම්පත්තව ධෙශ ඉහෙන ව්‍යිවිතභාරු වත්තබිඩකනිගෝධස්ථිර තමින ප්‍රකට විය. වළගුණා රඳ නැවත රාජ්‍යයට පැමිණී පසු පිටරට ගිය හිඹුණු නිගෝධතෙරුන් සොයාගොස් පිරිවරාගත්ත. ජපවිරුණා ඒ හිඹුණුන් සමග අනුරාධපුරයට ගොස මහබේදියත් මහාජායා ප්‍රාපාරාමයන් වැද තුවරදෙසට ගියේය. දකුණු දාරවුවිට පැමිණෙනට මත්තෙන් තව තැනක දී තුනපිටුරු ගැඹුණාහ. තුවර තුවට පැමිණී තැන් පටන ලැබුණු සත්කාරය අප්‍රමාණ විය. (මෙය ජාණවිගචිග අව්‍යාපිති)

31. මහාභය මහතෙර

(බ.ව. 440 - 467 පමණ)

ලක්දීව බටහිරදෙසු පුජ්ච්චාස (- මල්වැජපා) නම් විහාරයක මහාභය නම් තෙරනමක් විසිය. බැමිණීකියාපාය ඇතිවූ කළේහි එගමවැසි මිනිසු ගම හැර යනබව තෙරුනට දන්තුහ. තෙරණුවෝ වෙනත් යොරියන් බෝධියන් හැරදමා යානොහැකුදී කියා මුවුන් භා යන්ව තොකුමැතිවූහ. මිනිසු තීවිත ටිකගැන්ම සඳහා තොයෙක් තැන විසිරියියා. තෙරනම සැමුලු බෝමලු හැම ද පළමු දිනක් දෙවනි දිනත් නිරාහාරවම ගත කළේය. තෙවෙනිදා මලු හැමද සිටින විට කරදාගසන අධිගෘහිත දේවතාවෙක් මිනිස් වෙසින් අවුන් පානුය රෙනෙ අහර පුරවාදී "මම ඒවිනාන්තය දක්වා බෙට උපසරාන කරන්නෙම්. අප්‍රමාදීව මහණදම් කළ මැනවු" හි කිය. මෙයේ වසන විට එක් දිනක් දුර්හිස්‍ය නිසා මිනිසුන් මරා කන්නේ වැසිණු ගරීර ඇති මේ තෙරුන් දකු අල්වාගැනීමට වටකළහ. එකෙනෙහි තෙරුන්ගේ පින් බලයෙන් ආරාමය මැද පැවිතයන් මැවිණි. තෙරනම එහි ඇතුළුවිය. සොරු ඔබිනොබ බලා තෙරුන් තොදක රහන් තමක් විය හැකුදී සිතා ඉවත ගියහ.

තෙරනම පසුකලක විද්‍යුත් විභා රහත්ව 12 අවුරුදුකට පසු අපවත්විය. (මෙය රසවාහිනියේ අභයස්ථාවිර වස්තවෙහි එයි.) එහිම හරන්තික වස්තූවෙහින් ආරණ්‍යකමහාභය නම් තෙරනමක ගැන කියවේ.)

32. වුල්ලසුම්ම හෝ වුල්ලසුධම්ම ස්ථේවිර*

(බ්‍ර. ව. 440 - 480 පමණේදී.)

ඡාණවිභාග අවුවාහි මේ ප්‍රච්චත්තිය පෙනේ :- කුටකණ්න රජ ගිරිගාමකණ්න නම් තැන වසන වුල්ලසුම්ම (-සුධම්ම) තෙරුන් කෙරෙහි හක්ති ඇත්තේ විය. වරක් රජ "රුපුල්වුව" නම් තැන වසන්තේ තෙරුන් එහි කැද විය. තෙරණුවේ අවුන් එහි මාලාරාම විහාරයෙහි තැවතුණාක. රජ තෙරුන්ගේ මැණියන් කැදවා "තෙරනම කුමක් වලදනට කුමතිද"යි ඇසුවිට "අලවැනි වලදනට කුමතිය"යි කිය. රජත්මා අවශ්‍ය තම්බවා ගෙන මෙහෙසිය සමග විහාරයට ගොස තෙරුන්ට අල පිළිගන්වන්තේ තෙරුන්ගේ මූණ බලන්ට අසම්මි විය. ලැඟුම් ගෙයෙන් පිටතට පැමිණි රජ "තෙරනම කෙබඳු"යි බේස්වෙන් ඇසිය. "මිල පුරුෂයෙක් වී එතුමාගේ මූණ බලන්ට අසම්මි වූවාතු නම් ස්ත්‍රීයක් වූ මම කෙසේ සම්ම වේමිදය"යි බේස්ව කිය. රජ තෙමේ "මාගේ රටේ අය බිඳ ගෙවන ගෘහත්වියකුගේ පුතුයකු දෙස බැඳීමට අසම්මි වේ. අනෝ බුද්ධගාසනය ඉතා උසස්ය"යි කිහි.

සිතුල්පවිවෙහි නිඩිකපෙළාණකපධානසරයෙහි විස්තු වුල්ලසුම්ම නම් තෙරනමක් අධිමාන ඇතිව (හෙවත් රහත් තොවීම රහත්වීම් යන අදහස ඇතිව) විසිය දි මුද්දකවත්පූර්විභාග අවුවාහි (346) පෙනේ. මැදුම්පහි අවුවාහි

* වනය අවුවාවේ තොයෙක ගැන මූලසුම්ම යන නම් පෙනේ. පුම්ම යයි වත්තයක පාලියෙහි තොපෙනේ. එබැවින් පුධම්ම යන්න ධාකාරය අවුවා පුම්ම යයි එයුතුනා විය.

සල්ලෙබජුනුවක්නාවෙහි සිතුල් පවිත්‍ර විස්තා ඇති තෙරනමක් ගැන මෙයේ කියවේ:-

සිතුල්පවිවෙහින් එවැනිම තෙරනමක වහයි. ට්‍රැංඩිජන ස්ථාවිරණුමා ඒ තෙරුන් කරා එලඩි රහත්වලය ලබා ගොන්තු කළගත වී දයි විවාරා "සැට්ටියකට පමණ පෙරය"යි සේ විවාහයිබල ඇදුයි විවාරා "එසේ ය"යි පිළිතුරු දැන්වා "භාෂිත්, පොකුණක් මැවිච මැනවු"යි කිය. එය මැවු විට "මෙහි තෙළම් පදුරක් මවා එහි විශාල පියුමක් මවා එ පියුම මැද සිටගෙන මිහිර හඩින් ගායනා කරමින් තැනා ද්‍රව්‍ය ස්ත්‍රීරුපයක් මැවිච මැනවු"යි කිය. ඒ තෙරුන් එ පියාලු මැවු විට "ස්වාමීනි, මේ රුපය දෙස තැවත තැවත බැඳුව මැනවු"යි කියා ධම්මදින්තනෙර ලැඟුම් ගෙට ඇතුළුවිය. එ රුපය තැවත තැවත බලන තෙරුන් තුළ හැට අවුරුදුදාය සැහැලී තිබුණු කෙලෙස් මතු විය. එවිට ඒ තෙරණුවේ තමන තොරහන් බව දෙන ධම්මදින්තනෙර ක්මත් ගෙන රහන් විය. (මෙහි ඒ තෙරුන්ගේ තම ද්‍රව්‍ය තැන. විණුද්ධීමාගේ යෙහි මේ තම පෙනෙන්නේ නිකපෙන්නකපධානසරවාසී වුල සුමන යුතුවෙහි. එහි මෙරාගාමගේග්‍යාණදස්සන්විසුඩ්තිදෙපය බැඳීය යුතු අභ්‍යන්තර අවුවාහි මේ සිද්ධිය දක්වා තිබෙනෙන් මහාජ්‍යසන්මා තෙරනමක ගැනය. මේ පොන් 8 වෙනි අංකය බැඳීය යුතු.)

33. කන්ට්‍රිකසාල පිරිවෙන් වැයි මහතෙර.

(සද්ධාතිස්ස රජ කළ බ්‍ර.ව 407 - 425)

සැදුනැතිස් රජට ව්‍යුමස කුමට ආයාවක් උපණී. එය අනුත්ව කිවහොත් දහස් ගණන ව්‍යුවන් මරති දි පිනා අවුරුදු තුනක් ගතවනාතුරු කියිවකුට තොකියා ආයාව මැඩිගෙන සිටියේය. මේ නිසා රජගේ කන්සැලින් ගුරවි වැගිරෙන්ට විය. මින්පසු රජ තමාගේ දිවි යතන් සතුන් තො

මරන අයකු සොයවා තමාගේ ආගාව මූල්‍ය දත්ති “ත්‍රිකෝටිපරිඥ වටුමසක් සොයා ගෙනවි” යි කිය. ඒ ඇමිති පුතුයා උදුස්‍යනම තුවර දොර සමීපයට ගොස් විකිණීමේ වටුවන් ගෙනෙන මිනිසකු දක වටුවන් මිලදී ගෙන රජගෙට ගෙන ගොස් කුඩා බැඩි සොදා අභුරුම්ත තබා පහා වටුමස රුපට පිළිගැන්විය. රුප මස් විකත් කඩා මුවෙහි තැබු කෙනෙහි රසය සියලු රසහරණීන් පැකිර සිටියේ ය. එවිට “මා වැනි රජක් වටුමස කනුකුමතිව අවුරුදු ඉනක ගතවෙනතුරුත් නො ලැබේ නම් සංසයාට කොහොත් ලැබේ” යි සලකා සංසයා සිහිකොට කටට ගත් මස් විකත් අනුහු නොකොට ඉවත දමිමේ ය. එවිට ලැංසිට් අමාත්‍ය පුතුයා දණින් වැළැ ඒ ඉවත දමු මස්කුල්ල තමාගේ කටට ගත්තේ ය. රජතෙම “තාගේ නිර්දේශවලය දතිම්” යි කියා මූල්‍ය සනසා ඒ මස් පසු දා වනනෙක් පූරුණවිට තබන්ව නියම කෙලේය.

පසුදා ක්‍රියකසාල පිරිවෙනේ මහාස්ථානිර තම පිළි පිණිස රජගෙට ඇතුළුවිය. මහලුවී පැවිදී වූ තවත් තමක තෙරුන් සමග එහි ඇතුළු විය. ඒ ආගත්තුක තම රුප විසින් ගෙනවන ලද යි තෙරනම සිහිය. හෙතෙම තෙරුන්ගේ අතවැසියෙකු යි රුප සිහිය. දෙනම ම වචාහිදුවා කැද පිළිගැන්වූ පසු වටුමස් ගෙනාවේය. තෙරනම එක් වටුවකුන් අතික්තම තවත් එකකුන් පිළිගන්නේය. ඉතිරි වටුවා නොවිවාරා අනුහු කිරීම සුදුසු තැනැ යි සිතු රුප මහතෙරුන්ට දෙන්ට ගියවිට එතුමා අතින් පාතුය වැසිය. අතික්තම උදා පිළිගන්නේය. මේ නිසා තුන් අවුරුදුකින් කන්ට සැරපුණු වටුමස රුපට එදා අනුහු ගෙනකළුකි විය. නො සතුව සිතුති රුප වලදා අවසන්හි තෙරුන්ගේ පාතුය ගෙන පසු ගමන්කරන්නේ “ස්වාමීනි, කුලගෙයකට එත්තන් විසින් වන උගත් හිකුත්තමක් සමග එම විටි” යි කිය. ආගත්තුක තම රුප විසින් ගෙනවන ලද්දෙක් නොවේ යයි තෙරනම දනගත්තේ එවිටය. පසුදා තෙරණුවේ අතවැසි සාමනෙර තමක් සමඟ රජ ගෙට පිවිසියන. එදා කැද දී අවසන්හි වටුමස ගෙනාවිට

තෙරණුවේ එකකු පිළිගත්ත. සාමනෙරනම ඇතිලිල ප්‍රාදා වටුවකු ගෙන් හාගයක් පිළිගත්තේය. ඉතිරිසාහා රාජා බෙන්ට ගිය විට දෙනම ම අතවැසිය. ඉක්කිනි රජ තුදුනුදා හිදගෙන වටුමස් අනුහු කොට “වත් උගත පැවිදෙන නිඛා වටුවන් එකහමාරකගේ. මස් කන්ට දෙමිය යි කිය. මස් අනුහුවකළකෙන්හි රුපගේ රෝගය සංයිලුයි.

ඉක්කිනි රජ සාමනේරනම වෙත ගොස් “ස්වාමීනි, දිනපතා බත් අටක් බැංශින් ඔබට දෙන්නෙම්” යි කිය. “ඒය මාගේ උපාධ්‍යායයන් වහනසේට දුනමුනවු” යි සිංහිට “තව්‍ය අටක් දෙමි” යි රජ කිය. එවා ස්වකියාවායී තෙරුන්ට දෙම්මට සාමනෙර තැන කුමති විය. “තවත් අටක් දෙමි සිංහිට එවා උපාධ්‍යායයන් හා සමාන තෙරවරුනට දෙවිය. තවත් අටක් සංසයාට දෙවිය. ඉන් පසු දුන් අට තෙම් පිළිගන්නේය. මේ කළාව සඳායනන සංපුත්තකටිකරාවේ රුප. අගුන්තර එකතිපාත අවුවාහි (262) සංක්ෂිතව පෙනේ.

මින්පසු වසහරජුගේ කාලයේ දී (ඩු. ව. 608 - 652) මේ පිරිවෙනේ අධිපතිවූ සැට්ටිස පිරි මහතෙරනමස් විය. අවසන් කාලයේදී ඇතිවූ බලවත් ව්‍යාධියකින් හටතෙ යිදාතුව නිසා ඒ තෙරුන් කෙදිරිගාමින් මරණමස්වකයෙහි හොඳිනාවිට වසහරජ තෙරුන් බලන්ට ආයේ කෙදිරිගැම ඇදී එය කුමත් ද යි විවාරා තෙරුන්ගේ කෙදිරිගැමය යි දනගත් විට “පැවිදෙන් සැට්ටි වසක් ගතවීන් විදාතුපරිග්‍රහය සුරුදා තොකරනලදා” යි කළකිරී තෙරුන් නො වැදුම මහයේ වැදුමට හියේ ය. ඉක්කිනි උපස්ථානයක හිකුත්තම “ස්වාමීනි, කුමත් හෙයින් අපට ලැං්ජා උපද්‍යනසේක් දී? ඔබගේ කෙදිරිගැම අසා ග්‍රැම්බාවන් රජ නො වැදුම හැරි හියේ ය” යි කිය. “එස් තම් මට අවකාශ දුනමුනයැ” යි කියා තෙරණුවේ යිදාතු යටපත් කොට රහත්බවට පැමිණ අතවැසි හිකුත්ත අමතා “දැන් රුප ලවා වැන්දුවූ මැනවු” යි කිහි. හිකුත්තම ගොස් රුපට එකරුණ දන්තුවිට රජ එහි අවුත් සම්පූත්තීයන් බිම

දිග ඇදී තෙරුන් වදිමින් "මම ඔබගේ රහන් බවට තොවදිණි, පෑපෑගැනී සිට රකි ශිලයට වදිම්" හි කිය.

කනුකසාල පිරිවෙනු අනුරාධපුරයේ මහාබේදියට තුළුරු තැනක පිහිටි බව මේ කථාවලින් මජ්පු වේ.

34. තිස්සහුති මහාස්ථ්‍රීර (වලගම්බාරපු කල.)

කල්ලකගම - මණ්ඩලාරාමයෙහි* විනය ඉගෙන ගන්නා තිස්සහුති නම් තෙරනමක් විය. එක් දිනක් පිටු පිළිස හැයිරෙන එතුමාට ස්ත්‍රීයක් දැකිමෙන් ඇල්ලක් ඇති විය. එකෙනෙහි තමාගේ පාතුයෙහි තිබුණු කුද උපස්ථායක තමාගේ පාතුයට වත්කොට මේ විතකීය වැඩින්නේ මට අනාරි පිළිස පවත්නේය" හි සිතා ආචාරීයන් සම්පයට ගොස වැද "ස්වාමීනි, මට රෝගයක් උපත්නේය, ඉදින් එය දුරුකරගත හැකි වුවෙන් හැරි එන්නේමි. තොහුකිවුවෙන් තො එන්නේමි. ඔබ වහන්සේ අද දාවල් ඉගුන්වීමත් හවස ඉගුන්වීමත් මා සලකා තැවැන්තුව මැනවි; හෙට උදුසන ඉගුන්වීම තො තැවැන්තුව මැනවි" හි කියා මලයවාසී මහාසංසරක්විත තෙරුන් වෙත හියේය. ඒ අවස්ථාවහි තමාගේ පත්සලේ ගොම පිරිබවකරමින් සිටි තෙරණුවේ තිස්සහුති තෙරුන් දෙස තො බලාම "පාසිවුරු තැන්පත්කරව" හි කිහි. "ස්වාමීනි, මට රෝගයක් ඇත, එයට පිළියම් කළ හැකි නම් පාසිවුරු තැන්පත් කරන්නේමි" හි කිවිට "පිළියමට සම්පීයකු වෙත ආවෙහි, තැන්පත් කරව" හි තෙරණුවේ කිහි. තිස්සහුති තෙර පාසිවුරු තැන්පත් කොට තෙරුන් වැද ඩුන්වීම්ව මහතෙරනම් මේ තෙම රාගවරිත ඇත්තෙකුදී දන අශුගකමටහනක් දුන්හ.

ඉක්කිනි හෙතෙමේ එක් එදැ සලකා යෙන සිඳුව ඇදේදේමට ගසක්මුලට ගොස හිදගෙන අදහනාලුහා පාදකකොට විදුළුන් වඩා රහන්ව පසුදා අදායුම් දැඟැනීම් මණ්ඩලාරාමයට හියේය. (මේ කථාව අගුරාතර එක්කිරානා අව්‍යාපි (22) එයි.)

මැදුම්සහි අව්‍යාපි සබඩාසවසුනුවක්නාවසි මිර ඇදා වෙනස් ලෙස මෙය දැක්වේ. විසභාග අරුණු දූ පුද්‍රා උපන් විට එනුනැදීම විදුළිනාවෙන් එය යට්තාකළ තැනුෂ රාත්‍රී සිහිනයෙන් ඒ අරමුණ පෙනුණුවිට "මෙය වැඳුන්නෙන මා අපායට හෙළන්නේය" හි සිතා ගුරුවිරයායේ අවසරභාත මහාසංසරක්විත තෙරුන්වෙත ගොස කමටහන යෙන රඳුරු අතරට පිවිස පාංශුකළ සිවුර අනුරා හිදගෙන අනාකාශ මාගියෙන් කාමරාගය සිද එයින් තැගිට පසුදා උගන්නා තැනට ආයේ යයි එහි පෙනේ.

මේ තිස්සහුති තෙරුන් පසුකලක මණ්ඩලාරාමයෙහි සංස්ථ්‍රීලිරව විසු බව යට දක් වූ මහාස්ථ්‍රීකුරුන්හෙ කථාපුවතින් පෙනේ. බැම්භීතියායාය ඉක්මෙන විට එක්මා වයෝවෘති මහ තෙරනමක්ව සිටියේය සි එයින් පිළිගෙ පුද්‍රය.

අයිසාලින අව්‍යාපි තිදාත කථාවහි අයිව්‍යේ තිදානාය ගැන කරුණු (කියලින් මණ්ඩලාරාමවාසී තිස්සහුති ස්ථ්‍රීලිරතුමන් වනාහි පදෙසවිහාර පුතුය තෙනහුර දැක්වා අහිඛුම්ය මහාබේදිය තිදානාකොට ඇත්තේය සි ප්‍රකාශනය බව දැක්වේ. මෙයින් පෙනෙන්නේ මෙතුමා අනිප්‍රත්වා ද සිරුත්වා ද ආචාරීයරයුව සිටි බවයි.

35. බෝධිමාතු මහාතිස්ස ස්ථේවර (දුටුගැමුණු රජ කල)

අංගුත්තර තිකනිපාත අවුවාහ (365) මේ කථාව පෙනේ:- වුල්ලංගණිය යුද්ධයෙන් පූරුණු දුටුගැමුණු රජ වෙළඳක පිට තැග තිස්ස නම් ඇමතියකු සමග පලා හියේය. වනයක සැහැවුණු ඔහුට බවතින්න බලවත් වූ බැවින් ආහාරයක් ඇදේදී ඇමතියා ගෙන් ඇසු විට රන්බදුනක දමා තබා සහවා ගෙන ආ බතක් ඇතුදී කී ඇමතියා එය රුප ඉදිරියෙහි තැබිය. රජ එය කොටස් සතරක් කරවා "මා විසින් සංසයාට තොදී කිසිවිටකන් අනුහව තොකරන ලදී; අදත් එසේ තො කරමි; කාලසේෂණය කරවා" සි කිය. ඇමතියා එසේ කළ විට බෝධිමාතුමහාතිස්ස තෙරනම ඒ ගබාදය දිවකනින් අසා මනොගමනින් අවුත් රුප ඉදිරියෙහි පෙනී සිටියේය. රජ තමාගේ කොටසන් සංසයාට වෙන්කළ කොටසන් පාතුයෙහි දමා "ආහාර තො ලැබීමක් කිසිකලෙකන් තොවේවා" සි ප්‍රාර්ථනා කෙළේය. තිස්ස ඇමතියා ද "රුප බලා සිටියදී මම කෙසේ අනුහව කරමිදී" සි සිතා තමාගේ කොටසන් පාතුයෙහි දුමිය. වෙළඳ ද තමාගේ කොටස දෙනුකැමති බව ඇශේවී බැවින් ඒ කොටසන් පාතුයෙහි දමුහ. තෙරනම එය ගෙනගොස් පිඩ පිඩ බැගින් හිසුන්ට බෙදා ඉතිරි කොටස ඒ තිදෙනට ප්‍රමාණවන සේ අධිෂ්ථාන කොට පාතුය අහසට දුමිය. එය අවුත් රුප ඉදිරියෙහි සිටිවිට රජ පාතුය ගෙන එපින් අහර අනුහව කෙළේය. ඉතිරි දෙදෙන ද අනුහව කළ පසු රජතෙම පාතුය සෝදා තමාගේ උතුරුසාලවත් පිසයදමා ඒ සාම්‍රාජ්‍යය තුළ දමා "මෙය ගොස් තෙරුන්ගේ අනෙහි ඒ සාම්‍රාජ්‍යය කොට එය අහසට දුමිය. පාතුය තෙරුන් වෙත පැමිණියේ ය.

මේ ප්‍රවෘත්තිය සඩම්පාලංකාරයෙහි එන්නේ මෙසේ සි:- එකල දුටුගැමුණු රුපුරුවේ තිස්ස නම් අමාත්‍යයා හා දිසඹුලී නම් වෙළඳ පමණක් ඇරශෙන බිඳී පලා හියන. මෙසේ නම් වෙළඳ පමණක් ඇරශෙන බිඳී පලා හියන.

දුටුගැමුණු රුපුරුවේ පලායන්නාහු සඡපදුරුණාය දියවැඳ්ල නම් තොටට ගොස් සන්නාහය ගලවා තබා ඇමුත්තනු බණවා..... "ඉතාම සයින් පිඩිතයෙම්, බතෙක බණවා..... එබස් ඇසු තිස්ස නම් අමාත්‍යයා ඇදේදී" සි විවාහන. එබස් ඇසු තිස්ස නම් අමාත්‍යයා ඇදේදී සි විවාහන. රන්තුවියෙන් ගෙනා බතෙක් ඇත්; මෙහේ "ස්වාමීන්, තිම්වුව මැත්තවැනි සියා රන්තුවියෙන් ගෙනා බත් මැත්කාට රුපුරුවන්ට දින. එවිලෙහි රුපුරුවේ පියවර බලා වේලා ඇතිබව දන සහරුවන්ට දත්තීමුන් තොකම් සි සිතා ඒ රන්තුවියෙන් ගෙනා බතෙක් ඇත්; මෙහේ තිම්වුව මැත්තවැනි සියා රන්තුවියෙන් ගෙනා බත සංසයා වහන්සේට දත්දෙන්ට ද තමන්ට ද අමාත්‍යයාට ද වෙළඳීට ද මෙසේ සතර කොට්ඨාසයක් කොට බෙදා තමා "බැජෙන්ති, සංසයා වහන්සේට සිහා වචනට අඩිගාව" සි කිහි. එකලේහි අමාත්‍යයා "ස්වාමීන්, දන් මේ සංසයාවහන්සේ සිහා වචනාකලු" සි කාලසේෂා කෙළේය. එකලේහි පළමු මෙම දුටුගැමුණු රුපුරුවන්ට සික්ෂාපද දුන් ගෝතම නම් තෙරුන්වහන්සේ ප්‍රව්‍යාදිවයින වැඩ සිටිසේක් ඒ ගබාදය දිවකනින් අසා තමන් වහන්සේගේ' අතටුසි වූ කුවුම්බියනිස්ස නම් මහතෙරුන්වහන්සේ කැදාවා ඒපවත් කියා නිකම් වූ යෝඛ. උත්විහන්සේ ද යහපතුදී හිවිස ආකාශයෙන් අවුත් රුපුරුවන් ඉදිරියෙහි වැඩසිටිසේක එකලේහි රුපුරුවේ උත්විහන්සේ දැක වැද පාතුය අතින්ගෙන දන් දෙන්ට තිබූ කොට්ඨාසය හා තමන්ට තිබූ හාගය පාතුයේ බහාභින. ඒ දක අමාත්‍යයා ද තමාට තිබූ හාගය පාතුයේ දමාභිය. වෙළඳ ද තමා යේ කොට්ඨාසය ද දෙනුකැමති රුපුරුවන් මුහුත බලා කුරයෙන් සංඝාකලාය. ..... කුවුම්බිය තෙරුන්වහන්සේ ඒ බත් පාතුය ගෙන ගොස් ගෝතම තෙරුන්වහන්සේට දුන් සේක. උත්විහන්සේ ඒ බත් පන්සියයක් දෙනා වහන්සේ හා සාම්‍රාජ්‍යය බෙදා වෙළදා එකි එකිනමගෙන් බත් ආලෝපයක් බැගින් (ගෙන) පාතුය ප්‍රරවා "මේ බත්පාතුය අකාශයෙන් ගොස් රුපුරුවන් ඉදිරියෙහි අතපොවා ගත හැකි සැටිසේ සිටිව්" සි අධිෂ්ථාන කොට අහසට හළසේක. එවිලෙහි පාතුය

එපරිදේන් ම අවුත් ඉදිරියෙහි සිටියා දක තිස්ස තම් අමාත්‍යයා පාතුය අතින් ගෙන තබා රජ්පුරුවන් බත් අනුගත කරවා තෙමෙන් බත් කා වෙළඳීන් බත් කුවීය. ඉක්තියි රජ්පුරුවෝ පාතුය සේදා දියසිද තමන් පෙරවී සන්නාහය සූඩුල්වක කොට පාතුය ඒ පිට තබා “මේ පාතුය තෙරුන් වහන්සේ ගේ අත්ලෙහි පිහිටාවා”යි සිතුහ. ඒ සිත හා සමහ පාතුය අහසින් ගොස් තෙරුන් වහන්සේ ගේ අත්ලෙහිම පිහිට යේය”

රසවාහිනීයෙහි පලායන කළේපකන්දර (කප්කලුරු) ගණ ජලමාලි තම් නොවට පැමිණ සන්නාහය මිදුවේයයි කියවේ. සෙස්ස සද්ධම්‍රත්නාවලිය හා ගැළපේ. මහාවංශයෙහි වෙළඳගේ තම “දිසුප්‍රතිකා”යයි ද ගණ් තම කළේපකන්දරයයි ද නොවේ තම ජ්වමාලි හෝ ජවමාල යයි ද පෙනේ. ඉතිරි කොටස සද්ධම්‍රාලංකාරය හා ගැළපේ.

36. ආහිඛම්මික අභයමහතෙර.

වැළිපිටි විහාරයෙහි විසු ආහිඛම්මික අභයස්ථාවනුමා වස් එළඹින දිනක වෙන්ව විසිමේ අනුසස් දක්වන මහාපුද්‍යනාතා සූතුය හිජුන් ඉදිරියෙහි හදාරා ඒ වස්කාලය තුළ වෙන්ව විසිමට කතිකා කෙළේය. සියලු දෙන වෙන්ව විවේකිට හාවනාකොට වස්කාලය තුළ රහන් බවට පැමිණියාහයි මැදුල්මයන් අට්ටවාවේ (907) වෙහි එයි.

37. දිසුප්‍රම්මම මහතෙර.

කුළුණිගමෝය අසල විසු මසමරන්නෙක් දිසුප්‍රම්මම තම් තෙරුන්ට තෙවරක් දන් දුන්නේ ය. මරණාසන්න කාලයේ දී ඒ දානය ඔහුට කම්තිම්ත්ත වශයෙන් පෙනී ගිය බැවින්

හෙතෙම “දිසුප්‍රම්මම තෙරුන්වහන්සේට මා දුන් දානය මා දුගතියෙන් මුදවන්නේය”යි කිය. මේ ප්‍රවෘත්තිය මැදුල්මයන් අට්ටවාවේ දක්වීනා විහාරයෙහි වෙළෙනාවහේ (1009) එයි.

38. ගිරිවිහාරවාසී වුල්ලපිණ්ඩපාතික තිස්ස මහතෙර

මිදේණිය (=මධු අංගණ) තම් ගමේ විසු දෙමළ දාරුව්‍යපාලයෙක් පණස් හවුරුදේක් මුළුල්ලේ මසුන් මැරිමෙන් ජ්‍රිකාව කෙළේය. ඔහු මහලුවේ මරණාසන්නව සිටින ඇවස්ථාවෙහි ගිරි විහාරවාසී වුල්ලපිණ්ඩපාතිකතිස්ස තම් සුරිරත්තා “මේ පුද්ගලයා මා බලාසිටියදී විපතට නොවැටිවා”යි සිතා ඔහුගේ ගෙදාරට වැඩියේය. ඔහුගේ හායාව තෙරුන් වැඩිවට ඔහුට දන්නුවිට “මම කිසිවිටකත් තෙරුන් සම්පාදන නොහියෙමි; එබැවින් තෙරුන්ට මෙහි ඒමට යොත්වික් තැනු; ආපසු වශින්ට කියව්යි හෙතෙම කිය. හායාව තෙරුන්ට එසේ කිවිට “උපාසක තැනගේ නොරතුරු කෙසේදු”යි තෙරනම ඇසිය. “ස්වාමීනි, ඉතා දුව්‍යියෙ”යි කිවිට තෙරනම යොකුලට ගොස් ඔහුට සිහි උපද්‍යා “පන්සිල් ගන්නෙහිදු”යි රිවාලේය. “එසේය, ගන්නෙමි”යි කිවිට තෙරනම තුන්සරණය යුති. සිල්පද කියන්ට සැරසෙන විට දිව පහත්ව වැටුණි. තෙරනම මෙමණක් ඔහුට ප්‍රමාණයයි සිතා තැනිව ගියේය. සෙමෙම කළුරියකාට වාත්තුමහාරාජිකයෙහි ඉපද “කුමක්කොට මෙහි උපන්නෙහිදු”යි බලන්නේ තෙරුන් තිසා ලැබූ බව දක දැවිලොවින් අවුත් තෙරුන් වැද සක්මන අසල සිටියේය. “මේ කවිරෙක්දු”යි ඇසුවිට “මම දෙමළ දාරුව්‍ය පාලය මෙම්”යි විය. “කොහි උපන්නෙහිදු”යි ඇසුවිට “සිවුමහරතයෙහි උපන්නෙමි. ඉදින් මට පන්සිල් ගත භැංකිවී තම් ඉන් ඉහළ දැවිලොවික උපදින්ට තිබුණේය”යි කිය. (මේ කරාව අශ්‍රාකරණතිකනිපාතවන්නා (367) වෙහි එයි.)

39. ප්‍රතිභාසුකුටුම්බිකපුත්ත තිස්සමහතෙර.

මේ ස්ථානීය සිංහලදේවිපයෙහි බුද්ධවිචාරය ඉගෙන පරතෙර ගොස් යෝගක ධම්මරක්ඩික මහතෙරුන්ගෙන් ද ඉගෙන හැරී එන්නේ නැව් තහින පෙදෙසේ දී උපන් සැකයක් ඇත්තේ නැව් තැන හැරී සියක් යොදුන් මගගෙවා ආචායීතෙරුන් වෙත පැමිණියේය. ඒ හැරීයන ගමනේදී අතරමග එක් කෙළෙසියක් විවාල ප්‍රයෝගක් විසඳුවේය. හෙතෙම පැහැදු ලක්ශයක් වට්තා කම්බිලියක් තෙරුන්ට පිදීය. තෙරනම එය ගෙන ගොස් ආචායීතෙරුන්ට දුණි. ආචායීතෙරනම ඒ කම්බිලිය කුඩා කුබලිවලට ක්ෂේපවා තමන් හිදිනා තුන පිසදුම්මෙවිවේය. කුමක් හිණිස ද යත්? සඛ්‍යම්වාරින් විසින් ලාභාපේෂ්‍යාචාරක් නැතිව ධම්ය ඉගැන්විය යුතුයයි ප්‍රයෝගී ප්‍රයෝගීම්තනාචාර අදාශීයක් පෙන්වීම සඳහාය. තිස්ස ස්ථානීය තමාගේ සැකය දුරු කොට ගෙන හැරී අවුත් නැව් නැහි ලක්දීව දැක්කාල පවුනෙන් ගොඩබුදා වාලිකවිභාර නම් තුනට පැමිණ සැමලු අමදින වෙළාවහි මලුවක් හැමන්දේය. විහාරවැසි හිජ්‍යාපු එතුමන් හැමදිතුන් “මේ විතරාගී හිජ්‍යාවකගේ නැමදීමකු” යි දානගෙන තෙරුන් විමසීම හිණිස ප්‍රයෝග විවාහ. තෙරනම ඔවුන් ඇසු ඇසු ප්‍රයෝගන් විසඳුවේය. (මේ කඩාව විභංග අවුවාකි පරිජමහිඛාවිභංගනිදේසයෙහි (273) එයි.

40. පැදුම්කඩරාද පංසුකුලික මහතෙර

පාලිනාජ්ංඩරාජයෙහි (-පැදුම්කඩරාද) වැසි පැපුකුලික තෙරනමක් එක්දිනක් සැකිරියේ වෙත්ත්‍ය වැඩිමට අවුත් එය වැද තමාගේ සිවුර පරණ වී තිබුණ බැවින් බොහෝ දෙනා විසන තුනින් සිවුරක් ලැබීම පහසුයයි සිතා අනුරාධපුර මහාචාරයට ගොස් එහි සංස් සැළවා රාත්‍රියේ එහි දී එක් තෙරනමන්ගෙන් ගැනීමු සංග්‍රහය සැලකා මෙරටට හැරී අවුත් රාත්‍රිය ලැබූ එසු පිවිතාන්තය දක්වා සෙතම්බංගණ නම් තුන සංසයාට බෙහෙත් දානයක් පැවැත්වී යයි කියවේ. සංසයාට ලැබූණු ලාභ බෙදන තුන පක්ෂම්බංගණ නම් වී යයි මහාචාර යේ 15 විනි පරිවිශේදයෙන් පෙනේ. මුදින අවුවාවි “පෙන්නමින්” යයි පෙනෙන්නේ “පක්ෂම්බංගණ” යන්න විය යුතුයි.

මහතෙරුන් සමග තුවරටයන්ට පිටත විය. හෙතෙම මහයෝ දාරුවුව දක්වා ගොස් “පින්වතුන් වසන තුන මතවිඛන දෙයක් ලැබිය හැක” යන මාගේ සිතිවිල්ල අපිරිසිදුයයි සිතා ඉන් එහාට නො ගොස් නැවතුණි. පසු දා පැනකීමලුව ඉන් එහාට ගොස් එසේම නැවතුණි. තෙවෙනිදා මහයුදය උතුරු දාරුවුව දක්වා ගොස් නැවතුණි. සිවු වෙනිදා මහතෙරුන් දාරුවුව දක්වා ගොස් නැවතුණි. විතක් විතක්යෙහි අපිරිසිදුකමක් ඇතු” යි සිතා මහයෝ ප්‍රයෝගන් ප්‍රයෝග අසලින් හියේ ය. එදා ර එක් මිනියකුගේ මලපහ වී ඇද තිබුණු වස්තුය අපිරිසිදු වූ බැවින් හෙතෙම අඹවී තැවැරුණු ඒ වස්තුය කසල ගොඩට දුම්මෙ ය. පැපුකුලිකතෙර නම අතර මගදී තිලමැස්සන්ගෙන් පිරුණු ඒ වස්තුය දක එයට වැදගත්තේ ය. මහතෙර “ඇවුත්, කසල ගොඩට විදින්ගේ කුමක් තිසාදු” යි ඇසුවිට “ස්වාමීන්, මම කසලගොඩට නො විදිමි. ප්‍රෘණෙනායාසියෙන් මළ සිරුර විතා දම් වස්තුය දක නැඹු 4 ක් පමණ පණුවන් ගසා දමා නැරගත් බුදුරුදුන්ට විදිමි” යි කිය. ඒ තෙරනම එතැනාම සිට විදුස්න් වඩා අනාගාමිලිලයට පැමිණ ඒ වස්තුය සේදා සිවුරක් කොට හැදගෙන නැවත පැදුම්කඩරාදට ගොස් එහි දී රහන් විය. මෙය අංග ත්තර අවුවාහි වතුකකනිපාතවන්නාවහි (489) එයි. මෙහි කියුවෙන “පැනකීමලුව” පාලිපොන් (පේවාවිතාරණ මුද්‍යනයෙහි) පෙන්මෙනින යයි පෙනේ. පන්තම්බංගණ යයි පායිහේදයක් ද එහි දක්වා තිබේ. අයිසාලින් අවුවාහි ලක්දීවින් පලාගොස් පරතෙරගිය මහානාග රුෂ විසින් එහි දී එක් තෙරනමන්ගෙන් ගැනීමු සංග්‍රහය සැලකා මෙරටට හැරී අවුත් රාත්‍රිය ලැබූ එසු පිවිතාන්තය දක්වා සෙතම්බංගණ නම් තුන සංසයාට බෙහෙත් දානයක් පැවැත්වී යයි කියවේ. සංසයාට ලැබූණු ලාභ බෙදන තුන පක්ෂම්බංගණ නම් වී යයි මහාචාර යේ 15 විනි පරිවිශේදයෙන් පෙනේ. මුදින අවුවාවි “පෙන්නමින්” යයි පෙනෙන්නේ “පක්ෂම්බංගණ” යන්න විය යුතුයි.

අම්බලටිකා නම් තැනක් ද අනුරාධපුරයේහි තිබුණු බව දික්සි අමුවාවේ මහාසුද්ධස්සන සූත්‍රවෑණීනාවෙහ (449) පෙනේ. එය ලෝහප්‍රාසාදයට තැගෙනහිරින් පිහිටි බව "පුත්‍රී වසභරාතා දිසභාණකපෙරාතා ලොහප්‍රාසාදයෙ පාලීනපසස අම්බලටිකාය ඉම් සුත්ත්. සෑක්කායන්තානා සුත්‍රා" යන වාක්‍යයෙන් ඔප්පුවේ. දත් තැපැල් කන්තොරුව ඉදිරිපිට තිබෙන ගල්මරුවලින් සුත් සේවාතාය මෙය විය හැක.

41. බඩරගම නාගමහතෝර භා නාග තෙරණිය

දික්සි අමුවාහි මහාපරිනිඛිලාණසුත්තවණීනාවෙහ (369) මේ කජාව පෙනේ :- බ්‍රාහ්මණන් ස්සහය (-බැඹුණීතියාසාය) පැමිණි කල්හි බැරගම (-හාතරගාම) විසු මිනිස්සු එගම විහාරයේහි විසු නාගස්ථේරියට තොකියාම ගම හැර ගියහ. උදුසන තැහිට ගම ඉතා තීග්‍රිඛිද බව දත් ඒ ගැන සොයා බලන සේ තරුණ හිජුණීයන්ට කිය. ඒ හිජුණීහු ගමට ගොස් සියලු දෙන ගම හැර ගොස් තිබෙන බව මහතෙරණීයට දැනුම් දුන්හ. තෙරණීයේ "තෙපි ඒ ගැන තොසිතා තමන්ගේ ඉගනීම් ආදියේහි යෙදෙවි" යයි කිහි. දාවල පිහු පිණීය හැසිරිය යුතු අවස්ථාවේහි එකාලොස දෙනෙකු වූ තමාගේ පිරිය සමග සිවුරු පොරවා පාතු රු ගෙන ගම්දාර අසළ තුගරුකමුලට පැමිණ සිටියාය. එවිට ගෙන ගම්දාර අයිතිවා ඒ හැමදෙනට පිණීච්චාතය දී එහි අධිගාහීන දෙවියා ඒ හැමදෙනට පිණීච්චාතය දී ගොස් එහි වැඩිදුවා තෙරුන් සහිත පිරිසට වැළඳ විය. සත් අවුරුදුක් මුළුල්ලේ ඒ දෙවිතාවා එසේ දත් දුණි.

තෙරුන් වෙත ගොස් "ස්වාමීනි මේ අහර වැළදුව මැත්ත්" සිය. තෙරනම එය පිළිගන්නට තො කුමති විය. "ස්වාමීනි, පිණීච්චාතය බාර්මිකය; සැක තො උපදාවා අනුහට කළ මැත්ත්" යි ඇ තීවිටන් තෙරනම එය පිළිතොගන්නේ ය. එවිට තෙරණීය පාතුය අහසට දුමීය. එය අහසෙහි සිටියේ ය. තෙරනම "සත්තලක් පමණ අහසේ සිටියන් මේ ආහාරය හිජුණීයකගේ උත්සාහයෙන් ලැබුණ බැවින් තොවලදීම්. සය නම් හැමකල්හි තොපවත්නේ ය. හය සංසිදුතු කළිහි මහා ආය්‍යිවංශය කියන මා විසින් "එම්බා පිණීච්චාතය අනුහට තො කළා පුද්ධි සිතන මට මාගේ සිත ම වෝදනා කරන්නේ ය" යි කියා එය පිළිතොගන යන්ට පිටත් විය. දෙවිතාවාද "ඉදින් තෙරනම හිජුණීය දුන් ආහාරය විලදන්නේ නම් මම උත්වහන්සේ තො තවත්වම්; එය තො විලදන්නේ නම් තවත්වන්නේම්" සිතමින් බලා උත්නේ තෙරුන් එය පිළිතොගන බව දක ඉදිරියට අවුත් පාතුය ඉල්වාගෙන ගසමුලට කුදාවා ගෙන ගොස් එහි වැඩිදුවා තෙරුන් සහිත පිරිසට වැළඳ විය. සත් අවුරුදුදක් මුළුල්ලේ ඒ දෙවිතාවා එසේ දත් දුණි.

අංගත්තරුණක්කනිපාත අමුවාහි (655) ද මේ කජාව කිසිවෙනසක් තැතුව පෙනේ. මෙය වනාහි සාරාණීයවලිය පිරිම සම්බන්ධයෙන් දක්වන ලදී. ඒ ධ්‍රීය පිරිම ගැන ලෙණගිරිවැසිත්ස්ස තෙරුන්ගේ කජාවේහි විස්තර කරන ලදී. මේ නාගස්ථේරිය ද එය පිරු තැනැත්තියකි.

42. පක්ෂ්වග්ගල ලෙන් වැකි තිස්ස හිජුනම

මේ හිජුනම සමාපත්තිලාභියකු වූ බැවින් එක් දිනක් ඇයින් යන්නේ ගිරිගමවැසි කූළුරු තරුණීයක් තවත් තරුණීයන් පස් දෙනෙකුන් සමග විලකට බැස නාමල් පැලදෙන හි වියන විට ඒ හි හඩ අසා කාමරාගයෙන් මැඩින් සමවතින්

පිරිස් විපතට වැටුණේයයි මැදුම්සන් අවුවාහි රථිනීතසුත්තවණ්නාවෙහි (353) එයි.

මිට සමාන වූ සාමණේරනමක් පිළිබඳ කථාවක් විභාග අවුවාහි සම්ම්ප්‍රධානවිහාරනීදසයෙහි (204) විස්තර ලෙස පෙනේ. හේ මෙයේ සි:- පිටිපරවැසි එක් රහත්තෙරනමක් මහසුයන් මහබෝධියන් වැදීම සඳහා අතවැසි සාමණේරනමක් සමඟ අනුරාධපුරයට ආයෝ. හටප මහාස්සයාන් මහජනය්න වෙතත්‍ය විදින කළේනි නොගොස් තැවති සිටි තෙරනම ද බෝ වූ පසු සාමණේරනමටත් නොදැන්වා මහසුය වැදීමට හියේය. සාමණේරනම එය දක තෙරනම අවේලාවෙහි කොහි යන්නේදී දනාගුන්ම පිළිස එතුමන් පසුපස්සේ නොදැනෙනසේ හියේය. තෙරනම දකුණු දෙළරවුවෙන් සැමලුවට ඇතුළු බුද්ධාලම්බණ ප්‍රීතියෙන් යුක්තව සැය විදිනට පටන්ගති. සාමණේරනම තෙරුන් අතිශය හක්තියෙන් විදින බව දක මල් ලැබුණෙන් පුදන්ට කුමති වෙනවා ඇතැයි සිතිය. තෙරුන් සැය වැද තැහිට දෙළානොන් මුදුන් තබාගෙන සිටින විට හෙරණතැන කාරා තමා සිටින බව ඇඟවිය. තෙරුන් ඔහු දක "කොයිවේලේ පැමිණියෙහි ද" සි ඇසුවිට "මබ සැය විදිදී ආවේලි" සි කියා "ස්වාමිනි, මල් ලැබුණෙන් පුදනසේක්ද" සි ඇසිය. "මෙවැනි අසදාග මහාවෙතත්‍යකට ලැබුණෙන් මල්නොපුදන්නේ කවරෝක්ද" සි කිවිට හෙරණ තැන සැදියෙන් හිමවතට ගොස් සුවදින් හා පැහැයෙන් යුත් මල්කඩා පෙරහන්කවෙහි දමා ගෙනවුන් තෙරුන්ට දුණි. තෙරනම "මල් ඉතාරික නොවේද" සි කියා බටහිර පැත්තේ ප්‍රචිපිත් උඩිට තැග සැයේ තුන්මල් පේසාවෙහි මල්පුදන්ට පටන්ගති. පළමු පේසාව පිරි දෙවෙනි තටුවට මල් වැටුණාහ. එයන් පිරි පහත තටුවට වැටුණාහ. ඉක්තිනි සැමලුවට සැමලුන්නීමෙන් මල් විසුරුවමින් හැසුරුණි. එතරම් විගාල මලුව සැමතැන පිරුණු පසුත්තේ සැමැතියෙන් පිරිස් පේසාවෙහි නො වැටි විල ඉවුරට පාත්විය. හෙතෙම ගිගයෙන් ගොස් උපාධ්‍යාය තෙරුන්ට පාත් සිවුරු දී තැවතුණි. තෙරනම අවවාද කළ තමුන් ඔහු තැවතුණෙන් නො හැකි විය. හෙරණ විල ඉවුරට ගොස් තරුණීය ගොච්චට එනතුරු බලා

කළ එට මල් අවසන් වූහ. තෙරනම පෙරහන හෙරණ ද ඇත්ප්‍රාකාරය සමග වෙතත්‍ය තෙවරක් පැදැඳුණු කොට හැරියන්නේ "මේ සාමණේරනම මහන සැඩි ඇත්තේය; එය රකගන්ට හැකිවන්නේ ද" සි දිවයින් බලන්නේ නොහැකි බව දක ඔහු අමතා "සාමණේරය, තෝ දන් මහරදි ඇත්තෙහි; තමුන් අනාගතයෙහි මේ සැඩිය තසා ගෙන එකුදකු වූ පෙරහැර ස්ත්‍රීයකගේ අතින් මඩින ලද කුදාබොන්තෙහි" යයි සිය. හෙරණනම මේ කීම ගැන වැඩි සැලකීමක් නො කෙළේය. මත්තෙහි මාර්ගජල ලැබීමටත් උත්සාහ නොකෙළේය. තෙරනම එයින් පිටත්ව කුවෙලිතිස්ස මහාවිහාරයට හියේය. හෙරණතැන තෙරුන් පිඩු පිණිස යන විට එතුමන් පසුපස්සේ නොගොස් "ස්වාමිනි, කවර ගමතට විධිනසේක්ද" සි විවාරා අයවල් ගමටයයි කිවිට තෙරුන් පිටත්කර යවා තෙමේ පසුව අහසින් ගොස් ගම්දාර සම්පෘශ්‍ය දී තෙරුන්ගේ පාත් සිවුරු දෙයි. තෙරනම "සාමණේරය, පාථිග්රනසද්ධිය තම් දුර්වලය; විරුද්ධ අරමුණක් දකීමෙන් බිඳියා හැක; එබැවින මෙය නො කරව" සි නිතර අවවාද කළ තමුන් හෙරණනම ඒ සිම් නොගන්නේ ය. තෙරණුවේ වෙතත් වන්දනාව කරුණින් ක්‍රමයෙන් කඩුපේළන්ද* විහාරයට පැමිණියනි. එහි වසන කළහිද සාමණේර නම පෙර මෙන් අහසින් ගමන් කෙළේය. එක් දිනක් එගම්වැසි මනා රු ඇති පේසාකාර තරුණීයක ගමන් පිටත විලකට බැස මිහිර හි කියමින් තෙළුම් මල කැඩිය. හෙරණතැන විලමන්තෙන් අහසෙහි යන්නේ ඇගේ හිත ස්වරයෙහි බැඳී සමවතින් පිරිස් පියා පත් සිදි හිය කුවුඩු මෙන් අහසින් වැටුණේ ය. බැඳී හිය සමාජත්තියෙන් බලයෙන්ම ජලයෙහි නො වැටි විල ඉවුරට පාත්විය. හෙතෙම ගිගයෙන් ගොස් උපාධ්‍යාය තෙරුන්ට පාත් සිවුරු දී තැවතුණි. තෙරනම අවවාද කළ තමුන් ඔහු තැවතුණෙන් නො හැකි විය. හෙරණ විල ඉවුරට ගොස් තරුණීය ගොච්චට එනතුරු බලා

* මෙහි පුදින පොකොහි කම්පුපෙලජ යයි පෙනේ. කම්පුපෙලජපුපුපෙලයි යාදී පායෙන්ද ද පෙනෙන්. එංගලන්තයේ මුදින පොන් කඩුපෙලජ යයි පෙනේ.

සිටියේය. සාමෙශේරනම අහසින හිය බවත් තැවත ඇරිඹ සිටි බවත් දුටු තරුණීය "මේ තෙම මා නිසා උකටලී වූයේ වනු"යි සිතා "සාමෙශේරයෙනි, ඉවත්වෙව"යි කිය. ඔහු ඉවත් වනු සිටියා ප්‍රතිච්‍රියා යොමෝ සිතිනයේක්ද"යි විවාලේය. හෙරණ ප්‍රතිච්‍රියා තමාගේ අදහස කි විට ඇ නොයෙක් කරුණු කියා ඔහුගේ අදහස වෙනස් කරවන්ට උත්සාහ ගත් තමුන් නො හැකි වූ බැවින් ඕ තොමෝ ගෙට ගොස් මවුනියන්ට මේ කාරණය දැන්විය. එවිට මවුනිය දෙදෙන එහි අවුත් ඔහුට අවවාද කළන් අදහස් වෙනස් කරවන්ට නො හැකි වූ විට "අපි ජේස්කාරයේ වෙමු; ඒ කම්මාන්තය කරන්ට ඔබට හැකිද"යි ඇසුහු. "පින්වත්ති, ශිතිවූයේ ජේස්කාරකම්ය තෝ ඇසුහු. "පින්වත්ති, ශිතිවූයේ ජේස්කාරකම්ය තෝ තරම් ලෝහිවෙන්ද"යි සාමෙශේරයන් ඇසුහු විට ජේස්කාර තෙමේ තමාගේ බැඩි බැඳ තිබුණු වස්තුය උනා දැන්නේ ය. එය ඇදගෙන මහජනතින් ඉවත් වූ ඔහු ගෙට කුදවා ගෙන ඇදගෙන මහජනතින් පාවා දුන්හ. හෙතෙම රේඛිවීම ඉගෙන ගොස් දුවනියන් පාවා දුන්හ. හෙතෙම රේඛිවීම ඉගෙන අන්‍යන් සමඟ ඒ කම්මාන්තය කරන්ට පටන් ගති. අන්‍ය කම්කරුවන්ගේ හායේාවේ කල් ඇතුවම ඔවුන්ට බත් ගෙනාහ. මොහුගේ හායේාව ඒතාක් කුම නොගෙනා බැවින් හෙතෙම අන්‍යන් වැඩ තැවත්වා කුම කනවිටන් රේඛි විවීම කරමින් සිටියේය. තමාගේ හායේාව පසු වී ආ විට හෙතෙම ඇට තරිජනය කෙලේය. ඇද "අන්‍යන්ගේ ගෙවල දර - පළාකාල - ලුණු ආදිය රස්කාට තිබේ; පිටතින් ගෙනුවින් දෙන්නේද සිටින්. මා තත්ත්ව සියල්ල කළ යුතුය. ගෙයි කුමක් ඇදී තැදූදිය ඔබ නොදිනි. ඉදින් කුමති නම් අනුහව කරවි; නොකුමති නම් අනුහව නොකරව"යි කිය. සිර්ල තෙම් "දවල් එ බත්ගෙනාවා මදිවාට මට වවතයෙනුන් අපහාසි කරන්නේ හි"යි කියා ගසා දමිය යුතු අන්කිසිවක් නොදක අප්‍රව රෙගෙන ඇට දමා ගැසීය. එහි තිපුණු වූ කොණක් අප්‍රව රෙගෙන ඇසුහු තුවාලේය. ඇහෙන් ලේ වැඩිරෙන්ට විය. ඇසේ හැඳි ඇසුහු තුවාලේය. ඇහෙන් ලේ වැඩිරෙන්ට විය. ඇසේ හැඳි ඇසුහු තුවාලේය. එවිට ඔහුට උපාධ්‍යය ඇ අන් දෙකෙන් ඇසුහු බදාගතතාය. එවිට ඔහුට උපාධ්‍යය

තෙරුන්ගේ "එකුස්කන පෙහෙරට සැතියක් පිපු තැද බොත්තෙකි"ය යන කිම සිහි පත්වී "මාගේ උපාධ්‍යත්වා බොත්තෙකි"යි සිතිලින් හඩින්ට පටන් ගත්තේය. එවිට දීර්ඝ දේශීයක් "පින්වත, හැඩිමෙන් ඇසු ප්‍රකෘතිමත් කළ නොහැක. අන්‍යයේ "පින්වත, හැඩිම නවතා කළයුතු ප්‍රතිකාරයක් කරවල"යි සිහි. එවිට හෙතෙමේ "මම ඇසු තුවාල වූ නිසා නොහඳිමි. මාගේ එවිට හෙතෙමේ පින්වත්ති, ශිතිවූයේ ජේස්කාරකම්ය තෝ හඩිමි"යි සිහි.

43. සිවුරළුවකුගේ වවත ඇසිමෙන් රහත වූ රිස් ණමක්

හිස් තමක් පමණ සික්කු කැලෙකියේ මහසුය වැද කැලු මගකින් ගොස් මහ මගට බයින්තාභු අතරමග ශිතිතුනු කැඩුරක වැඩිකාට එන එක් මිනිසකු දුටුවාහ. ඔහුගේ සිරුර හැම තැනම දැලි තැවර් තිබුණි. දැලි වැකුණු වස්තුයක් ඉණවටේ මතා තිබුණි. දාහිය කණුවක් මෙන් පෙනෙන හෙතෙම දාවල්හි වැඩිකාට අධික් දා හිය දරමියක් බැද මසවාගෙන පිටෙහි විසිර ශිය හිසකේස් ඇතිව අතුරු මගකින් ඇවුත් ඒ සික්කුන් ඉදිරියේ දී මගට බැජසේ ය. සාමෙශේරවරු මිහු දක් "මේ ඔබගේ තාත්තාය, ඔබගේ බාජපාය, ඔබගේ මහජ්පාය" යනාදිය කියමින් එකිනෙකාට කෙළිකවට වවත කියා "උපාසකය, ඔබගේ නම කුමක්ද"යි ඇසුහු. එවිට හෙතෙම සංවේගයට පත්ව දරමිය බිමතබා රේද සකසා ඇදගෙන මහතෙරවරුන්ට වැද "ස්වාමිනි, තැවතුනමැවිතු"යි කිය. මහතෙරවරු තැවතුණුහ. සාමෙශේරවරු ඇවුත් තෙරුන් ඉදිරියේ දී ද ඔහුට කිවටකම් කළහ. උපාසකයා මෙයේ කියයා :- "ස්වාමිවරුනි, ඔබ වහන්සේ මා දක පරිභාස කරන්නාහ. මෙපමණකින් ඔබවහන්සේ සම්පූජ්‍යීත්වයට පැමිණියාභු නො වෙන්. මමත් පෙර ඔබ වැනි ගුමණයෙක් විමි. ඔබවහන්සේට සිත එකඟ කිරීම් පමණකුන් තැත. මම විතාහි මහර්ඩි ඇත්තෙක් විමි; අහස පොලොව කෙලෙමි;

පොලුව අහස කෙළේමි. ලිභ තැනා දුර කෙළේමි; සූජායකින් සක්වල දහසක් විතිවිද හියෙමි. දත් වුදුරත්තේ අත්මෙන් පෙනෙන මේ අත් වලින් පෙර මම වනු - සුයියන් ස්ථාන කෙළේමි; ඒවා මාගේ පා පුටුකාට හුන්නෙමි. එවැනි වූ ඒ මාගේ සාධිය ප්‍රමාදය තිසා විනාශ විය. ප්‍රමාදය තිසා අන්‍යයේ ත් මෙවැනි ව්‍යුහනයට පත් වෙති. මා අරමුණු කාට අප්‍රමාදී වෙත්වා"යි අවවාද කෙළේය. ඔහුගේ ක්‍රියා අස්ථින් සිටියදීම සංවිගයටත් තිස් නමක් රිදුසුන් වඩා රහන් වූහ. (මෙය විභංග අවුවාහි සම්ම්පෑළධාන විභංගව්‍යානාවෙහි එයි.)

44. මර්ක්ඩිමහාත්‍යක දේව මහතෝර හා

45. මලුයවාසි මහාදේව මහතෝර.

මර්ක්ඩිමහාත්‍යක දේවස්ථානියෙහි මලුයවාසි මහදේව තෙරුන් වෙත ගොස් කමටහන් ඉල්ලිය. "පයින්තියෙන් කුමක් පුහුණු කාට තිබේ"යි ඇසු විට "මට මැදුම්සහිය ප්‍රගුණය"යි දේවස්ථානියෙහි ක්‍රියා ඇවැන්, මැදුම්සහිය දීම අපහසුය; මූලප්‍රේෂණයකය හදාරනවිට මර්ක්ඩිමප්‍රේෂණයකය එයි, එය හදාරන විට උපරිප්‍රේෂණයකය එයි. එබැවින් ඔබට කමටහන් වැඩිම අපහසුය"යි මහතෝර ක්‍රිය. "ස්වාමීනි, කමටහන් ගත්පසු මම එය හැදිරීම අත් හරින්නෙමි"යි පොරොත්ද වි කමටහන් ලබාගෙන දෙනව හුවුරුදික් මුළුලේ එය හැදිරීම හැරදමා කමටහන් වඩා විසිවෙති විසියේ රහන්වලය ලැබේය. ඉන්පසු හිකුණ් ඉගනීමට ආ කළ "ඇවැන්ති, මැදුම්සහියේ පාඩම් තො බලා දත් විසි අවුරුදික් ගත විය. තමුන් මට එය ඉතා පුහුණුව පැවැත්තේය"යි ක්‍රිය මුළුනට කියවන්ට පටන්නෙන එක් පදයක්වන් තො වරද්වා ක්‍රිය. (මෙය විශුද්ධීමාගීයේ කම්මවිධානගහන නිද්දේසයෙහි පෙනෙන්. එංගලන්තයේ මුද්‍රිත පොන් (95 පිට) මේ ක්‍රියා පෙනෙන්නේ මර්ක්ඩිමහාත්‍යක රෙවත - මලුයවාසි රෙවත යන නම වලිනි.)

යලෝක්ත මලුයවාසි මහාදේව තෙරුන් එතින් කමටහන් ගනු කුමති හිකුණු දෙනමක් එතුමන් වෙත පැමිණිවේ සුවිරත්තාමා "වත්ති-සාකාරය සාරමසක් මුළුලේ ක්‍රියාවලින කියවි"යි ඒ දෙනමට තියම කෙළේය. තිකාය දක ඇතක් පමණ පුහුණු කාට සිටි ඒ හිකුණු දෙනම ආවාසීවවාදයට ගරු කිරීමක් වශයෙන් තියම කළසේ එය හැදුරුක. එය හදාරන අතරම එය අනුව සිත මෙහෙයිමෙන් ඒ දෙනම සෝච්චන් එලය ලැබුහය විශුද්ධිය මාගීයේ කායගතාසතිනිදේසයෙහි ත් සතිපට්චිතාවිභංග අවුවාවෙහි ත් කියන ලදී.

46. වතුනිකායික තිස්ස මහතෝර හා

47. දත්තාහය මහතෝර.

කෝලිත වෙහෙර වැසි වතුනිකායිකතිස්ස තෙරුන්ගේ දෙවු යොහොයුරා දත්තාහය නම් තෙරනමකි. ඒ දෙවු තෙරනම පෝතලිය විහාරයෙහි වසන්නේ තමාට රෝගයක් වැළදුණ කළහි බාලතෙරුන් කැඳවා "මට කෙටිකාට කමටහනක් කිව මැනවැ"යි ක්‍රිය. "ස්වාමීනි, කබලි-කාරාහාරය පරිග්‍රහය කළ මැනවැ"යි ඒ තෙරුන් ක්‍රිය විට "එය කුමක් සඳහාදා"යි ඇසිය. "එය උපාදාරුපයකි; එක් උපාදාරුපයක් ප්‍රකට වූ විට අවශේෂ තෙවිසි උපාදාරුපයේ ප්‍රකට වෙති"යි තිස්ස තෙර ක්‍රිය. දෙවුතෙරනම ඒ අවවාදයෙහි පිහිටා විදුසුන් වඩා ස්විඛප වේලාවකදීම රහන්විය. තිස්සතෙරුන් විහාරයෙන් පිටව නොහි කළහිම තැවත කැඳවා "මඟ විසින් මට මහත් උපකාරයක් කරන ලද"යි ක්‍රියා තමන් ලත් අධිගමය එතුමාට දත්විය. (මෙය අංගුත්තරතිකතිපාත අවුවාවෙහි එයි.)

දත්තාහය ස්ථානියෙහි වතාහි අධික වූ ලෝහ - ද්වීජ ඇත්තෙක් වූවාසේම ව්‍යුහම ඇඟානයක් ඇත්තෙකුයි මැදුම්සහි අවුවාවේ වුල්ලඛම්මසමාදාන සුතුවහිනා (527) වෙත දක්වා විසුඩ්ඩිග කම්මවිධාන නිද්දේසයෙහින් මේ නම පෙනෙන්.

48. අරය කේරීවාසි මහාදූත්ත මහතෙර

මැදුම්පහි අටුවාහි ආකංශේයා සූත්‍රවණ්නාවහ (131) මේ කථාව පෙනේ:- අරය කේරීවාසි මහාදූත්ත ස්ථ්‍රීරතුමා ගමනක් යන්නේ අතරමගදී භාවනාවට යෝගා වනයක දක මාර්ගයෙන් ඉවත් ව ගසක්මුල සහළ සිවුරු එලා පළග බැඳ වැඩිහුණි.

එ ගසේ වසන රුක්දෙවියාගේ දරුවේ තෙරුන්ගේ සිද තෙදින් බිජා හඩුන්ට පටන් ගත්ත. දේවතාවා මුළු ගස කම්පාකරවිය; තෙරුණුවේ තිශ්වලව පුන්ත. දේවතාවා ගස්න් දුම්පිටකර විය, එයිනුත් තෙරුන් කම්පා කරවන්ට නොහැකි වූ විට හිතිදැල පිට කරවිය. එයිනුත් පලක් නොහු විට උපාසකයකුගේ වෙසින් අටුවත් තෙරුන්ට වැන්දේ ය. “මේ කවිරෙකදු”සි තෙරුන් ඇසුවිට “මම මේ ගසේ අධිගෘහිත දෙවියා වෙමි”සි කිය. “මේ විකාර තා විසින් කරන ලද්ද”සි ඇසුවිට “මාගේ දරුවන් බිජා පෙන්සේ පලවා හැරීම සිංහය එසේ කෙලෙමි”සි කිය. මුලදීම “අපට අපහසු තිසා මෙතැනින් ඉවත්වුව මැත්ති”සි කියන ලද නම් මම ඉවත් වන්නෙමි. දත් වනාහි “මහදූත්ත ස්ථ්‍රීරතුමා අමතුම්‍යයන්ට බිජා හියේය”සි කථාවක් ඇතිවන බැවින් තා කිවත් මම නොයමි. අද මෙහිම වසම්. තෝ අද කොතුනක තෝ වාසය කරව”සි තෙරනම කිය.

49. කාලදේව මහතෙර.

මැදුම්පහි අටුවාවේ හයහෙරවසුන්තවණ්ණනාවහ මේ කථාව පෙනේ :- වජරග ගිරි විභාරයෙහි* කාලදේව නම් ස්ථ්‍රීරතුමා වස් කාලය තුළ යාමගණ්ඩිය (වේලාව දන්වන ගෙධිය) ගසන්ට පුරුදුව සිටියේය. තමුත් එතුමා කිසිවිටක * මෙය “වජරගිරි” වුවහොත් “පිළුරාගල” යයි කිය හැක. පිළුරාගල නමැති විභාරයක් අදන් සිංහ පවතිය ඇති නිවේ.

වේලාව දන ගැනීම පිළිස යාමයන්තුනාඩිකාවා නොයදුවූය, ප්‍රථම යාමය ඉකම් ගෙධිය ගැනීම පිළිස තෙරුන භාලු අතට ගෙන සිටින විට තෝ දෙනුන්වරක් ගෙධිය ගැසු විශය යාමයන්තුය (ඡරලෝසුව) වදී. යාමතුනේදීම තෙරුණුවිය ඇත්තිසිවතින් වේලාව නොබලාම ගෙධිය ගැසිය. පිහු පිළිස හැසිර පාතුය දාන ගාලාවෙහි තබා දිවාවිභාරයුතායට ගොස් මහණදම් යෙදෙන තෙරුණුවේ දත් විලදන යිලාව තියම වශයෙන් දන ඉදිරිපසු නොවී ගෙයින් එහියට පැමිණියක.

50. ලොමසනාග මහතෙර

සැහිරයේ පුවුණ ගුහාවෙහි වූ පධානසරයෙහි විසු ලෝමසනාග තෙරනම කමටහන් විවින්නේ ලොකාන්තරික තරකය සිහිකොට අන්තරාශ්වක හීම්පාතසමයෙහි* තිරාවරණ තැනක කල් යැවිය. එසේම උණුකාලයේ මධ්‍යාන්ත්‍යයෙහි බහදිය වගුරුවමින් අහ්‍යවකාශයෙහි පුන්නේ ය. එසේ පුන් තෙරුන් දුටු අතවැසි තමක් “ස්වාමීනි, මේ සිසිල්තුන වැඩිහුන මැනවැයි සිම්”සි කියා එනැනම පුන්නේය. (මෙය මැදුම්පහි අටුවාවේ සඩ්බාසවපුන්තවණ්ණනාවෙහි එයි.)

51. මහාජාතකහාණුක මහතෙර.

දිගාවැවෙහි විසු රාතකහාණුක මහතෙර ගාලාදහසක් ඇති වෙස්සන්තර රාතකය දේශනා කරන්නේය සි දනගත්ට ලැබේ මාගම නිස්ස මහවෙහෙරවාසි තරුණ සිකුතුනමක් එක්

* “යාමයන්තාලිකා”සි අටුවාහි පෙනේ. එය පැය ගණන දක්වන යන්තුයක් විය යුතු. “යාමයන්තං පටති” යන එහි තිබෙන වාක්‍යයෙන් එය වෙළාව විදා යන්තුයක් බව පෙනේ. වෙළාව විදා ඔරලෝසු වශියක් එකක් තිබුණු බව මෙහින් ඔපුවේ.

* දුටු මාසේ අග යතර දිනක්ද, දුරුණ මාසේ මුළ සහර දිනක්ද යන මේ අවධායි. එම් කාලය මුළ අටුරුදැදේ අධික දින ඇති ඇති අවධාය ලෙස සලකනු ලැබේ.

දිනකින් නවයෝදුන් මග ගෙවා එහි පැමිණියේය. ඔහු පැමිණි කෙශෙහි ම තෙරුණුවේ ද දහම් දෙසන්ට පටන ගත්ත. ගමන් වෙශයින් විභාවට පත් හිසුනම පලමු ගාලාව ඇසු විගසම තින්දට වැළැ බණ අවසන් කරන වෙශයි පිබිදුණේ ය. මින්ට අවසන් ගාලාවන් ඇසුණි. එවිට ඒ හිසුනම "මා වෙහෙසි ආ ගමන තීජ්ලිල විය" සි කියුණි හඩන්ට පටන් ගත්තේ ය. එය දුටු එක් මිනිසේක් කරුණු විවාරා දැනගෙන ධම්දේශක තෙරුන්ට ඒ කරුණු දන්විය. එවිට තෙරුනම "මම හෙටත් ඒ බණ දෙසන්නෙම්" සි කිය. ඒ හිසුව එදා බණ අසා සෝවාන්ලිලය ලැබිය. (මෙය අංශුත්තර තිකනිපාත අදුවාවෙහි පෙනේ.)

52. මල්ලාරාමයෙහි රහන්තෙරනම

විනය අදුවා හි අනියතවණ්ණාවෙහි මේ කරාව පෙනේ:- මල්ලාරාම විභාරයෙහි එක් රහන් තෙරුනමක් උපස්ථිරයක ගෙයකට ගොස් ගෙය තුළ වැඩිහුන් කළේ ගෙහණිය තිදන ඇදක් අසළ සිටියාය. පිඩුපිණිස පැමිණි අනාහිසුනමක් දොර අසළ සිටියේ තෙරුනම උපාසිකාව සමග එක් ආසනයේ වාචි වි හිඳිනොය සි පෙනෙන සැරියෙන් සිතා ගත්තේ ය. නැවත නැවතන් බලා ඒ හැඳිම ඇතිවම ඒ හිසුනම හැරි හියේය. තෙරුනමද ඒ හිසුනම තමා ගැන වැරදි හැඳිමක් ඇතිකර ගත් බව දැන විභාරයට ගොස් තමාගේ කාමරයට ඇතුළුව ඩුන්නොයේ ය. ඒ හිසුනම තෙරුන්ට වේදනාකරන්නෙම් සි අවුත් කාරා දොර හැරි විට තෙරුනම ඔහුගේ අදහස දැන අහසට නැඟී මුදුන් වහල අසළ පලහබැද වැඩිහුන්නොයේ ය. හිසුනම ඇතුළට අවුත් ඇද උඩත් යටත බලා නො දක උඩ බලා අහසෙහි ඉන්නා තෙරුන් දක "මෙවැනි සංදේශ ඇති ඔබ මාගමක් සමග එක් අස්නක ඩුන්නාභු නොවෙන් ද" සි විවාලේ ය. "ඇවැත, එය වනාහි ගෙවල් තුළට පිටිසීමේ දේශය සි; ඔබට මාගේ නිදොස් බව

අවබෝධ කරවීමට මෙයේ කරම්ද කියා තෙරුනා පිළුව බැඳීයේය.

මැදුම්පය අදුවාහි වීමංසකසුන්තවණ්ණා (537) එක් මේ කරාව ස්වල්පයක් වෙනස් ලෙස පෙනේ: එහි විභාරයේ නම "මුළුප්පල වාසි විභාරය" සියලු පෙනේ. ඒ විභාරවාසි තෙරුනමක් දිනක් මුළුප්පලවාපිගමට පිඩු පිණිස හිය විට එක් උපස්ථිරයක ගෙදරකදී එතුමන්ගේ පාත්‍රය රැගෙන ගැමැද මැරියෙන් උස්කොට තනා තිබෙන (ප්‍රේක්ඩිලිපියිකා) ආසනයට ඉදිරියෙන් අස්නක් පතනා තෙරුන් වාචි කළහ. ඒ ගෙදර ඇමති දුවක් ද ඒ එක්ස්ක්ලිපියිකාවට එහාපැන්තේ මිටි අසනක ජුන්නිය. තවත් හිසුනමක් පසුව එහි පැමිණියේ දොරකඩ සිට ගෙයතු බලන්නේ තෙරුනම ඇමතිදුව හා එක් ආසනයක ජුන්නේය සි සිතාගත්තේ ය. "මේ පංසුකුලිකයා විභාරය ද සන්නුන් අයෙක් සේ හැඟිරෙහි, ගම ඇතුළේ ද උපස්ථිරයාව හා එක් ආසනයෙහි හිදී" සියෛ කළේනා කළ ඒ හිසුනම නැවතන් වීමසාබලා ඒ අදහස ඇතුව ම හැරි හියේය. ඉක්කිනි විභාරයට ගොස් දන්වලදා අවසන් හි "මේ පංසුකුලික හිසුවට වේදනා කොට විභාරයෙන් තෙරුපත්නෙම්" සි සිතා ඒ තොවාසික හිසුනම රහන් තෙරුන් විසන ගෙට ගොස් තොහිකමුණු ආකාරයෙන් එතැන තිබුණු පැන් හාරනයෙහි සිනිස්ස සපමින් පැන් රැගෙන පා සේදුවේය. ඇතුළේ උන් තෙරුනම මේ තොහිකමුණු පුද්ගලයා කවරක් දයි මතැයින් බලන්නේ හැම කරුණු දක "මේ පුද්ගලයා මා කෙරෙහි සිත දුණු කොට අපායෙහි තො උපදීවා" සි සිතා අහසට තැන තැංකීමුවුල්ල සම්පයෙහි පලහබැද ඩුන්නොයේ ය. තොවාසික හිසුනම තො සැලකිල්ලෙන් අගුල ඔසවා දොරහැර ඇතුළන බලන්නේ තෙරුන් තොදුක පිටතට එන්ට සැරසුණි. එකෙශෙහි තෙරුනම කුරුවේ ය. අනිකා උඩබලා තෙරුන් දක තො ඉවිසිල්ලෙන් යුත්තව "ඇවැන් පංසුකුලිකය, මෙයේ ආනුහාව සම්පත්තාව වූ ඔබට උපස්ථිරයාව සමග එක ඇදේ ඉත්ට සිෂ්පීද" සි ඇසිය. එවිට තෙරුනම "ස්වාමිනි, ස්ත්‍රීන් හා

එක් ආසනයේ හිඳිම පැවිද්දන්ට සූදුසු තැත. ඔබ විසිනු වැරදි ආකාරයකින් දක්නා ලද්දේ”යි කිය.

53. තෙපිටක ව්‍යුල්ලසුමන මහතෙර

ගිරිවිභාරයෙහි විසු ව්‍යුල්ලසුමන මහතෙර ලෝහප්‍රාසාදයෙහි උගන්වන ආචාරීවරයෙක් විය. රුපාවලර වතුවිධානයන් අරුපධානයන් උපේෂ්ඨා - ඒකාගුතා දෙකෙන් පුක්ත බැවින් රුපාවලර වතුවිධානය ලබා කෙලෙසුන තසන්නාත් අරුපධානයන් ලබා කෙලෙසුන් තසන්නාත් “උහනොහාගෙවීමුත්ත” නාමයට සූදුසුයයි ප්‍රශ්නයක් උපන්වීමේ තෙරණුවේ රුපාවලර දානය තීලා දී කිහියම් අරුණුක එල්ල පවත්නා බැවින් එය ලබා කෙලෙස් දුරු කළුවන්ට උහනොහාගෙවීමුත්ත (=දෙපැන්තේන්ම නිදහස් වූ) යන තාමය නොයෙදේයයි ප්‍රකාශ කළහ. (මෙය දික්සාහි අව්‍යාහි මහානිදාන සූත්‍ර වණීනාවහි එයි.)

54. කාකේතරිස්ස මහතෙර

මැදුම්සහි අව්‍යාහි රථවිනිතසුත්තවණ්ණනාවහි (351) ද අංගුත්තර ඒකතිපාත අව්‍යාහි (44)හි ද මේ කථාව පෙනේ:- බොහෝ සිංහන්ට ධ්‍යාම උගන්වමින් අවකාශ කාලයක් නොලැබ සිටි මෙතුමා (සිංහයකු විසින් “මරණයට අවකාශයක් ලබන්නේ දැයි ඇසිමෙන් සංවිගයට පත් මහාසිව තෙරුන්මෙන්) සංවිගයට පැමිණ කණීකාරවාලිකසමුද්ද (-කිහිපිරිවැල්ලේ මුදු) විභාරයට ගොස් වස්කාලය තුළ එහි ස්ථාවිර - තවික - මධ්‍යම වූ හැම හිසුන්ට ම උපකාර වෙමින් සිට මහාප්‍රවාරණ දිනයේ දී ධ්‍යාමේන්නා කාට තමාගේ ව්‍යුක්තහාවයෙන් ජනරාය කළඹිවා ගියේය.

55. පක්ද්වල විභාරයේ සේතුමහතෙර

සේතු ප්‍රවිතපාදයෙහි වූ පක්ද්වල විභාරයෙහි සේතු නමැති ධම් කළීක තෙරනමක් විය. එතුමාගේ පියා බුදු වැදුදෙකි. තෙරනම මහුව අවවාද කරන්නේ මහු එහින ව්‍යුත්ත්වන්ට නොහැකි විය. මහුව වූ කළ නො කැමති වූ ම හෙතෙම තෙරුන් විසින් පැවිදි කරන ලදී. මරණ මක්දවකයෙහි නොත් ඒ මහුව නමව ගතිතිමිත්ත වශයෙන් ටියාල බල්ලන් අවුත් සාපා කැමට සිටින්නා සේ පෙනුණි. හයපත් වූ හෙතෙමේ “පුතු සේතුය, මොවුන් ව්‍යුත්ත්ව”යි කැඟුයිය. තුමක්දයි ඇසුවිට “මේ බල්ලන් නො දක්නෙහි දැයි කිය. තෙරනම “මා වැන්නකුගේ” පියා තරකයෙහි ඉපදිම නොගැලුළේය”යි සිතා සාමණේරයන් ලබා නොයෙක් මල ගෙන්වා සැමුළු බෝමලුවලන් මලසුන්වලන් අතුරා පුරු කරවා “මේ ඔබ සඳහා කළ පුරුවකි; බුදුන් වැද පිත පහදාගත මැතවු”යි කිය. මහුවනම එය බලා සිත පහදා ගත්තෙය එකෙළුහි ගතිතිමිත්ත වශයෙන් දෙවිලොව තඡ්‍යතවතාදිසු ද දෙවිමන් ද පෙනුණුහ. දිවා ස්ත්‍රීන් තමා පිරිවරා සිටින්නාස් දුටු හෙතෙම “සේතුය, ඉවත් වෙවි”යි කිය. “තුමක් සඳහා දැයි තෙරුන් ඇසුවිට “මේ ඔබගේ මවිවරු එහි”යි මහුවනම කිය. ඕහිට ස්වඛීය එළඹ සිටිවෙත තෙරනම එයින් වටහා ගත්තේ ය. (මේ කථාව අංගුත්තර ඒකතිපාත අව්‍යාහි (256) ද මැදුම්සහි අව්‍යාහි බුදාතුකසුත්තවණ්ණනා (887) වෙහිද පෙනේ) විහාරයේ සාණවිහාරයේන්නාවහිත් මේ කථාව එයි. එහි විභාරයේ නම පිශ්චලි විභාරය සි පෙනේ. එහි ඇතුළුම පිටපතක ඒ නම සඩ්බහිර විභාරය සි ද දක්වේ.

* එවෙළ විභාරයයි මැදුම්සහි අව්‍යාහි පෙනේ

56. මිලක්බතිස් මහතෙර

රුහුණුරට ගාමෙන්ඩ්වාල මහාචාර්යට තුදුරු ගෙක
වැද කුලයක උපන්තේක් දිනපතා මලපුවූ සියයක් ද උගුල
සියයක් ද අවවිතින් පත්‍රන් මරා ඒවිකාව කෙලේය. එක්
දිනක් මුවකු මරා වනයේදීම මස් කොට අගුරුමත තබා
පුළුස්සා ඒ මස් කා පිපාසිතව ගාමෙන්ඩ්වාල විහාරයට
හියේ එහි තිබුණු කළ දශයකම පැන් තොදකු "මෙහමණ
හිකුණ් වසන තැන කළවල බිමට පැන් විකක් තැනු" සි
හිකුණ්ට දෙයා නැහිය. වුල්ලපිණ්ඩපාතික තිස්ස ස්ථානිරුත්තාවට
මහුගේ කළාව ඇසී පැන්හලට ගොස් කළ දශයක් ජලයෙන්
පිරි තිබෙන බව දකු "මේ තෙමේ ජ්වලානව ප්‍රේතයෙක් විය" සි
සිතා "උපාසකය, ඉදින් පැන් බොතු කුමුත්තේහිනම් බොවා" සි
කියා කළය ඔසවා මහුගේ අත්වල ජලය වත් කෙලේය.
මහුගේ අකුණු කළීය තිසා මුළු කළයක දියනීන් පිපාසාව
තො සත්සිදුණි. ඉක්තිති ඉතිරි කළවල ජලයත් බොත්ට
දුන් තමුන් එහිනුත් මහුගේ පවස තොසන්සිදුණේය. එවිට
තෙරනම "උපාසකය, තාගේ කළීය ඉතා බලවත්ය; මෙලොවීම
ප්‍රේතයෙක් විය; පරලොවදී ලබන දුක් කෙතරම් වෙත්ද" සි
කිය. එයින් සංවේගයට පත් හෙතෙමේ තෙරුන් වැද ගොස්
උගුල් ආදිය විනාශ කොට ඉක්මනීන් ගෙදරට ගොස් ගස්තාදිය
ද බිඳ දමා සිරකොට සිටි සත්‍රන් ද මුදා හැර තෙරුන් වෙත
එළඹ මහණකම ඉල්විය. තෙරනම අනුකම්පාව තිසා මිශ්‍ර
පැවිදි කරවිය. අප්‍රමාදිව වත්සිලිවෙන් කරන හෙතෙම ධීය
ද ඉගෙන ගත්තේ ය. එක් දිනක් දේවදුත සූත්‍රය උගතිමින්
"තමෙනා හිකිවේ තිරයපාලා පුන මහාතිරයේ පක්ෂිතාති"
යන වාක්‍යය අසා "ස්වාමීනි, මහානරකය නම් ඉතා බැරුණුම්
තැනකු" සි කිය. "එයෝ ඇවුත්ති" සි තෙරුන් හිටිට "ස්වාමීනි,
තැනකු" සි කිය. "එය බැලිය තොහැක එහි
එය බැලිය හැකිද" සි ඇසිය. "එය බැලිය තොහැක එහි
දරුණු බව ප්‍රත්‍යාස්‍ය කරගත හැකිවත සේ එක්කාරණයක්
පෙන්විය හැකු" සි කිය තෙරනම "සාමණේරවරුන් හවුල
කරවා ගෙන ගලක් මතුපිට අමුදර ගොචික් සැදිය සූත්‍රය" සි

"ଆରହତ ନିକଳିମାତ୍ର ପ୍ରକ୍ଷେତ୍ରର ବୁଦ୍ଧିଦୟାପଣେ
ବୁନ୍ଦାତ୍ ମଲିଲୁନୋ ଜେନାଂ ନଳାଗାରଂବ କୁଣ୍ଡରରୋ"

යන අරුණුවතිය සූත්‍රයේ ගාලාව කියනු ඇස් ජ්‍යෙෂ්ඨත්‍යෙන් මා වැනි වීයිවත් හිස්සුවක් උදෙසා බුදුරුදුන් විසින් මේ ගාලාව දෙසන ලදයි ප්‍රිති උපද්‍රවා ධ්‍යාන ලබා එය පාදක කොට රහන්වලය ලැබේය. එතුමන් පිරිතිවෙන කළේ හිස්සුන් විසින් රහන් වූ සැටි විවාල විට:

“අල්ල පලාලපුක්දරා හං සිසේනාදාය වචිකමිං; එත්තො” සම් තතිය යානා; එතු මෙ තුනුවේ සූප්පයෝ”

යන ගාලුව කියා තමන් රහත් වූ සැට් විස්තර කෙලේය.
(මෙය අංගුත්තර්ථකතිපාත්‍රවේදනාවහි (22) එයි.

බයුඩ්ස්ත්‍රා අටුවාවෙහි (ii, 199) ද මේ කථාව සෙන්. එහි විභාරයේ නම හෝ ප්‍රදේශයේ නම තොදක්වේ. එක දිනක මූව මස් කා පැන්වීම සඳහා වනවැයි හිකුත්‍රාමකයේ

වාසස්ථානයකට හියේය. සිද එහි පිරවූ පැනකළයක් හිඹුත් නමුත් ඔහුට එය හිස් කළයක්සේ පෙනුණේය සිද, තෙරනම ඔහුට හක්ෂේයියක වන්කොට ජලය දුන් නමුත් පිපාසාව සන්නොසිදීම නිසා කළකිරී ඒ තෙරුන් වෙත පැවිච්චිය සිද කියවේ. මහු කමටහන් වඩන්ව හියවිට සතුන් මැරුණ තුන් හා උගුල් ආදිය පෙනෙන්ට වී ගැරිරයෙහි දාහයක් හටගන බැවින් සිත එකඟකළ තොහුකි විය. එහෙයින් මහණකමෙන් පලක් තැනැයි සිතා හිහිවෙන්ට කුමති වූ හෙතෙම තෙරුන් වෙත ගොස් ඒ බව දැන්වේය. තෙරනම ඔහුට යම්කිසි හස්ත කම්මාන්තයක් කරවයි කියා අත්තික්කා ආදි අමුගස් කජා ගොඩක් ගසවයි කිය. එසේ කොට "ස්වාමිනි, දන් තුමක් කරන්නෙමිද" සි විවාල විට "එ දරගොඩට හිනිදැල්ව ව" සි කිය. සතර පැන්නන් හිනිදැල්වා ඒ අමුදර පුළුස්සන්ට තොහුකි වූ හෙතෙම ඒ බව තෙරුන්ට දැන්වේය. තෙරනම එතැනින් ඉවත් වෙවයි ඔහුට කියා අවිවියෙන් කදේ පැහැයු පමණ හිනිපුපුරක් අවුත් එහි වැවෙන්ට සැලැස්වේය. මොහොතුක දී එය දාහියේය. එවිට තෙරනම "ඉදින් සිවුරු හරින්නෙහි නම් මෙවැනි දරුණු හිනි ඇති තරකයෙහි උපදින්නෙහිය" සි කිය. එවිට ඒ පැවිචි නම තෙරුන්ගෙන් කමටහන් ගෙන පෙර කිසේ උත්සාහවත්ව හාවනාවහි යෙදුනේ එක් තෙරනමක් සාමණෝර නමකට කිය වූ:-

"උවිධානවතො සතිමතො පුවිකම්මස්ස නිසම්මකාරිනො සක්ක්දුතස්ස ව ධම්මැල්වතො අප්පමත්තස්ස යසො හිවිඩි"

යන ගාලාව අසා එය තමා කෙරෙහි එළවා විද්‍යුත් වචා අනාගාමී එලය ලැබුවේය සි එහි කියවේ.

57. කේරණක විභාරවාසී මහතෙර.

කේරණක විභාරවාසී මහතෙරුන්ගේ සොජෙපුරිස්තය පුතෙක් පැවිච්චි ඉගනීම පිණිස රුහුණට හියේය. අවුරුදු බොහෝ ගණනාක් ගත වූ පසු පුතත්තුවන් දකිනු කුමති මැණියන්ගේ ඉල්ලීම් ලෙස තෙරණුවේ හිසුනම කුදාවා ගෙන එම පිණිස රුහුණටයන්ට පිටත්විහ. හිසුනමද ඒ කාලයේදී ම ගමට යනු සඳහා රුහුණන් පිටත්ව අවේය. මේ ගරු ශිෂ්‍ය දෙනම මාවැලිගහ අසළ දී මූණ ගැසුණාහ. හිසුනම ගසන් මුල වැඩුහුන් තෙරුන්ට වැන්දවිට තෙරනම තොරතුරු තිවාරා "තාගේ මව නිතර තොරතුරු විවාරයි, තෝ ගමට යව; මම මෙහිම වස්වසන්නෙම්" සි කියා ශිෂ්‍යයා ගමට පිටත කෙළේය. හිසුනම වස් එළඹින දිනයේ දී ස්වකීය විභාරයට පැමිණියේ ය. ඔහුගේ පියා සැද වූ ලැහුම් ගෙයම ඔහුට විජ රිසීම පිණිස ලැබුණි. වස් එළඹින අවසරාවේහි දායකයා ඇවුත් "මාගේ ලැහුම් ගෙයි වස්වසන්නේ කවරක්ද" සි විවාදේය. "ආගන්තුක හිසුනමකු" සි ප්‍රධාන තෙරුන් ක්විට දායකයා ඒ ආගන්තුකනම වෙත ගොස් "මේ ගෙයි වස්වසන්න්න් වස් කාලය තුළ මාගේ ගෙයි දන් වැලදිය යුතුය; වස්අවසන්සි යන විට දතුම් දී යා යුතුය" සි කිය. උපාධිකාව ද ප්‍ර්‍යේනාහාරපාන සපයා ගෙට පැමිණි ඒ හිසුනට වැළදවිය. ගෙයි වැසි කිසිවකුට ඒ තමන් ගේ දානිසුවය සි දානා තොහුකි විය. වස් අවසන් වි ඔහු යන බව දන් වූ විට ගෙයිවැසියෝ තෙල්ගුලාව පුරවා දී තවරියන් වස්තුයක් ද උක්සකුරු පිඩක් ද පුරා කළහ. අනුමෝදනා බණ කිය ඉන් පිටත්ව රුහුණ දෙසට යන හිසුනමට හුරී එන ආවායිවරයා මුල්වර හමු වූ තැනැදීම හමුවිය. "උපාධිකාව උක්කෙහිද" සි තෙරුන් විවාල විට සියලු ප්‍රවිහිති කියා තෙරුන්ගේ පාවල තෙල්ගුලාව උක්සකුරු වලින් පානයක්සාදා දී ඒ වස්තුය ද තෙරුන්ට පුදා "මට රුහුණු රටම යෝගුය" සි කියා අවසර ගෙන හියේය. තෙරනම ස්වකීය විභාරයට ගොස් පසුදා කේරණක ගමට ඇතුළු විය. උපාධිකාව

තෙරනම පුතු සික්ෂූව කැදවා ගෙන අද එයි, හෙට එයිය දි සිතමින් මග බල බල බුන්ති තෙරුන් තහිව එනු දක "එකාන්තයෙන් මාගේ පුතුයා මලා විය යුතුය" සි සිතා හඩිනු පටන් ගති. තෙරනම කරුණු විවාරා උපාසිකාව සත්‍ය ඔවුන් දැන් වස්තුය පෙන්වා ඔවුන්ගේ ලැහුම්ගයි වස්තුවී හිජුනම ඇගේ පුතුයාය සි කිය. උපාසිකාව පුතුයාගේ අල්පේවිජනාවහි පැහැද පුතුයා හිය දෙසට අහිමුව මුතින වැඩි වදිමින් "හාතුවතුන් වහන්සේ රථවීනින පරිපදාවන් නාලක පරිපදාවන් තුවටක පරිපදාවන් වතුපවිචයසන්නාය - හාවනාරාමතාව දක්වන මහා අරියවංසපරිපදාවන් දෙපුලි මාගේ පුතුයා වැනි හිජුන් තිමිනි කොට ගෙනය. වැදු මවගේ ගෙයි තුන්මයක් අනුහව කරන්නේ "මම පුතා වෙමි, ඔබ මැණියේ වෙති" යන්න පමණවත් තොකීවෝ" සි කිය. (මෙය විශුද්ධීමාගීයේ කම්මටයානගහණනිදේදෙසයෙහි දසපලිබෝධ කළාවෙහි එයි.)

58. පැදුම්කඩිරෝදුවැසි තෙරනම

අනුරාධපුරයේ කුලපුතුයේ දෙදෙනෙක් යුතාරාමයෙහ පැවිදි වූහ. එක්නමක් උපසම්පදාවන් පස්වස් ඇතිව තිස මිදි පැදුම්කඩිරෝද (=පාලීනබණධරාජීය) ව ගියේය. අනික්නම යුතාරාමයෙහි ම විසිය. පැදුම්කඩිරෝද බොහෝ කළක විසු ඒ තෙරනම ඒ ස්ථානය විවෙකයට යෝගා බැවින තමාගේ මිතු තෙරුන් ද එහි කැදවා ගෙන එනු කුමතිව දිනක් යුතාරාමයට ආවේය. මිතුතෙර එතුමන් පිළිගෙන වතාවත් කෙලේය. ආගත්තුක තෙරනම තමාට ලැඩුණු සෙනසුනට ඇතුලුව "දන් මාගේ මිතුතෙර ගිතෙල් හෝ පැශී සෙනසුනට ඇතුලුව" දන් මාගේ මිතුතෙර ගිතෙල් හෝ පැශී සෙනසුනට ඇවත්තා ඇතුළුව ඇතුත්තා විය හැක; එයන් තොලුබනවා දක කැවිලි එවත්තා ඇති" සි කිය. එයන් තොලුබනවා දක "එවත්තා විය හැක;" ගෙවලට හියවීට ලැබෙනවා

"ඇතු" සිතා මිතු තෙරුන් සමග ගොදුරු ගම්ම ඇතුලුවිය. ඇතු දෙනම එක් විලියක හැසිර කිතිසයක් පමණ කැද ඇත් එ දෙන ගොස එය වැළදුහ. එවිට ආගත්තුකතෙරනම අසුන්හලකට ගොස එය වැළදුහ. එවිට ආගත්තුකතෙරනම "තිතර දෙන කැදක් තැතුවා විය හැක; දාවලින් ප්‍රශ්නාකාරාවන "තිතර දෙනවා ඇතු" සි සිතිය. තමුත දාවලින් ගොවීන් දෙනවා ඇතු" සි සිතිය. තමුත දාවලින් පිශ්ච්චාතයෙහි හැසිර ලැඩුණු දෙයකම අනුත්‍ය කොට ස්වාමීති, හැමකල්හි මෙසේ ගැපෙනයෙක් ද් සි ඇසු විට "ස්වාමීති, හැමකල්හි මෙසේ" සි නගරවැසිතෙර උත්තර දුනි. "ස්වාමීති, "එසේ" සි නගරවැසිතෙර මේවඩා සිටිය සැපු පහසු ඇත, එහි වැඩිය මැතිවූ" සි පැදුම්කඩිරෝද වැනි තුවර වැසි තෙරනම දකුණු දෙරවුවෙන් තිකම ති හිමි ති තිවරු තුවර හැරුණේය. "ස්වාමීති, මේ මහට කුඩිල්ගම දෙසට යන්ට හැරුණේය. "ස්වාමීති, මේ මහට බැස්සේ කුමක් හෙයින්ද" සි ඇසුවිට "ඇවැත්ති, මබ බැස්සේ හෙයින්ද" සි ඇවැත්ති, මබ පැදුම්කඩිරෝද වැනි කළහ; මම එහි යන්ට හැරුණේ" සි පැවරවැසි තෙර කිය. "කිමෙක්ද, ස්වාමීති, මෙතෙක්කල තුවරවැසි තෙර අයන් කිසි බවුමුවටුවක් තැද්ද" සි ඇසුවිට "ඇවැත්ති, එහි ඇදුසුවූ සාකිකය; ඒවා තැන්පත් කරන ලද්දාභුමය; මා සතු අන් කිසිවක් එහි තැතැ" සි කිය. "ස්වාමීති, මාගේ සැරයටියත්, තෙල්බෝතලයත් වහන්දමන පසුම්ධියන් එහිය" සි කිවිට "මබ එකදිනක් විසුතුන මෙතෙක්දේ තැබුවාභුද" සි තෙරනම විවාලේය. එවිට ගම්වැසි තෙරනම "ස්වාමීති, ඔබවැන්නන්ට හැමතැනම වත්වාසයට පමානය; ඔබ මෙහි ම විසුව මැතිවූ" සි කියා පසුදා තමාගේ පාතු සිවුරු ආදිය රැගෙන පැදුම්කඩිරෝදට ගියේය. (මෙය විශුද්ධීමාගීයේ කම්මටයානගහණනිදේදෙසයෙහි (90) එයි.)

59. මහාගතිම්බ අහය මහතෙර

ස්මාතිමතුන්ට තිදිනීනයක් වශයෙන් මෙතුමාගේ තාමය දික්සහි අවුවාහි මහාපරිනිබ්බාන සුත්තවෙන්නා (365) වෙහි පෙනේ. "කෙතෙක්කල සිට සිදුවූ ප්‍රවිත් සිහිකරනයෙක්ද" සි හිජුන් විසින් විවාරන ලද ඒ ස්ථාවිරතුමා "ඉතිද පස්වෙනි

දින මාගල පායාසයෙහි තුබ ගසන්ට සැරසුණු කුපුටතු දකු හු. ඩු. ඩී ගබේ කළ තුන් සිට සිහිකරම්" සිය සිය.

60. ව්‍යුලපිණ්ධිපාතික නාග මහතෙර (වළගම්බා රජුකල.)

රජරට ව්‍යුලනාග කළුවුරෙහි "වේශී" නම් ගමක් විය. එය අසළ නළඹෙෂ්ඨ ප්‍රධාන විහාරයෙහි "ව්‍යුලපිණ්ධිපාතික තිස්ස" නම් තෙරනමක් විසි. මෙකල ලක්දීව බැමිණියාසාය භටගති. එගම විසු "අම්බ" නම් ඇමතියා තමාගේ පිරිස පිටිසරට යවා ගෙයි වසන්නේ තිබුණු බාතාය අවසන් වූ විට එකම සහල් තැවියක් සෞයා උයවා අනුහව කරන්ට සැරසුණුවේ පිණ්ධිපාතික තාගතෙරුන් පිඩු සඳහා ගම ඇතුළුව බත් භුලක් වත් නො ලැබේ හැරියනු දකු තමාගේ ආහාරය තෙරනට පිළිගැනීය. තෙරනම විවේක සංාහාරකට ගොස් විද්‍යුත් වචා රහන් වී එය අනුහව කෙළේය. ඒ දානයේ ව්‍යුපාක ඒ ආත්මයේ දී ම ඇමතියාට ලැබුණ සැරි රසවාහිනියේ අම්බාමාතා වස්තුවෙහි විස්තර වේ.

සද්ධමාලාංකාරයෙහි මේ ප්‍රවිෂ්තිය කියවෙන්නේ මෙයේදී:
"මෙම ලංකාදේවිපයෙහි රජරට සුජුන්තරු නම් කළුවුරෙහි මහන් වූ ඉසුරුමන් වූ "වේශීගාල" නම් අමාත්‍යයෙක් විය. ඔහුගේ පුත් වූ අම්බනම් අමාත්‍යයෙක්..... එම කළුවුරෙහි ව්‍යාපය කෙරෙයි" යනාදී වශයෙනි. විහාරයේ නම "බටකඩ්" නම් භාවනාගේ යයි කියවේ.

61. කොටගුලවැසි මහානාග මහතෙර (වළගම්බා රජුකල.)

මාගම සංසනම් ඇමතියෙක් විය. ඔහු තරුණ කල මාගම සංසනම් ඇමතියෙක් විය. ඔහුගේ වැෂි ලක්දීව බ්‍රාහ්මණතිය මහාහය ඇති විය. කොටගුල වැෂි ලක්දීව බ්‍රාහ්මණතිය මහාහය ඇති විය. ඔහුගේ දිනක් මාගම් තුවර පිඩු පිණ්ස මහානාග තෙරුන් එක් දිනක් මාගම් තුවර පිඩු පිණ්ස

සැහිර කිසිවක් නො ලැබේ හැරි එනු දුටු මේ ඇමතියා දහස් රිටිනා මුළුහරයක් උකසට තබා කහවුණුවක් පමණ විටනා රිටිනා මුළුහරයක් උකසට තබා කහවුණුවක් පමණ විටනා ඇහාරයක් ගෙනවුන තෙරනට පිළිගැනී විය. තෙරනම ඇහාරයක් ලැබුණු සැරී සලකා විද්‍යුත් වචා ඒ පෙරවරු කාලයේ ඇහාරය වැෂිලදී (මෙය රසවාහිනයේ ප්‍රථම දී රහනට ඒ ආහාරය වැෂිලදී (මෙය රසවාහිනයේ ප්‍රථම රුප්‍රතිකවස්තුවෙහි එයි.)

62. ලෙනුගිරිවැසි* තිස්ස මහතෙර (බ්‍රුව: 552 - 564 පමණ)

මෙතුමා සාරාණීයවත පුරා මේ ආත්මයේ දී ම එහි රිපාක ලැබුවෙකි. සාරාණීයවත පුරුන්නඡු විසින් තමාට ලැබුණු පිණ්ධිපාතය පලමුකොට හිලනුව්ට ද හිලන් උවටුන් තෙරනට ද ආගන්තුක ගැමියන්ට ද අප්‍රත පැවිදි වූ සිවුරු පෙරවීමාදිය තුපුරුදු ව්‍යවන්ටද දිය යුතුය. ඉක්තිකි ස්ථානයෙහි පටන් කුමති නමකට කුමති පමණක් ගන්ට අවකාශ දිය යුතුය. පාතුයෙහි අහර අවසන් වී නම් තැවිත පිඩු පිණ්ස හැසිර ලත් දෙයින් ප්‍රණීත දේ මහතෙර ආදින්ට දී ඉතිරි දෙයක් වැෂිලදීය යුතුයි. මෙයේ නො කඩවා දොලොජ් ඇවුරුදේක් පිළිපැදිමෙන් ඒ වත පිරේ. ඉතින් අතරතුරේ දී ඒ සාරාණීයවත පුරුන් පිවුහිණීස ගොස් අවුත් පාතුය තබා තාන්ට හිය විටක ඒ බව දත් තෙරනමක් අයිති නමට නො දත්වාම ඒ පාතුය ගෙන එහි තිබුණු සියලු අහර ගිදාගෙන වැෂිලදු විටක "මට ඉතිරි නො කොට වැෂිලදු" යි නො සතුවක් උපන්නේ නම් ඔහුගේ ව්‍යතය බිඳීයයි. එතුන් සිං තැවිත 12 අවුරුද්දක් පිරිය යුතු වන්නේ ය. මෙයේ මේ විත පිරුවුහුගේ ර්මියාව හා මසුරුබව දුරුව යයි; මිනිසුන්ට සියලුයි; සුලඟ ප්‍රත්‍යාය ඇත්තේ වෙයි. පිරිකර බේදීමේ දී

* ලෙනුගිරි නම "ලෙනුගැල" යයි ප්‍රකට විහාරය විය යුතුයි. ඇකැමි අවුව පොත්වල තානාභ පෙනෙන්

ඇප්පරියෝගය

ඉතා අගනා දෙය ඔහුට ලැබේ; ඔහුගේ පාත්‍රයෙන් කොපමණ අහර බෙදා දුන්නත් අවසන් නොවේ.

ලෙණගලවැසි තිස්ස මහතෙර වරක් මහකිරිගම, ආශ්‍ය කොට විසිය. නාගදීප වෙනත් ය වැදිමට යන තෙර පණසනමක් කිරිගමෙහි පිළිඳිසිය හැසිර කිසිවක් නො ලැබූ හැරි ආහ. තිස්ස තෙර පිළිඳිසිය ගමට ඇතුළේ වන්නේ එ තෙරුන් දක විවාරා ආහාර නො ලත් බව දත් "මා හැරි එනගෙක් මෙහි තැවතුන මැනවැ" යි කියා ගමට ඇතුළේ විය. පලමුගෙයි මහාලපාසිකාව කිරි බතක් සපයා තෙරුන් එතු බලමින් සිට එතුමන් පැමිණිවේ පාත්‍රය පුරවා දුණි. හෙමෙ එය ගෙන ආගන්තුක තෙරුන් වෙත ගොස් "ස්වාමීනි, ගත මැනවැ" යි සංසස්පේශිරයන්ට කිය. "අප පණසනමගෙන් එක නමකට වන් බත්පිචික් පමණක් නො ලැබූණි. මේ තෙමේ වහා බත් රැගෙන ආයේ කෙසේද" යි සැක සිතු සංසස්පේශිරතුමා අන්‍යායන් දෙස බැලීය. "ස්වාමීනි, පිණ්ඩපාතය ධාර්මිකය, සැක තැනිව වැළඳව මැනවැ" යි ක්‍රි තිස්ස තෙර මුලපෙන සියලු දෙනට සැහෙන තරම ද තෙමේ ද සැහෙන තරමට වැළඳවේය. බත්කිස අවසන්හි සංසස්පේශිරතුමා "ඇවැන්ති. ලොකෝත්තරධමීය ලැබූවේ කවදාද" යි ඇසිය. "ස්වාමීනි මට ලොකෝත්තරධමීයක් තැනේ. දිඟානලාහියෙක් ද නොවේ. මා විසින් සාරාණීයවත පුරන ලදී. එතුන් සිට සිජුන් දහකට දුන්නත් මාගේ පාත්‍රය තිස් නොවන්නේය" යි තිස්ස තෙර ක්‍රිය. (මේ කළාව දික්සාහිඛ්‍රවාහි (398) වෙහි එයි.)

මේ තෙරනම සැහිරියේ ගිරිහණ්ඩමහාපුරාව පවත්වන අවස්ථාවහි එහි පැමිණ මේ දානයෙහි ඉතා විටිනා බඩුව කුමක් දැයි විවාරා "විටිනා ව්‍යුත්ත දෙකකි" යි ක්‍රි විට "එය මට දැනෙන්නේය" යි ක්‍රිය. එය ඇසු එක් ඇමතියෙක් "එක් තරුන් ලැබෙන්නේය" යි ක්‍රිය.

* මහාජිරිගාම යයි දක්ෂණ අවුවා (368) හිද මහාවිරගාම යයි අංගන්තර මේක්මෑමැවන්හි ද පෙනේ

සිජුනමක් මෙයේ කියන්නේය" යි රුපට දැන්විය. රුහනෙහි "තරුන් සිජුනට ඒ ගැන ආයාව ඇතන් සියුම් ව්‍යුත් මහතෙරුන්ට යෝග්‍යය" යි කියා එය මහතෙරුන්ට දැම සඳහා පැත්තකින් තැබිය. වස් පිළිවෙළින් රුප ඉදිරියට සිජුන අදහා පැත්තකින් නොයෙක් දේ පුද්නට පටන්ගත් රුපයේ අතට මේ එම්මිනිට අසුනාවා තිබි තිස්ස තෙරුන් පැමිණි විට අසු එ විස්තු දෙක අසුනාවා තිබි තිස්ස තෙරුන්ට ඒ වස්තුදෙක පිදිය. ඉක්තිති ඇමතියාගේ වුණ ඒ තෙරුන් නාවත්වන්ට සලස්වා දත් දී අවසන්හි තෙරුන් බලා ඒ තෙරුන් නාවත්වන්ට සලස්වා දත් දී අවසන්හි තෙරුන් එත වායි වි "මාගීලලාවබෝධය කවර කලක ලදදේ" යි එත පෙරදී මෙන් ම තමාට අධිගමයක තැනි ඇසිය. තෙරනම පෙරදී මෙන් ම තමාට අධිගමයක තැනි ඇසිය. (මේ කළාදක දික්සාහිඛ්‍රවාහි (369) ද මැදුලුම්පහිඛ්‍රවාහි අංගන්තර ජක්කතිපාතාවඛ්‍රවාහි (669) ද මැදුලුම්පහිඛ්‍රවාහි කොසම්බක සුත්තවණ්ඩාවහි (545) ද වෙනසක් තැනිව පෙනේ. ගිරිහණ්ඩ මහාපුරාව නම් මහාදායීකමහානාග (ඩුවි: 552 - 564) රුප විසින් මිහින්තලා මහාවිහාරයෙහි කරවූ මහාපුරාවකි. (මේ රුපට දැනුවට දැනුවට මහාතා මහසුය කරවීය..... තනුරුවනින් කළ සැවිටයක් සැයෙහි බහා පලදවා ඒ සැවිටයෙහි රන්ඩුඩුල හා එලෙන මුතුදල් ද තැබිබ විය. සැහිරිය අවට යොදුනක් මානය සරසවා හාත්පස මතා තීම් ඇති සතර දොරටුවක් යොදවා වීම් දැලයෙහි සලපිල් අතුට කොඩිඇගු - තොරුණින් තැන්හි තැන්හි සරසවා හාත්පසින් පහන් මාලා ආලෝක කරවා තැවතුවන් ලවා තැවතුම් හා සිත්වාදිතයන් ද කරවීය. කොලොම් නොය පටන් සැහිරිය තෙක මාගීයෙහි දෙවි පැයින් යනු පිණීස ඇතිරිලි ඇතිරිවීම ද කරවීය..... තුවර සතර දොර මහදෙනුන් දෙවීය. අතුරු තැනි පහන් මාලාවන් මුළු ලක්දාවිහි ද හාත්පස යොදනක් මානයෙහි මුහුදු දියෙහි ද පැවැත්වීය. ඒ රුපවිසින් සැපෙනුවරෙහි කරවන ලදදා වූ මතා වූ උදාර වූ පුරානාම ගිරිහණ්ඩමහාපුරා යයි කියනු ලැබේ"

අංගුත්තර ඒකතිපාත අව්‍යාහි ද මේ රුප විසින් හිරිහණ්ඩවාහන නම් මහාපූරාවක් කරවන ලදයි කියා තිබේ.

රසවාහිනීයේ අක්ෂේතරකුමාරිකා වස්තුවෙහි මේ හිරිහණ්ඩ පූරුව කරවන ලද්දේ දුබැවිටයි මහරුප්‍රවිසිනැයි කියා තිබේ. සඳහා මාලාකාරයෙහින් ඒ නම පෙනේ. මහාවංශයෙහි එවැනි නමක් නො පෙනේ. එහි මහාදාවිධික - මහානාග රුප විසින් එය කරවන ලදයි කියවේ. එබැවින් දුබැවිටයි හෝ දුබැවිටයි යන්න ඒ රුපට ම ව්‍යවහාර වූ නාමයක් යයි සැලකිය හැක.

63. ආහිඛම්මික ගෝදන්ත මහතෙර (භාතියරුප්කල බු:ව: 684 - 708.)

විනය අව්‍යාහි අදන්තාදාන පාරාජිකාව සම්බන්ධ විස්තරයෙහි මේ කථා ප්‍රච්චත්තිය පෙනේ:- අන්තරසමුද්ද නම් තැන විසු එක් හිජුතමක් මතාසටහන් ඇති පොල් ගෙධියක් ලැබ එය ලියන පටිවලයක යොදා හක්ගේධියකින් තැනු භාරතයක් වැනි මතොදු පැන් බොන භාරතයක් සාදා එහි ම තබා සැහිරියට ගියේ ය. ඉක්කීනි අන් හිජුතමක් අන්තරසමුද්දයට ගොස් ඒ විහාරයෙහි වසන්නේ ඒ භාරතය දක සෞරසිතින් ගෙන වෙියාගිරියට ම ආවේය. එහිදී ඒ භාරතයෙන් කුදාබොන ඒ හිජුතම දක එය සැදු අයිතිකාරයා වන හිජුව "මලට මේ තලිය කොහොන් ලැබුණේ ද"යි ඇසිය. "මා විසින් අන්තරසමුද්දයෙන් ගෙනෙන ලද"යි කිකල්හි "මෙය ඔබ සතු නොවේ, සෞරසිතින් ගන්නා ලද"යි කියා සංසයාට ඔබ සතු නොවේ, සෞරසිතින් ගන්නා ලද"යි කියා සංසයාට පැමිණිලි කෙළේය. එහි දී හෙවත් සැහිර යේ දී මේ ගැන විනිශ්චයක් නොලැබිය හැකි වූ බැවින් අනුරාධපුර මහාවිහාරයට අවුත් එහි (විනිශ්චය) බෙරය ගැබැද කරවා මහසුය සම්පයෙහි සංසයා රස්කරවා විනිශ්චය ආරම්භ කළහ. එහි වූ විනයධරතෙරවරු මෙහි සෞරකමක් ඇතියි කළහ.

නිශ්චය කළහ. ඒ පිරියෙහි වූ ආහිඛම්මික ගෝදන්ත සුප්‍රවිරත්තමා* විනයෙහි ද දක්ෂ වූයේ "මොසු විසින් මේ භාරතය කොතුනක දී ගන්නා ලද්දේ ද"යි අසා "අන්තරසමුද්දයෙහි දිය"යි කි විට "එහි දී මෙය කෙනෙක් අගනේ ද"යි ඇසිය. "එහිදී මෙය කිසිවන නොවි එහි මිතිසුදු පොල්මදය කැමට ගෙන කුවුට ඉවත දමන් එය උපේ දැමීමට ගනින් "යයි කිය. "භාරත හිමි හිජුව විසින් මෙහි කරවූ හස්තකම්මාන්තය කෙතෙක් වරිද"යි විවාල විට "එය පණමක් නො ර්ව අසුරගණනක් වරිය"යි කිවිට සුප්‍රවිරත්තමා "මුදුරුන් විසින් පණමක් නො ර්ව අඩු විවාකමක් ඇති දෙයක් සෞරා ගැනීමෙන් පාරාජිකාපත්තියක් වේ ය ඒ පණවාතිබේද"යි ඇසිය. "යහපති, යහපති, විනිශ්චය කළ ආකාරය යෙහෙකු"යි සාඩුකාර නාදයක් ඒ පිරියෙන් නිකුත් විය.

භාතිය එෂතතුමා වෙතා විද්‍යාත්ව සඳහා තුවරින් නිකම එන්නේ ඒ ගබිදය අසා එය කුමක්දයි විමසා මේ ප්‍රව්‍යත්තිය දතා "මා ජ්වත්වන කළහි හික්ෂු - හික්ෂුන්ගේ ද හිහියන්ගේ ද අධිකරණයක් පිළිබඳ අන්තිම විනිශ්චය ගෝදන්ත තෙරුන් ගෙන් ලබාගතපුතු ය. එතුමාගේ විනිශ්චයෙහි නොපිහිට්තන්නාත් මාගේ අණින් හිහිවුවන්නෙම් සි අණබෙර ලැවේය.

විනය අව්‍යාහිම තෙවෙනි පාරාජිකව්‍යාන්නාවෙහි ද අර්පණාසිතට පළමු උපදනා සින් සම්බන්ධ මතජේදයක් දක්වීම්න් මේ තෙරුන්ගේ නම දක්වා තිබේ. (1900 මුද්‍රිත පොන් 233 පිට) "විදුද්ධිමාහියෙහි පයිවිකිසින් තිදුදෙසයෙහි ආහිඛම්මිකගෝදන්ත සුප්‍රවිරත්තමා සවෙනි - පත්වෙනි ජව්‍යාසිත්වලත් අථිණාව ඉපදිය හැකැයි කි බව දක්වේ. කුලුණී මහාවිහාරයෙහි ගෝදන්ත නම් තෙරනමක් සම්බන්ධ ප්‍රව්‍යත්තියක් මැදුම්පහි අව්‍යාහි සයහේරව සුතුව්‍යාන්වෙහි

* ගොඩඟුර යයි ද පිංහල පොන් පෙනේ. වින භාජාව නැඳ පොන් සිංහැන් මානුදන්ත" කියාය. මුරුම පොත්වල ගොදන්ත යයි පෙනේ.

පෙනේ. එතුමා ඉර අවරවෙන්ට දැඟලක් තිබිය දී පිණ්ඩාතය ගෙන එක අභලක් තිබිය දී වලදෝට පුරුදුව සිටියේ ය. ඉර නොපෙනහා දිනවල ද උදෑසන කාමරයට ඇතුළුව හිද ඒ තියුම්ත වේලාවේදී ම ඉන් එමියට එයි. එක් දිනක් ආරුමිකයේ "හෙට තෙරුන් තික්මෙන වේලාව බලම්"යි සතිවුහන් කොට බන් සම්පාදනයෙන් පසු කාලස්තම්භය මූල බලා තුන්හ. තෙරුවේ දැඟල්පමණ කාලයේ දීම තික්මියහ. එතුන් පටන් හිරුලිලිය තැනි දිනවල තෙරුන් තික්මෙන වේලාව බලා බෙරය වයන්ට පටන් ගත්හ. කුළුණියේ විසු මේ බලා බෙරය වයන්ට පටන් ගත්හ. කුළුණියේ විසු මේ තෙරනම පළමු කී තෙරනම ම දැයි විමසිය යුතු.

විනය අටුවාහි තතියපාරාජිකවණ්ණනාවේ අවසන් කොටසෙහි මේ තෙරුන්ගේ නම සඳහන් කොට තිබේ.* යුද්ධ කරන අවස්ථාවක දී වෙගයෙන් දුවන හටයකුගේ හිස කඩුවකින් පරානා අවස්ථාවක දී වෙගයෙන් දුවන හටයකුගේ හිස කඩුවකින් කැපු විට හිස තැනි සිරුර තවත් දුර දිවිය. අතිකෙක් ඒ හිස තැනි සිරුරට පහර දී බිම හෙවලේ ය. මේ දෙදෙනාගෙන් හිස තැනි සිරුරට පහර දී බිම හෙවලේ ය. මේ දෙදෙනාගෙන් පරාජිකාපත්තිය කාටදැයි ප්‍රශ්නයක් ඉපදුණු විට රස්වසිටි සහ පිරිසේ දෙකෙන් කොටසක් "බිම හෙඳු පුද්ගලයාටය"යි සහ පිරිසේ දෙකෙන් කොටසක් "බිම හෙඳු පුද්ගලයාටය"යි කීය.

මේ අටුවාහි ම තෙරසකවණ්ණනාවහි අභ්‍යන්තරෝපණය ගැන කියුම්න් වෝදනාවක් කරන්නහු විසින් වෝදනාව බන්නාගේ ඉදිරියෝදීම නොකළහාන් එය ස්ථිර නො වන බව දක්වාමින් ගෝදන්තතෙරුන්* කී කරාවක් ගැන දක් වේ.

* 1900 දී මුදික පොන් මෙතැන තිබෙනෙන් "ගොඩකෙර" යන්නයි.

* ඒ පොන්ම මෙතැන්සි "ගොදන්ත" යයි පෙනේ

64. ව්‍යුලාභය සුම්ත මහතෙර

(ඩ්‍රි:ව: 650 - 700 පමණ)

හාතිය රුතු කළ මහසුය පිළිබඳ මහාප්‍රජාවක් පවත්නා අවස්ථාවක දකුණු දෙසු හිසුනමක් සත්රියන් පඩුවන වස්ත්‍රයක් උරහිස තබාගෙන එහි පැමිණියේ ය. හාතිය රුතු ද සැය වැදිමට ආ විට මහජනායාගේ තෙරපිමක් ඇති විය. ඒ හිසුනම මිනිසුන් අතර හිරවුයෙන් උරහිසේ තිබුණු වස්ත්‍රය නො දතිම බිම වැටුණි. සමුහයෙන් ඉවත්ව ගොස කසාවත තැනිබව දන ගත් හිසුනම එය නො සෙවිය හැකු සිතා ආගාව හැර දමා වසන තැනට තියේය. පසුව එතුනට පැමිණි හිසුනමක් ඒ වස්ත්‍රය දක සොරසිතින් ගත්තේ ය. තමුන් පසුව එයින් විපිළිසර වූ ඒ හිසුනම තමාගේ උපසම්පදාව තැනි විය සි සිතා ඒකාරණය විනයධර තෙරවරුන්ට දන්වීය. එකල්හි මහාවිහාරයෙහි විනයධරයන්ට අගු වූ සවිපදියාප්තිධර වූලාභය සුමන නම් මහතෙරනමක් විසි. වස්ත්‍රය ගත් හිසුනම ඒ තෙරුන් වෙත ගොස තමාගේ සැකය විවාලේ ය. "වස්ත්‍රය අයිති හිසුව සොයාගත හැකි නම් කාරණය විනිශ්චය කළ හැකු" සි මහ තෙරුන් තීවිට ඒ හිසුනම පස්ව මහාවිහාරයන්හි සොයා නො දක දකුණු දෙස විහාරයන් හි සොයා වස්ත්‍ර ස්වාමී හිසුනම සොයා ගෙන තෙරුන් වෙත ආයේ ය. අයිතිකාරයා බලාපොරාත්තුව හැරහිය බව දනගත් තෙරනම සොරසිතින් ගත් හිසුවට දිෂ්කට්වාපත්තියක් මිස පාරාජිකාපත්තියක් තැනි දී තිශ්චය කෙලේ ය. (මෙය විනය අටුවාහි දුතියපාරාජිකවණ්ණනාවහ (157) එයි.)

65. කොප්‍රෙම්තොට විහාරයෙහි වස්විසු පණ්ඩ් තමක්.

ගලම්බුතිනු නම් විහාරයෙහි වස් එලකීමට පැමිණි ඒණයේ නමක් හිසුනු ඇසුල පුදුප්‍රාප්‍යාපොදුවස්හි "රහන්ප්‍රලයට තොපැමිණ මවුනාවුන් හා කරා නො කරන්නෙම්" සි

කහිකාවක් කළහ. ගමට පිඩු පිණිස ඇතුළුවෙන විට මුබයෙහි දිය පුරවා ගෙන හියහ. මිනිසුන් පෝදවිස් ආදිය ගැන ඇපුව හොත් වතුර උගුර හිල උත්තර දුන්හ. එසේ තො අයන ලද නම් හැරී යන විට ජලය ඉවත දමා හියහ. මේ තෙරවරුන් නිතර මිනිසුන් හා කථා තොකරන බැවින් "මිනිසුපු කිමෙක් ද, මොවුනු අප හා පමණක් කථා තොකෙරෙන්ද?" ඔවුනොවුන් හාත් කථා තොකෙරෙන්ද" සි සැක සිතා "මුවනොවුන් කථා තොකෙරෙන් නම් සමඟ කරවන්නේමු" සි කථාබස් කොට එකදීනක් විහාරයට හියහ. එහි ගිය ඔවුන්ට දෙනමක් එකතුන සිටිනු දකින්ට තො ලැබුණි. නමුන් ඒ අතරහි සිටි තුවණුනි මිනිසුක් මෙසේ ක්තා: "පිත්වත්ති, කළහකාරයන් වසන තැනක් මෙසේ තොවිය හැක. සැමලු - බෝමලු මනාසේ හමද්දා ලදහ; මුස්නු මනාසේ තැන්පත් කරන ලදහ; පැන් හාතනවල පැන් පුරවා තිබේ" යයි. ඔහුගේ කිම අසා ඒ මිනිසුපු හිජුන්ට කිසිවක් තො කියා හැරී හියහ. ඒ හිජුනු සියලු දෙන ඒ වස්කාලය තුළ දී රහන් බවට පැමිණියහ. මේ කථාව විභ.ග අවුවාහි ක්‍රියාත්මක විභාගවන්නාවහ එයි.

66. සිංහල ශේ අසා රහන් වූ සැටනමක්.

මග අසළ ගොයම් රකින සිංහල දුරියක් කි ජරා - මරණ සංපුත්ත සිංහල ශේ පෙළක් ඇසි ඒ මග ගිය සැවනමක් විද්‍යා හිජුනු ඒ අනුව සිත යොදාවා රහන්වූහ සි වංචිස සංපුත්තටියකථාහි (1-211) කියවේ.

හාවනාවහි යොදුණු තවන් හිජු නමක් විලක බැස නොනුම් මල්කඩින දුරියක් කි:

"පාතො ප්‍රූල්ලිතකොකනදං සුරියාලොකෙන තජ්ඡ්‍යතෙ එවං මනුස්සගතා සත්තා ජරාහිවෙගෙන මද්දීයන්ති"
යන ගාලාව අසා රහන්වී යයි එහිම පෙනේ.

67. නාගමහාවිහාරයෙහි මහෘත්‍ර.

රුහුණේ නාගමහාවිහාරයෙහි ප්‍රධාන සරවිරුත්‍යා සංස්යාගෙන් නො විවාරාම එක් තාගසක් කැරුතුවිය. එසේ අධිගාහීතව සිටි දේවතාවා තෙරුන්ට කිමි උපසුම්යකින් තෙරුන්ට විපතක් පැමිණුවීමට සිතා තමා තෙරුන්ට පැහැදුණු සේ පෙන්වා "මින් සත්වෙනි දිනයෙහි වෙළඳ උපස්ථායක රජ මැරුරන්නේ ය" සි සිහිනොන් කිය. තෙරති ඒ කථාව අන්ත්සුරස්ත්‍රීන්ට කිය. එයැසු දැඩිඹු එකවර හඩන්ට පටන් ගත්හ. රජ "මේ කුමක්ද" සි ඇසු විට තෙරුන් කි කාරණය දකුම් දුන්හ. රජතෙම ද්විජ යන්න පරවා සත්දින ඉක්මුණු පසු තෙරුන්ට කිමි එතුමාගේ අත්තා කුජපෙවිවේ ය. (මෙය විභ.ග අවුවාහි ඇඟුරිභ.ගනිදැයිස (286) යෙහි දක්වේ.)

68. සිතුල්පවිවෙහි රෝගී තෙරතමක්

සිතුල්පවිවෙහි විසු එක්තරා තෙරතමක් බලව්ව වාතරෝගයක් වැළදීම නිසා වේදනාවෙන් කෙදිරිගාමීන් ඔහුනොබ පෙරවෙනෙය. එක් තරුණ හිජුන්මක් "ස්වාමීනි, වේදනාව පවතින්නේ කොතැනද" සි ඇඟිය. "ඇඩුත, එන් වශයෙන් රිදෙන තැනක් නම් නැත; වශතුව අරුම්ණු කොට වේදනාව පවතී" යයි කිය. "ස්වාමීනි, එසේ දන්නා විට ඉවිය යුතු තොවේ ද" සි හිජුන්ම කි විට තෙරතම ඉවියි "සි කියා වේදනාව ඉවුපුවේය. වාතය බලවිත වි පැපුව දක්වා බඩා පැවැතිය. බඩා ඇදෙහි ගොඩ ගැසුණුහ. තෙරතම ඒ හිගුන්මට කථාකොට "මෙපමණ ඉවියීම සැණෑද" සි අසා විද්‍යාන් වඩා පිළියියාවන් සමග රහත්පළය ලබා සම්ඝීවි පිරිතිවියේය. (මෙය සතිපටියානවිභ.ග අවුවා (185) සි 6 මැදුම් සහ අවුවාවේ සතිපටියානවන්නාහි ද එයි.)

මැදුම්සකි අව්‍යාහි සබඩාසවසුන්තවල්ලනාවෙහි මේ කරාව ස්වල්පයක් වෙනස්ව පෙනේ. එය මෙසේයි: „සිඹුල්පවිවේ ප්‍රධාන තෙරනම රාත්‍රී කාලයේ හාවතාවේ යොදු තිසා බවේ වාතයක් හටගනි. එතුමා එය ඉවසිය නො හැකි ව ඒ මේ අත පෙරල්ලි: සක්මන අසල සිටි එක් පිශ්චිපාතික තෙරනමක් එය දක “අුවුත්ති, පැරිද්දා ඉවසන සවහාරි ඇත්තෙක් නොවේ ද” සි කිය. තෙරනම “යහපතු” සි කිය තිය්වලට වැදහොත්තේ ය. වාතය නාහියේ පටන් පසුව දක්වා බව පැළී ය. තෙරනම වේදනාව යටපත් කොට විදුෂන් වඩා අනාගාමියෙක් ව පිරිනිවියේ ය.

69. තිපිටක තිස්ස ස්ථිරිවර.

මෙතුමා තිපිටකය ඇඩකර ගැනීම සඳහා පරනෙරව සියේය. එක් කෙලෙකියෙක් එහි දී එතුමාට සිවුප්පයෙන් උපස්ථාන කෙලේය. හැරි එන අවස්ථාවේදී තෙරනම කෙළුණියාට යන බව කිය. “ස්වාමිති, කොහි විඛ්‍යා යේකද” සි ඇසුවිට “මාගේ ආචාර්යී - උපාධ්‍යායයන් වෙතට” යයි කිය. ස්වාමිති, මට එහි යන්ට නොහැක. මබ තියා මා විසින් බුද්ධයාසනයාගේ ගුණය දන්නා ලදී. මබ හිය කල්හි කෙබඳ හිසුනාමක් කරා එළඹිය යුතුද” සි විවාලේ ය. එවිට තෙරනම “යම් හිසුනාමක් සූචිය යෝවාන් පුද්ගලයන්ද දොලාස් සකඟාගාමී පුද්ගලයන් ද දොලාස් රහනතන් ද විස්තර කොට පෙන්වා බණ කියන්ට සම්පූර්ණ නම් එවුනි හිසුනාමක් ආග්‍රාය කරව” සි කිය. (මෙය සංයුත්ත මහාවග්‍රහවල්ලනාවෙහි ජ්‍යෙෂ්ඨියවග් (iii, 191) යෙහි පෙනේ.

70. ගාමවාසී සුමන දේව මහතෙර.

මෙතුමා ලෝහප්‍රාසාදයේ පහත මාලයේ හිඳගෙන ධ්‍යා උගෙන්වන්නේ අහිඩ්මියට තිදානයක් නැතුදි සි පරවාදීන්ට

තිගුහ කරමින් “එක් සමය හත්වා දැව්වු විහරකි කාඩ්චිංස්ට් පාරිවිජන්තකම්ලේ පෙන්වුකම්බලයිලායා: තතුවා හත්වා දෙවාන. තාවති-සාන. අහිඩ්මිමක්. කලේසි ඇස්ස බිංතා, අනුසලා බම්මා, අභ්‍යකතාධම්මාති” යන්න ප්‍රකාශ යුතු වා අවිසාලින් තිදාන කරාවෙහි පෙනේ.

(මෙය එතුමා ම ගලපා කියු පාටයක් මින ඇංග්‍රීස් පොතක තිබෙන්නක් නොවන බැවින් මෙය තිදානයක් නැත යන්න බිංමට සමන්වී වාත්‍යායක් නො වේ.)

71. මහාගතිගම්‍ය තිස්සදුන්ත මහතෙර.

අවියසාලින් අව්‍යාහි තිදානකයාවෙහි මහාගතිගම් - තිස්ස දත්ත නම් තෙරනමක් මහයෝ වැදිම දඳහා රජෙර යන්නේ නැවේ උඩතටුවේ සිටගෙන මහමුදු බැලිය; එතුමාට මෙතර හෝ එතෙර නො පෙනුණේය; සමන්මල විසුරු සමන්වික් වැනි පෙණ විසිරුදු මහමුදුම පෙනුණි. එටිට මහමුදේ රළවෙශය බලවන් ද මහපටියානයෙහි ත්‍යාමුවය බලවන් දයි සිතන්නා වූ එතුමාට මහමුදේ තෙරක් ඇති බවින් පැවිත්‍ර කුමයන්ගේ කෙළවරක් නැති බවින් වැනි වින් ප්‍රීතියක් උපද්‍රවා එය යටපත් කොට විදුෂන් වඩා රහක් වියයි. කියවේ.

විභාඩිමාගීය ඉඩිවිධතිදෙසයෙහි (403) තිස්සදුන්ත නම් තෙරනමක් හවස නා තතිපට සිවුර පොරවාගෙන ව්‍යුහයේ විදිනු කුමතිව තමාගේ සාධියෙන් එය ලං. කොටගෙන වැනිදේ යයි කියවේ.

* මහාගතිගම් යන්න පි. එ. බාජාන්මහනා ඇදිකු න්‍යාරෝලාජ් කිංචික්ස් මහානාගතිගම් යන ආකාරයෙනි.

72. වුලසමුද්ද මහතෙර.

එක දුරහිස් කාලයක දී ලක්දීව විසු වූල්සමුද්ද තෙරුන් වෙතට සත්සියයක් හිසුපු පැමිණියහ. එය උදයවරුවක වූ බැවින් මේ පිරිසට හිසාව ලැබිය හැකිකේ කොහොතුදි දිවැසින් බැඳු තෙරුන්ට ලක්දීව කිසි තැනක නො ලැබිය හැකි බවත් දැඩිව පැලපුජ් තුවරදී ලැබිය හැකි බවත් දා හිසුන්ට පාතු සිවුරුගන්ට කියා පොලොට හකුලමින් ඔවුන් සමග පාටලීපුත්‍රයට ගියේ ය. හිසුපු පෙර තුදුවූ තුවරක දක "මේ කවර තුවරක් දී"හි තෙරුන්ගෙන් ඇසුහ. "පාටලී පුත්‍රයයි"හි විට "ස්වාමීනි, පාටලී පුත්‍රය බොහෝ දුර නොවේ"හි ඇසුහ. "ඇවැනිනි, මහඹ තෙරවරු දුරතැන් ලංකෙරති"හි තෙරුන් කිවිට "මහාසමුද්‍රය කොහිද"හි ඇසුහ. "ඇවැනිනි අතරමග දී එකතරා නිල් පැහැති දිය පාරක් පසුකොට තාවපුද්"හි තෙරනම කිය. "මහමුද මහත් දෙයක් නොවේ"හි ඇසු විට "මහඹ තෙරවරු මහත්දෙය කුඩා කෙරෙති"හි කිය. (මෙය විශ්වාසීමාගියේ ඉදිනිධියෙහි (403) එයි.)

73. විසුබ මහතේර

පැළපුජ තුවර වැසි විසාධ තැමති කෙලෙසියකට සිංහලද්වීපය වෙතකු මුදුවලින් අංකෘතය, කසාවතින් බැබලන්තේ ය, ගිය ගිය තැනම විසිය හැක: සංඛ්‍යමතවය, සේනාසනපූජනවය, ධම්පුවනුගැනීමය, සේවනයට යෝගා පුද්ගලයන්ගේ පූජනවය යන මෙයින් පුක්තයයි. අසත්ව ලැබී තමාගේ දිනස්කන්ධිය දුදරුවන්ට පාවා දී දාවලුකාණු බැඳුගත් එකම කහවණුවක් ඇතිව ගෙදරින් නිකම් තැව් කොටකට ගොස් තැව් බලාපොරොත්තු වෙළින් මසක් පමණ කඳු ගත කෙලෙය. තමා වෙළදාමෙහි දක්ෂ බැරින් එමාසය තුළ දී අත් තිබුණ කහවණුවෙන් බඩුගෙන වෙළදාම් කොට කුමයෙන් කහවණු දහසක් ඉපදිවිය. ඉන්පසු ලක්දිවා අවිත් කුමයෙන් මහාවිහාරයට පැමිණු සැවිද්ද ඉල්වා පැරිදි

କିରିମ ପଦିନ୍ଦା କ୍ଷିମାଲିକ୍ ଛଲାତ କୈଦିଲିନ୍ତୁ ଲେଖିରିବ ର ଜାଣିଲୁ
ପୋଡ଼ିଯ ଓବିକ୍ଷଳିତି ଗେନ ପ୍ରତିକଳ ତୁମିଯ. "ଶ୍ରୀ ମୋହନ
ଦ୍ୱାରେ ଆଜି ବିବି "କହିଲିଲୁ ଧନ୍ୟକୁ"ଦି କିଯ. "ପୂର୍ବିଦ୍ୱ ବ୍ରି ରଙ୍ଗ
ମେଲା ଶିଲାରଙ୍ଗର କରନ୍ତି ହୋ ହୁକିଯ; ରେ ପେର ରହିଲ
କଲ ପ୍ରତିକଳ କଲ ପ୍ରତିକଳ"ଦି କି ବିବି ହେତେଲେ "ଶିଲାପଞ୍ଚ
ପୂର୍ବିଦ୍ୱିତୀମ ବଳନ୍ତି ପୂର୍ବିଶ୍ରୀଯେ ହିଚ ଅତିନ ହୋଯନ୍ତି"ଦି
କିଯା କହିଲିଲୁଧନ୍ଦି କ୍ଷିମା ମାଲକାଯେହି ରିଙ୍ଗରୁଲା ଦମ୍ଭିଯ. ତାଙ୍କ
ପଢ଼ି ପୂର୍ବିଦ୍ୱ ରହିଲିପଦ୍ମାଵିନ୍ ଲୈଛି ହେତେଲେ ପ୍ରାତିମେଲେକଣ ଦେଖ
ଦୁଇନ ଲଚ୍ଛପଦକ ଗୁରୁଲିରୁତ ପମ୍ପିଲେଯେହି ବ୍ରିଦି ଥିଲାରଯକ
ଚାରମାଟି ବୈକିନ୍ ଲଚ୍ଛମିନ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀବ ଚଂଲାରଯ କେଲେଯ. ହେତେଲେ
କିନ୍ତୁଲେପରିବିବ ଗୋଟ ଚାରମାଟି ବ୍ରିଦି "ହେତ ଦେଖନ ଅନ୍ତରୁକ୍ତକାଳ
ଯନ୍ତେମି"ଦି କିନା ତିନ୍ଦିଲ ହିଯେଯ. ଯକ୍ତମନ କେଲାର ଉଦ୍ଦିଲାଙ୍କ
ଅଦିଗାହିନ ଦେଲିନାଲା ତରଫିର ପଦିଯକ କିମ୍ବାରେତ ଅବନ୍ତି ପାଠନ
ଅତି. ତେରନମ "ମେ କଲିରେକିଦ୍"ଦି ଆଜିଯ. ମମ ଉଦ୍ଦିଲାଙ୍କ
ଦେଲିଯା ଲେତି"ଦି କିରିବ କୁମଳକ ନିଃସା ହବିନ୍ତେହିଦ୍"ଦି ଆଜିଯ.
"ତମ ଲହନ୍ତେଚେ ମେହି ଲଚ୍ଛନ ବିବି ଅମନ୍ତୁତୁଯେ ଲୁହନ୍ତେଲାଏନ ହୁ
ଚମିଲେଯେନ୍ ଲେଲେନ୍ ତମ ହିଯ ବିବି ଉପିଜୁ ନୂଲିକ କଲନ
କରନ୍ତାକ. ନାହର୍ମ ଲିଲା କିଯନ୍ତାକ" ଦି କିଯ. "ଦୁଇନ ମା
ନିଃସା ତୋପର ଚୁନ୍ତାକିମକ ଲୈବେ ନମି ମମ ତଲିକ କଲକ ମେହି
ନଲିନ୍ତନ୍ତେମି"ଦି କିଯା ତଲିକ ଚାରମାଟକ ଲଚ୍ଛମନ୍ତି ପୂରାଙ୍କନ
ବିବି ଦେଲିନାଲା ନୂଲିତନ୍ ହବିନ୍ତି ପାଠନ ଅତି. ତେ ଲିଲା
ତେରନମ ଅମନ ନୂଲିତିଲିଯ. ମେ କୁମଳେନ୍ ଲୁହନ୍ତିନ୍ତୁଯନ୍ତି
ଚୁରଙ୍ଗଶୁଣୁ ହୁମଲିଲିମ ଦେଲିନାଲିନ୍ ଲିହିନ୍ ନଲିତିଲା ଲୈଲିନ
ଲୁହନ୍ତା ଲିହିମ ବ୍ରିଦି ପିରିନିଲିଯେ ଯ. ମେ ଚପାରିରଙ୍ଗମୁ ଲେନ୍ତି
ଶିଲାର ବ୍ରି ବୈଲିନ୍ ଦେଲିଯେ ଲୁହନ୍ତାର ଲେଚେ କ୍ଷିଯ କଲନ. (ମେ
କପ୍ରାବ ଶିଲାରଙ୍ଗମୁକିଯେ ମେତନ୍ତାହୁଲାକପ୍ରାବିପି ଲାଦି.)

74. තිස්ස සාමනෝරුවම

(313) මැදුම්සනි අටුවාහි විතක්කසණයානුසූත්තවන්ගෙන් එයින් මේ කථාව පෙනේ:- තිස්ස සාම්පීර තමයේ දේපාධ්‍යායත්තමා තිස්ස මහාච්ඡාරයෙහි වයයි. යෙරුණකුනා

වරක් තමා උකටලී වූ බව තෙරුන්ට දත්තිය. තෙරනම "මේ විහාරයේ තැමට ජලය දුර්භාගය; මා සිතුල් ප්‍රවිච්ච ගෙනයව" හි කිය. හෙරණ තෙරුන් කැදවාගෙන එහි ගියේය. එවිට තෙරනම "මේ විහාරය අත්‍යන්තයෙන් සංසිකය; මට පුද්ගලික තැනක් පිළියෙළකරව" හි කිය. හෙතෙම යහපතු සි කියා සංයුත්තනිකාය ඉගනීමන් ගුහාවක් ඇද්ධ කිරීමන් තෙරෝක්සිණහාවනාවන් එකවිටම ආරම්භ කොට ගුහාවේ වැඩා අවසන් වත විට සංයුත්තය ඉගනීමන් ද්‍රාන ලැබීමන් අවසන් කෙලේය. වැඩා අවසන් කොට උපාධ්‍යායයන්ට දින වූ විට එතුමා "සාමණේරය, තා විසින් දුක් සේ ගුහාව සාදන ලදී. අද එක් රයක් තෝම එහි වසව" හි කිය. හෙරණ තැන එහි වසන්නේ සංතුස්ථාපාය ලැබ විදුෂන් වඩා රහන්විය. එතුමන් පිරිනිවි පසු ධාතු පිහිටුවා කළ වෙතත්ය නිස්ස සාමණේර වෙතතා යයි ප්‍රකටය.

අංගන්තර එකතිපාන අව්‍යාහි (26) මේ කරාව පෙනෙන්නේ මිට ස්වල්පයක් වෙනස් ලෙසය:- සිතුල්පවිචි නිස්ස හිසුනමට උපසම්පදාවෙන් වස්ගණනක් තැනි කළහි ම අනහිරතියක් උපන්නේ ය. හෙතෙම එය දුරු කරගන්ව නො භැක්කේ තමාගේ ස්විරු සෝදා පොවා පානුය දුම් අල්ලා හිසකේස බා උපාධ්‍යාය තෙරුන් වෙත ගොස් වැද සිටියේ ය. එවිට උපාධ්‍යායතුමා "නිමෙක්ද, මහානිස්ස, නො සතුවූ ආකාරයක් පෙනෙයි" හි කිය. "එසේය, සවාමිනි, මට අනහිරතියක් උපන්නේය" හි කි විට තෙරනම ඔහුට රහන්වීමට හේතු සම්පත් ඇතිව දක් "නිස්සය, මම මහලුය, මට වසන තැනක් පිළියෙළකරව" හි කිය. හිසුනම යහපතු සි පිළිගතන් ය. එවිට තෙරනම එය කරන අතරේ ඉගෙන ගන්නා දෙයන් කම්බන් වැඩිමන් අත්තොහරව" හි ද කිය. හිසුනම ලෙණක් සැදීමට පුදුසු තැනක් බලා එහි දර පුරවා හිනි තබා ගුඩකොට ගබාලින් වටකොට බැඳ දොර - කවුල යොදා සක්මන් කරන තැන් ආදියෙන් යුත්ත කොට ලෙණ නිමවා ඇද පුම් අතුරා තෙරුන් සම්පයට ගොස් වැද "ලෙනෙෂ වැඩා නිම යේ

ය" හි කිය. එවිට "තා දුකගේ කළ ගුහාවහි අද එක දිනප තෝම වසව" හි කිය. එහි හිදගෙන " මා විසින් උපාධ්‍යායන් මනාප වූ දෙයක් කරනලද" හි සිතන ඔහුට ප්‍රිතියක උරඹී. එය යටපත්කොට විදුෂන් වඩා රහන්විය.

මේ දෙක කරා ප්‍රවිණ්ති දෙකකුයි ගැනීමට අවකාශ තැන. එකම ආවායිවරයා ලිප් අව්‍යා දෙකක මෙහැන වෙනස්කම් ඇති වීමට හේතුව කුමක්දයි විමසිය යුතු.

75. විජයාරාමවාසී රහන්තෙරනම

විජයාරාමවාසී එක් රහන්තෙරනමක් හිසුන් දෙනමකට කම්බන් දෙමින් පුතුයක් ගෙනහැර දක්වා "සමුද්දො ප්‍රමුද්දාති හික්බවේ අස්සුතවා පුපුර්තනො හාසති" යන වාක්‍ය නියන්නේ සමුද්ධා සි දහින කොට කිය. ඉන් එක් හික්ෂුනමක් "ඇඹාලිනි, සමුද්ධ නොවේ, සමුද්ද යයි කිවිට තෙරනම "සමුඩ යයි කිවන් සමුද්දය සි කිවන් අපි ලවණ සාගරය ගනීමූ; තෙපි වනාහි ව්‍යුජ්ජන සොයන්නේ වවි, අපි සොයන්නේ නොවිවි; එ බැවින් මහාවිහාරට ගොස් උගන් හිසුන් වෙතින් ව්‍යුජ්ජන යෝධනය උගනිවි" ය සි කියා මුවන්ට කම්බන් නො දී එටත් කෙලෙය. (මෙය මැයි 19 පාඨ අව්‍යාහි කින් හිසුන් තවන් නාවහිනී (828) පෙනේ.

76. මහාවිහාරයෙහි රහන් තෙරනමක්.

ව්‍යුමුබතිස්ස (හෙවන් සඳමුහුණු) රුජගේ කාලයේ දී මහාවිහාරයෙහි ඇස්සේනීම අඩු රහන් සංසස්පරිරනමක් විය. රජතෙම තෙරුන් පරික්ෂා කරනු කුමතිව හිසුන් පිඩුවිස්ස සිය අවස්ථාවක විහාරයට ගොස් නිශ්චලිව තෙරුන් වෙත ගොස් සර්පයකු මෙන් භැහෙන සේ තෙරුන්ගේ පය ඇල්විය. තෙරනම ගල්කණු වක් සේ නිශ්චලිව සිටගෙන "මෙහි

කවරෙක්ද”යි ඇසිය. ස්වාමීනි, මම තිස්සයා වේම්”යි කිවිට “තිස්සය, තාගේ සුවද හමනවා නොවේද”යි ඇසිය. (මෙය මැදුම් සහ අමුවාහි ජබ්බිසොඩන සුත්තවණ්ණනා (869) වෙහි එයි.

77. ගෝනුරවිය හෝ මෝරත්තාල ස්විචර.

මේ ස්ථ්‍යිරතුමන්ගේ මතයක් මහාසිට තෙරුන් විසින් බිඳිනු ලැබූ ආකාරය මැදුම්සහි අමුවාහි මහාපච්චත්තවණ්ණනා (463) වෙහි පෙනේ.

78. සැකිරියෙහි දෙබැනෙරවරු.

සැකිරියෙහි සොහොයුරු තෙරදෙනමක් විසුහ. දෙවුනෙර නම බුතාංග රකින්නෙක් විය. එක් දිනක් කණීවු තෙරනම තමාට ලැබූණු උක්ගස් කැල්ලක් රගෙන දෙවු තෙරුන් වෙත ගොස් එය වැළඳව් මැතවුයි කී විට “මිනු නැතු”යි කිය. “කිමෙක් ද ස්වාමීනි, එකාසනිකවෙන් ද”යි බාලතෙරුන් ඇසුවිට තමා පණස් අවුරුදුක් ඒ අයය රකි තමුන් ඒ බව සොහොයුරාවන් අභ්‍යන්තර නො කුමති වූ වැඩිමහු තෙරනම උක් කැඩැල්ල රගෙන වලදා කට සෝදා තැවත බුතාංගය අධිෂ්ථාන කොට හියේය. මෙය මැදුම් සහ අමුවාහි රථිනිතසුත්තවණ්ණනාවහ (350) එයි. අංගත්තරජ්‍යාත්මක අමුවාහි (44) ද වෙනසක් තැනිව පෙනේ.

79. කොටගෙලවයි තිස්ස මහතෙර

කෝටපබිතවිභාරවාසී තිස්ස ස්ථ්‍යිරතුමා වනාහි කෝටපබිතවිභාරවාසී තිස්ස ස්ථ්‍යිරතුමා වනාහි ආණාජාණයිය වඩා රහන් වූ බැවින් තමාගේ ආයුස්සාකාරය පවත්නා කාලය දාන සිරුර පිළිදෙශීම කොට හැඳිම පෙරවීම් පවත්නා කාලය දාන සිරුර පිළිදෙශීම කොට හැඳිම පෙරවීම්

සකස් කොට ගෙන නියමිත කාලයෙහි පිරිනිවියේ ය සි විශුද්ධිමාහියේ අනුස්සයනි කම්මලටියාතනිදෙළයෙහි (292) ලාඟ.

80. සිතුල්පවිවේ දෙබැනෙරවරු.

සිතුල් පවිචිත විසු සොහොයුරු තෙරදෙනමගෙන වැඩිමහු තෙරනම පසලොස්වික් දිනක දී පාමොස් දෙසා හිසුන් පිරිවරා තමාගේ වායස්ථානයට හියේ සකමනට බැඳ සඳ එළිය දැක තමාගේ ආයුස්සාකාරය බලා හිසුන් අමතා “තොප විසින් කොයි ආකාරයෙන් පිරිනිවිත තැනැත්තෙක් දක්නා ලද්දහුද”යි විවාලේ ය. ඇතුළු කෙනෙක් “හිදගෙන පිරිනිවිත්තන් දුවු වෙමු”යි කිහි. තවත් කෙනෙක් “පළහබැඳගෙන පිරිනිවිත්තන් දුටුමු”යි කිහි. ඉක්කිනි තෙරනම “මම දත් තොපට සක්මන් කරමින් පිරිනිවිත්තනු පෙන්වන්නෙම්”යි කියා සක්මන් හරහා ඉරක් ඇද “මම මේ සක්මන් කෙළෙවිරින් එහා කොණට ගොස් හැරී එත්තේ මේ ඉරළහට පැමිණ පිරිනිවිත්තනීම්”යි කියා එසේ ගොස් හැරී ඇවිත් ඒ රේඛාව පැහැ කෙනෙහි පිරිනිවියේ ය. (මෙය විශුද්ධිමාහියේ ආණාජාණයිය විස්තර කළාවෙහි (292) එයි.

81. බැමිණිතියාසායකල්භි පිරිනිවි සුවිසිදහසක් හික්ෂුනු.

බාහ්මණතිස්ස හය පැමිණිකාලයෙහි සිතුල්පවි මහාවිභාරයෙහි දොලොස්දහසක් හිසුපු විසුහ; තිස්ස මහාවිභාරයෙහි ද එපමණ ගණනක් විසුහ. එක් එක් විභාරයෙහි එහි වැසි හිසුන්ට තුන් අවුරුදුකට සැහෙන තරම් බාතාස රස්කොට තිබුණ තමුන් කුම තැනිව ඇරිදින මහමියන් රැක් අවුන් දෙතුන්හිම තිබුණු බාතාස රායිය එක් රයක දී කා දුමුහ. සිතුල් පවිචිත හිසු පිරිස ඒ කාරණය දනා

නිස්සමහාරාමයට ගොස් ජීවත්වෙමු හි කියා එකියන්ට පිටත විය. නිස්ස මහාරාමයේ පිරිස සිතුල්පවිචට ගොස් ජීවත්වන්නේමූ හි සිතා එහි යන්ට පිටත විය. මේ දෙපිරිස අතර මහ ගම්හිරකන්දර නම් තැනැදී මූණ ගැසී කථාබස්කොට දෙනැන්හිම දන්වැට විනාශ වූ බව දන “එහි ගොස් කුමක් කරමුද”හි කියා ගැසුරු කදුරුවනයට ඇතුළුව තැනින් තැන හිදගෙන ඒ ඩුන් ආකාරයෙන් ම පිරිනිවියා හ. හය සංසිද්ධු පසු හිසුප්පයෙන් තෙමේ ඒ තෙරවරුන්ගේ බාංශ එක්කොට පිහිටුවා වෙත්තායක් කරවිය. (මේ ප්‍රවාන්තිය විභංග අව්‍යාපි ක්‍රාණවිභංගනිද්දෙසයෙහ (314) එයි.)

82. සර්පයකු ද්‍රූජ්ට කළ පිණ්ඩාතිකතෙර

ගවරවාල අංගණයෙහි නිස්නමක් හිසුප්ප වස් එළඹ අඩමසක් පාසා පෝයදිනයන් හි වතුපවිචයසන්නාස හාවනාරාම අරියවංශය දේශනා කළහ. එක් පිණ්ඩාතිකතෙරනමක් එහි දහම් දෙසන අවස්ථාවක පැමිණ තරමක් දුරින් ආවරණය ඇති තැනක ඩුන්නේය. ඉක්තින් එක් කෙළිස්සෙක් එතුමාගේ කෙන්ඩිය ද්‍රූජ්ට කෙලේය. තෙරනම උං අල්ලා පසුමිනියක දමා බැඳ තබා ධම් ගුවන්යට බාධාවක් නො කොට විෂවේගය උපුදායෙන සිටියේ ය. අරුණ තැනෙන වේලෙහි බණ අවසන් වීමත් තෙරුන් අනාගාමී එලයට පැමිණීමන් විෂය ගැරියෙන් පිටවී පොලොවට බැසීමන් යන තුන එක විටම සිද්ධ විය. (මේ කථාව අංගන්තරතිකතිපාත අව්‍යාපි (385) එයි. මෙහි 15 අංකයෙහි දක්වන සංයුත්තහාණක වූලසීව තෙරුන් පිළිබඳ කථාව ද බැලිය යුතු.)

රසවාහිනී ග්‍රන්ථයෙහි මේ කථාව ස්විල්පයක් වෙනස් ලෙස පෙනේ. එහි මෙසේ කියවේ :- සිංහල ද්වීපයෙහි මාගම නොයෙක් සියගණන් හිසුප්පන්ට වාසස්ථාන වූ මහවැව නම් විහාරයක් විය. එහි අවුරුදු පතා අරිවංශදේශනාව

පැවැත් වූ බැවින් එය ඇසීමට බොහෝ දුර්ජ්‍ය මිනිසුප්ප පැමිණීයහ. කුඩාබර්ජ පෙදෙස වැඩි එක්තරා තෙරනමක් ද බණ ඇසීම පිළිස එහි ශියේ මලුවෙහි අවකාශයක් නො ලැබ මහ පිරිසගේ කෙළවරෙහි මලුවෙන් පිටත තැනපදුරුස ඇති තැන සිට ගෙන මහන් ප්‍රීතියෙන් බණ ඇසීය. රාත්‍රියේ දී ඒ පදුරු උන් පොලහෙක් තෙරුන්ගේ තවටම ද්‍රූජ්ට කෙලේය. තෙරනම එනැනින් ඉවත්ව නො ගොස් සර්පයා අල්වා වහන පසුමිනියේ දමා බැඳතබා බණ ඇසීය. පසු දා උදා සර්පයා හිසුප්පන්ට දක්වා ඔවුන් විසින් කොයිවේලදී උං අල්වත දද දයි ඇසුවිට තිදාන කථාරමිහකාලයේ දී යයි කිය. ඉක්තින් සත්‍ය ක්‍රියා කොට විෂ බස්වා ගන්නේ ය.

83. කුපුම්බියප්‍රත්තතිස්ස මහතෙර.

සැවැනුවර හත්ලිස්කොර්ටියක් බනය ඇති කෙළේප්පුවයෙක් ඒ සියල්ල භුර පැවැදිව වනයක විසි. ඒ තෙරනමගේ බාල සොහොයුරා ගේ භායිව තෙරනම මැරිම සඳහා පන්සියයක් සොරුන් ගැවීය. ඔවුන් එහි ගොස් තෙරුන් වටකරගත් විට තෙරනම “කුමක් සඳහා අවුද”හි විවාලේය. “මබගේ ජීවිතය තසන්ටය”හි ක්‍රි විට “පිත්වතිනි, ඇප්‍රයක් ගෙන අද එක් රෙයක් ජීවත් වීමට මට අවකාශ මැත්වු”හි කිය. “මෙතැන්හි මබට ඇප දෙන්නේ තවිරෝද්‍ය ඇසු විට තෙරනම ලොකු ගලක් ගෙන තමාගේ කළවා ඇට දෙක බිඳී ”ලපාසකවරුනි, මේ ඇපය සැපුහේ දී”හි ඇසීය. සොරු සක්මන් කෙළවර ශිති ගොඩක් ගසාගෙන උත්ස. වේදනාව යටපත් කොට ගෙන තමාගේ ශිලය විමසු බලන ඕහට පිරිස්ද ශිලය නිසා ප්‍රීතියක් හටගනි. ඉක්තින් විඩු අරුණ තැනෙන්ට කළහි රහත්ලැලයට පැමිණයේ මේ ප්‍රීති වාක්‍යය ප්‍රකාශ කෙලේය.

"උහො පාදානී හින්දිතා සක්‍රියාලිස්සාම් වෛ අනු; අව්‍යාපිත්‍යෙනු හරායාම් සරාග මරණය අනු."

එවාහෂ වින්තයිතාන යථාගුත්තං විපස්සිය. සම්පත්තා අරුණුග්‍රැමහි අරහත්තමපාපුණි."

(පා දෙක බිඳ මම තොපට යටත් වෙමි. මම රාග සහිත මරණය පිළිකළ කරමි. මෙසේ සිතු මම යථාතත්ත්වය විදරුගතා කොට අරුණ තැනෙන කළේහි රහන් බවට පැමිණියෙමි.)

(මේ කථාව මැදුම් සහි අව්‍යාච්‍යාවේ මූලප්‍රාණ්‍යාසයේ (210 වෙති පිට) සතිපටියානවන්තාවහි ද දික්පහි අව්‍යාච්‍යාවේ මහාසතිපටියාන වණ්ණතාවහි (537) ද දක්වන ලදී.) විසුද්ධීමග්ගගන්සේ තමැති පාලිපොතෙහි වනාහි මේ තෙරනම ලක්ශීව විසුවෙකු සි කියා තිබේ. එහි දක්වන කථාව මෙසේයි :- සිංහලද්වීපයෙහි යොහොපුරෝ දෙදෙනෙක් එකම ප්‍රවුලක් තබාගෙන විසුහ. එයින් එක් යොහොපුරුණ කළුරිය කළ විට අනිකා කළකිරී ප්‍රවුල හැරදමා ගොස් පැවිදී වි වනායෙහි විසි ය. මහුගේ හායාව තැවත පුරුෂයකු පාවාගත්ට කැමුත්ති "මේ හික්ෂුව ජිවත්ව සිටිය ද මට පුරුෂයකු පාවාගත තොහැක. එබැවින් මොඟු මරවා මාගේ අදහස ඉවු කරගත්තෙමැ සි සිකා අල්ලස් ද විධකයන් පිටත්කර යුතිය. ඔවුන් එහි හිය විට තෙරනම කුමක් සයදහා කොහි සිට අවුද සි විවාරා "මබ මරන්ට" අවෙමු සි කිවිට තමාට එක් රයක් හිවිතදානය සයදහා ඇපයක් වශයෙන් තමාගේ පා දෙක තිබුවි යයි කිය. යොරු පා දෙක බිඳ ඉවතට හිය හ. තෙරනම විදුෂුන් විභා රහන් වූ පසු එක් එක් දෙකාවෙක් අම්බාදක ගම වැසි එක් මිතිසකුට තෙරුන්ගේ පැමිණීම දහුම් දුණි. ඒ මිතිසා උදාසන ම ප්‍ර්‍රේන් ආහාරයක් සම්පාදනය කර ගෙන අවුත් තෙරුන් වැද එය පිළිගැනීමිය. තෙරනම ප්‍ර්‍රේන් වූ ආහාරය දක් කරුණු විමසුයේ ය. මිතිසා සිදු වූ සියල්ල කිය. එවිට තෙරනම "විෂ ධන්. අංගවිරස්ස හෙතු" යනාදි ගාරාව කියා ඒ ආහාරය ප්‍රතිසේෂප කෙළේය. එවිට උපාසක්‍යා වැට් තිබුණු අඩ ගෙන පානයක් සාදා පිළිගැන් විය. තෙරනම එය බී

ඡේපට තෙරුන්ගේ හාජාවට විභා පහන් ය. තොයෙක් තැන ව්‍යාකරණ දේප ද දක්නා ලැබේ. මේ පොත ගැන ලක්වූයි අපට දහුමක් තැනිව තිබෙන අතර 1950 ජේ ද ලෝක ගොද්ධ සම්මේලනය සයදහා මෙහි පැමිණී ප්‍රතානුවර පාලිමහාවායි එ.වී. බාපාත් (එම්. ඒ. එ. එම්. ඩී.) මහතා මෙහි ද එයින් පිටපතක් ලබාගත්තේ ය. ඒ පිටපත වනාහි බුරුම රටේ ද ඒ අකුරෙන් ලියා ලක්දීවට ගෙනෙන ලද්දකි. මාගේ උපකාරය ඇතිව වූස්සේ පුදරුගතාරාමයෙහි තිබේ එය යොයා ගත්තා ලදී. ඉත්පසු පින්විත්තේ සයදරුලාකර පිරිවෙන් ද අම්බලම්ගොඩ අසල උස්මුදුලාවේ තිශ්‍රීධාරාමයේ ද සිංහලයෙන් ලිපු පිටපත් දෙකක් ඇති බව දනගතට ලැබේ එවා ද ලබා ගෙන පොත් තුන සයදා බලා ඇදර කෙළේම්.)

84. අම්බබාදක මහාතිස්ස මහතෙර.

යලුවාක්ත විසුද්ධීමග්ගගන්සේයෙහි මේ කථාව ද පෙනේ. සිංහලද්වීපයෙහි දුර්ගිජ්‍යයක් පවත්තා කළහි මහාතිස්ස නම් තෙරනමක් තමන් විසු පෙදෙසේ ආහාර තැනි බැවැන් තමන් උපන් ගම වූ අම්බබාදක තම් තැනට යන්නේ සත්ධිනක් තිරාහාර විය. ගම අසලට පැමිණ වෙනෙසට පත්වූයේ ගෙඩි ඇති අඩ ගසක් යට වැට් පුන්නේ ය. අඩගෙඩි එතුමන් හාන්පස වැටුණ තමුන් එතුමා එවා ගෙන තො වැළදිය. ඉක්තිනි එක් දේවතාවෙක් අම්බබාදක ගම වැසි එක් මිතිසකුට තෙරුන්ගේ පැමිණීම දහුම් දුණි. ඒ මිතිසා උදාසන ම ප්‍ර්‍රේන් ආහාරයක් සම්පාදනය කර ගෙන අවුත් තෙරුන් වැද එය පිළිගැනීමිය. තෙරනම ප්‍ර්‍රේන් වූ ආහාරය දක් කරුණු විමසුයේ ය. මිතිසා සිදු වූ සියල්ල කිය. එවිට තෙරනම "විෂ ධන්. අංගවිරස්ස හෙතු" යනාදි ගාරාව කියා ඒ ආහාරය ප්‍රතිසේෂප කෙළේය. එවිට උපාසක්‍යා වැට් තිබුණු අඩ ගෙන පානයක් සාදා පිළිගැන් විය. තෙරනම එය බී

පසු "ස්වාමීනි, ගමට වැඩිය මැනවැ"සි උපාසකයා කිය. "පිත්තිත, මට යන්ට ගක්තිය නැතු"සි කිවිට හෙතෙම තෙරුන් පිට උඩි නාවා ගෙන තියේ ය. එසේ යන තෙරනම මෙසේ සිති:-

"මා ඔසවා ගෙන යන මේ උපාසකයා මාගේ පියා තොවේ, මව තොවේ, නැයෙක් ද තොවේ; සිල්වතෙක් තිසා මා මෙසේ ගෙන යයි" යන්න සිතා සංවේග උපදවා මූහුගේ පිට උඩින් යදි ම විදුෂුන් වඩා රහන් විය. ඉක්තියි උපාසකයා තෙරුන් වීවරගුම්බ විහාරයට පමුණුවා සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කෙළේ ය. විශුද්ධී මාර්ගයේ ශිලනිර්දේශයෙහි මේ තෙරුන්ගේ නම පමණක් දක්වන ලදී.

විශුච්චිමග්ගටිකාවෙහි මේ කජාව ස්විල්පයක් වෙනස් ව පෙනේ:

(මුද්‍රා පොන් 77-78 වෙති පිටෙහි) මහාතිස්ස තෙරනම දුර්හික්ෂ කාලයක දී මග යන්නේ අහර නැතිකමින් හා ගමන් විඩාවෙන් දුව්ල වූයේ ගෙධි ඇති අඩ ගසක් මුල වැදහාන්ගේ ය. වැළැණු බොහෝ අඩ ගසයට වූහ. එක්තරා වෘත්‍ය උපාසකයෙක් තෙරුන් වෙත ගොස් වෙහෙය දතා අම්බපානයක් සඳා පොවා තෙරුන් තමාගේ පිට උඩි නාවා ගෙන වසන තැනට ගෙන තියේ ය. තෙරනම ඒ අවස්ථාවේ දී උඩින් කි යේ "න පිතා න පි නො මාතා" යනාදිය සලකා විදුෂුන් වඩා රහන් විය.

85. පියන්ගළ්ලේ වුලනාග මහතෙර (වළුගම්බා රුජ කල)

අනුරාධපුරයෙහි විසු මෙතුමා බැම්ණිතියාසාය පැමිණි විට උපස්ථායක පවුලක සොහොයුරන් පත්දනකුන් හා සොහොයුරයක් විසින් පිටිසරට කැඳවා ගෙන යන ලදින්

උපස්ථාන කරන ලදයි රසවාහිනියෙහි ප්‍රථම ජයම්පතික වස්තුවෙහි කියවේ.

86. තිස්සමහානාග මහතෙර.

රුහුණු රට කුටිමිනිය විහාරයෙහි සංසනායක වූ "තිස්ස මහනාග" තම් තෙරනමක් විය. එක් දිනක් එනුවා අමරලෙණවැයි තිස්ස තම් රහන්නම වෙත ගොස වැද තුන විට රහන්තෙරණුවේ පාථිග්රනව විසිමේ දොස විස්තර කොට කිහි. එවිට මහානාග තෙර එතුමන්ගෙන් කමවහනක් ගෙන සිය අරමට යාමට පිටත් විය අතර මග දී තපුරු ඇතෙක් මග අවුරා ගෙන සිටියේ එකෙනෙහි මහ වැශ්යක් ද ඇති විය. තෙරනම ඇතා කෙරෙහි මෙමත් පැතිර විය. එවිට ඇතා තෙරුන්ට වැස්සෙන් පීඩාවක් තො වෙනසේ එතුමන් පා සතරට මැදිකර ගෙන සිටියේ ය. තෙරනම එතැන් හිඳගෙන ම විදුෂුන් වඩා පොලොව කම්පාකරවීමින් රහන් විය. (මෙය රසවාහිනියේ තිස්සමහානාග වස්තුවෙහි කිය වේ.)

87. පිතමල්ල මහතෙර

පිතමල්ල නමැති පොරබැඳීමේ දක්ෂයක් ඉන්දියාවේ රාජ්‍ය තුනක දී තමාගේ දස්කම් දක්වා දිනුම් ලකුණු (පතාක) ලබා ගෙන ලක්දිවට අවුත් රුජ බැහැදුක රාජ්‍යනුග්‍රහය ලැබූ මෙහි වසින්නේ එක් දිනක් ලේඛිකාසන ගාලාවේ දොරටුව් අසුලින් යන්නේ එහි දහම් දෙසු තෙරනමක් කිසු "මහණෙති, රුජය තොපගේ තොවේ; එබැවින් එය දුරු කරවි; දුරු කළ එය තොපට බොහෝ කළක් හිත පිශීස පවත්නේය" යනාදි දෙශනාව අසා "රුජය මාගේ තො වෙළු, වෙදනාදියන් මාගේ තොවේ ම්‍රු" යන්න අක්ෂස්සක් මෙන් ගෙන මහාවිහාරයට ගොස පැවැදි වී උපසම්පදාව ලබා උහයප්‍රාතිමොෂය ඉගෙන

නිස්තමක් හිජ්‍යුන් සමග "ගවරවාලය අංගණ" නම් තැනට ගොස් මහඟදම් කෙලේ ය. සක්මන් කිරීමට පා දෙක පුරුවල වූ විට දනු දෙකෙන් සක්මන් කෙලේය. රාජී කාලයේ දී එක් මුව වැද්දෙක් එතුමන් දක මුවෙකුදී සිතා හේලෙන් ඇත්තේ ය. එය සිරුර පසා කරගෙන ගියේ ය. තෙරනම හේලෙලය ඉවත් කරවා තුවාලයේ කටවල් තණවුටි වලින් අපුරවා තමා ගලක් මතුපිට තබන්ට සලස්වා අවකාශ ගෙන විදුෂුන් වඩා රහන් විය. ඉක්තිනි කුරිමේ ගබායෙන් හිජ්‍යුන් ගෙන්වා රහන් වූ බව දහුම් දී ප්‍රීතිවාක්‍ය වශයෙන් මේ ගාථාවන් කියයි:-

"හාසිනං බුද්ධසෙටියස්ස සබ්බලොකග්ග්වාදිනො
න තුමහාකං ඉදං රුපං තං ජහෙයාථ හික්බවො
අනිච්චා වත සංඛාරා උප්පාද - වයධම්මිනො
උප්පත්තින්වා නිරුණුන්ති තෙසං වූපසමා සුබො"

මේ කථාව දික්සාහි - මැදුම්පහි අටුවා දෙකිනි සතිපටියාන සුත්‍රවීත්තාවන්හි දක්නා ලැබේ.

48. මහාසංඝරක්ඩිත මහතෙර

උපසම්පදාවන් සැවවස් ඉක්ම වූ මහාසංඝරක්ඩිත තෙරුන් මරණ ම්‍යුද්වකයෙහි නොත් කළේහි හිජ්‍යුනු රසේව එතුමන් ගෙන් මාර්ගලිලාධිගමය ගැන විවාහය. තෙරනම "මට ලෝකෙන්තර ධමියක් තැනැ"දී කිය. එවිට උපස්ථාන කරන තරුණ හිජ්‍යුනම "ස්වාමීනි, ඔබ රහන්ව පිරිනිවෙන්තාහ සි සිතා භාත්පස දොලොස් යොදුන් ප්‍රදේශයකින් මිනිසුන් එස්ව සිටිති. ඔබගේ පෘථිග්‍රන මරණය මිනිසුන්ගේ කළකිරීම පිණිස වන්තේය"දී කිය. "ඇැවැතිනි, මම මෙතේ බුදුන් දකින්නෙම් සි සිතා විදුෂුන් නො වැඩුවෙමි. එසේ නම් දකින්නෙම් සි සිතා විදුෂුන් නො වැඩුවෙමි. එසේ නම් හිජ්‍යුනම තෙරුන් වාචී හිඳුවා අවකාශ ඇති කරව"දී කි විට හිජ්‍යුනම තෙරුන් වාචී

තරවා පිටතට ගියේය. තෙරනම ඔහු නිකුම් රිජස ම රුණ බවට පැමිණ අසුර ගැසී ය සංසයා රයි "ස්ථාතී, මෙවැනි මරණාසන්න කාලයක ලෝකෙන්තර ධමිය තැද වූ ඔබ විසින් දුෂ්කර දෙයක් කරන ලද"දී කිය. "ඇැවැතිනි, මෙය දුෂ්කර වැඩික් නොවේ; මිට වඩා දුෂ්කර දෙයක් මම තියමි:-

මා පැවිදී වූ තැන් පටන් සිහි තැතැව තුනුවනීන ඡල වැඩික් ගැන නොදනිම්"දී කිය. (මේ කථාව විශ්වාසාර්ථකය සිලනිර්දේශයෙහි එයි.)

49. බණ්ඩවෙලවිහාරයේ පධානියමහතෙර

මැදුම්පහි අටුවාහි සබ්බලාසවසුත්තාවෙහි මේ කරාව පෙනේ. බණ්ඩවෙල විහාරයේ කණීකාරපධානසරයෙහි අරිය විස සුත්‍රදේශනාව අසුම්න් සිටි මේ තෙරුන් පර්පයෙක දෙන කෙලේය. තෙරනම එය නො සලකා පැහැදුෂු සිතින් බණ ඇසි. විෂවේගය දරුණු වූ විට තෙරනම උපසම්පදාව ලැබූ තැන්පටන් ශිලය බලා පිරිසිදු සිල ඇති බව දක මහන් ප්‍රීතියක් උපදාවා ගත්තේ ය. එකෙනෙහි විෂය සිරුරෙන් පිටතට තික්ම ගියේ ය. තෙරනම සිත් එකක බව ලබා විදුෂුන් වඩා එතුනා දී ම රහන් විය. (පධානිය යන්න සාංඛාතාමයක් නොවේ. සම්පාදනවාවෙහි යොදුණ පුද්ගලයෙක එයින් කියවේ.)

50. සිතුල්පවිවේ විකශේෂ විසු තෙරදෙනම

සිතුල්පවිවේ දෙනින්ති ගෙයක් තුළ තෙරදෙනමක් විසු තැ. මාසේපෝරය ද වැසිව්‍යාකුලින් අහස අදුරුවීම ද පැවැති එක රාජීයක එක් තෙරනමක් අතික් තෙරුන්ට කරාක්‍රාම

"ස්වාමීනි, මට දත් වෙතත්මලුවේ මල් ආසනයේ තිබෙන නොයෙක් පැහැති මල් පෙනෙනි" යි කිහි. අතික් තෙරනම "ඇඩුත්ති, එය ආස්ථියක් නොවේ; මට මහමුදේ යොදුනක පමණ තුන්හි වසන මත්ස්‍යයෝ ද කුස්බන් ආදි අත්‍ය සත්‍යයෝ ද පෙනෙනි" යි කිය. (මෙය වතාහි දිවැසින් දතිමක නොවේ. විදුෂුන් වඩාත්තන්ට ගාහාය පිරිසිදු විමෙන් ඇති වන ආලෝකයෙන් පෙනීමකි. මෙය විද්‍රෝගනාවට බාධක වූ උපක්ලේශයක් සේ පෙන්වා තිබේ. විශුද්ධිමාර්ගයේ මගාමග්‍රැහණයාණුස්සන විසුද්ධිනිද්දෙපයයෙහි මේ කාලාව පෙනේ. (ඉං, 634 පිට) ද්විකුඩිවිගහ (දෙළින්ති ගෙය) තම ගෙ මැදින් ගෝණී රෙදී ගසා වෙන් කළ එකකුදී විසුද්ධිමග්‍රැහණයෙහි කියන ලදී.)

91. බහුලමස්සු තිස්ස මහතෙර (කාචන්තිස්ස රජු කල)

පුණ්ණයාලකාවියක (-පුන්හල් කොටුව) තම් ගම අසල පිහිටි සහිතිව්‍යාරයෙහි පන්සියයක් සිඡ්‍යායන් ඇති "බහුලමස්සුතිස්ස" තම් තෙරනමක් විය. කළගුරුපවිච අසල තිස්ස මහාව්‍යාරයෙහි විසු ඔම්මදින්න රහත් තෙරනම පන්සියයක් රහතන් සමග මණිනාගදීප වෙතත්‍යය වැදිමට යන්නේ ඒ විභාරයට පැමිණියේ ය. පසු දා ඒ පන්සියනමත් සැහිරිව්‍යාරවාසී පන්සියනමත් පුන්හල් කොටුවේ සිවුගෙයකට දත් පිළිස හිය විට ඒ දහස්තමටම සැහෙන තරම් නා මස දීම තිසා ආගත්තුක සික්ෂුන්ට සැකයක් ඉහළී ඒ කාරණය බහුලමස්සුතිස්ස (මහදැලියා තිස්) මහතෙරුන්ට දැනුම් දුන්හ. සිටාණන් පසුදා ඒ සහිතිරසට එසේ ම දත්දුන් විට අනුමෝදනා බණ කියන ඔම්මදින්න තෙරණුවේ ප්‍රාණ්‍යාතයයේ දොස් දක්වමින් බණ කිහි. එයැසු සිවුනෙම "ස්වාමීනි, මේ සාවේ අප විසින් මරණ ලද්දාහු නො වෙති. මාගේ ගෙයි කිසි විටක්හා මස වලින් අඩුවක් නො වන්නේ ය. එය කෙසේ

පහළ වන්නේද" යි අපි ම තො දතිමුඩි කිය. එවිට මහතෙරනා දුර් කමිය බලා පුදුමුත්තර බුද්ධිකාලයේ ද දත් නා මෘස් තිසා මෙසේ ලැබෙන බව ප්‍රකාශ කෙලේය. (මෙය රජ්‍යාධිකිරිය බම්මදින්න වස්තුවෙහි පෙනේ. සක්‍රමාලංකාරයෙහි කියවිරුද්‍ය මේ මහදැලියා තෙරනම යොහොමිර විභාරයෙහි විසු බවයි.)

92. ගේතම මහතෙර (දුටුගැමුණු රජු කල)

දුටු ගැමුණු කුමරුට තම් දෙන මංගලයේ ද 1008 තමක් හික්ෂුන්ට සංස ස්ථානිකියේ ගේතම නම් තෙරනමකි. කුමරුට සරණයිල් දෙන ලදින් ඒ තෙරුන විසිනි. ඒ තෙරනම පුවහුදිවිහින විසු බව "පියාගුදීරලෝම් සික්බාපදායකා ගොතමනේරා" යන රසවාහිනි විවන වලින් පෙනේ. දුටුගැමුණු රජු වුල්ලාගණිය පුද්ධයෙන පැරදී සැහැලී ගොස් වනායෙහි සිටින විට දත් පිළිගැනීමට ආහ්‍ය බොධිමාත්‍යමහාතිස්ස තෙරයයි අංගත්තර අව්‍යාහි කියන ලද තමුන් රසවාහිනියෙහි කියවෙන්නේ මෙකී ගෝතම තෙරුනයේ තියමය ලෙස එතුමන්ගේ අතවැසි තිස්සකුටුම්බියපුත්ත තෙරුන එතු බවයි.

මහාවංශයේ 22 වෙනි පරිවිශේදයෙහි ද ගෝතම මහතෙරුන් කුමරුට පන්සිල් දුන් බව කියු වේ. එහි ම 24 වෙනි පරිවිශේදයෙන් සැහ වී ගොස් සිටිය ද දත් පිළිගැනීමට පැමිණියේ රසවාහිනියෙහි ක් කුටුම්බිකපුත්ත තිස්ස තෙරුන් බව ස්ථිර වේ. මහාවංශයෙහි මෙසේ දක්වේ. "රජහට සික්‍යා දුන් ස්ථානිකියේ පුවහු දිවිහින වසනසේක් ඒ යධිය දිවක්කින් අසා කෙළෙසිපුත් තිස්ස තෙරුන් එහි තියෙක කළ සේක. රජතෙමේ බතින් පිරු පය තෙරුනට දුන්නේ ය. උත්වහන්සේ වහා අනසින් වැඩි ගොතම තම් තෙරුනට දුන් යේක."

පුද්ධයෙන් පසු රජුගේ පසුතැවිල්ල සංසිද්ධීම සඳහා රහත් අවනමක් එවත ලද්දේත් පුවහු දිවයිනේ සංසයා විසිනි.

93. ගෝධගත්තතිස්ස මහතෙර

තිස්ස කුමරා ගැමුණු රජු හා පුද්ධකොට පැරදී අප්‍රකා වෙසින් දිගාවැවට ගොස් ගෝධගත්තතිස්ස තෙරුන් වෙත එළඹ තමා කළ වරදට රජුගෙන් සමාව ඉල්ලා දෙන ලෙස අයුද සිටියේ ය. තෙරුණුවේ කුමරුට ඉඩිය හා පාත්‍රය දී වතාවත් කරන්නකු මෙන් මාගමට කැදවාගෙනවූන් රජු හා සමගිකර වූහ සි රසවාහිනියේ දුටුගැමුණු කාලාවහි කියවේ. මහාවෘශයෙහි 24 වෙනි පරිවිශේදයෙන් මේ පුවත මෙසේ ම කියවේ.

94. පුවගුදුවයිනට ගිය මහානාගතෙර

ලක්දිව විසු මහානාගතෙර එක් දිනක් මවු උපාසිකාවලෙ ගමට පිඩු පිළිස වැඩියේ ය. උපාසිකාව එතුමත්ට කුද දී අපුන් හලේහි වාචිකරවීය. තෙරනම දන් පිළියෙළ කරන තෙක් නිරෝධයට සමවුදුණි. එ වෙළෙහි ආසන යාලාව ශින්නෙන් දෙවන්ට විය. සෙසු හිකුෂු තම තමන්ගේ ආසන රැගෙන ඉවත ගියහ. ගම්වැසියෝ එහි රස්ව ගිනිගත යාලාවන් පිට තොවීනුන් තෙරුන් දක "අලස මහතෙකු" සි කිහි. ගින්න උණගස් දව - සෙවිලි කළ අතු ආදිය දවා තෙරුන් වටකාට ගෙන සිටියේය. මිනිසු කළවලින් වතුර ගෙනවූන් ගින්න නිවා අපු ඉවත් කොට තෙරුන් තොමල බව දක පොලොව ඉඩකාට මල්විපුරුවා වදිමින් සිටියාහ. තෙරනම තමා විසින් නියමිත කාලයේ දී සමාධියෙන් තැඟිර මිනිසුන් දක තමාගේ රහත්බව හෙළ වූ බැඹින් තො යතුවට පත්ව අහසට නැඟී පුවහු දිවයින (පියාභුදීපය)ට සියේ ය. (මේ කාල විසුද්ධීමගයේ පක්ෂ්‍යාභාවනානි සංසනිද්ධයෙහි එයි. ඉං. 706)

95. මල්ලක මහතෙර

සියු ඉඩමක් දෙස බලන්නා වූ මේ තෙරුන්ට එ ඉඩම පමණ වූ ම පයිවිකසිණ නිමිත්ත උපණි. එතුමා එය වඩා බ්‍යානපය උපද්‍රවා විදුයුන් වඩා රහත් වී යයි විසුද්ධීමග පයිවිකසිණනිද්දේසයෙහි කියවේ. (ඉං. 123)

එහිම කායගතාසතිනිද්දේසයෙහි (ඉං. 265) මල්ලක නම් තෙරුන්ට කායගතා සතියේ ඇති කොටස් ගණන අනුව වෙන් වගයෙන් ප්‍රථමධ්‍යාන දෙනිසක් උපන්නාහ සි කියවේ.

96. කැළණිවෙහෙර තරුණු හිකුෂුනමක්.

කැළණිවෙහෙර විසු එක් හිකුෂුනමක් කරදිගාවැව (කාලීසවාපි) ගම් දොර පිහිටි විහාරයට ඉගනීම සඳහා සියේ ය. උගන්වත ගුරුවරයා මහුට ඇතිවත අනතුරක් දක ඉගනීමට අවකාශ තො දුණි. තැවත තැවත යාවිඹා කළ විට "ඉදින් ගම ඇතුළට තො යන්නෙහි නම් උගන්වත්නෙම්" සි කිය. හෙතෙම යහපතුයි පිළිගෙන ඉගනීම අවසන් කොට හැරී යන්නේ "මාගේ ආවායිවරයා මෙගමිහි තො හැසිරිය පුතු ය" සි මට කිය. කාරණය කුමක්දයි විමසන්නෙම්" සි සිතා පිඩු පිළිස ගමට ඇතුළුවිය. කසාවත් වස්තුවයන් හැදගක් එක් තරුණියන් එගමිහි ගෙයක දොරකඩ සිටියාය. තරුණ හිකුෂුව දක හටගන් ආලය ඇත්ති කිනිසේන් කුද ගෙනවූන් පාත්‍රයෙහි වත්කොට හැරී ගෙට ගොස් ඇදෙහි වැනිර හොත්තිය. මවුපිය දෙදෙන කිමෙක් දයි විවාහ විට "දන් මෙතැනින් ගිය හිකුෂු මට ලැබෙනොත් ජිවත්වත්නෙම්, තො ලැබෙනොත් මැරෙන්නෙම්" සි කි බැවින් එ දෙදෙන වහා දුව ගොස් හිකුෂුනමට දන්වලදන්ට විඛින්ට කිහි. හිකුෂුනම තො කුමති වූ විට කාරණය කියා "අපේ ගෙයි මෙපමණ බිතය ඇති. ඇත්තේ එක ම දියාණියේ ය; බබට සැපයේ සිවත් විය හැකිය" සි මවුන් කි නමුන් "මට මෙයින් කම්තැනු" සි

කියා යන්ට හියේ ය. එවිට ඒ දෙදෙන හැරි ගොස් "ඒහිකුතම තාවත්වන්ට තො හැකි විය; තව අත්‍ය වූ කුමති වූ හිමියකු පාවා දන්නෙමු; තැහිට කුම්මිම් ආදිය කරව" සි හිමුත් "මට අන් හිමියකුගෙන් වැඩික් තැනු" සි කියා තොකා තොනී හිද සන්වේතිදා මරණයට පත් විය. මවුහියවරු ඇගේ භුමදාන කෘත්‍යාය කොට දන් දී ඇද සිටි කසාවත් වස්තුය අසල විහාරයේ සංසයට පිදුහ. සංසනෙමේ ඒ වස්තුය කුබලි කොට බේදිය. එක් මහු තෙරනමක් තමාට ලැබුණු වස්තු කුබැල්ල රැගෙන කුලේ විහාරයට හියේ ය. යටෝක්ත හිකුත්‍යාම ද එහි පැමිණ සිටි බැවින් මහු තෙරනම ඒ රේදී කුබැල්ලෙන් පෙර භනක් සාදා දුන මැත්ත්වූ සි හිකුත්‍යාමට හිය. "එය කොහොන් ලැබුණාද" සි ඇසුවිට තෙරනම සියලු ප්‍රච්චත්තිය හිය. හිකුත්‍යාම එයසා "මෙවැනි තරුණීයක හා සංවාසය තො ලද්දෙම්" සි යොකුයට පත්ව එයින්ම කළරිය කෙලේය. (මේ කථාව මැදුම්සහි (363) එයි. අංගත්තර එකතිපාත අටුවාහි ද (13) මෙය සංස්කේපයෙන් පෙනේ.)

97. සිතුල්පවිවේ තරඟා හිකුත්තිය.

සිතුල්පවිවෙහෙර වැසි එක් තරුණ හිකුත්තීයක් පෝය කරන ද්වායක පෝය ගෙට ගොස් දොරවුපාල රුපය බලමින් සිටියදී ඇය තුළ රාගය ඉපද එයින් ම දීම් සිටිවනම කළරිය කළාය. අත්‍ය හිකුත්තීන් අවුත් මැය සිටින්නී කුමක්. හෙයින්දයි අසා අතින් ඇල්ලු විගය පෙරලි බිමවුවුණි. (මෙය දික්සහි අටුවාහි සංගිනිසුත්තවණ්ණනාවහ (727) එයි.)

98. බ්‍රහ්මඩඩිඩින විත්තස්ටිවිර.

අංගත්තර එකතිපාත අටුවාහි (13) මේ කථාව පෙනේ:-
අංගත්තර එකතිපාත අටුවාහි (13) මේ කථාව පෙනේ:-

කරවා හිරිහණ්ඩවාහන පුරාව ද පවත්වා කළින කල අත්තකුර ස්ථීන පිරිවරා ගෙන සැහිරියට ගොස් හිකුත්ස·සයාට දැනැයි. ඒ රුපගේ "දම්ලදේවී" නමුති පළමුවියෙහි පිහිටි මනා රුපසුව ඇති මෙහෙයුයක් විය. වයස්ගත එ මහණ වූ විත්ත ස්ථාවර ඇති මෙහෙයුයක් විය. වයස්ගත එ මහණ වූ විත්ත ස්ථාවර නමුත්තෙක අස්වරයෙන් බලන්නේ ඒ දේවිය දක රුපයෙහි තිමිතිගෙන උමතුවුවා සේ "දෙමළ දේවිය යහපතය, දෙමළ දේවිය යහපත් ය" සි උත්සිටි තැන්වල දී කියන්ට විය වැඩි දේවිය යහපත් ය" සි උත්සිටි තැන්වල දී කියන්ට විය වැඩි කලක් ගතවෙන්ට පෙර ඒ දේවියගේ මරණය පිදුවිය. ඇගේ අවම්ගල කෘත්‍යාය සඳහා හිය හිකුත්ත් අතරන් ඇතැම් කෙනෙක් හැරි අවුත් විත්තස්ථාවිරයන් අමතා "මබ යම් දේවියක ගැන වැළපෙන්නාභු නම් ඒ දේවියගේ අඡහ දැකිනයට අපි ශියෙමු" සි හිය. විත්තස්ථාවිරත්මා "යම් දේවියකගේ ආනුහාවයෙන් තෙපි අඡහ දර්කිනයට හියාභු නම් ඒ තොපයේ මුළුනු යම් පැහැයෙන් යුත්ත වෙති" සි උමතු විවත ම හිය.

99. මිරසවැට්ප්‍රජාව දුටු දෙනමක්.

මැදුම්සහි අටුවාහි රථවිනීතසුත්තවණ්ණනා (354) වෙහි මේ කථාව පෙනේ:- මිරසවැට් මහාවිහාර පුරාවේදී රස වූ හිකුත් පිරිස ලක්ෂයක් ද හිකුත්ලි පිරිස අනුදහසක් ද විය. එක් සාමණේර නමක් උණු කුද රැගෙන යන්නේ පාත්‍රය වරක් සිවුරු කොණු උඩ ද වරක් බිම ද තැඩිය. එක් සාමණේරයක් එය දක පාත්‍රය තබාගෙන යාම සඳහා තලියක් සාමණේරනමට දුණි. පසුකලක ලක්දිව දුරහික්ෂයක් ඇති වූ විට දෙදෙනම මුදෙන් එතෙර හියන. හිකුත්තීය කළින එහි ගොස් සිටි බැවින් ඒ පෙදෙසට සිංහල හිකුත්තීමක් ආයේ ය සි අසන්ට ලැබේ ඒ තෙරුන් දකීමට හියා ය. එසේ ගොස් පිළිසදර කථාකරන්නා බු "ස්වාමිනි, මිරසවැට් විහාර පුරා කාලයේ දී මබ කෙතරම් වයස්ගතව සිටියාභුද" සි හිකුත්තීය ඇසීය. "මම සන්හැවිරදී සාමණේරයෙකට සිටියෙමි." සි හි තෙරනම "මබ එකල්හි කෙතරම් වයස් සිටියාභුද" සි ඇගේන්

ඇසිය. "මමන් සත් හැවිරදී සාමෙශේරයක්ව සිටියෙමි. ඒ පුද්ගලිව දී දිනක් මම උණුකැද ගෙනයන තෙරනමකට පාත්‍රය තබා ගැනීමට තුළියක් දෑතිම්" සි කිවිට තෙරනම "එම් සාමෙශේරයා මම වෙමි" සි කියා තැවිය එළියට ඇද පෙන්විය. සැව්වස පිරිසිට ඒ දෙදෙන පෙර සිදු වූ මේ සංස්කීර්ය තිසා මහණකම රැකගත නොහැකිව සිවුරු හැර ගිහිබවට පැමිණියන. (මේ දුරකිජ්‍යය බැංකිනියාසාය විය යුතුයි.)

100. ලොකු කැවුම් සඡධ්‍යීම.

සිතුල්පවිච්චි විසි එක් හිකුත්තමක් සාලාසතරක් එකාබද්ධව තිබෙන තැන දොරවුව අසල සිටගෙන ආරාමිකයන්ට හැඳිමක් ඇති කිරීම යදහා පොලොවෙහි රුම් වටයක් ඇත්දේය. එසින් එපමණක් මහන් වූ කුවුම් සැදුවීම අදහස් කරන ලදී සිතාගත් එක් තුවනුති ආරාමිකයෙක් එතරම් විකාල වූ කුවුම් සාද්‍යා පසුදා බෙරය ගසා සංසයා රස් වූ විට කුවුම් ගෙනවුත් මෙසේ කිය. "ස්වාමිති, මාගේ පියමුත්තන්ගේ කාලයේදීවත් මෙවැනි දෙයක් සිදුවීය සි නො අයන ලදී, එක් ස්වාමින් වහන්සේ තමක් සිදුවීය සි නො අයන ලදී, එක් ස්වාමින් වහන්සේ තමක් විසින් වතුණුගාලාව ඉදිරියෙහි කුවුම් යදහා වට්ටුවක් අදින ලදී. මෙතැන් පටන් ස්වාමිවරු තම තමන්ට කුමති සැටියක් තියතොත් අපටන් පහසුවක් වන්නේය" සි කිය. මේ ක්ම අයා කියතොත් අපටන් පහසුවක් වන්නේය" සි කිය. (මෙය විනය අව්‍යාහි තිස්සේගියවන්නා (384) වෙහි එසි.)

101. වතුනිකායික තිස්ස මහතෝර

විනය අව්‍යාහි තිස්සේගියවන්නාවහි මේ කථාව පෙනේ: මහාහය පවත්නා කළේහි "මහාතිදේසය" ප්‍රගුණව

තිබුණේ එකම හිකුත්තමකට ය. වතුනිකායික - තිස්ස තෙරුන්ගේ උපාධ්‍යා වූ මහාතිපිටක ස්ථානික මහාරජ් ඩින තෙරුන් අමතා ඒ හිකුත්තමගෙන් මහාතිදේසය උගතමැනවැයි කිය. රක්බිතස්ථාපිටරත්මා "මේ හිකුත්ත ප්‍රවේක්ය, එබැරින් උගත නො හැකි" ය සි කිය. "ඇවැත, මම තා සම්පූද්‍යෙහි ඉන්නෙම්; එසේ උගතමැනවැයි මහතෙරුන් කි විට ස්ථාපිටරත්මා රට කුමති විය. ර දාවල් දෙක්හි මහාතිදේසය ඉගත අවසන් කරන ද්‍රව්‍ය දී ඇදයට පුන් ස්ත්‍රීයක දක් "ස්වාමිති, මා විසින් කළිනුත් මේ ගැන අයන ලදී. ඉදින් මේ කාරණය දන සිටියෙමි නම් මොඩුගෙන් ධ්‍යාමිය ඉගත නො ගනිම්" සි රක්බිත ස්ථාපිටරත්මා කිය.

102. වසහ රුපුගේ පරීක්ෂණයක්.

එක් තෙරනමක් රහන් ද නො රහන්දයි විමසනු කුමති වූ වසහ රත්තුමා ඒ තෙරුන් රජගෙට කුදාවා වැඩිහිටුවා තෙරුන්ට පෙනෙන තැනාක හිඳගෙන බෙබර ගෙවිවලින් පැයි සම්බ්‍යාපක් මධ්‍යිතින් පුන්නේ ය. එය දුටු තෙරුන්ගේ කටට කෙළ උනන්ට විය. රහනතන්ට රසනෘත්තාව සම්පූර්ණීයෙන් තැනි එබැරින් එවැන්නක් සිදු නොවන තිසා ඒ තෙරනම රහන් නො වන බව දන ගැනීමට එය තේතුවිය. (මෙය මැදුම්පස අව්‍යාහි ජ්‍යෙෂ්ඨාධන සුත්තවන්නා (869) වෙහි එසි.)

103. දිජපත්තු යෝධය.

එළාර රුපුගේ ප්‍රධාන යෝධයා වූ දීසරත්තු තෙමේ සුමනගිරි විහාරයෙහි ආකාශ වෙතුවයට රතු වස්තුයක් සිදිය. මරණීන් මත්තෙහි උත්සාදනාරකයක් අසල උපන් තෙමෙමේ සිනි දැල්වල ගබාදය අයා තමන් පිදු වස්තුය සිහි කෙලේ ය. ඒ කරණකාට ගෙන තෙම තාරකයෙන් මිදී ගොස සව්‍යීයෙහි

උපන්නේ ය. (මෙය අංගුත්තර තිකනීපාත්වණීනා (375) වෙහි එයි. මැදුම්සහියේ දේවදුත සුත්‍රවණීනාවෙහි (959) ත් මෙය පෙනේ. එහි දිස්තයන්ත් යයි නම දක්වා තිබේ.)

104. ප්‍රතාගේ පිටිතය නොතකා බණ අසු මවක්.

කාලීම්බර ගම්බූසි එක් ස්ත්‍රීයක් අත දරුවකු වඩාගෙන බණ ඇසීම සඳහා සිතුල්පවිච ගොස් එක් ගසක් මුළ දරුවා හොටා තොමෝ සිටගෙන ම බණ අසන්ට පටන ගති. රාත්‍රි කාලයේ දී එක් ස්ත්‍රීයක් අවුත් ඇ බලාසිටියදී ම ලදරුවා ද්‍රීම කෙලේ ය. මි තොමෝ ඉදින් මම "මාගේ දරුවා ස්ත්‍රීයක් ද්‍රීම කෙලේ ය" සිට්වාන් ධීගුවණයට බාධාවක් වන්නේ ය; සයර ඇවිදින මට පුත්‍රයක් ව මේ තෙම නොයෙක් වර උපන්නේ ය; මේ බණ ඇසීම මට පුතකු ලැබීමට වඩා උතුමිය" සි පිතා තුන්යම් රෙය මුජල්ලේ සිටගෙන ම බණ ඇසීය. අරුණ තැගෙන කළුහි සේවාන් පලයෙහි පිහිටි ඇ සත්‍ය ත්‍රියා කොට විස බස්වා දරුවා සුවපන් කොට ගෙන හියාය. (මෙය අංගුත්තරතිකනීපාත අවුවා (386) හි එයි.)

105. බෙරගල උත්තර.

අංගුත්තරතිකනීපාතවණීනා (442) වෙහි මේ කථාව පෙනේ. රුහුණුරට බෙරගල (හේරිපාසාන) විභාරයෙහි උත්තර නම් පිහිසර මිනිහෙක් විසි ය. ඒ විභාරයේ ශිතිහල් ගෙය තෙමෙන්නට වූ විට එහි වැසි තරුණ හිඹුනු උත්තරයා සමග වනයට ගොස් තන කොළ කප්පවා මිටි බැඳ "උඩිට කොළ මිටි පණසක් ගෙනයා හැකිදි" සි ඇසුහ. එයන් බැරිය සි කි විට "මිටි සියයක් ගෙනයාහැකිද" සි ඇසුහ. එයන් බැරිය සි කි විට "මිටි සියයක් ගෙන යා හැකැද" සි ඇසුහ. එය ගෙන යා හැකි සි කි විට කොළ මිටි සියයක් එකට බැඳ

මහුගේ හිස පිට තැබූහ. හෙතෙම කෙදිරිගාමීන් හඳුනුම්පින් එය ගෙන ගොස් ශිතිහල් ගෙය අසල දීම් ය. එවිට හිඹුනු "උත්තරයා බොහෝ වෙනෙසුරු යැටියක් පෙනේ ය" සි සි රිට "එසේ ය, ස්වාමීනි, තරුණ හිඹුනු මා රවවති. මේ රැක මිටිය ගෙනෙන්ට නො හැකි වූ මගෙන මිටි 50 ක ගෙන යා හැකි දැයි විවාහ" සි හෙතෙම කිය.

106. ව්‍යුහ්මන කෙළෙඳියා

පිතුරාජ තමැති වළගම්බා රජුගේ කාලයේ දී ව්‍යුහ්මන නමැති ධනවතකුට උදහස් වූ ඒ රජු කේරපයෙන් දත්තරු ගැමී තිසා ඒ කෙළෙඳියා මලේ ය සි විනය අවුවාහි (239) තහියපාරාජිකවණීනාවෙහි කිය වේ.

107. ගේපක සීවලි

ගේපක සීවලි තමැත්තා තල්පිටි (තාලපිටියික) විභාරයෙහි වෙළත්‍යයක් කරවිය. මරණායන්න කාලයේ දී මහුගේ සිතට ඒ සැය අරමුණු විය. ඒ හේතුවෙන හෙතෙම දෙවිලාව උපන්නේ යයි විහාර අවුවාහි පවිචාකාරවණීනා (109) වෙහි එයි.

108. සිතුල්පවිවේ බුඩ්ඩිපබිබිතයා

සිතුල්පවිවේ වෙහෙර වැසි රහත් තෙරනමකගේ අතවැසි වූ මහපු වී පැවිදි වූ එක් හිඹුනුමක් ඒ තෙරුත් සමග පිඩි සිංහ හැසිර තෙරුත්ගේ පාතු සිවුරු රෙනෙ පිටිපසින් යන්නේ "ස්වාමීනි, ආයසීයෝ කෙබලු වෙන්ද" සි තෙරුත්ගෙන විවාලේ ය. තෙරනම "ඇවුත්ති, ඇතුම් කෙනෙක් ආසියන්ට වත් පිළිවෙන් කරමින් ඔවුන්ගේ පාතු සිවුරු රෙනෙ යමිනුත් ආසියන් නොහළුනාත් ආසියෝ තම් මෙසේ ඇදිනීමට අපහසු පිද්ගලයෝ වෙති සි කිය. එසේ කි කළුහින් මේ තෙරනම

රහත් නමකුදී අවබෝධ කර ගැනීම ඔහුට තො හැකි විය. (මේ කථාව අවසානින් අව්‍යවාහි තිකෙබපක්ෂෙන්වා වණ්ඩනාවෙහි තිකනිදේපයයෙහි "අරියාන් අදස්සාවේ"යන පදය විස්තර කිරීමේ දී දක්වන ලදී.)

109. මහාචාර විසින් මාත්‍රාදෙනාවූ බව

විහාර අව්‍යවාහි බුද්ධකවසුවිහානිදේපය (335) යෙහි මේ කථාව පෙනෙන් - සද්ධාතිස්ස මහරත සැහිරියෙහි හිස්සුනට තිතර දන් දුන්නේය. "මහරත, තිතර එක් තුනක් ආගුර කරන්නේ කුමක් හෙයින්ද" යි රටවැයියන් විසින් විවාරන ලද රජතෙමේ එක් දිනක් අනුරාධපුරයේ දී මහාදානයක් දෙවිය. එහි පැමිණි එක් හිස්සුනමක් වත් පමණ දතා පිළිගැනීම තො කෙලේ ය. එක් එක් නමට ලැබුණු බාද්‍ය - හොඟ්‍යාදිය මිනිසුන් දෙනුන් දෙනෙකුන් විසින් මසවාගෙන යන ලදී. දෙවිනි දින සැහිරියේ හිස්සුනට ආරාධනාකාට රජ මැදුරට පැමිණි කළේ පාතු දුන මැතවැ යි ඉල්ලු විට එක්නමක්වන පාතුයක් තො දුන්නේ ය. ඒ ඒ හිස්සුනම තමා අනේ පාතුය තබාගෙන තමාට සැහෙන තරමක් ම පිළිගන්නේ ය. එදා හිස්සුන් සඳහා සම්පාදනය කළ දෙයින් බොහෝමයක් ඉතුරු විය. ඉක්කිනි රජ තගරවැයියන් කුදාවා "තොපගේ හිස්සුන අතරෙන් එක්නමක්වන් මාත්‍රාද තොවිය. රෑයේ පිළියෙළ කළ දෙයින් කිසිවක් ඉතිරි තො විය. අද හිස්සුන් පිළිගත් දෙය අවි ය. ඉතිරි වූ දෙය වැඩිය" යි කිය.

110. සේමාදේවිය (භාතික රජු කළ)

භාතික රජු කළ ගවමස් කන මිනිසුන් සමුහයක් ගෙනවිත් රජුට පෙන්වුහ. (ගවමස් කන්නන් රෝඩියසට දමීම එකල සිරිත වී යයි සිතම්හ.) දඩ ගෙවිය හැකි ද යි රජ විසින් විවාල විට තොහැකි යි කි බැවින් රජතෙමේ මවුන් රජයෙහි

මිදුල ඉදිධ කරන්නන් කෙලේ ය. ඒ පිරිසෙහි වූ රජ තරුණීයක් ප්‍රසාද එළවන රුසුපුව ඇත්තිය. රජ ඇය දක් අන්තස්පුරයට ගෙන්වා තමාට ප්‍රිය වූ අත්තපුර ස්ත්‍රීයක් කෙලේ ය. ඇගේ ආනුභාවයෙන් යෙසු තැයෙ ද පුවස් රිසුහ. (මෙය විහාර අව්‍යවාහි සාභාවිහානිදේය (310) යෙහි දක්වන ලදී.)

111. නාගදීපයේ රජ

ලක්දීව එක් රජතුමකුට පුතතු උපත් කළේහි රජතෙමේ දේවියට පැහැදි වරයක් ගන්ව කිය. මි තොමෝ තමා කුමති විටක වරය ගන්නෙමැයි කිය. රජකුමරා කුමයෙන වැඩි සත් අවහැවිරිදී වූ කළ රජ මිදුලෙහි කුකුලන පොරකාටවන කළේහි එක් කුකුලෙක් පියඹා අවුන් කුමරුගේ ඇස්දෙක තුවාල කෙලේ ය. මහු සොලොස් හැවිරිදී වූ කළේහි මහුයේ මව පිය රජු විට ගොස් කුමරුට රාජ්‍යය පවරන සේ ඉල්වීය. රජතෙමේ අංග විකල වූ කුමරුට රාජ්‍ය දිය තොහැකි ය යි කිය. එවිට ඉෂ්ට තො කළ හැකි වරයක් දුන්නේ කුමක් හෙයින්ද" යි දේවිය විසින් පෙළනු ලබන රජ "මූල් ලක්රජය මහුට තො දිය හැක; නාගදීපයට ගොස් එහි ජ්‍යු තාවා වාසය කරව" යි කියා මහු නාග දිපයට යවා එහි රාජ්‍යභාරය පැවරීය. (මෙයන් සාභාවිහානි තිද්දේපයයෙහි (313) එයි.)

112. කුවුම්බරිය විහාරයේ තරඟෙහිස්සුනම.

අංගුත්තරේකතිපාතවණ්ඩනා (262) වෙහි මේ ප්‍රවිශත්තිය පෙනෙන් - රුහුණු රට කුවුම්බරිය විහාරයෙහි විසු එක් හිස්සුනමක් දුර්හික්ෂ කාලයෙක දී එක් ලම්බකයකුගේ ගෙයි වැළඳන්නේ එහි දී වැළඳීමට එක් බන් සැන්දක් ද විහාරයට ගෙන යාමට එක් බන් සැන්දක් ද ගත්තේ ය. එක් දිනක් ඒ

ගෙට ආගන්තුකයකු පැමිණ සිටිනු දුටු ඒ හිසුනම එක් බත් සැන්දක් පමණක් පිළිගත්තේ ය. ඒ තිසා පැහැදුම් ගහසුවාම් තෙමේ ඒ හිසුවාගේ මාත්‍රා බව රජගේදී තමන්ගේ මිත්‍රයන්ට කීය. ඔවුනු එකතුව තිත්‍ය බත් සැටක් ඒ හිසුව වෙනුවෙන් පිහිටු වූහ.

113. අහය - නාග සෞරු දෙදෙනා

ලක්දිව අතිප්‍රකට දාමරික සෞරු දෙදෙනා තම් අහය වොර, නාගවොර යන දෙදෙනා යි. මෙයින් අහය සෞරාගේ ප්‍රවාන්තිය මෙහි 12 වෙනි ආකෘතියේ දීස්හාණක අහය තෙරුන් ගේ කථාවහි දක්වන ලදී. හෙතෙම 500 පිරිස ඇතිව සිටියේ ය. නාග වොරයා තම් වොරනාගයා විය හැක. ව්‍යුහම්බා රුශගේ පුතු වූ වොරනාග තෙමේ මහසිල් මහතිස් රුශගේ රාත්‍ර කාලයේ දී දාමරික සෞරෝක්ව සිටියේ ය. මහපිළිරත 14 වසක් රාත්‍රය කෙලේ ය. එයින් පසු වොරනාග රජවිය. දාමරික ව සිටි කාලයේ දී හෙතෙම යම් යම් විහාරයක වාසය තො ලැබී තම් ඒ විහාර සියල්ල විනාශ කරවිය. එසේ විනාශ කර වූ විහාර ගණන 18 ක් විය. දොලොස් අවුරුදුක් රාත්‍රය කළ හෙතෙම මරණින් මත්තෙහි ලොකාන්තරික තරකයක උපන්නේ ය සි මහාවංශයේ 34 වෙනි පරිවිශේදයෙහි කියන ලදී. මැදුම් සහ අවුවාහි ද අව්‍යරිය ධම්මසුන්තවන්නා (921) වෙහි මේ සෞරු දෙදෙන ලොකාන්තරික තිරයෙහි උපන්නාහ සි කිය වේ.

සිරිනාග තමැති දාමරිකයකු ගැන රසවාහිනියෙහි පෙනේ; එනම් ඇති රජකු ගැන මහාවංශයෙහි ත් කිය වේ. එහි කියවෙන සිරිනාග රජ බු.ව. 738 දී රාත්‍රයට පැමිණ 19 වසක් රාත්‍රය කෙලේ ය. හෙතෙම කණ්ටියතිස්ස රුශගේ පුතු වූ කුඩාඩාග රුශගේ දේවියගේ සහෝදරයා වූ සෙන්පතියෙහි. ඔහු දාමරිකව අවුන් කුඩාඩාග රුශ පළවා හැර රාත්‍රය ගන් ඔහු දාමරිකව අවුන් කුඩාඩාග රුශ පළවා හැර රාත්‍රය ගන් බව මහාවංශයේ කියන තමුන් ඔහු තපුරු ක්‍රියා කළ අයෙකුයි

තො කියන ලදී. රසවාහිනියෙහි කියවෙන සිරිනාගරජ මාසුම්ණ වංශිකයෙකි. එහි පෙනෙන කථාව මෙසේ දි:- මාසුම්ණ සිංහලදේශීපයෙහි සිරිනාග තම් මාසුම්ණ පුතුයෙක ධනය ලබාගෙන යෝධයන් රසකොට අනුරාධපුරයේ රාත්‍රය ලබාගෙන සි සිතා ධනය ලැබිය හැකි සැටි සෞයන්නේ ගනනෙම් සි සිතා ධනය ලැබිය හැකියා දක මිනිසුන් ගෙන්වා වෙතුය බිඳින්ට දකුණු මහාසුය දක මිනිසුන් ගෙන්වා වෙතුය බිඳින්ට ගෙන්වා එය සන්ධි කළ තැන තො දත්තා තියම කෙලේ ය. ඔවුනු එය සන්ධි ක්‍රියා බැවින් බිඳිය තො හැකියි කීහි. "එය කවරෝ දතිදු" දි විවාල ටිට හෙල්ලේල්ල ගම බහුල තම් සැබාලා දත්තේ යයි කී තිහි. ඔහු ගෙන්වා එහි සන්ධිය ලහින් වෙතුය බිඳුවයි කී තිට "ආනන්තයසීකම්පයක් වැනි වූ වෙතුය බිඳුම කළ තොහැකිය" සි හෙතෙම කීය. කෝපයට පත් සිරිනාග තෙමේ ඔහු උල පිදුවන්ට තියම කොට ඔහුගේ පුතුයේ සත්දන සන්ධිය දතිති සි කී බැවින් ඔවුන් ද ගෙන්වා වෙතුය බිඳින්ට කීහි. ඒ සන්දෙනා ද එය කිරීමට තො කුමති වූ ටිට ඔවුන් ද උල තැබිබ විය. ඒ අට දෙන මැරි මිනිසුන් බලා සිටියදී ම දේවියන් ගෙනා රථවලනැශ් දෙවිලොවට කියහ. ඒ ආස්වයසීය දුටු මිනිස්සු තොයෙක් කරුණු කියා ඒ සැය බිඳුම වැළැක්වූහ. ඉක්බිති හෙතෙම තැගෙනහිර පැත්තට ගොස මිපිටිය තමිගම පැහැර ගෙන මිහිටි වෙතුය බින්දවා ධනය ගෙන සේනාව රස කොට පුද්ද කිරීමෙන් ජය ගෙන අනුරාධපුරයෙහි රාත්‍රය අත්පත් කර ගත්තේ ය.

වැඩි කළක් ගතවෙන්ට පෙර ඔහුගේ අකුසලකම් බලයෙන් දැඹු උදරාබාධයක් ඇති විය. එය බෙහෙතින් සුව කළ තො හැකි වූ ටිට වෙතුය ප්‍රතිසංස්කරණය කොට තැවත බැන්ද වූ තමුන් එයිනුත් සුවය ලබා ගත තො හැකි වූ හෙතෙම බඩි පැලි මැරි ගොස මහානරකයෙහි උපන්නේ ය.

අවියසාලින් අවුවාහි තිකෙකිපකණ්ඩවන්නාවහ ද ලෝර නාග රුශගේ තම පෙනේ. එක් තෙරනමක් පාත්‍රයේ බත් අතින් ගෙන රුශට තොදී පාත්‍රයෙන් ම බත් හළා ඔහුට

දීම තිසා හෙතෙම තෙරුන් කෙරේ පැහැදුණේ යයි කිය වේ.
(316 නාගර)

විනය අටුවාවෙහි ද තතියපාරාජිකවණ්ණනා (259) මෙහි මෙසේ කියන ලදී:- "ස්ථාපි තො කළ (අත තොගු) පිණ්ධිපාතය පැමිණියා වූ දාමරික සොරුට ද අධිපතියාට ද දිය යුතුය. කුමක් හෙයින් ද යත්? ඔවුන්ට ආහාර තුදුන් කල්හින් කිපෙන්. ඉදුල්කොට දුන්නොන් ඒ තිසාන් කිපෙන්, එසේ කිසි හිකුත්ත් යේ ජීවිතයටත් ගාසනයටත් විපත් පමුණුවත්. රාජ්‍යය පතමින් හැසුරුණු වොරනාගගේ කථාව මෙහි ද කිය යුතුය." (ඒ කථාව විනය අටුවාහි විස්තර තො කරන ලදී. අවශ්‍යාලිතියෙහි අතිසංශ්‍යිත්තව පෙනේ.)

විනය අටුවාවේ ඒ පිටෙ ම තවත් තැනක මෙසේ දක් වේ:- "සොරුන්ට වනාහි සංසිකදෙයන් දිය යුතුයි, පරිසන්ථාරයේ (හෙවත් කැමුණීම් ආදියෙන් සංග්‍රහ කිරීමේ) ආතිසංස දක්වීම සඳහා වොරනාග වස්තුව ද සොහොයුරා සමග දඹිච්චි විපත් මහානාග රුපුගේ කථාව ද පිතෘරාජයාගේ රාජ්‍ය කාලයේ ද ඇමතියන් සිවුදෙනාගේ කථාව ද අහය සොරුගේ කථාව ද කිය යුතුය" එතැන් දක්වා තිබෙන්නේ අහය සොරුගේ කථාව පමණයි. එය මින් ඉහත දක්වන ලදී. පිතෘරාජයා නම් වළුගම්බා රුතුමා සි ඒ රුපුගේ ඇමතියන් සිවුදෙනාගේ කථාව මහාව්‍යයෙහි එයි.

මෙහි මහානාගයය කියවෙන්නේ වොහාරතිස්ස රුපුගේ බාලසොහොයුරු අහයනාග කුමරා විය යුතුයි. හෙතෙම සොහොයුරු රුපුගේ මෙහෙසිය හා රහස් සම්බන්ධයක් ඇති කරගත් බැවින් රුපුට බියෙන් හල්ලතින් නම් තැනින් නැවතැනී සුඡ පිරිසක් සමග දඹිච්චි වියේ ය. ඉක්තිය අවුරුදු කිපයකට පසු දෙමළ හටපිරිසක් සමග හැරු අවුන් වොහාරතිස්ස රුපු මරා අට අවුරුදුදක් රාජ්‍යය කෙලේ ය. ඔහු රාජ්‍යයට පැවත්වූ විට 779 යේ දිය. (මහාව්‍යයෙන් 36 වෙති පරිවිශේෂය බලනු.)

විනය අටුවාහි පෙනෙන "සොහොයුරා සමග දඹිච්චි විය" යනතැන් "සොහොයුරා සමග විරුද්ධ වී දඹිච්චි විය" යන අරිය ලබා දෙන වචනයක් තිබිය යුතුයි. මූලික අටුවා යන අරිය ලබා දෙන වචනයක් දකින්ට තො ලැබෙන්න පොත් කිහිපවක එවැනි වචනයක් දකින්ට තො ලැබෙන්න පොත් සොහොයුරුකු සමග දඹිච්චි විය කිසි රජකුමරකු ගැන සොහොයුරුකු සමග දඹිච්චි විය දුමින පායකැයි මහාව්‍යයෙන් තො පෙනෙන බැවින් එය දුමින පායකැයි විය යුතුයි.

විනය අටුවාහි දඹිච්චි විය මිය පරිසන්ථාරය ප්‍රමිතන්ධයෙන් කුමක් සිදු දිය තො කියන ලදී. සිදු වූ දෙය සංස්කේපයෙන් වන් දක්වෙන්නේ අවශ්‍යාලිනී අටුවාවෙහි ය. එහි තිකෙබඩකණ්ධිවණ්ණනාවෙහි පරිසන්ථාරදුකු තිදෙස්සයෙහි මෙසේ කිය වේ :- මෙයින් පලාගොස් පරනෙරට හිය මහානාග රජ එක් තෙරනමක ගෙන් සංග්‍රහ ලැබ නැවත හැරු අවුන් රාජ්‍යය ලැබ තමාගේ ජීවිතාන්තය දක්වා රජකම් කළේ ය. ඒ රුපු සෙනම්බංගණයෙහි හිකුත් සංසයාට බෙහෙන් දානයක් පැවැත් විය.

114. දුටුගැමුණු රුපුට නින්ද තො යාම

දික්සඟ අටුවාහි ජනවසහසුත්ත වණ්ණනාවෙහි (452) මේ ප්‍රවිත්තිය පෙනේ:- දෙතිස් දෙමළ රුපුන් ජයගෙන අනුරාධපුරයෙහි රාජ්‍යයට පැමිණී දුටුගැමුණු රුපුට ඒ ප්‍රිතිය තිසා මසක් මුළුල්ලේ තින්ද තො ගියේ ය. ඒ බව සංසයාට දත්තු විට සංසතෙමේ රුපුට අවසිල් සමාදන් වෙන්ට තියම කොට ආහිතර්මික හිකුත්ත් අවනමක් රාජමන්දිරයට යවා විත්තයමකය දේශනා කළ යුතුය සි ඔවුන්ට විධාන කෙලේ ය. ඒ අවනම ගොස් රුපුට ඇඟේ තිදාගතන්ට සලස්වා යමකය තිශ්‍රුපගත විය. රුපු තින්දට වැවුණු බව දනගත් හිකුත්තු සියන්. පසුදා උදය පිනිදුණු රජ තෙරවරු කොහිද සි විවාරා

"මල තිදන බව දන හියාහ" යි කීවිට "මාගේ ආයිතයන් වහන්සේ නො දත්තා බෙහෙතක් තැත; තිදාජනක බෙහෙත පවා දතිති" යි කිය.

115. සාචු අල්ලු වක්කනය

සංස්ක්‍රිත අව්‍යාපිත බාහුසංස්ක්‍රිතවණ්ණනා (ii, 112) වෙහි මේ කථාව පෙනේ :- සිංහල ද්වීපයෙහි වක්කන තම් උපාසකයා බාලකල ඔහුගේ මවට රෝගයක් වැළැඳුණි. ඒ සඳහා අමු හා මස් ලැබිය යුතු යයි වෙදා තියම කෙලේය. වක්කනගේ සහෝදරයා ඔහුට කරා නොට "කුණුරට ගොස් හාවුන් සොයා බලව" යි කිය. වක්කන කුණුරට හිය විට එහි ලා ගොයම් කමින් සිටි එක් හාවක් ඔහු දක දුවන්නේ වැළක පැවතී "කිරි, කිරි" යයි ගබද කෙලේ ය. වක්කන එතැනට දුටු ගොස් උගා අල්ලා ගෙන මවට බෙහෙත් සඳහා ගෙනයන්ට සිතා තැවත "මවගේ ජීවිතය සඳහා අතිකකුගේ ජීවිතය තැති කිරීම නො වටි" යයි සිතී හාවා මූදා හැර හිස් අතින් ගෙට හියේ ය. සොහොයුරා විසින් විවාරණ ලදීන් මේ සියලු පුවන් කි විට නොම ඔහුට බැඟා වැළුණි. වක්කන තෙමේ මව සම්පයට ගොස් "මම උපන්තැන් පටන් දන දන සත්‍ය ජීවිතයෙන් නොර නො කෙලෙමි" යි සත්‍ය කියා නොට මවගේ රෝගය පුවපන් කෙලේ ය. (මැදුම්පහි අව්‍යාපිත මුළුපණ්ණාසසම්මාදිවිසුන්තවණ්ණනාවෙහි ද පෙනේ.)

116. විත්ත මහාමාත්‍යය

ක්‍රිඩානවිභාග අව්‍යාපිත (239) විත්තමහාමාත්‍යයාගේ ගො හිකුළුන්ට පැන් නොටක් මෙන් වී යයි ද එහි තිතරම වේලාව දක්වන යන්ත්‍රය යොදා තිබුණේ යයි ද ගෙදාරට පැමිණි හිකුළුන්ට කියියම ප්‍රත්‍යාගකින් අඩුවක් නො වී යයි ද එක් දිනයක දී බෙහෙත් සඳහා පමණක් කහවණු සැටක් වියදී කරන ලදැයි ද කියන ලදී.

117. මහාවාචකාල උපාසකයා.

අංගුන්තර තිකතිපාතවණ්ණනා (367) වෙහි මේ කථාව පෙනේ:- අන්තරගංගානම් තැන "මහාවාචකාල" තම් උපාසකයෙක් විය. නොම සෝචිතා මග ලැබීම සඳහා තිස් අවුරුදුදක් ද්විතීයාකාරය හැඳුරිය. එයේ නොට ආලෝකමාත්‍රයකුත් උපදිවන්ට නො හැකි වූ බැවින් බුද්ධාසනය සයරින් එතරවීමට උපකාර වන්නක නොවී යයි විපරීත දෘශ්‍යියක් ගෙන මැරි මහවැලිගණකී තව ඉස්සු පමණ විශාල වූ කිහිප්ල ප්‍රේනයෙක් ව උපන්නේ ය. වර්ෂ කසා නොටින් එතරවෙන්ට හිය ගල්කණු පිර වූ කරන හැටක් ගොනුන් සමග උග් හිල දුම්මේ ය.

118. උත්තමදේවී විහාරය

මැදුම්පහි අව්‍යාපිත වූල්ලතණ්ඩාසංඛය සුත්‍රවණ්නාවෙහි සැවැන් තුවරන් දකුණු දෙසු එත්තවනාරාමය පිහිටියා දේ අනුරාධපුරයට දකුණෙන් මහාවිහාරය පිහිටියේය හි ද ඇවිත තුවරට තැගෙනහිරින් පූජාරාමය පිහිටියා දේ අනුරාධපුරයට තැගෙනහිරින් උත්තමදේවී විහාරය පිහිටියේ යයි ද කියන ලදී.

119. රාජමාතුවිහාරය.

දික්සහි අව්‍යාපිත මහාපරිනිබ්‍රාණප්‍රත්තවණ්ණනාවෙහි (399) මෙයේ කියන ලදී:- යම් සේ කොලොමිසාය තුවුරන් රාජමාතාවගේ විහාරය ඉදිරියෙන් පූජාරාමයට ය යුතු යි. එමෙන් හිරණ්යාවත තදියගේ පරතෙර පටන් සල්විත උයන විය. යම්සේ පූජාරාමයෙන් ගොස් දකුණු දාරුවෙන් තුවරට ඇතුළුවෙන මග තැගෙනහිර දෙසට ගොස් උතුරු පැත්තෙන් තැවති ද එසේ ම සල්ගස් පෙළ උයනෙන් තැගෙනහිරට අහිමුබව ගොස් උතුරුවෙන් තැවතුණි. එබැවින් එය උපවන්නා කරන ලදැයි ද කියන ලදී.

නම් රිය. (සංයුත් අමුවාහි බූජමසංයුත්තවන්නාවේහි (i,175) ත් මෙයේ ම කියන ලදී. උදාන අමුවාහි සිවුවෙනි වහියාගේ වණිනාවේදී (159) ප්‍රීපාරාමය තුවරින් දකුණු : පැයුම්දෙස හෙවත් හිතිනොනේහි පිහිටියේය සි කියන ලදී.)

120 හිත්සුන්ගේ විවාදයක්

හාතිය රුපු කළ මහාවිහාර වාසී වූ ද අහයගිරිවාසී වූ ද තෙරුන් අතර හිත්සාපදයක වචනයක් අරහයා විවාදයක් ඇතිවිය. එක් පක්ෂයක් ඉතිරි පක්ෂයේ කීම පිළිනොගන්නා බැවින් කාරණය තීරණයකට නො පැමිණී බැවින් රජතුමා "දිසකාරායනා" තමුති අමාත්‍යාධු කුදවා දෙපක්ෂයේ ම නීම් අසව සි අනු කෙලේ ය. අමාත්‍යාධු තෙම අහයගිරිවාසීන්ගේ "තෙන හි හික්බලී මෙත්තිය. හික්බුති. පකාය පරිජ්‍යාය නාසේලි" යන කීම ද, මහාවිහාර වාසීන් ගේ "තෙන හි හික්බලී මෙත්තිය. හික්බුති. නාසේලි" යන කීම ද අසා මහාවිහාරවාසීන් ගේ කීම යෝගායයි නිශ්ච්‍ය කෙලේ ය. (විනය අමුවා තෙරසකවන්නාවේනි.)

121. හතුරු දන්දීම

දහුම් තිස්ස මහරුපු (සද්ධා තිස්ස රුපු) ට එක් දිනක් ගැල් පන්සියයකින් උක්සකුරු ගෙන ආහ. රජතෙමේ "මතාප වූ පඩුරක්ය, ආයිසීයන් වහන්සේ තැනි ව අනුහව නො කරමි සි කියා හකුරු ගැල් දෙසිය පණසක් මහාවිහාරයට යවා තෙමේන් උදුසන බත අනුහව කොට විහාරයට ගියේ ය. බෙරය ගැසුවිට දොලොස් දහසක් හිකුණු රස වූහ. රජතෙම ආරාමිකයා කුදවා "රුපුගේ දානයෙහි පාත්‍රය සේ ගෙනා හාරනය පුරවාදීම පිරිතය, ඉදින් කිසි පැවිදිනමක් පමණ දැන පිළිගනිමින් පාත්‍රය පුරවා නො ගන්නේ නම් මට දනුම් දෙවා" සි කිය. ඉක්බිති සැහිරිවාසී එක්තරා තෙරනමක් දනුම් දෙවා" සි කිය.

මහාබේදියන් මහාවෙත්ත්‍යයන් විදින්නෙම් සි අනුරාධපුරයට අවුන් මහාවිහාරයට ඇතුළුවන්නේ මහාමණ්ඩප ස්ථානයෙහි උක්සකුරු ගන්නා වූ හිකුණුන් දක් පස්සයන් එන සාමණේර තමට කඩාකොට "තට උක්සකුරු වලින වැඩක් ඇද්ද" සි ඇයි ය. "ස්වාමීනි, තැනු" සි කි විට "සාමණේරය, මම ගමතින් වෙහෙසට පැමිණියෙමි. දිවුල්ගෙයියක් පමණ වූ උක්සකුරු ලබාගනුව" සි කිය. සාමණේරයන් තලිය අතට ගෙන සකුරු දෙන තැනට හිය විට ආරාමිකයා තලිය පුරවා එසැවිය. සාමණේර තැන ඇහිල්ල සෙලටි ය. "ස්වාමීනි, රජවරුන්ගේ දානයෙහි හාරනය පුරවාදීම ප්‍රමාණ යයි, මෙය ගතමැනවැනු" සි කි විට "ද්‍රාපකය, රජ දරුවෝ උදාර අදහස් ඇත්තේ වෙති. තමුන් අපේ උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට හකුරු ස්වල්පයකින් ම ප්‍රයෝගනා ඇත්තේය" සි කිය.

රජතුමාට ඒ කඩාව ඇයි "සාමණේර තම තුමන් කියන්නේ ද" සි අසමින් ලෙට ආවේ ය. ආරාමිකයා ඒ පුවින්තිය කි කලේ "ස්වාමීනි, හාරනය පුරවාගත මැනවැනු" සි රජතුමාන් කිය. තමුන් සාමණේර තම පෙරසේ ම පිළිතුරු දුන්නේ ය. රජ තෙමේ "මේ සත් හැවිරිදී ලදරු තෙරණ තෙමේන් හාරනය පුරවා ගෙන ගොස් තබාගෙන රපු දිත්වල් කන්නෙමැනු සි නො සිතයි. අහෝ! බුද්ධායනය පරීක්ෂණය නො කළ හැකිය" සි සාමණේර තමට පැහැදි ඉතිරි ගැල් දෙසියපණසේ සකුරුන් ගෙනවින් සංසයාට දෙන්ට තියම කෙලේ ය. (මෙය සලායතන සංයුත්ත අවියකථාවේහි විද්‍යාමාන සි.)

122. වස්ස රුපුට අසුනු බණ්ඩ

එක් දිනක් වස්ස රුපුගරුපට ලෝහ ප්‍රාසාදයෙන් තැනෙනහිර දෙස වූ "ම්‍රිඛලවියිකා" තම් තැන මහා පුදරුගත සුත්‍රය පිරිවහනු අසන්ට ලැබේ අපනේ බුදුපිශ්‍යාණන් කු බි තැන සම්පත් වහිනා කෙලේ කුමක් හෙයින්ද" සි සිතමින් සිටියේ ය. සුත්‍රාවසානයේ

ද “ଆනත්දය මෙසේ සංජ්‍යාරයේ අනිත්‍ය වෙති” යන වාක්‍යය ඇසුපූරුෂ විට මේ කාරණය තිසා පසුඡ ඇති ඒ උත්තමයන් වහන්සේ විසින් මෙය දෙසන ලැදි කියා සතුවූ සිතුත්තේ අත්පොළයන් දී සාමුකාර දුන්නේ ය. (දික්සිංහ අවුවාවේ 449 වෙති පිටති.)

123. වසහරප්‍රගේ මල් පරික්ෂණය

වසහරජතුමාට මල්පුවද අතුරෙන් දැසමන්පුවද අගුවේය යන කීම ඇතුළත් අංගත්තර දයකතිපාතයේ සූත්‍රයක් අසන්ව ලැබේ ඒ කීම සත්‍යාදයි පරික්ෂණය කරන්ව සිත්විය. රජතුමා එක් කාමරයක් සිවිදුගධින් පිරිබව කරවා නොයෙක් සුවැළු මල් ගෙන්වා දැසමන් මිටක් කරවුවක් මැදදේ ද ඉතිරි මල් මිට මිට බැඟින් එය වටෝට ද තබා කාමරයේ දොර වසා පිටතට තිකුණුණේ ය. විකවේලාවක් ගතකොට දොර හැර කාමරයට ඇතුළේ වෙන විට සියලු සුගන්ධයන්ට පළමුකොට දැසමන් සුවද තාසයට වැළුණේ ය. එකෙනෙහි රජතුමා මාලිගය ඇතුළේ මහාතලයෙහි වැළැ මහාවෙත්ත්‍යය දෙසට හැර සම්බුද්ධයන් වහන්සේගේ කීම සත්‍යයයි සියලින් වැන්දේ ය. (අංගත්තර දයතිපාත වන්නාවෙති.)

124. අමාත්‍යාංශකගේ ප්‍රජාවක්

“සංස්කීර්ණ” තමුති හාංච්බාගාරික අමාත්‍ය තෙමේ රත්කම් කළ වස්තුයක් ලැබ “සවීඳුයන් වහන්සේන් රත්වන්ය, මේ කළ වස්තුය උන්වහන්සේට ම නොබනෝය”යි සිතා එය රත්වන් වස්තුය උන්වහන්සේට ම නොබනෝය යයි අවියාලිනි අවුවාවේ 94 වෙති පිටෙ ද සඳහන් වේ. මේ ඇමතියා දුටුගැමුණු රුපගේ හාංච්බාගාරිකයා යනු “අවියාලිනි යෝජනා” වෙති කියා තිබේ.

125. කුටකණ්නරප්‍රගේ රතු අඹවය

සංපුත් අවුවාහි (1-27) මේ ප්‍රවාත්තිය පෙනේ:- දිනපු කුටකණ්නරජතුමා සැහිරියට යාම පිළිස හකුරු පැහැඩි අයකුටට තැකි කොලොම්හොය සම්පයට ආයේ ය. අඹවයා ගෙදියට බසින්ට නො කැමැතිව සිරින විට රජ අඹවාවායියා අමතා “තාගේ අඹවයාගේ තිකුම්ම මෙසේද”යි ඇසි. “මහරජ, හික්මිමේ වරදක් තිසා උං දියට නො බසින්නේ නොවේ” දියේ බැංස්යටට උගේ වලිගය තෙම්මෙන් රුපගේ ඇඳුම්වල වතුර වැළුවිය යන බියෙන් දියට නොබසි” යයි හෙතෙම කිය. වලිගය මසවා බැන්ද පසු උං දියට බැස එගාබ ගියේය.

126. රාගයෙන් දැඩි මියයාම

සැදැහැනිස් මහරජ එක්දිනක් අන්තං්පුර ස්ත්‍රීන් පිරිවරාගෙන විහාරයට පැමිණියේ ය. එක් තරුණ හිකුණුතාමක ලෝහප්‍රාසාදයේ දොරවුව අසළ සිටගෙන අසාවරයෙන් පුත්තව එක් ස්ත්‍රීයක් දෙස බැඳිය. ඒ ස්ත්‍රීය ද ගමන තවතා මිනු දෙස බලන්ව පටන්ගති. විකවේලාවකට පසු ඇතුළුහි උපන් රාග තින්නෙන් ද්‍රී දෙදෙනම මළක.

127. අහසින් ගිය ස්ත්‍රීයක්

හිරිකණ්ච්චිවිහාරයට තුළරු වත්තකාලක ගම එක් තරුණීයකගේ මුවුළු දෙදෙන බණ ඇසිමට විහාරයට යන්නාසු “ද්‍රීව්, ඔබට නොකළහි ඇවිදීම සුදුසු තැත; අපි ඔබටත් පින් සඳහා බණ අසන්නෙමු”යි කියා ගියහ. මි නොමෝ යනු කැමති වුවන් මුවුළුයන්ගේ කීම අසා ගෙදර තැවුතුණි. ගෙමිදුලේ සිට සඳල්ලිය තිසා හිරිකණ්ච්චියෙහි කුදුමුදුණේ පිහිටි වෙත්ත්‍යය බලන ඇට එහි පහන් පුරාව ද පෙනුණි; සූය වැද පුදක්මිණා කරන සිවුපිරිය ද දකින්ට ලැබුණි, “මෙවැනි වෙත්ත්‍යයක් ලහට පැමිණ මල පුදමින් හැසිරෙන්ට

ලබන්නො ද මිහිර බණ අසත්ට ලබන්නො ද ඒකාන්තයෙන් හා ගාවන්තයෙන් වෙති" යි සිතන ඇට උද්වේග ප්‍රිතිය උපණි. ඒ ප්‍රිතිවේග තිසා අහසට තැගැනු මි තොමෝ මුවුපියන් එහි පැමිණෙන්ට පෙරම සැමුදුවට අහසින් බැය සැය වැද බණ අසම්න පුණි. මුවුපිය දෙදෙන අවුත් ඇය දක "කොයි මහින් ආවෙහි ද" යි විවාරන ලද්ද "අහසින් ආවෙහි" යි කිය. "දුවණීයති, අහසින් ගමන් කරන්නේ රහතන් වහනසේය; හි කෙසේ ආයෙහිද" යි ඇසු විට සිදු වූ දේ විස්තර කොට කිය, (මෙය විශාල්‍යානීයේ පයටි කඩිණනිද්දෙසයෙහි (ඉ. 144) පෙනේ)

128. කාරලියාර්වාසී නාගමහතෝර

මෙතුමා අන් අන් පොත් කියවීම හැරදමා අවලොස අවුරුද්දක් සික්ෂුන්ට බාතුකථාපුකරණය ඉගැන්වී යයි ද පසුව ගම්වූයි තෙරුන් හා සයඳා බලන විට පිළිවෙළට විරුද්ධව ආ එකම ප්‍රශ්නයක්වන් තැනි වී යයි ද විසුද්ධීමග කම්මටියානගහණනිද්දෙසයෙහි කියවේ.

129. කුරුන්දකවාසී ත්‍රිස්සමිත්ත මහතෝර

මේ තෙරුන් මාර්ගයින වැඩිම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශ කළ මතයක් අංගත්තරපේක්තිපාත අවුවාහි අකම්මතියවගේ සිවුවෙහි සුතුවණීනාවෙහි ද, "ඒකාන්තයෙන් මෘදුන කම්ණුන් වන්නේ අහිඳාපාදක වතුරිධ්‍යාන සිත පමණකු" යි මේ තෙරුන් ති බව ඒ තිසාතයේ පස්වෙහි වහියේ සත්වෙහි සුතුවණීනාවෙහි ද එයි.

130. මෝර්වාප්‍රවාසී මහදත්ත මහතෝර

මේ තෙරනාම "යම් සකන්ධයක් සම්මැශිනය කොට මාර්ගය ලබන්නේ නම් ඒ මාර්ගයන් ඊට එකක් වේය" යන

මතය ඇත්තෙක් ව සිටි බව අවියසාලිනී අවුවාහි ලොකුත්තර කුසල කරාවෙහි කියවේ.

131. මහාකරණදේපිය විහාරවාසී මහාතිස්ස මහතෝර

මේ තෙරනාම ආණාජාණයතිය වඩා රහන් වූ බැඳින තමාගේ ආයුසංස්කාරය දන සියලු කටයුතු තිමවා පිරිනිවියේ යයි විසුද්ධීමගේ - අනුය්සතිකම්මටියානතිද්දෙසයෙහි (ඉ. 292) කියවේ.

132. කලුනාණගම මහාතිස්ස මහතෝර

කලුනාණගම පිඩු පිණිස හැසුරුණු මේ තෙරුන්ට විස්තාග අරමුණක් දක් මෙන් කෙලෙස් උපන්නේ යයි විසුද්ධීමගේනාණදස්යන විසුද්ධීනිද්දෙසයෙහි (ඉ. 689) පෙනේ.

133. සේසානික මහාකුමාරමහතෝර

මේ තෙරුන් සේසානිකාංගය රකිමින් හැට අවුරුද්දක් මූල්‍යලේ රාත්‍රි කාලයේ සොහොන්වල විසු නමුත් අන් කිහිවකුට ඒ බව දතාගත තො හැකි වී යයි අංගත්තර - එකතිපාතවණ්ණනා (44) වෙහි ද මැදුම්සහි අවුවාහි රාජ්‍යීනින සුතුවණීනාවෙහි (350) ද දක්වේ.

134. තිස්ස ඇමරියාගේ මව

තිස්ස තමැති ඇමතියාගේ මව දහසක් වටිනා වස්තුයකින් ගැබීමල (දරු ප්‍රස්ථියේ ද පිටවෙන අපිරිසිදු දේ) පිසදම්මවා පාංුකුලික සික්ෂුන්ට ගැනීම සඳහා එය කාලවේලිමග දම්මවිය යයි විසුද්ධීමග - ප්‍රතාංගතිද්දෙසයෙහි (63) කියන ලදී,

135. තෙලකන්දුරික වස්තුව

විපුද්ධිමග - සිලනිදැයියෙහි (ඉං. 27) උක්කාවනා යන්න තෝරත තැන "තෙලකන්දුරික වස්තුව" කියපුතු යයි දක්වන ලදී. නමුත් ඒ පොනේ කිසි තැනක එය විස්තර නො කරන ලදී. විපුද්ධිමගගේයෙහි විස්තර වශයෙන් ද එය දක්වා තිබේ. එක් දුරියක් තෙල් ලබා ගැනීම පිණිස ආ හික්ෂුනමකට පුරවා තිබුණු තෙල් කුලාවකින් ස්වල්පයක් වන් කෙලේ ය. හික්ෂුනම රිකක් එහාට ගොස් අන් ස්ත්‍රීයක් හා කථාකරමින්

"මේ දුරියගේ මව ගුද්ධාවන් උපාසිකාවකි. ඇය තෙල් දෙනාවිට හාජනය පුරවා ගෙනවුන් ඇදහුලෙන දිය ඇල්ලක් මෙන් හාජනයේ ස්වල්පයක්වන් ඉතිරිකර නොගෙන පාත්‍රයට තෙල් වත්කලාය" කිය. ඒ කථාව ඇසුණු දුරිය ලැංඡාවට පත්ව තෙල් හාජනය ගෙනවුන් ඉතිරි නො කොටම ඒ හික්ෂුවගේ පාත්‍රයෙහි වන් කෙලේ ය.

136. බෙහෙත් මුලක් නිසා පිසාවයන් දැකිම

එක් පංසුපිසාවිකාවක් තමාගේ දරු දෙදෙන එපාරාම දොරටුවේ තවත්වා ආහාර සෙවීම පිණිස තුවරට ඇතුළු විය. දරු දෙදෙන බඩින්න ඉවසිය නො හැකිව පිවු පිණිස තුවරට යන එක් තෙරනමක් දක කථා කොට "ස්වාමීනි, අපගේ මව කුම සෙවීම පිණිස තුවරට හියා ය. ඇසුණු දෙයක් මොනවා හෝ රගෙන වහා අවමැතවූ සි ඇට කියනු මැතිවි. අපට බඩින්න ඉවසිය නොහැකු" සි කිහි. "මම ඇ දකින්නේ කෙසේ ද" සි ඇසු විට එක් මූල් කැබුල්ලක් ද මවගේ ලකුණු කිහි. ඒ මූල රගෙන යන තෙරුන්ට නොයෙක් දහස් ගණන් පිසාවයෝ පෙනුණාහි. යන් දරුවන් කි ලකුණු වලින් උන්ගේ මැණියන් හැඳිනගන් තෙරනම මුළුන්ගේ පණිවුචිය ඇට කිය. ඒ අවස්ථාවේ දී ම නොමේ කේවිවිට

විවිධී ගරහමලයක් (වැදු මයක්) ලබා ගන්ට උත්සාහ කරමින් පිටියාහ. "ස්වාමීනි, ඔබට මා පෙනු ඇත් පෙනී විවාහ විට තෙරනම මූල්කැබුල්ල පෙන්විය. ඇ එය දැනු ඇති. (මේ කථාව මැදුම් සහි අව්‍යාව්‍ය වා. 713) උදුරා ගකි. (මේ කථාව මැදුම් සහි අව්‍යාව්‍ය වා. 713) පකුණුදායිපුත්තව්හානාවහි එය.)